Bestseller internațional cu peste
10 000 000 de exemplare vândute

ANDREA CAMILLERI

Seria COMISARUL MONTALBANO

CÂINELE DE TERACOTĂ

SUSPANS

SUSPANS

roman polițist

ANDREA CALOGERO CAMILLERI (n. 1925) este unul dintre cei mai populari scriitori italieni contemporani. Poet promițător în tinerețe, apoi regizor de teatru, scenarist și producător de radio și televiziune, Camilleri a început să scrie romane târziu, după vârsta de patruzeci de ani. Astăzi, „Bătrânul", cum îl numesc cu tandrețe contemporanii, este considerat un nume de referință al romanului polițist, contribuind la glisarea genului spre ficțiunea literară. Primul său roman, *Il corso delle cose,* a fost publicat abia în 1978 (deși fusese scris cu zece ani mai devreme), însă consacrarea literară a cunoscut-o după alți cincisprezece ani, odată cu romanul *La stagione della caccia* („Sezonul de vânătoare"). În 1994, a apărut *La forma dell'acqua (Forma apei* – Editura Nemira, 2010), primul roman din seria *Comisarul Montalbano,* personaj care în scurt timp avea să se transforme într-un adevărat cult. Dintre titlurile seriei – care cuprinde 17 romane și 4 volume de povestiri până în prezent – menționăm: *Il ladro di merendine (Hoțul de merinde,* Editura Nemira, 2009), *La voce del violino (Sunetul viorii* – Editura Nemira, 2009), *La gita a Tindari* („Călătorie la Tindari"), *L'odore della notte* („Mireasma nopții"), *La pazienza del ragno* („Răbdarea păianjenului"), *La luna di carta* („Luna de hârtie") etc.

Comisarul Montalbano a devenit atât de popular (la aceasta contribuind și un serial de televiziune de mare succes), încât Andrea Camilleri a ajuns în situația de a nu mai putea renunța la el (asemenea lui Arthur Conan Doyle cu personajul său Sherlock Holmes). „Cititorii îmi scriu și-mi spun că personajul le aparține și, deci, nu pot să fac ce vreau eu cu el. Cât despre a-l omorî, nici nu poate fi vorba. Am cerut sfaturi de la doi autori de romane polițiste, Montalbán și Jean-Claude Izzo, dar se pare că e foarte primejdios să programezi dispariția unui astfel de personaj: cei doi au decedat între timp." Prin urmare, Camilleri ar fi luat hotărârea ca ultima aventură a lui Montalbano s-o încredințeze editorului său, cu indicația de a fi închisă într-un seif și publicată abia după moartea autorului.

ANDREA CAMILLERI

CÂINELE DE TERACOTĂ

Traducere din limba italiană
EMANUEL BOTEZATU

NEMIRA

Coperta colecției: Corneliu ALEXANDRESCU
Ilustrația copertei: Figure of a Dog, Hirado kilns, Japanese, 19th century (porcelain). Private Collection/ Paul Freeman/ The Bridgeman Art Library. Nationality / copyright status: copyright unknown

Câinele de teracotă / Andrea Camilleri ; trad.: Emanuel Botezatu. - București : Nemira Publishing House, 2010
ISBN 978-606-579-061-2

821.131.1-31=135.1

Andrea Camilleri
IL CANE DI TERRACOTTA

© Nemira, 2010

Redactor: Nicoleta GHEMENT
Tehnoredactor: Stelian BIGAN

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări, fără acordul scris al editorului, este strict interzisă și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

La prețul de vânzare se adaugă 2% reprezentând valoarea timbrului literar ce se virează Uniunii Scriitorilor din România.

1

După cum se prezentaseră zorii la raport, ziua se anunța *smèusa,* adicătelea acu' soare cu dinți, acu' *stizzichii* de ploaie ca gheața, condimentate cu rafale înfoiate de vânt. Una dintre acele *iurnate* în care ăi de-i făcu mumă-sa cu toane după cum îi vremea afară simt prefacerea nu numa'-n oase, da' și-n *cirriveddro,* arătându-se șovăitori și-n gânduri, și-n mișcări – oarecum cum se-ntâmplă cu flamurile ori cocoșii de tablă de pe acoperișuri, care se-nvârt ori la stânga, ori la dreapta, după cum adie vântul.

Comisarul Montalbano aparținea dintotdeauna acestei categorii de nefericiți ai sorții, moștenind-o pe mumă-sa – care fusese învrâstată rău, închizându-se adesea-n odaie, la întuneric, de tare ce-o durea capul (restul din casă mergeau atunci pe vârfuri și vai de ăl de-ndrăznea să facă tărăboi). În schimb, fie viforniță, fie timp frumos, tătâne-su tot sănătos umbla (și la fel de îngândurat – ploaie, soare, ce-o fi fost).

Nici de data aceasta, comisarul nu-și dezminți propriile metehne: la început, făcu întocmai cum i

se ceruse, oprind mașina la kilometrul zece pe șoseaua Vigàta–Fela, însă peste o secundă se răzgândi, dădu să repornească motorul și să facă stânga-mprejur spre casă, lăsând baltă întreaga operațiune. În cele din urmă, izbuti să se stăpânească, parcă într-un loc mai puțin vizibil și scotoci în torpedou după pistol, pe care de obicei se ferea să-l poarte. Nu reuși însă să-și ducă gestul la bun sfârșit: rămase încremenit, cu privirea ațintită asupra armei.

„Măiculiță sfântă, apăi chiar adevărat îi, zău așa!“, își zise.

Cu o seară în urmă, înainte ca telefonul primit de la Gegè Gullotta să declanșeze tot acel *mutupèrio,* tot balamucu' în care acu' era intrat pân' la gât (Gegè era un mic traficant de droguri ușoare care ținea și un bordel în aer liber, mai cunoscut sub numele de *mànnara* – „la stână“), comisarul își trecea vremea citind un roman polițist al unui autor catalan, care nu numa' că-i punea glagoria la treabă, da' avea și același nume de familie ca el (spaniolizat, într-adevăr) – adicătelea Montalbán. O frază îi atrăsese în mod special atenția: „Cu înfățișarea sa de șopârlă de gheață, pistolul părea să doarmă.“ Își retrase mâna, oarecum îngrețoșat, și închise torpedoul, lăsând șopârla rece dinăuntru să-și continue somnul. La urma urmelor, ar fi putut lua cu el nu unu', ci zece pistoale, însă ar fi fost un gest inutil: dacă toată tărășenia în care intrase avea să se dovedească o cursă, o ambuscadă, ăi din casă l-ar fi ciuruit în doi timpi și trei mișcări cu kalașnikovurile lor: Pe urmă, ura și la gară! Trăgea

totuși nădejde că, în amintirea celor câtorva de școala primară petrecuți în aceeași bancă și a prieteniei lor ce dăinuia și-n ziua de azi, Gegè nu se hotărâse brusc să-l vândă ca pe un porc de tăiere – ca să-și salveze curu' sau din cine știe ce alt motiv –, turnându-i o gogoașă oarecare numa' ca să-l vadă picat în laț. De fapt, nu chiar o gogoașă: dacă se dovedea adevărată, întâmplarea avea să se lase cu tam-tam, cu urmări serioase.

Trase adânc aer în piept și începu să înainteze lent, cu pas pândalnic de copoi, pe poteca pietruită ce se afunda de-a lungul rândurilor întinse de viță-de-vie. Struguri de masă, cu bobul rotund și tare, din soiul căruia-i zicea – numai Dumnezeu știa de ce! – „Italia". Era singurul soi care prindea rădăcini pe solurile din zonă: cât despre butașii de struguri de vin, proprietarii terenurilor învățaseră să-și economisească și paralele, și munca.

Căscioara pe două caturi – o odaie jos și o a doua la etaj – se ițea drept pe creasta dealului, ascunsă pe jumătate de patru măslini sarazini uriași, care o înconjurau din cele patru colțuri. Era întocmai cum îi fusese descrisă de Gegè. Ușa ferecată și obloanele trase de la ferestre aveau culoarea mâncată de timp; pe tăpșanul din fața intrării trona o tufă uriașă de caper, înconjurată de altele, mai mici, de castravete-sălbatic, cu fructe dintre acelea care, abia atinse cu vârful unui băț, plesnesc zgomotos, împroșcând cu semințe de jur împrejur; un fotoliu de paie desfundat zăcea într-un colț cu picioarele-n sus; un cazan străvechi de zinc pentru colectarea apei de ploaie pierdea vremea

inutil pe acolo, spart și mâncat de rugină. În rest, totul fusese năpădit de iarbă. Locul dădea impresia că era nelocuit de ani buni, însă la mijloc era o simplă aparență înșelătoare: Montalbano avea suficientă experiență ca să nu se lase păcălit; expert cum era, nutrea convingerea fermă că cineva din casă îl privea cu atenție, cântărindu-i intențiile după gesturile pe care le făcea. Se opri la trei metri de ușă, se dezbrăcă de veston și îl agăță într-unul din măslini, în așa fel încât dinăuntru să se vadă limpede că nu purta armă. Apoi își făcu simțită prezența strigând – fără să ridice prea tare vocea, ca și cum ar fi chemat un prieten să se arate la geam – către cei dinăuntru:

– *Ohè!* Voi, din casă!

Niciun răspuns, niciun zgomot, cât de mic. Trase din buzunarul pantalonilor bricheta și pachetul de țigări și-și aprinse una făcându-și palmele căuș și rotindu-se pe jumătate – ca și cum s-ar fi ferit de vânt. În realitate, gestul era menit să-i ofere posibilitatea celui din casă să vadă că n-avea ascunsă nici la spate vreo armă, la fel cum mai devreme îi oferise vederii pieptul. Trase două fumuri, apoi se îndreptă cu pași hotărâți spre ușă și bătu cu pumnul atât de tare, încât își răni monturile în scorojelile întărite, de vopsea veche.

– Îi cineva acasă au ba? întrebă el din nou.

La orice s-ar fi așteptat, mai puțin la vocea ironică și calmă care-l surprinse mișelește din spate.

– Îi, îi. Iacătă-mă-s.

– *Pronto? Pronto?* Montalbano? Eu mi-s, Gegè sunt.

– Am înțeles, am înțeles, calmează-te, ho! Ia zi-i, ce mai faci tu, ochișori de miere și *zàgara*[1]*?*

– Apăi, bine fac.

– Ce făcuși în ultima vreme, tot cu gurița, tot cu gurița? Te perfecționași în dat clanțe sau tot sugaci începător ești?

– Salvù, nu-ncepe iar să mă iei în tărbacă, cum ți-e felu'. Dacă tot te ții de fitile dintr-astea, ar trebui să știi că de dat, nu dau clanțe. Am personal angajat care se ocupă de așa ceva.

– Bine, da' tu le ești maestru, nu-i așa? Nu le înveți tu pe tearfele tale multicolore cum să-și modeleze buzele pe mătărângă, cum să pompeze cu forță ca să fie mulțumit clientu'?

– Vorbești ca să te afli în treabă, Salvù, zău așa! Dacă-i pe dat lecții, apăi m-ar învăța ele pe mine, nu invers. La zece ani, se deprind cu treaba, iar la cinșpe'ce îs deja maestre emerite. Uite, am acu' o albaneză de vreo paișpe'ce anișori care...

– Acu' ce-i faci? Te puseși pe lăudat marfa?

– Ascultă, n-am vreme de stat la taclale cu tine. Te sunai pen' că tre' să-ți predau personal ceva, un pachet.

– La ora asta? Nu putem lăsa pe mâine-dimineață?

– Mâine nu-s în oraș.

– De știut, știi ce-i în pachet?

---

[1] *Zàgara* (dial. sic.), „floare de portocal“ (n. tr.).

– Apăi, cum să nu știu? Îs *mostazzoli*[1] cu vermut, făcute așa cum îți plac ție. Sor-mea Mariannina le făcu special pentru tine.

– Că veni vorba, cum mai stă Mariannina cu ochii?

– Mult mai bine, să știi. Acolo, în Spania, la Barcelona, doctorii fac minuni, zău așa!

– Ehe, în Spania, la Barcelona, parcă și scriitorii scriu mai bine!

– Ce ziseși?

– Ni'ca. De-ale mele, nu mă lua în seamă. Unde și când ne vedem?

– La locu' obișnuit, într-o oră.

Locu' obișnuit era o plajă minusculă numită Puntasecca, o limbă compactă de nisip dosită după o colină de marnă albă, aproape inaccesibilă dinspre uscat, sau, mai bine zis, accesibilă numai pentru Montalbano și Gegè (pe vremea când frecventau încă școala primară, descoperiseră o potecă greu de parcurs cu piciorul și, prin urmare, de-a dreptul temerară pentru cei ce se aventurau pe acolo cu mașina). Puntasecca nu era prea departe de vilișoara de pe țărmul mării, la numai câțiva kilometri de Vigàta, în care locuia Montalbano. Comisarul nu crezu de cuviință să se grăbească. Însă exact în clipa în care deschise ușa, pregătindu-se să plece, telefonul sună din nou.

---

[1] Dulciuri tipice, cu umplutură din vermut, nuci și migdale (n. tr.).

– *Ciao, amore!* După cum vezi, sunt punctuală. Totul în regulă azi, la serviciu?

– Da, treburi de rutină, administrative. La tine?

– Idem. Ascultă, Salvo, m-am gândit bine la ceea ce mi-ai...

– Livia, scuză-mă că te întrerup. Am foarte puțin timp acum sau mai bine zis n-am deloc. M-am întors din pragul ușii să-ți răspund, pentru că tocmai ieșeam.

– Atunci, du-te sănătos! Hai, pa!

Livia închise, iar Montalbano rămase descumpănit, cu receptorul în mână. În clipa următoare își aminti: cu o seară în urmă îi spusese Liviei să-l sune fix la miezul nopții, pentru că la ora aceea ar fi avut cu siguranță timp să stea de vorbă pe îndelete. Era nehotărât: oare s-o sune înapoi imediat sau după ce se întorcea de la întâlnirea cu Gegè? Cu o undă de remușcare în suflet, puse receptorul în furcă și ieși.

Când ajunse pe plaja Puntasecca, Gegè se afla deja acolo, așteptându-l: se plimba nervos înainte și-napoi pe lângă mașină. Se îmbrățișară și se sărutară pe obraz: trecuse mult rimp de când nu se mai văzuseră.

– Hai la mine-n mașină, că-i cam *friscoliddro* afară în noaptea asta, spuse comisarul.

– M-au vârâtără la mijloc, intră direct în subiect Gegè, trăgând portiera după el.

– Cine?

– Apăi, persoane pe care nu le pot refuza. Tu știi bine că eu, ca orișicare negustor, plătesc un *pizzo* ca să-mi văd de treabă în sfânta pace și să n-am parte de

alt balamuc, în afară de balamucu' pe care îl am deja cu bordelu' meu de tearfe. Uite așa, nu-i lună lăsată de la bunu' Dumnezeu să nu treacă pe la mine unu' ca să-mi ceară peșcheșu'.

– În contul cui? Îmi poți spune?

– În contul lui Tano Grecu'.

Montalbano rămase fără grai, ferindu-se însă să-și exprime nedumerirea față de celălalt. Gaetano Bennici, zis Grecu', nu văzuse Grecia nici măcar prin binoclu, iar despre valorile anticei Elade probabil că știa la fel de multe cât știa pulanul de cauciuc al unui polițai: i se spunea Grecu' din cauza unui anumit viciu al său, care în credința populară aparținea ălor de-și făcuseră veacu' odată prin părțile Acropolei. Se știa despre el că avea trei crime la activ, ocupând pe scara ierarhică locul situat imediat sub șefii-șefi, însă nu bănuia nimeni c-ar fi acționat în zona Vigàta, unde teritoriul era disputat dintotdeauna de familiile Cuffaro și Sinagra. Tano nu ținea însă de parohia niciuneia din ele.

– Bine, da' ce prășește Tano Grecu' prin părțile astea?

– Apăi, ce rahat de întrebări îs astea, zău așa? Ce rahat de zbir mai ești și tu? Adicătelea nu știi sau te faci că nu știi că, la treaba asta cu tearfele, Tano Grecu'-i vârât peste tot? L-or procopsitără cu controlu' și biru' peste tot șeptelu' de tearfe de pe insulă, asta-i!

– Ei bine, nu știam. Hai, zi-i înainte.

– Aseară, pe la vreo opt, trecu pe la mine omu' cu colecta – pen' că ieri era ziua stabilită ca să plătesc

pizzo, biru' adicătelea. Omu' luă paralele ca de obicei, dar, în loc să-și vază de drum, deschise portiera din dreapta și-mi zise să urc lângă el.

– Și tu?

– Apăi, mă-nfricoșai rău, cum altfel? Mă trecură toate nădușelile. Da' ce puteam eu să fac, zi-i și tu? Mă suii lângă el și omu' o luă din loc, cu mine cu tot. Ca să n-o lungesc, o luă pe drumu' spre Fela, iar după nici juma' de oră oprește...

– L-ai întrebat încotro mergeați?

– Bine'nțeles.

– Și el ce ți-a răspuns?

– Mut era, parcă nu știa limba omenească, zău așa. După juma' de oră oprește-ntr-un loc unde nu se vedea nici țipenie de creștin în jur, îmi zice să mă dau jos și-mi face semn s-o apuc pe o potecă. Nici umbră de câine nu trecea pe acolo, Salvù, crede-mă. Deodată, îmi sare drept în față – și zău că n-am să știu câte zile-oi avea de unde apăru el acolo – Tano Grecu'. Parcă mă lovise o măciucă-n cap, așa eram, iar genunchii mi s-or făcutără ca de brânză. Nu-s nici eu becisnic și nu-s laș, doar mă știi, da' să nu uităm că omu' nostru duce cinci suflete pe conștiință.

– Cum adică, cinci? Cinci crime?

– Da. De ce, voi de câte știți?

– De trei.

– Apăi nu, să trăiți! Cinci bătute pe muche-s. Garantat.

– În sfârșit. Zi-i mai departe.

– Atunci, îmi zisei că ce-o fi o fi. De vreme ce știam că plătisem regulat, crezui că Tano voia să-mi ceară mai mulți gologani. La urma urmei, nu mă pot plânge că-mi merg prost afacerile, iar ei știu asta foarte bine. Ei bine, greșeam, nu de parale voia să vorbească cu mine.

– Atunci, ce voia?

– Fără să zică nici „bună ziua“ măcar, mă iscodi dacă te cunosc.

Montalbano crezu că n-auzise bine.

– Dacă cunoști pe cine?

– Pe tine, Salvù, pe tine.

– Hait! Și tu ce i-ai zis?

– Căcat la cur cum eram, îi zisei că da, bine'nțeles că te cunosc, da' numa' așa, din vedere, adicătelea „'nă ziua-'nă ziua, 'nă seara-'nă seara“. Atunci, îmi trânti o privire – Salvù, tre' să mă crezi, avea ochi ca de statuie, încremeniți, fără viață-n ei – și-și dădu capu' pe spate, pufnind într-un râs molcom. Apoi îmi zise așa: că, dacă vreau să aflu câte fire de păr am în gaura curului, el poate să-mi zică exact-exact, sau cel mult cu eroare de unu-două. Știi tu ce-nseamnă asta, Salvù? Înseamnă că știe totul, de-a fir a păr, despre mine: viața, minunile și moartea – dă, Doamne, cât mai târziu cu putință – a sfântului Gegè Gullotta. Apăi, atunci eu n-avui ce-i face, lăsai capu-n pământ și ni'ca nu mai zisei. Și el îmi spuse așa: că vrea să te vază.

– Unde și când?

– Chiar în noaptea asta, spre ziuă. Cât despre loc, îți explic pe dată.

– Știi cumva ce vrea de la mine?

– Nu, asta nu știu și nici nu voi să aflu. Atât îmi mai zise să-ți spun: să n-ai grijă, că te poți încrede în el ca-ntr-un frate.

„Ca-ntr-un frate"? În loc să-l liniștească, aceste cuvinte îi provocară lui Montalbano un fior neplăcut pe șira spinării: era bine știut faptul că prima victimă a celor trei (sau cinci) crime ale lui Tano fusese chiar fratele său mai mare Nicolino, mai întâi strangulat, apoi – consecință a unei misterioase reguli semiologice – jupuit din cap până-n tălpi. Îl cuprinseră gânduri negre, care deveniră încă și mai negre – dacă așa ceva mai era cu putință – în clipa în care Gegè îi spuse în șoaptă, punându-i palma pe umăr:

– Fii cu băgare de seamă, Salvù, ăla bestie fără suflet îi, zău așa.

Conducea cu viteză mică înapoi, spre casă, când zări în oglinda retrovizoare că, din spate, Gegè îi făcea semn insistent cu farurile să oprească. Trase pe dreapta, iar Gegè opri lângă el și, aplecându-se spre fereastra dinspre Montalbano, îi întinse un pachet.

– Uitasem să-ți dau *mostazzoli*.

– Mulțam. Crezusem c-a fost doar o scuză de acoperire sau ceva de genul ăsta.

– Apăi, așa mă știi tu pe mine? Că una zic și alta fac?

Ofensat, demară cu scrâșnet de roți.

Comisarul petrecu o noapte numa' bună de povestit, pe canapea, la doctorul de suflete. Primul gând

care-i veni în minte a fost să sune acasă la chestor, să-l scoale din somn și să-l pună la curent, luându-și astfel măsuri de precauție pentru eventualele urmări neplăcute. Însă Tano Grecu' fusese cât se poate de explicit, după cum îl încunoștințase și Gegè: Montalbano nu trebuia să spună nimic nimănui, iar la întâlnire trebuia să vină singur-singurel. În regulă – își zise –, însă acu' nu se jucau de-a hoții și vardiștii, la mijloc era o chestiune serioasă, iar el trebuia să-și facă datoria, carevasăzică să-și informeze superiorii, să se pună de acord cu ei până la cele mai mici detalii asupra operațiunilor de înconjurare a obiectivului și de capturare a prăzii, eventual cu ajutorul forțelor speciale. Adicătelea cum: Tano era un asasin dat în urmărire de mai bine de zece ani, iar el, Montalbano, să se ducă să se-ntâlnească cu el ca și cum ar fi fost un prieten vechi abia întors din America? Nici vorbă, una ca asta nu se putea și pace: trebuia mort-copt să-l informeze pe chestor. Formă numărul de telefon de acasă al superiorului său, care locuia la Montelusa, capitala provinciei.

– Tu ești, iubire? auzi Montalbano în receptor vocea Liviei, de la Bocadasse, lângă Genova.

Preț de o clipă, rămase cu răsuflarea tăiată: așadar, se vedea treaba că soarta nu voia să ia legătura cu chestorul, rânduind să greșească numărul de telefon.

– Te rog să mă scuzi pentru ce s-a-ntâmplat mai devreme. Primisem un telefon neașteptat și a trebuit să plec de urgență.

– Las-o baltă, Salvo, doar știu foarte bine care ți-e meseria. Mai curând ar trebui să-mi cer eu scuze, însă crede-mă, am fost dezamăgită, asta-i tot.

Montalbano se uită la ceas: mai avea cel puțin trei ore la dispoziție până la întâlnirea cu Tano.

– Dacă vrei, am putea sta acum la povești.

– Acum? Salvo, iartă-mă, nu ți-o spun din răzbunare, însă aș prefera s-o lăsăm pe altă dată. Știi, am luat un somnifer și simt că pleoapele pur și simplu-mi cad.

– În regulă, în regulă. Atunci, pe mâine. Te iubesc, Livia.

Voea Liviei se schimbă brusc, devenind energică, agitată.

– Hei! Ce s-a întâmplat? Ce ți se-ntâmplă, Salvo?

– Nimic, ce să se fi-ntâmplat?

– Ei, nu, drăguță, cu mine nu-ți merge să-mi torni gogoși. Hai, spune-mi, ești pe cale să faci ceva periculos? Nu mă ține pe jar, Salvo, te implor!

– Cum de-ți trec asemenea idei prin cap, zău așa?

– Salvo, spune-mi imediat adevărul.

– Nu, nu am nimic periculos de făcut.

– Nu te cred.

– Păi de ce, sfinte Dumnezeule mare?!

– Pentru că mi-ai spus „te iubesc“, ceea ce s-a mai întâmplat doar de trei ori de când ne cunoaștem – ei, da, le-am numărat! – și de fiecare dată ai fost implicat în acțiuni neobișnuite.

Nu-i rămânea decât să curme brusc convorbirea, altminteri cu Livia îl prindea dimineața.

– *Ciao, amore,* somn ușor. Nu fi prostuță, zău așa. *Ciao,* trebuie să plec iar.

Bine-bine, și acu' cum să-și omoare vremea? Stătu un timp sub duș, apoi citi câteva pagini din cartea lui Montalbán, nereușind însă să înțeleagă mare lucru, după care se puse pe „frecat țiparu'" – cum îi plăcea să spună –, hoinărind fără orizont dintr-o cameră în alta, ici îndreptând un tablou pe perete, colo recitind o scrisoare, o factură sau însemnări făcute în grabă și, în general, atingând cu vârful degetelor toate obiectele ieșite în cale. Se vârî din nou sub duș, apoi se bărbieri, alegându-se cu o tăietură în bărbie. Deschise televizorul, însă îl închise imediat la loc – îi procura o senzație de greață. În cele din urmă, se făcu ora plecării. Înainte să iasă pe ușă, se gândi că n-ar fi fost rău să se-dulcească cu un *mostazzolo* cu vermut. Înlemni: pachetul stătea deschis pe masă, iar pe platoul de carton, nici urmă de prăjituri. De agitat ce fusese, le mâncase pe toate fără să bage de seamă. Cel mai tare îl durea nu că se terminaseră, ci că nu le simțise gustul, deși ar fi vrut să le savureze pe-ndelete.

2

Montalbano se întoarse încet-încet, ca și cum ar fi vrut să contracareze cumva furia surdă împotriva lui înșiși: oare cum de fusese atât de nătăfleț, încât

să se lase surprins din spate, ca un începător cu caș la gură? Oricum – încercă el să se consoleze –, pe cât de vigilent fusese, n-auzise nimic, nici cel mai mic zgomot.

„În regulă, ai unu la zero, bou cu țâțe ce ești!" i se adresă el celuilalt, în gând.

Cu toate că nu-l văzuse niciodată pe celălalt la față, îl recunoscu pe dată: ce-l deosebea acum pe Tano de portretele-robot realizate de poliție cu câtva timp în urmă erau barba lungă și mustața, însă ochii... Ochii erau aceiași, lipsiți de orice expresie – „de statuie", cum bine îi descrisese Gegè.

Tano Grecu' făcu o plecăciune ușoară, însă comisarul nu descoperi în gestul lui nici cea mai vagă umbră de *scòncica*, de batjocură. Instinctiv, Montalbano îi întoarse gestul de curtoazie. Tano își dădu capul pe spate, izbucnind în râs.

– Parc-am fi doi japonezi, din ăia cu spadă și armură. Cum le spune?

– Samurai.

Tano își desfăcu larg brațele, ca și cum ar fi vrut să-l strângă la piept pe bărbatul din fața sa.

– Ca s-o spun pe-a dreaptă, la toată urma-s bucuros să-l cunosc personalmente-n persoană pe faimosu' domn comisar Montalbano.

Montalbano hotărî să treacă repede peste tot acel ceremonial și să atace frontal, aducând astfel întâlnirea pe făgașul ei normal.

– Nu știu, zău, dacă pe viitor o să fiți chiar atât de bucuros că m-ați cunoscut.

– Până una-alta, o bucurie mi-o faceți oricum.

– Cum așa? Explicați-vă, vă rog.

– Apăi, uite, îmi vorbiți cu „'mneavoastră". Vă pare puțin lucru? N-am dat în viața mea peste un zbir, unu' singur măcar – și de-ntâlnit, am întâlnit mulți –, care să-mi vorbească cu „'mneavoastră".

– Vă dați totuși seama, sper, că eu reprezint legea, în vreme ce dumneavoastră sunteți un urmărit general periculos, cu mai multe crime la activ? Iată-ne, deci, față-n față.

– Eu nu-s înarmat. 'Mneavoastră?

– Nici eu.

Tano își dădu din nou capul pe spate, râzând din tot sufletul.

– O dată nu m-am înșelat asupra unui om! O dată, măcar!

– Înarmat sau nu, aflați că trebuie mort-copt să vă arestez.

– Apăi de asta și mi-s aici, domnule comisar, ca să mă las arestat de 'mneavoastră. De asta țineam să vă-ntâlnesc.

Nici vorbă de prefăcătorie în cuvintele sale, însă tocmai sinceritatea aceea îi dădea de bănuit lui Montalbano, care, cu ochii-n patru, încerca să priceapă ce urmărea, de fapt, Tano.

– Ați fi putut veni la comisariat să vă predați de bunăvoie. Ori aici, ori la Vigàta, e același lucru.

– Eh, nu, *duttureddru,* nu-i deloc același lucru; mă mir foarte că 'mneavoastră, care știți să scrieți și să citiți, nu pricepeți cum că vorbele nu-s toate la fel între ele, n-au aceeași apăsare. Eu mă las arestat, nu

mă predau. Luați-vă haina de colea, din copac, și hai să vorbim înăuntru; până una-alta, să deschid ușa.

Montalbano își luă haina din creanga măslinului din fața casei, o împături și, ținând-o pe braț, îl urmă în casă pe Tano. Înăuntru, beznă: Grecu' aprinse o lampă cu petrol și-i făcu semn comisarului să se așeze pe unul din cele două scaune așezate de-o parte și de alta a unei mese joase. În odaie se mai zăreau un pat de campanie, cu o saltea de o persoană, simplă, fără pernă și lenjerie, un bufet cu vitrină, în care erau sticle, pahare, pungi cu pesmeți, farfurii, pachete de paste și borcane cu sosuri, cutii de conserve. Mai era și un cuptor cu lemne, deasupra căruia atârnau de perete oale și tigăi. O scară beteagă de lemn ducea la etaj. Însă privirea comisarului se opri asupra unei dihănii mult mai periculoase decât șopârla de gheață care dormea în torpedoul mașinii sale; în fața sa stătea acum un adevărat șarpe veninos: o mitralieră care moțăia în picioare, sprijinită de perete, lângă patul de campanie.

– Am un vin prima-ntâi, să știți, făcu Tano, luându-și în serios rolul de gazdă.

– În regulă, mulțumesc, spuse Montalbano.

Cu frigul de afară, după noaptea albă petrecută în tensiune și, mai ales, după un kil jumate de *mostazzoli* înfulecate pe nerăsuflate, comisarul chiar simțea nevoia unui pahar de vin bun.

Grecu' turnă vinul, apoi ridică paharul.

– Sănătate!

Comisarul și-l ridică și el pe al său, întorcându-i urarea.

– Sănătate!

Într-adevăr, vinul lui Grecu' era o licoare demnă de tot respectul: se prelingea învăluitor pe gâtlej în jos, lăsând în urmă o căldură reconfortantă.

– Foarte bun, într-adevăr, îl complimentă Montalbano.

– Mai torn unul?

Ca să nu cadă în ispită, comisarul îndepărtă paharul cu un gest brusc.

– Vorbim ce-avem de vorbit au ba?

– Vorbim, vorbim. Prin urmare, vă zisei c-am hotărât să mă dau prins...

– De ce?

Întrebarea lui Montalbano avu efectul unui foc de pistol asupra celuilalt, care rămase înmărmurit. Doar pentru o secundă, după care își recăpătă siguranța de sine.

– Trebuie să-mi văd de sănătate, mi-s bolnav.

– Îmi permiteți? De vreme ce ziceți că mă cunoașteți atât de bine, știți probabil că nu-s omu' care se lasă potcovit cu una, cu două.

– Despre asta nu-ncape tăgadă.

– Și atunci, de ce mă jigniți și continuați să-mi turnați gogoși?

– Adicătelea, 'mneavoastră nu mă credeți pe cuvânt că-s beteag?

– Ba da, vă cred. Numa' că alta-i gogoașa pe care mi-o fluturați pe la nas: cum că-i musai să vă lăsați arestat ca să vă vedeți de sănătate. Dacă-i nevoie, vă explic pe îndelete. Ați fost internat preț de o lună și

jumătate la clinica Madonna de Lourdes din Palermo, apoi pentru alte trei luni la clinica Getsimani din Trapani, unde ați fost operat de însuși profesorul Amerigo Guarnera. Adică, în ciuda faptului că lucrurile stau ușor altfel decât acum câțiva ani, dacă ați vrea, ați găsi chiar astăzi o clinică dispusă să închidă ochii, în sensul de a nu semnala poliției prezența dumneavoastră. Prin urmare, motivul pentru care vreți să vă lăsați arestat n-are nici în clin, nici în mânecă cu faptul că ați fi, chipurile, bolnav.

– Dar dacă v-aș zice că vremurile se schimbă, iar roata se-nvârte din ce în ce mai repede?

– Ați fi mai convingător.

– Vedeți 'mneavoastră, tătâne-miu, fie-i țărâna ușoară, care era bărbat de onoare pe vremea când cuvântul „onoare" însemna ce-nsemna, îmi explica mie – *picciliddro* încă pe atunci – că oamenii de onoare stăteau cu toții într-o singură căruță, care avea nevoie de multă unsoare pentru ca roțile să se-nvârtă așa cum trebuie și să meargă-nainte. Pe urmă însă, când generația lu' tătâne-miu se duse și-mi veni mie rândul să sar în căruță, unii dintre ai noștri ziseră așa: apăi, de ce să cumpărăm atâta unsoare de la politicieni, primari, bancheri și oameni de bani-gata? Mai bine să ne fabricăm singuri unsoarea de care avem nevoie! Foarte bine! Bravo! Toată lumea de acord. Bine'nțeles, se găsea totdeauna câte unu' care-i fura calu' vreunui tovarăș de drum, care se așeza de-a curmezișu' în fața altuia sau care se punea pe împușcat la întâmplare, nimicind căruțe, cai și călăreți ai altor familii...

Una peste alta însă, erau treburi pe care le puteam regla noi între noi. Căruțele s-au înmulțit, la fel ca și drumurile pe care o putea apuca unu' sau altu'. Până la un moment când unu', mai cu minte decât toți ceilalți, se întrebă de ce țineam cu toții să mergem la drum cu căruța. Suntem prea lenți – ne-a explicat el –, iar dacă n-avem viteză, ceilalți ne joacă pe degete; acum, toată lumea merge cu mașina, fără mașini adio, progres! Foarte bine! Bravo! Toată lumea a dat fuga să-și schimbe căruța pe automobil și să-și ia carnet de conducere. Nu-i vorbă, se mai găsea câte unu' care să nu treacă examenul la școala de șoferi și care trebuia să iasă – ori să fie scos – din joc. N-apucarăm bine să ne obișnuim cu mașinile noastre căăi mai mucoși dintre noi, care mergeau cu mașina de când veniseră pe lume și care or studiatără legea și economia în America și-n Germania, ne-au încunoștințat că mașinile noastre-s prea încete, c-ar trebui să sărim cu toții în câte o mașină de curse – ce știu eu, un Ferrari sau un Maserati, dotate cu radiotelefon și fax –, ca s-o putem lua din loc cu viteza fulgerului. Mucoșii de care vă zic îs ca scoși din cutie, vorbesc cu aparatele, nu cu oamenii și habar n-au cine ești și ce hram ai purtat la viața ta, iar dacă totuși au habar, pur și simplu li se fâlfâie; nici între ei nu se cunosc prea bine, pen' că-și vorbesc prin computer. Ca s-o scurtez, vă mai zic doar atât: pe mucoșii ăștia nu-i interesează nimeni și nimic; dacă te văd la ananghie, ori dacă mașina ta-i prea lentă, te aruncă de pe drum cât ai zice pește, și te poți trezi pe nepusă masă în șanț, cu gâtul rupt.

– Altfel spus, un Ferrari vi se pare prea greu de condus.

– Exact. Drept pentru care, înainte de a cădea mort într-un șanț, îi mai bine să mă dau frumușel deoparte.

– Hm, nu-mi păreți totuși genul de persoană care se dă frumușel deoparte de bunăvoie și nesilit de nimeni.

– Ba chiar nesilit de nimeni, domnule comisar, vă asigur. Bine'nțeles că există diverse moduri în care unu' poate fi convins să facă o treabă de bunăvoie și nesilit de nimeni. De exemplu, odată, un prieten care citea mult, fiind tare-nvățat de felu' lui, mi-a istorisit o snoavă pe care v-o spun și eu acu', întocmai cum mi-o spuse el. Pare-mi-se c-o citise într-o cărțulie nemțească. Cică unu' îi zice altuia: faci prinsoare cu mine că motanu' meu mănâncă mușt ar iute, da' așa de iute că dacă-l mănânci la masă, simți că-ți iau mărunțaiele foc? Apăi, motanilor nu le place mușt aru' – zise celălalt. Ei bine, motanul meu îl mănâncă – i-o-ntoarse omu' nostru. Cum faci, îl bați, îl păruiești? întrebă prietenu'. Nici vorbă, fără violență, mănâncă de bunăvoie și nesilit de nimeni – veni răspunsul. Cei doi bat palma, după care omu' nostru ia o lingură sănătoasă de mușt ar – da' știți, din acela de te ustură-n ceru' gurii numa' când te uiți la el –, înșfacă motanul și pleosc!, îi tuflește mușt aru' drept în cur, sub coadă. Apăi, bietu' motan, ce să facă el când simte o asemenea arsură sub coadă? Se pune pe lins. Și dă-i și linge, și dă-i și linge, până termină tot mușt aru'. Vorba-i că, nu-i așa, îl mâncă de bunăvoie și nesilit de nimeni. Eu atâta avui de spus, dom'le.

– Am înțeles perfect. Acum însă, haideți să reluăm discuția noastră de la capăt.

– Vă spuneam că da, mă las arestat, numa' că am nevoie de nițel teatru, ca să ies cu fruntea sus din toată tărășenia asta.

– Nu înțeleg.

– Mă explic imediat.

Se explică îndelung, pe îndelete, sorbind fără grabă din paharul cu vin. În cele din urmă, Montalbano înțelese perfect raționamentul celuilalt. Totuși – se întrebă comisarul – se putea încrede în Tano? Aici era tot schepsisu'. În tinerețe, Montalbano se dovedise un adevărat geniu al jocurilor de cărți (apoi, din fericire, scăpase de microb): acum intuia că bărbatul din fața sa juca cu cărțile pe față, fără să trișeze. Trebuia mort-copt să aibă încredere în această intuiție a sa și să spere că n-avea să dea greș tocmai acum. Puseră la punct de-a mărunțelul, cu minuțiozitate, toate detaliile viitoarei arestări, luând seama la orice le-ar fi putut pune bețe-n roate. Când terminară, soarele era demult sus, pe cer. Înainte să părăsească bârlogul lui Tano și să-nceapă să-și recite rolul, comisarul se uită lung în ochii bărbatului și-i zise.

– Spuneți-mi adevărul.

– Ordonați, domnule Montalbano.

– De ce m-ați ales taman pe mine?

– Pen' că 'mneavoastră – și, de altfel, tocmai mi-ați demonstrat-o – sunteți un om care, dacă se ține să priceapă o treabă, apăi o pricepeți, nu glumă!

În timp ce cobora în goana mare poteca pietruită dintre vii, Montalbano își aminti că în dimineața aceea, la secția de poliție era de serviciu Agatino Catarella: prin urmare, să-și anunțe subalternii prin telefon despre acțiunea care urma era o inițiativă cel puțin dificilă, dacă nu cumva chiar o sursă de echivocuri nefericite și periculoase. La drept vorbind, acest Catarella îi picase pocinog pe cap. Încet la minte, dar încet și la faptă, ajunsese în poliție doar pentru că era rudă îndepărtată cu ex-atotputernica sa excelență Cusumano – cel care, după o vară petrecută la răcoare în închisoarea Ucciardone din Palermo, își reînnodase legăturile cu noii puternici ai zilei, până-ntr-acolo încât pusese laba pe o felie mare de colivă (o colivă care da, trebuia înnoită din când în când, însă era de ajuns să i se adauge câteva bomboane în vârf și să-i fie schimbate lumânările consumate). Cu Catarella, orice discuție ajungea repede într-un punct mort, mai ales atunci când pe omul nostru îl lovea creația – ceea ce se întâmpla destul de des – și începea să vorbească în limba pe care el o numea „talienească".

Într-una din zile, bunăoară, se prezentase la el cu o față ce se voia oficială.

– Dom'le, nu cumva 'mneavoastră, ca din întâmplare, ați putea să-mi dați trimitere la un medic din ăi de se cheamă speciali?

– Specialiști, Catarella, specialiști. Specialist în ce?

– În boli vinerice.

Montalbano rămăsese literalmente cu gura căscată.

– Tu? O boală venerică? Păi, când să te fi procopsit cu ea?

– Apăi, dom'le, din câte țin minte eu, eram încă atâtica, de-o șchioapă, nu cred să fi avut încă șapte ani.

– Ce, Doamne, iartă-mă, tot spui acolo, Catarè? Ia zi-i, ești sigur că-i vorba de o boală venerică?

– Sigur-sigurisimo, dom'le. Pen'că vine și se duce, vine iară și iar pleacă. Ș-apăi tot așa o ține. Vinerică, ce mai la deal, la vale.

Ajuns cu mașina în dreptul răspântiei spre Torresanta, acolo unde ar fi trebuit să se afle o cabină telefonică (ar fi trebuit să se afle, cu excepția cazurilor în care receptorul nu fusese smuls și furat, în care nu fusese subtilizat aparatul cu totul ori în care nu fusese ridicată de hoți cabina cu tot ce era în ea), Montalbano hotărî că n-avea să-l sune nici pe adjunctul său, Mimì Augello: Mimì era genul de persoană care – nu, n-avea dezvăț pentru el și pace! – întâi și-ntâi ar fi anunțat presa, prefăcându-se apoi foarte mirat de prezența ziariștilor la locul acțiunii. Nu-i mai rămâneau decât Fazio și Tortorella, cei doi agenți principali („sau cum mama naibii le-o mai spune acum!"). Îl alese pe Fazio, pentru că Tortorella fusese împușcat de curând în pântece și încă nu se restabilise complet: din când în când, rana îi dădea dureri.

În mod cu totul și cu totul miraculos, cabina telefonică era încă la locul ei; ba, mai mult: la fel de miraculos, telefonul funcționa, iar Fazio răspunse imediat, când al doilea apel din receptor nu apucase încă să se sfârșească.

– Fazio, cum așa? Ești treaz la ora asta?

– Da, să trăiți, dom'le. Acu' nici juma' de minut primii telefon de la Catarella.

– Ce voia?

– Nu-nțelesei mare lucru, pen' că se puse pe vorbit talienește. Dacă-i s-o iau pe ghicitelea, pare-se că azi-noapte or golitără de marfă supermarketu' lu' Carmelo Ingrassia, magazinu' ăl mare de la intrarea în oraș. Fie or avutără un TIR, fie un camion mai mare, că n-a mai rămas ni'ca în rafturi.

– Păi, n-avea paznic de noapte?

– Ba da, da' nu-i dă nimenea de urmă.

– Și ce făceai, te pregăteai să te duci acolo?

– Da, să trăiți.

– Las-o baltă, mai bine. Sună-l imediat pe Tortorella și spune-i să-l anunțe pe Augello. N-au decât să se ducă ei doi. Îi zici că tu n-ai cum să te ocupi de caz; trântește-i o scorneală de-a ta, nu știu, spune-i c-ai căzut din leagăn și te-ai lovit la țeastă. Sau, mai bine, zi-i c-au venit carabinierii la tine acasă, să te aresteze. De fapt, stai: sună-l și spune-i să anunțe carabinierii: la urma urmelor, e o nimica-toată, un furt de două parale, iar oamenii or să ne fie recunoscători că le-am cerut colaborarea. Acu', cască bine urechile: după ce îi anunți pe Tortorella, Augello și pe carabinieri, îi suni pe Gallo, Galluzzo[1] – Măiculiță sfântă, zici că-i cuibar secția asta a noastră, zău așa! – și pe Germanà,

[1] *Gallo* (it.), „cocoș"; *galluzzo* – diminutiv dialectal de la *gallo* (n. tr.).

și veniți tustrei unde vă spun eu. A, uitam: să luați cu voi pistoalele-mitralieră.

– Ptiu, băga-mi-aș!

– Băga-ți-ai, că bine zici! Treaba-i groasă rău și trebuie lucrat cu mare băgare de seamă; să nu care cumva să-i scape vreunuia dintre voi vreun cuvințel, și mă refer în primul rând la Galluzzo, care-l are pe cumnatu-său ziarist. Pe urmă, să-i spui căposului de Gallo să nu șofeze ca la raliul de la Indianapolis. Fără sirene și fără girofaruri, înțeleși? Pen' că dacă faceți tărăboi și prea multe valuri, peștele ăl mare ne scapă. Acum, cască bine urechile, să-ți explic unde trebuie să veniți.

Nu trecuse nici o jumătate de oră, când îi văzu sosind în cea mai mare liniște: păreau o patrulă obișnuită. Coborâră din mașină și-l ajunseră pe Montalbano, care le făcu semn să-l urmeze. Se strânseră ciopor în spatele unei colibe dărăpănate, în așa fel încât să nu poată fi observați dinspre șosea.

– Adusei o mitralieră și pentru 'mneavoastră, da' o lăsai în mașină, spuse Fazio.

– Vâră-ți-o-n cur, na! Acu', ascultați bine la mine: dacă ne jucăm cartea cum trebuie, în dimineața asta s-ar putea să ne-ntoarcem acasă cu Tano Grecu', legat fedeleș.

În clipa aceea, Montalbano percepu literalmente cum oamenii săi încetară preț de o clipă să mai respire.

– Tano Grecu' prin părțile astea? se minună Fazio, revenindu-și cel dintâi.

– L-am văzut cum te văd și cum mă vezi: îi el personal în persoană. Și-a lăsat barbă și mustăți, da' de recunoscut, tot l-am recunoscut.

– Dom' comisar, da' cum se face că v-ați întâlnitără taman 'mneavoastră cu el?

– Fazio, nu mă freca inutil la icre, îți explic totul mai târziu. Tano e-ntr-o colibă din vârful colinei de colea, nu se vede de aici. De jur împrejur sunt câțiva măslini sarazini. Casa are două camere, una pe pământ și a doua la catul de sus, cu geamul spre partea din spate. Așadar, m-am făcut înțeles sau nu? Ați priceput toți ce aveți de făcut? A, încă un lucru: Tano n-are alte căi de scăpare decât fie s-o ia la sănătoasa pe poteca din fața casei, fie să se arunce la disperare pe fereastra camerei de la etaj, numai că-n cazul acesta și-ar putea rupe picioarele și nu cred că-i pică bine. Uite cum facem: Fazio și Gallo se postează în spatele casei; Germanà, Galluzzo și cu mine mergem prin față, spargem ușa și dăm năvală peste el.

Chipul lui Fazio căpătă trăsături de om neîncrezător.

– Ce-i ? Nu ești de acord cu mine sau ce?

– Oare n-ar fi mai bine să încercuim pur și simplu casa și să-i strigăm să se predea? La urma urmei, suntem cinci contra unu', n-are cum să ne dovedească.

– Ești tu sigur că Tano n-are pe nimeni cu el în casă?

Fazio rămase fără replică.

– Ascultați ce vă zic eu – mai spuse Montalbano, punând capăt acelui improvizat consiliu de război –,

cel mai bine este să-l luăm ca din oală. Surpriza din oul de Paști, asta-l așteaptă!

3

Montalbano calculă în gând că trecuseră cel puțin cinci minute de când Fazio și Gallo se postaseră îndărătul colibei; cât despre el, așa cum stătea acolo, întins pe burtă printre buruieni, ținând strâns pistolul în mână și cu o piatră care-l apăsa dureros drept în capul stomacului, se simțea mai mult decât ridicol: parc-ar fi fost un personaj dintr-un film cu gangsteri și, de aceea, abia aștepta să se dea semnalul de coborâre a cortinei. Se întoarse spre Galluzzo, care stătea întins lângă el – Germanà se postase ceva mai departe, în dreapta lor – și-l iscodi în șoaptă:

– Ești gata?

– Da, să trăiți, răspunse agentul, care – se vedea cu ochiul liber – era tot un mănunchi de nervi încordați la maximum.

Lui Montalbano îi era milă de el, însă n-avea ce-i face: cu siguranță că nu-i putea dezvălui că la mijloc era o simplă punere în scenă – cu un final incert, într-adevăr, însă chiar și așa, tot o treabă trucată rămânea.

– Du-te! îi ordonă.

Ca și cum ar fi fost lansat dintr-un resort încordat la extrem, Galluzzo țâșni fulgerător și, parcă fără să atingă pământul, ajunse din numai trei salturi lângă

zid, ghemuindu-se lângă ușorul ușii de la intrare. Părea să nu fi fost un efort prea mare pentru el, însă comisarul vedea deslușit cum, din cauza respirației gâfâite, pieptul i se umfla și i se dezumfla în ritm alert. Galluzzo strânse mitraliera la piept și-i făcu semn comisarului că era pregătit pentru partea a doua a acțiunii. Montalbano se uită lung la Germanà, care nu doar că nu părea îngrijorat, ci arăta de-a dreptul relaxat.

– Am plecat, îl anunță fără să scoată niciun sunet, ci doar mimându-și spusele prin deschiderea sacadată și exagerat de rotunjită a buzelor.

– Vă acopăr eu, îi răspunse Germanà în același mod, arătând cu o mișcare scurtă din cap spre mitraliera din mâinile sale.

Primul salt înainte al comisarului se dovedi a fi, dacă nu de antologie, cel puțin de manual: se desprinse de la pământ cu pasul hotărât și totodată echilibrat al unui săritor în înălțime, în zbor adoptă o ținută diafană și plină de grație, în vreme ce aterizarea, sigură și ponderată în gestică, l-ar fi făcut gelos până și pe un maestru coregraf. Galluzzo și Germanà rămaseră la fel de impresionați de prestația șefului lor, deși îi priveau evoluția din unghiuri diferite. Pentru cel de-al doilea salt, Montalbano își calibră plecarea chiar și mai bine, însă în timpul plutirii prin aer se întâmplă ceva ce nimeni n-avea apoi să-și poată explica, o defecțiune misterioasă în urma căreia comisarul, din poziția erectă și zveltă în care se afla, se înclină pe o parte asemenea turnului din Pisa, pentru ca aterizarea să se transforme într-un adevărat număr

de clovnerie. După ce pendulă preț de câteva secunde, în căutarea unui punct inexistent de sprijin, se prăbuși greoi pe o parte. Instinctiv, Galluzzo zvâcni de lângă ușa casei ca să-i vină în ajutor, însă se opri la timp, ghemuindu-se la loc, lângă zid. Germanà sări și el din ascunzișul său, însă se răzgândi, lăsându-se imediat la pământ. Slavă Domnului că toată treaba era regizată – își spuse comisarul în gând –, altminteri Tano i-ar fi doborât pe toți ca pe popice. Șuierând printre dinți cele mai substanțiale sudalme din vastul său repertoriu, Montalbano se puse în patru labe și începu să scotocească printre buruieni în căutarea pistolului, care în cădere îi scăpase din mână. Într-un târziu, îl zări sub o tufă de de castravete-sălbatic, dar, în clipa în care se năpusti să-l apuce, fructele arbustului explodară, împroșcându-l cu semințe din cap până-n picioare. Cuprins brusc de o tristețe amestecată cu furie, comisarul realiză că, în ochii subalternilor, tocmai fusese degradat de la statutul de erou al filmelor cu gangsteri la cel de figurant într-o peliculă cu Stan și Bran. Îi dispăruse brusc dorința de a o face pe atletul sau pe balerinul; prin urmare, parcurse cei câțiva metri care-l despărțeau de casă cu pași grăbiți, dar obișnuiți, ușor aplecat de spate.

Privindu-se drept în ochi, Montalbano și Galluzzo își vorbiră fără cuvinte, punându-se de acord asupra părții a doua a planului. Se depărtară doi-trei pași de ușă – care nu părea blindată sau de o rezistență ieșită din comun –, traseră adânc aer în piept și se năpustiră asupra ei cu toată greutatea trupurilor. Ușa se dovedi

confecționată din carton – sau, în orice caz, dintr-un material cu o consistență asemănătoare – și probabil că un simplu ghiont ar fi fost de ajuns ca să cedeze: drept urmare, cei doi trecură prin ușă, proiectându-se cu viteză în încăpere. Comisarul reuși ca prin minune să se redreseze și să se oprească la timp, însă Galluzzo, purtat de inerție, se opri abia când se lovi violent cu fața de peretele opus, zdrelindu-și nasul: rămase o vreme descumpănit în mijlocul odăii, cu sângele țâșnindu-i violent pe nări. În lumina palidă a lămpii de petrol pe care Tano o lăsase aprinsă, comisarul avu posibilitatea să admire talentul de actor hârșit al lui Grecu'. Prefăcându-se luat ca din oală de agenți în timp ce dormea, bărbatul sări din pat strigând sudalme grele și se repezi spre kalașnikovul care acum se găsea pe masă – altfel spus, cât mai departe de patul de campanie în care, chipurile, tocmai fusese surprins de poliție. Montalbano era pregătit să-i dea replica („parcă așa se zice la teatru!").

– Stai! În numele legii, stai sau trag! urlă comisarul din rărunchi, trăgând apoi patru focuri de pistol în tavan.

Tano încremeni cu brațele ridicate. Convins că în odaia de deasupra se adăposteau complicii Grecului, Galluzzo trase o rafală de mitralieră spre scara de lemn. De afară, îngroziți de presupusul schimb de focuri din casă, Fazio și Gallo deschiseră foc de descurajare asupra ferestrei de sus. Năuciți de vuietul gloanțelor, cei din casă rămaseră ca paralizați, până când Germanà se năpusti înăuntru, turnând gaz peste foc:

– Culcat! Toată lumea culcat sau trag!

N-apucă însă să-și ducă la bun sfârșit amenințarea, întrucât, îmbrâncit de la spate de Fazio și de Gallo, se pomeni la rândul său în mijlocul odăii, între Montalbano și Galluzzo – care, lăsându-și mitraliera pe masă, își trăsese batista din buzunar și acum se străduia să-și oprească șuvoiul de sânge din nas. Cămașa, cravata și vestonul îi deveniseră stacojii: în fața unei asemenea priveliști, lui Gallo îi sări țandăra.

– Te-a împușcat? Zi-i, a tras în tine, fir-ar el cu tot neamu' lui? strigă el, întorcându-se apoi furios către Tano, care, răbdător, continua să stea smirnă, cu brațele ridicate, așteptând ca forțele de ordine să pună în cele din urmă ordine în haosul creat chiar de ele însele.

– Apăi, nu, nu mă-mpușcă. Mă lovii singur cu fața de perete, reuși cu greu să articuleze Galluzzo.

Între timp, Tano evita să privească la vreunul dintre ei, prefăcându-se că-și analizează vârful pantofilor.

„Îl bușește râsul!", își spuse în gând Montalbano, apoi îi ordonă sec lui Galluzzo:

– Pune-i cătușele!

– El îi? îl iscodi în șoaptă Fazio.

– Da, el îi. Ce, nu-l recunoști? spuse Montalbano.

– Bine, și acu' ce facem?

– Urcă-l în mașină și du-l la chestură, la Montelusa. Pe drum, îl suni pe chestor, îi spui ce și cum și-l întrebi ce aveți de făcut mai departe. Căutați să faceți în așa fel încât să nu-l vadă nimeni, ca să nu

fie recunoscut. Deocamdată, arestarea asta trebuie să rămână secretă. Hai, duceți-vă.

– Și 'mneavoastră?

– Eu mai rămân pe aici. Arunc o privire de jur împrejur, percheziționez casa și tot restul. Nu se știe niciodată ce surprize mai pot ieși la iveală.

Înconjurându-l pe Tano, Fazio și ceilalți agenți dădură să iasă, urmați de Germanà, care ținea în mâini kalașnikovul prizonierului. Abia în clipa aceea Tano Grecu' își ridică privirea spre Montalbano. Comisarul avu posibilitatea să constate că privirea „ca de statuie" a mafiotului se volatilizase: Grecu' se uita la el cu ochi plini de viață, aproape râzători.

Când grupul celor cinci se făcu nevăzut după un cot îndepărtat al potecii pietruite dintre vii, Montalbano se întoarse în casă, pentru percheziția de rigoare: deschise bufetul, înșfăcă sticla de vin plină încă pe jumătate și o luă cu el afară, la umbra măslinilor, s-o dovedească în sfânta pace. Și uite-așa – își zise –, operațiunea de capturare a periculosului urmărit general avusese un deznodământ fericit.

De cum îl văzu pe Montalbano făcându-și apariția în comisariat, Mimì Augello se repezi spre el, suduind: părea ca ieșit din minți.

– Pe unde mama naibii umblași? Pe unde te-ai mătrășit? Cu oamenii noștri ce s-a-ntâmplat, zi-i?! Apăi, așa se fac treburile, băga-mi-aș și iar băga-mi-aș?!

Fără-ndoială că era supărat de-a binelea, de vreme ce se pusese pe vorbit murdar: lucrau împreună de

trei ani, însă niciodată nu-l auzise pe vicele său înjurând. De fapt, greșea: în ziua când Tortorella încasase un glonț în burtă de la un mațe-fripte care se dădea drept mafiot, Mimì reacționase la fel.

– Mimì, ce-ți veni?

– Ce-mi veni, ai? Apăi, mă trecură toate nădușelile, mă trecură!

– Te speriași? Păi, de ce, mă rog frumos?

– Or telefonatără la secție cel puțin șase persoane până acum. S-or pusără pe povestit grozăvii – lucruri aparent diferite, după detalii, însă, în substanță, toate concordau: un schimb de focuri care se lăsase cu morți și răniți. Ba chiar unu' vorbea despre un măcel în toată regula. De tine, nici urmă, nici acasă, nici aici; Fazio și ceilalți or luatără mașina de serviciu și s-or făcut nevăzuți fără să zică niciun rahat, ni'ca... Ș-apăi atunci, mă gândii așa: unu și cu unu fac doi, deci între toate astea musai exista o legătură. Ia zi-i, m-am înșelat au ba?

– Nu, nu te-ai înșelat. Numa' că nu pe mine trebuie să fii supărat, ci pe telefon. A lui îi vina.

– Apăi, de ce, ce amestec are telefonu' în toată tărășenia asta?

– Are, și încă cum! Pen' că-n ziua de azi găsești telefoane până și-ntr-un cătun uitat de munte. În cazul ăsta, zi-i și tu, ce să facă oamenii când au telefonul la îndemână? Se pun pe dat telefoane, corect? Se pun pe dat telefoane și debitează tot felul de lucruri, reale sau închipuite, posibile sau imposibile, eventual visate noaptea, ca-n comedia aceea a lui

Eduardo[1] – cum îi zice, a, da, *Vocile lăuntrice:* umflă, dezumflă, umflă la loc, dar nu-ți dezvălui niciodată numele. Așa și cu telefoanele noastre: se inventează tot felul de numere verzi, de unde un oarecare îți îndrugă verzi și uscate, îți toarnă gogoși de neînchipuit, fără să-și asume nicio răspundere! Între timp, experții antimafia jubilează: *omertà* a apus în Sicilia, populația nu mai vrea să fie complice cu mafioții, crește revolta oamenilor obișnuiți împotriva crimei organizate! Nu crește niciun rahat, ni'ca! Adicătelea ba da, crește: crește factura de telefon, asta crește!

– Montalbà, nu mă tehui de cap cu flecăreala ta fără cap și fără coadă! Unu și cu unu fac doi: adevărat îi c-or fostără morți și răniți au ba?

– Nu-i nimic adevărat, Mimì. N-a fost niciun schimb de împușcături, doar câteva focuri trase în aer. Galluzzo și-a spart nasul de unul singur, în vreme ce omu' nostru s-a predat fără rezistență.

– Omu' nostru? Care-i ăsta?

– Un urmărit general.

– Am înțeles, da' cine-i?

Apariția inopinată a lui Catarella îl scăpă pe Montalbano de stânjeneala de a-și minți din nou vicele.

– Dom'le, dom'le, cică la telefon îi dom' chestor pirsonalmente-n persoană.

– Îți zic pe urmă, îl asigură Montalbano pe Mimì, repezindu-se în biroul său.

---

[1] Eduardo de Filippo (1900–1984), celebru dramaturg, scenarist, actor și regizor italian (n. tr.).

– Dragul meu prieten, te-am sunat ca să-ți adresez cele mai vii felicitări!

– Mulțumesc.

– Ai dat lovitura, să știi!

– A, am avut cu toții noroc, atâta tot.

– Pare-se că personajul în chestiune este mult mai important decât ai lăsat dumneata să se înțeleagă.

– Unde este acum?

– Pe drum spre Palermo. Cei de la Antimafia au ținut morțiș să procedeze astfel, n-am avut cum să ne opunem. Oamenii dumitale nu s-au putut opri nici măcar un minut la Montelusa, s-au văzut obligați să-și continue drumul spre Palermo. Singurul lucru pe care l-am putut face a fost să le dau o mașină de escortă cu patru oameni de-ai mei.

– Prin urmare, n-ați discutat cu Fazio?

– A, nu, n-am avut nici timpul, nici posibilitatea s-o fac. De altfel, nu știu aproape nimic despre caz. De aceea, ți-aș fi recunoscător dacă ai trece astăzi pe la mine, pe la birou, ca să-mi relatezi totul de-a fir a păr.

„Aceasta-i dară cumpăna", își zise Montalbano în gând, rememorând brusc o traducere din secolul al XIX-lea a lui *Hamlet*. Se limită însă să-și iscodească superiorul:

– Cam pe la ce oră?

– Pe la cinci, să zicem. A, uitam să-ți spun: de la Palermo ni s-a recomandat să păstrăm cel mai strict secret asupra operațiunii. Pentru moment, cel puțin.

– Păi, dac-ar depinde numai de mine...

– Nu mă refeream la dumneata, Montalbano, îți cunosc foarte bine calitățile și sunt încredințat că, în comparație cu dumneata, peștii sunt vietăți locvace. Apropo de asta, mai am ceva să-ți spun.

Urmă o pauză bruscă: chestorul se întrerupsese, iar Montalbano intui că n-ar fi vrut să audă continuarea. O sonerie de alarmă agasantă i se declanșase în creier încă din clipa în care auzise cuvintele acelea elogioase: „Îți cunosc foarte bine calitățile."

– Ascultă, Montalbano, reluă discuția chestorul, ezitant.

La tonul șovăielnic al superiorului său, soneria de alarmă din creierul lui Montalbano deveni de-a dreptul asurzitoare.

– Spuneți, vă ascult.

– Mi-e teamă că de data aceasta nu voi mai putea evita promovarea dumitale în funcția de vicechestor.

– Măiculiță sfântă, nu, vă rog! De ce tocmai eu?

– Montalbano, nu fi ridicol, zău așa!

– În regulă, îmi cer scuze. Totuși, de ce trebuie mort-copt să fiu promovat?

– Halal întrebare! Cum de ce? Pentru fapta dumitale de astăzi!

Montalbano simți că-l trec și frigurile, și fierbințeala în același timp: pe frunte îi apăruseră broboane groase de sudoare, însă șira spinării îi era străbătută de fiori reci ca gheața. Perspectiva promovării îl îngrozea.

– Domnule chestor, n-am făcut nimic deosebit: colegii mei au zilnic astfel de acțiuni.

– N-am nicio îndoială că așa stau lucrurile. Însă această arestare va produce multă vâlvă în clipa în care va fi dată publicității.

– Și ziceți că nu mai am nicio speranță?

– Ei, hai, încetează cu copilăriile astea!

Montalbano avu sentimentul acut că trăia drama unui ton ajuns pe uscat: simți că nu mai are aer și începu să deschidă și să închidă gura în mod repetat, înghițind în sec. În cele din urmă, încercă o soluție disperată:

– N-am putea da vina pe Fazio?

– Cum adică, să dăm vina pe el?

– Îmi cer scuze, m-am exprimat greșit. Să spunem c-a fost meritul lui, asta voiam să zic.

– La revedere, Montalbano, ne vedem la ora cinci.

Augello, care trăsese cu urechea de după ușă, intră afișând o față întrebătoare.

– Ce ți-a zis chestorul?

– A, nimic, am discutat despre situația ivită.

– Bleah! Ai o mutră...

– Ce mutră am?

– Pocită.

– N-am mistuit cum trebuie ce am mâncat aseară.

– Ce ai mâncat bun?

– Un kil jumate de *mostazzoli* cu vermut.

Augello îl măsură cu un aer perplex, iar Montalbano, simțind că urma întrebarea despre numele urmăritului general arestat de dimineață, profită de stupoarea subalternului ca să canalizeze discuția într-o altă direcție.

– Ia zi-i, îl găsirăţi pe paznicul de noapte au ba?

– Pe cine, pe ăl de la supermarket? Da, eu îl găsii. Tâlharii l-or pus la pământ cu o scatoalcă grea la scăfârlie, l-or legat bine de mâini şi de picioare, şi i-or făcut vânt într-un congelator dintre acelea uriaşe, închizându-l acolo.

– A murit?

– Nu, da' nici viu n-aş zice că este. Când l-am tras afară din congelator, arăta ca un batog uriaş pus la păstrare.

– Ţi-ai făcut o idee despre toată daravera?

– Mda, o idee aş avea, numai că locotenentul de la carabinieri are o alta, diferită de-a mea. Una peste alta însă, un lucru e sigur: hoţii au folosit un camion de tonaj mare, altminteri n-aveau cum să încarce toată marfa. Iar de urcat marfa în camion, trebuie să fi fost o trupă de cel puţin şase persoane, comandată de un profesionist.

– Ascultă, Mimì, eu trag o fugă până acasă, mă schimb de costum şi pe urmă mă-ntorc.

În apropiere de Marinella, îşi dădu seama că becul de alimentare clipea de o bună bucată de vreme. Se opri la aceeaşi benzinărie unde, nu cu mult timp în urmă, avusese loc un schimb misterios de focuri, iar el se văzuse nevoit să-l aresteze pe băiatul de la pompă, obligându-l astfel să mărturisească tot ce ştia despre ciudata întâmplare. Tânărul nu-i purta însă ranchiună şi, imediat ce-l zări, îl salută cu o voce atât de acută, încât Montalbano simţi fiori reci pe şira

spinării. Îi făcu plinul, numără banii, apoi rămase privind lung la comisar.

– Zi-i, ce-i? Ți-am dat mai puțin decât făcea?

– Nu, dom'le, să trăiți, banii de-ajuns îs. Da' voiam să vă zic o treabă.

– Apăi, zi-i odată, nu? pufni Montalbano nerăbdător, simțind că avea să se lase rău dacă tipul mai lungea mult vorba.

– Ia uitați-vă 'mneavoastră o țâră la camionu' de colea.

Și arătă spre o matahală cu remorcă parcată pe platoul din spatele stației de benzină: judecând după prelatele întinse la perfecție, camionul era încărcat la maximum.

– Azi de dimineață, – continuă tânărul –, când am deschis, camionul era deja colea. Acu-s trecute deja patru ore și nu se arătă încă nimenea dornic să-l ia de aici.

– Te-ai uitat să vezi dacă nu cumva șoferul doarme în cabină?

– Da, să trăiți, mă uitai, da' nu-i nimenea. Numa' că mai văzui o treabă nelalocul ei: cheile-s acolo, în contact, primu' care vine pornește motoru' și dus îi: pune-i sare pe coadă dacă mai poți.

– Hai să văd și eu, spuse Montalbano, brusc interesat de caz.

4

Scund, mustață subțire ca o coadă de guzgan, zâmbet antipatic, ochelari cu montură de aur, pantofi

maro, șosete maro, costum maro, cămașă maro, cravată maro – un adevărat coșmar în maro, așa îl caracteriză succint Montalbano pe Carmelo Ingrassia, proprietarul supermarketului, care acum, stând picior peste picior, își netezea cu palma dunga cracului drept al pantalonilor și repeta pentru a treia oară propria interpretare sintetică a faptelor.

– O glumă, dom' comisar, asta-i și nimic mai mult. Or vrutără să-mi joace un renghi.

Montalbano rămase fixând cu privirea pixul cu vârf sferic pe care-l ținea în mână; se concentră mai întâi asupra capacului: îl scoase, îl examină și pe dinafară, și pe interior, de parcă n-ar mai fi văzut în viața lui o asemenea minunăție, suflă în el ca să îndepărteze un fir invizibil de praf, îl examină din nou și, nemulțumit de rezultat, suflă din nou cu putere în el, după care-l lăsă cu grijă pe masă, trecu la vârful metalic al pixului: îl deșurubă, îl privi o vreme gânditor, îl puse pe masă, lângă capac, și trecu la examinarea părții centrale pe care, după o scanare amănunțită cu privirea, o alinie cu gesturi pedante lângă celelalte două elemente. În cele din urmă, răsuflă adânc: izbutise să se calmeze, să-și domine pornirea inițială, căreia fusese gata-gata să-i dea ascultare – aceea de a sări de pe scaun și, apropiindu-se de Ingrassia, să-i zdrobească mutra cu pumnii, după care să-l întrebe: „Spuneți-mi sincer: în opinia dumneavoastră, eu acum glumesc sau vă pocesc mutra de-adevăratelea?"

Tortorella, care cunoștea bine anumite reacții ale superiorului său, se relaxă vizibil în colțul său, de unde asista la interogatoriu.

– Faceți-mă să înțeleg ce vreți să spuneți, spuse Montalbano, odată recăpătat controlul deplin asupra propriilor reacții.

– Apăi, nu-i ni'ca de-nțeles, dom' comisar. Totu-i limpede ca lumina zilei. Toată marfa furată era colea, în camion, nu lipsea nici măcar o scobitoare, nici măcar o acadea. Atunci, zic eu: dacă mi-or făcutără una ca asta, nu mi-o făcutăr-o ca să mă fure, ci numai ca să glumească, să râdă pe seama mea.

– Uitați care-i treaba: eu sunt nițel mai încet la minte, drept pentru care, domnule Ingrassia, vă cer s-aveți puțintică răbdare cu mine. Prin urmare, ziceți că lucrurile ar fi stat așa: cu opt zile în urmă, din parcul auto al firmei Sferlazza din Catania – altfel spus, dintr-un oraș situat de cealaltă parte a insulei față de noi –, doi indivizi fură ditamai camionul cu remorcă, gol, fără marfă, pe care îl țin ascuns vreme de șapte zile (din moment ce nu l-a văzut nimeni, rezultă că a stat pitit pe undeva, pe drumul dintre Catania și Vigàta); conform logicii dumneavoastră, unicul motiv pentru care camionul a fost furat și ținut ascuns a fost acela de a fi folosit ca să vi se facă dumneavoastră o farsă. Mai departe: noaptea trecută, pe la ora unu, camionul se materializează brusc în fața supermarketului al cărui patron sunteți. Paznicul de noapte crede că este vorba despre o aprovizionare obișnuită, deși ora i se pare oarecum ciudată. Nu știm exact care

a fost desfășurarea faptelor pentru că paznicul este încă în stare gravă și nu poate vorbi: cert este însă că indivizii îl scot imediat din joc, îi iau cheile și intră în magazin. Unul dintre ei îl dezbracă pe paznic și-și pune uniforma lui: sincer vorbind, această mișcare mi se pare genială. A doua mișcare genială: hoții aprind toate luminile supermarketului și încep să lucreze pe față, fără niciun fel de măsură de precauție – la lumina zilei, am putea spune dacă n-ar fi fost noapte. Ingenios mod de operare, nimic de zis. În cazul în care se nimerește cineva prin zonă la o oră ca aceea, ce vede el? Îl vede pe paznicul în uniformă care supraveghează câțiva hamali ce se muncesc să încarce un camion cu marfă: intrusului nu i-ar trece nici măcar prin anticamera cerebelului că, în realitate, asistă la un furt. Cam aceasta ar fi reconstituirea făcută de colegul meu Augello, reconstituire confirmată, de altfel, de depoziția lui *cavaliere* Misuraca, domnia sa tocmai întorcându-se la acea oră acasă.

La auzul acelui nume, Ingrassia, care până atunci păruse că-și pierde interesul pe măsură ce comisarul vorbea, sări de pe scaun ca ars, ca mușcat de o viespe.

– Misuraca?

– Da, exact, domnul acela care pe vremuri lucra ca funcționar la serviciul de evidența populației.

– Bine, da' ăla-i fascist cu acte-n regulă!

– Nu văd ce legătură au ideile politice ale respectivului domn cu faptele expuse mai devreme.

– Ba uite că au, și încă cum! Pe vremea când făceam politică, 'mnealui îmi era dușman.

– Vreți să spuneți că acum v-ați lăsat de politică?

– Ce să-i faci, domnule comisar? De când apărură ăi doi-trei judecători din Milano de s-or hotărâtără să pună pe butuci politica, comerțul și industria din țărișoara asta, mi-am zis că-i mai bine să-mi văd de treabă.

– Uitați cum stau lucrurile: cele spuse de *cavaliere* nu fac decât să pună în evidență *modus*-ul *operandi* al infractorilor.

– Iar mie mi se rupe în paișpe de ce vrea să pună în evidență *cavaliere*. Atât vă zic: îi un biet moșneag ramolit, trecut bine de optzeci de ani. S-o zicem pe-a dreaptă: dacă vede o pisică pe stradă, ăla e-n stare să spună c-a zărit un elefant. Pe urmă, ce căuta el acolo la ora aceea?

– Asta nu știu, dar o să-l întreb. Acum, sunteți de acord să revenim la expunerea faptelor?

– Da, să revenim.

– Încărcarea mărfii a durat cel puțin două ore, după care camionul o ia din loc. Nu parcurge însă mai mult de cinci-șase kilometri, după care se întoarce, se oprește în parcarea unei stații de benzină și rămâne frumușel acolo până sosesc eu și-l descopăr. Prin urmare, indivizii au făcut tot acest tămbălău, comițând șase-șapte infracțiuni de Cod Penal și riscând ani grei de pușcărie numai ca să râdă nițel pe seama dumneavoastră. Asta vreți să-mi ziceți? Iar eu ar trebui să vă cred?

– Dom' comisar, putem sta aici până la noapte, dacă vreți, da' vă jur că n-am altă explicație pentru ce s-a-ntâmplat decât că la mijloc îi vorba de o glumă. Asta-i!

În frigider îl aștepta o porție mare de paste cu sos de roșii, busuioc, stafide și măsline negre care emana un parfum dumnezeiesc: dac-ar fi fost să fie mort, fără-ndoială că aromele acelea l-ar fi readus la viață. La felul doi avea anșoa cu sos de ceapă și oțet. Montalbano luase obiceiul să se încredințeze în totalitate fanteziei culinare – cu rădăcini populare și cu rezultate din cale-afară de gustoase – a Adelinei, menajera care venea în fiecare zi să vadă de casă. Adelina avea doi fii, delincvenți incorigibili, din care unul se afla și acum în pușcărie, arestat și trimis în judecată chiar de comisar. Prin urmare, Adelina nu-l dezamăgise nici de data aceasta: de fiecare dată când, întorcându-se acasă, se ducea să deschidă cuptorul sau frigiderul, îl încerca aceeași emoție de pe vremea când, *picciliddro* fiind, în dimineața de Pomenirea tuturor sfinților[1], scotocea în coșul de nuiele în care morții lăsau peste noapte cadouri pentru cei mici ai casei. Un ritual acum uitat, șters din memoria colectivă de banalitatea cadourilor de sub bradul de Crăciun, la fel cum uitat părea să fi devenit și obiceiul oamenilor de a-și pomeni morții. Singurii care nu uitau – dimpotrivă, păstrau cu sfințenie aprinsă flacăra amintirii propriilor morți – rămâneau mafioții, numai că darurile pe care le trimiteau în memoria acestora nu erau în niciun caz trenulețe de tablă ori fructe învelite în marțipan, ca pe vremuri. Una peste alta, elementul-surpriză

[1] 1 noiembrie, sărbătoare importantă în calendarul romano-catolic (n. tr.).

constituia un condiment indispensabil al mâncărurilor preparate de Adelina special pentru el.

Luă platourile, pâinea, deschise o sticlă cu vin, dădu drumul la televizor și se așeză la masă. Îi plăcea să mănânce singur, savurând dumicaturile în tăcere: printre numeroasele afinități care-l legau atât de strâns de Livia se afla și aceasta – nu scotea niciun cuvânt atât timp cât mânca. Își spuse că, în materie de gusturi, se simțea mai apropiat de Maigret decât de Pepe Carvalho, protagonistul romanelor lui Montalbán, care se delecta cu bucate atât de picante, încât ar fi perforat până și stomacul unui rechin.

Dac-ar fi fost să se ia după televiziunile naționale, peste țară se abătuse un blestem al infracționalității generalizate: majoritatea guvernamentală însăși era acum divizată asupra unei legi care interzicea eliberarea condiționată din închisoare a celor ce mâncaseră jumătate din averea țării; magistrații care dezvăluiseră dedesubturile corupției politice își anunțau demisia în semn de protest, în vreme ce opinia publică părea animată de o briză vagă de revoltă.

Schimbă canalul, oprindu-se la una din cele două televiziuni locale: Televigàta era prin definiție proguvernamentală, indiferent cine s-ar aflat la conducerea țării: comuniști, fasciști sau de centru. Crainicul nu pomeni nimic despre capturarea lui Tano Grecu': spunea doar că mai mulți cetățeni vigilenți semnalaseră comisariatului din Vigàta un schimb de focuri pe cât de vivace, pe atât de misterios, petrecut la primele ore ale dimineții în zona extravilană numită „la

nuc", numai că forțele de ordine, ajunse imediat la fața locului, nu descoperiseră nimic neobișnuit. Nici Nicolò Zito, comentatorul politic de pe Retelibera care nu se ferea să se declare comunist în convingeri, nu pomeni nimic despre arestarea lui Tano: semn că, într-un mod cu totul miraculos, informația nu răsuflase încă. În schimb, Zito începu pe neașteptate să vorbească despre furtul nefiresc de la supermarketul lui Ingrassia și despre camionul descoperit inexplicabil, cu toată marfa furată, într-o parcare. Opinia generală – remarca Zito – era aceea că vehiculul fusese abandonat în urma unei neînțelegeri între participanții la jaf asupra împărțirii prăzii. Numai că el, Zito, nu era deloc de acord cu o asemenea explicație: în opinia lui, lucrurile se desfășuraseră într-un mod diferit, și fără îndoială că problema era mult mai complexă.

– Domnule comisar Montalbano, mă adresez direct dumneavoastră. Nu credeți că povestea aceasta este mult mai complicată decât pare la prima vedere? întrebă retoric jurnalistul, în finalul intervenției sale.

Auzindu-se chemat personal în cauză la televizor și văzându-l pe Zito privindu-l pieziș din ecran, Montalbano rămase cu dumicatul în gât: simți că se sufocă, tuși de câteva ori și se puse pe înjurat de toți sfinții.

După masă, își trase slipul pe el și intră în mare. Apa era rece ca gheața, însă partida de înot îl readuse parcă la viață.

– Povestește-mi pe îndelete cum s-a întâmplat, zise chestorul.

Văzându-l pe comisar intrând în birou, se ridicase să-l întâmpine, îmbrățișându-l părinteşte.

Montalbano avea o slăbiciune mare: era cu desăvârșire incapabil să umble cu *farfanterìe,* să toarne minciuni gogonate persoanelor oneste sau celor pe care le îndrăgea și le respecta. În schimb, în fața delincvenților, a oamenilor cu care n-avea nici în clin, nici în mânecă, era în stare să debiteze *smàfari,* măscări, fără să clipească: la o adică, nu s-ar fi dat înapoi să se jure că văzuse-ntr-o noapte luna *pizzi pizzi,* împodobită cu danteluțe. În ce-l privea pe chestor, dilema era cu atât mai apăsătoare: nu doar că îi purta un adânc respect, dar nu de puține ori se surprinsese vorbindu-i ca propriului său tată; de aceea, cererea chestorului îl făcu pe Montalbano să devină agitat – se înroși brusc, începu să transpire și-și schimbă de mai multe ori poziția, ca și cum scaunul pe care stătea i-ar fi provocat o vie suferință. Chestorul îi remarcă stânjeneala, însă o puse pe seama stării de autentică pătimire care îl încerca pe Montalbano de fiecare dată când era nevoit să vorbească despre reușita propriilor acțiuni. De altfel, nu-i putea uita prestația de la ultima conferință de presă când, în fața camerelor de luat vederi, comisarul se exprimase – dacă se putea spune așa – printr-o lungă și jalnică bolboroseală, lipsită pe alocuri de orice noimă, ținându-și ochii holbați și cu pupilele jucându-i în orbite de parc-ar fi fost beat.

– Dacă nu vă deranjează, înainte de a mă pune pe istorisit aș vrea să mă lămuriți într-o privință.

– Îți stau la dispoziție.

– Ce mă sfătuiți să scriu în raport?

– Hait, ce fel de întrebare-i asta, Montalbano? Ce, n-ai mai scris niciodată rapoarte până acum? După cum bine știi, într-un raport se face relatarea faptelor, așa cum s-au petrecut, îi răspunse sec chestorul, ușor descumpănit. Și, cum celălalt nu se hotăra încă să-și înceapă povestea, continuă: Apropo, trebuie să recunosc că ai știut să profiți cu multă abilitate și curaj de o întâlnire întâmplătoare, transformând-o într-o remarcabilă operațiune de succes a poliției. Cu toate acestea...

– Vedeți dumneavoastră, chiar voiam să vă spun...

– Lasă-mă să termin. Cu toate acestea, mă văd obligat să-ți atrag atenția că ți-ai expus oamenii la un risc mult prea mare: ar fi trebuit să ceri întăriri consistente, la care să se fi adăugat o serie de alte măsuri obligatorii de precauție. Din fericire, totul s-a terminat cu bine, însă trebuie să-ți spun cu toată sinceritatea că acțiunea dumitale a fost un fel de rămășag în orb. Și acum, spune, te ascult.

Montalbano își privi o vreme degetele mâinii stângi, ca și cum ar fi crescut acolo peste noapte, iar el nu înțelegea la ce i-ar fi putut ele folosi.

– Acum, ce s-a mai întâmplat? îl iscodi chestorul, dând semne de nerăbdare.

– S-a-ntâmplat că totu-i o făcătură, explodă Montalbano. N-a existat nicio întâlnire întâmplătoare, mă văzusem înainte cu Tano: ceruse să stea de vorbă cu mine. Iar când ne-am văzut să stăm de vorbă, ne-am pus de acord și asupra arestării.

Chestorul se frecă la ochi.

– V-ați pus de acord?

– De-a mărunțelul, totul de la cap la coadă.

Și dacă tot se afla acolo și începuse să vorbească, de ce să nu verse tot din gușă? se gândi Montalbano. Și-i mărturisi adevărul gol-goluț, pornind de la discuția telefonică cu Gegè până la capturarea regizată a răufăcătorului.

– Asta-i tot? îl iscodi chestorul când termină de povestit.

– Nu. Mă gândeam că, de vreme ce lucrurile stau așa cum stau, nu merit avansarea. N-am cum să devin vicechestor: ar fi o goangă, o înșelătorie ar fi.

– Asta eu decid, îl întrerupse abrupt celălalt.

Chestorul se ridică și începu să se plimbe de colo-colo prin încăpere cu mâinile la spate, gânditor. În cele din urmă, păru să fi găsit o soluție.

– Facem așa, zise, întorcându-se spre Montalbano. Ai să scrii două rapoarte.

– Două?! exclamă îngrozit Montalbano, gândindu-se cât de greu îi venea de obicei să întocmească fie și un singur raport.

– Am hotărât și gata, nu-ncap discuții. Raportul fals o să-l țin frumușel aici, la vedere, pentru eventuala cârtiță – da, ai auzit bine, nici noi nu ducem lipsă de cârtițe – care se va da de ceasul morții să-l facă cunoscut presei sau, de ce nu, chiar mafiei. Iar raportul cu faptele reale o să-l închid în seif.

Apoi, schițând un surâs, continuă:

– Cât despre chestiunea avansării – care, din câte se pare, te îngrozește mai mult decât orice pe lume –, eu zic să treci vineri seară pe la mine pe acasă, să discutăm cu calm, pe îndelete. Știi, nevastă-mea a inventat un sos special pentru doradele la cuptor...

Cavaliere Gerlando Misuraca, optzeci și patru de ani – purtați cu un aer veșnic belicos –, nu se dezminți nici de data aceasta, stropșindu-se la Montalbano imediat ce-l auzi pe acesta spunând în receptor: „Alo?"

– Cine-i pramatia de centralist de-mi făcu legătura cu 'mneavoastră?

– De ce, ce a făcut?

– Se prefăcea că nu-nțelege cum mă cheamă! Parc-ar avea căpățână de paie, zău așa: nu-mi putea ține minte numele și pace! Îi tot dădea înainte cu domnu' Bisurata – ca pe laxative[1], zău așa!

Se întrerupse brusc, făcând o pauză îndărătul căreia se ghicea suspiciunea, apoi schimbă tonul.

– Îmi garantați, pe cuvântul 'mneavoastră de onoare, că omu-i pur și simplu tolomac și că la mijloc nu-i vorba de altceva?

Gândindu-se că tolomacul nu putea fi altul decât Catarella, Montalbano se strădui să fie cât mai convingător:

---

[1] *Magnesia bisurata* este o mixtură de carbonat de magneziu, bicarbonat de sodiu și bismut folosită pentru tratarea unor afecțiuni digestive (n. tr.).

– Da, vă garantez. Totuși, de ce vă trebuie o asemenea garanție, mă scuzați că întreb?

– Pen' că, dacă omu' intenționa să-și bată joc de mine, ori să-și bată joc de ceea ce reprezint eu în orașul ăsta, apăi eu mă-mbrac și-n cinci minute-s acolo ca să-i fac curu' muci. 'Mnezeu mi-e martor, zău așa!

„Totuși, ce reprezenta *cavaliere* Misuraca în Vigàta?", se întrebă Montalbano, în vreme ce, de la celălalt capăt al firului, interlocutorul său continua să profereze amenințări îngrozitoare. Nimic, nu reprezenta absolut nimic din punct de vedere – cum să-i zică? – oficial. Funcționar de primărie ieșit la pensie de câteva zeci de ani, nu îndeplinea și nici nu îndeplinise vreodată funcții publice, în vreme ce, ca activitate politică, era simplu membru cotizant al unui partid și atât. Persoană de o onestitate incontestabilă, ducea un trai demn, la limita sărăciei lucii: nici chiar pe vremea lui Mussolini nu profitase de rezonanța titlului său onorific – rămăsese un *fedele gregario,* cum se zicea pe atunci. Drept recunoștință, fusese mobilizat în toate războaiele care avuseseră loc începând cu anul 1935, nimerind totdeauna în mijlocul celor mai grele bătălii: una nu pierduse, de parc-ar fi fost dotat cu puterea ubicuității – de la Guadalajara, în Spania, până la Bir el Gobi, în Africa de Nord, trecând chiar și pe la Axum, în Ethiopia. Urmaseră apoi anii de prizonierat în Texas, unde refuzase colaborarea cu inamicul, consecința fiind, desigur, o detenție dură, numai pâine și apă. Cu alte cuvinte – concluzionă Montalbano – *cavaliere* Misuraca reprezenta

memoria istorică a unor erori istorice, trăite însă cu o credință vecină cu naivitatea, pentru care plătise cu vârf și îndesat: trei răni destul de serioase, dintre care una îl marcase pe toată viața, *cavaliere* rămânând șchiop de piciorul stâng.

„Și totuși, dac-ar fi fost să fie, ați fi luptat pentru Republica din Salò, punându-vă viața chezășie alături de nemți și de italienii republicani?“, îl întrebase odată, mișelește, Montalbano, care în felul său ținea totuși la bătrân (da, chiar așa, căci în imensul cinematograf numit Italia, în care-și făceau veacul tot felul de corupți și corupători, de șantajiști, blatiști, șpăgari, mincinoși, hoți, sperjuri – și cărora li se adăugau în fiecare zi noi categorii sociale de aceeași teapă –, comisarul ajunsese să nutrească un sentiment de afecțiune față de persoanele ce se încăpățânau să rămână cinstite).

Rostind întrebarea, văzuse fața bătrânului parcă golindu-se brusc de sânge, ridurile înmulțindu-i-se instantaneu, iar privirea devenindu-i încețoșată. Înțelesese în clipa aceea că Misuraca se întrebase același lucru de mii de ori până atunci, nereușind însă să-și dea un răspuns. Prin urmare, nu mai insistase.

– Alo? Mai sunteți la aparat au ba? se auzi în receptor vocea iritată a lui Misuraca.

– Vă ascult, *cavaliere*.

– Mi-amintii o chestie, da' mi-o amintii azi-noapte, de aia nu făcui nicio referire la ea ieri, la secție, când am depus mărturie.

– *Cavaliere,* nu mă-ndoiesc de bunele dumneavoastră intenții. Așadar, spuneți, vă ascult.

– Când am ajuns în dreptul supermarket, observai o treabă care acu' îmi pare nelalocu' ei, numa' că pe moment nu-i dădui importanță: eram *nirbùso* și tare cătrănit, pen' că, vedeți 'mneavoastră, în țărișoara asta a noastră-s atâția boi cu țâțe care...

– Îmi spuneți totuși care-i treaba aceea nelalocul ei?

De l-ar fi lăsat să vorbească după pofta inimii, *cavaliere* ar fi fost în stare s-o ia de la Primu' Război încoace, de la înființarea milițiilor de luptă fasciste.

– A, prin telefon nu. Personal, dacă vreți, pen' că treaba-i groasă rău. Asta, bine'nțeles, dacă ce văzui văzui bine.

Bătrânul era cunoscut drept o persoană de genul „ce-i în gușă și-n căpușă": dacă era ceva de spus, o spunea verde-n față, fără ocolișuri.

– Are legătură cu jaful de la supermarket?

– Bine'nțeles.

– Ați mai pomenit și altcuiva despre chestiunea în speță?

– Nu, nimănui.

– Așa să rămână. Mă bazez pe dumneavoastră: niciun cuvințel, nimănui.

– De ce vreți să mă jigniți? Mut ca mormântu-s eu. Mâine dis-de-dimineață mă înființez la 'mneavoastră la birou.

– *Cavaliere,* am totuși o curiozitate. Ce căutați dumneavoastră pe acolo la ora aceea târzie din noapte, singur-cuc și, pe deasupra, *nirbùso?* Nu știți oare că, de la o anumită vârstă, oamenii ar trebui să dea dovadă de ceva mai multă prudență?

– Mă-ntorceam de la Montelusa, de la ședința comitetului regional de partid. Chiar dacă nu-s membru în comitet, era de datoria mea să particip: nimeni nu-i trântește ușa-n nas lu' Gerlando Misuraca, așa să știți! Unu la mână. Doi la mână, partidul nostru trebuie să-și păstreze și pe mai departe demnitatea și onoarea. Nu se poate să mai rămânem în guvern alături de puii de cățea – politruci ticăloși, că nu le pot spune altfel! – care vor să dea decret de eliberare din pușcărie pentru nemernicii care or mâncatără avuția țărișoarei ăsteia ale noastre! Cred că sunteți de acord cu mine, domnule comisar, că dacă...

– A durat mult ședința?

– Până la unu noaptea. Eu, ca s-o zic pe-a dreaptă, aș fi vrut să mai stăm, da' ăilalți or votatără contra, dormeau deja pe ei. Oameni fără sânge-n instalație, ce vreți?

– Și cam cât timp v-a luat drumul până la Vigàta?

– O jumătate de oră, că eu nu conduc cu viteză. Așadar, cum vă spuneam, decretu' ăsta...

– Îmi cer scuze, *cavaliere,* sunt chemat la celălalt telefon. Pe mâine, curmă brusc discuția Montalbano.

5

– *Peju dei delinquenti!* Mai rău ca pe infractori, așa ne-or tratatără zdreanțele naibii, 'le muma-n cur astăzi

și mâne! D-apăi cine se cred ei că sunt? Niște rahați cu ochi, asta-s ei!

Nu era cale să-i domolească cineva furia lui Fazio, proaspăt întors de la Palermo. Germanà, Gallo și Galluzzo îi țineau zgomotos isonul, agitându-și brațele în semn că cele întâmplate erau de domeniul inimaginabilului.

– Ca la nebuni! Nici la nebuni nu-i așa!

– Calm, câte unu', pe rând, băieți. Vorbiți pe rând, ordonă Montalbano, nevoit să recurgă la autoritatea pe care o deținea în cadrul comisariatului. Apoi, remarcând că pe vestonul și cămașa lui Galluzzo nu mai era nici urmă de sânge, îl iscodi: Trecuși pe acasă să te schimbi?

Întrebarea avusese rostul ei diversionist bine conturat – acela de a calma spiritele –, însă se dovedi a fi un pas fals, căci Galluzzo se învineți de tot la față, iar vinișoarele de pe nasul umflat i se-nroșiră.

– Ce casă, de unde casă? N-ați auzitără ce zise Fazio? De la Palermo venim cu toții, direct de la Antimafia. Am ajunsără acolo cu toții, l-am predatără pe Tano Grecu', iar ăia ne-or luatără de-o aripă și ne-or pusără pe fiecare în câte o cameră diferită. Pe mine mă durea rău nasu' și simțeam nevoia să țin batista udă pe rană. După juma' de oră de așteptare, dacă văzui că nu vine chiar nimeni pe acolo, am deschis ușa. Numa' că mă pomenii că-mi ține calea un coleg. Un' te duci? – mă-ntreabă. Mă duc să caut o țâră de apă, să-mi spăl sângele – îi răspund. N-ai voie să ieși, du-te-napoi – zice el. Apăi, cum vine asta, *commissà?* Carevasăzică

eram reținut! De parcă Tano Grecu' eram eu, nu ăl de-l predaserăm noi!

– Nu-i mai pomeni numele și nu mai țipa-n gura mare! îi spuse cu reproș Montalbano. Nu trebuie să știe nimeni c-am pus gheara pe el! Atât vă zic: pe primu' pe care-l mai aud rostindu-i numele îl expediez cu un șut în fund drept la Asinara, în arest!

– Nu numa' el, da' toți eram reținuți! încercă Fazio să-și reia lamentația, cu aer ofensat.

Galluzzo îl întrerupse, continuându-și propria poveste.

– După mai bine de o oră, intră unu' pe care-l știam – îl știți și 'mneavoastră, fuserăți colegi până când el trecu la Antimafia: Sciacchitano îmi pare că-l cheamă.

„Un bou cu țâțe", își spuse în gând comisarul, ferindu-se însă să facă vreun comentariu cu voce tare.

– Se uită la mine de parcă puteam de nespălat ce eram, de parc-aș fi fost un nevolnic dintre ăi de cer de pomană. Stătu el o vreme să mă privească, după care-mi zice: nu te poți prezenta în fața domnului prefect așa pocit cum ești.

Se vedea cu ochiul liber cât de adânc îl rănise tratamentul absurd la care fusese supus: Galluzzo se abținea cu greu să nu ridice tonul.

– Partea frumoasă alta-i: că 'mnealui se uită încruntat la mine, de parcă eu eram de vină c-ajunsesem așa! A ieșit bombănind, a ieșit! Apăi, pe urmă sosi un alt coleg, care-mi aduse o haină și o cămașă curate.

– Acu' vorbesc eu, interveni Fazio, prevalându-se de gradul de agent principal. Ca să nu lungesc vorba, atât vă spun: de la ora trei după-amiază până la miezu' nopții, fiecare dintre noi a fost interogat de câte opt ori, de opt persoane diferite.

– Ce voiau să afle de la voi?

– Cum s-or petrecutărâ exact lucrurile.

– Dacă-i s-o zicem pe-a dreaptă, pe mine m-or interogatărâ de zece ori, nu de opt, spuse cu o oarecare satisfacție în glas Germanà. Se vede treaba că eu știu să povestesc mai bine decât restu', așa că ăi de la Antimafia m-or urmăritărâ cu gura căscată, de parcă vedeau filmu'.

– Pe la ora unu din noapte, ne-or datărâ pe loc repaus – continuă Fazio –, ne-or dusărâ pe toți într-o sală, un fel de birou mai mare, cu patru mese și opt scaune. Or scos toate telefoanele din priză și le-or luatărâ cu ei. Pe urmă, ne-or trimis patru sendvișuri amărâte și patru beri, calde cum îi pișatu' de cal. Ne-am aciuatărâ și noi cum puturăm, până azi de dimineață, la opt, când veni unu' să ne anunțe că puteam să ne-ntoarcem la Vigàta. Nici tu bună ziua măcar, sau să ne scuzați de-ntâmplare, ori măcar „hai, marș", ca la câini când vrei să-i alungi. Ni'ca.

– În regulă, concluzionă Montalbano. Apoi adăugă: Acu' ce să-i mai faceți, treaba-i consumată! Hai, duceți-vă acasă, trageți un pui de somn și după prânz vă-ntoarceți la comisariat. Uite, vă asigur c-o să-i povestesc totul chestorului.

– Alo? Sunt comisarul Salvo Montalbano, din Vigàta. Aș dori să vorbesc cu domnul comisar Arturo Sciacchitano.

– Rămâneți la aparat, vă rog.

Montalbano luă o coală de hârtie și un pix. Începu să mâzgălească distrat; după un timp își dădu seama că desenase un dos așezat pe colacul unui closet.

– Îmi pare rău, domnul comisar se află într-o ședință.

– Uitați care-i treaba: spuneți-i că și eu sunt în ședință, în felul acesta suntem chit. Dacă el își întrerupe ședința lui, fac și eu la fel cu a mea și toată lumea-i fericită.

Își mai făcu de lucru la dosul de pe closet, adăugând câteva tușe care aduceau cu materiile fecale.

– Alo, Montalbano, ce-i, ce s-a-ntâmplat? Scuză-mă, sunt pe fugă, n-am timp de discuții.

– Nici eu. Ascultă, Sciacchitanov...

– Care Sciacchitanov? Ce rahat tot zici acolo?

– A, de ce, nu așa te cheamă? Nu faci parte din kaghebe?

– Uite care-i treaba, nu-mi arde de glume.

– Păi, cine ți-a spus c-aș glumi? Te anunț că sun din biroul domnului chestor, care se declară indignat de modul – tipic KGB-ist, cum spuneam – în care mi-ai tratat oamenii. De altfel, domnul chestor mi-a promis că îi va trimite chiar astăzi o scrisoare de înștiințare domnului ministru.

Fenomenul era inexplicabil, dar cu toate acestea avu sentimentul net că se întâmpla aievea: privirea penetră de-a lungul firului de telefon și-l văzu literalmente

pe Sciacchitano – cunoscut îndeobște pentru calitățile sale de pupincurist înveterat – albindu-se la față. Minciuna lui Montalbano avusese asupra celuilalt efectul unei lovituri de măciucă în moalele capului.

– Alo, ce tot vorbești acolo? Trebuie să înțelegi că eu, în calitate de responsabil cu siguranța...

Montalbano îl întrerupse.

– Siguranța nu exclude politețea, rosti el lapidar, simțindu-se imediat aidoma unui indicator stradal de genul „prioritatea nu exclude prudența".

– Bine, dar m-am comportat foarte politicos cu oamenii tăi! Ba chiar le-am oferit sendvișuri și bere.

– Îmi pare foarte rău să te informez că, în ciuda sendvișurilor și a berii oferite de tine, cazul acesta va fi soluționat în altă parte, adicătelea undeva mai sus. În rest, eu zic să nu-ți faci sânge rău, Sciacchitano, la urma urmelor nu-i vina ta. Știi cum se spune: cine se naște cu mintea-n colțuri nu poate muri cu ea rotunjită.

– Asta ce vrea să-nsemne, mă rog frumos?

– Înseamnă că unu' ca tine, nătărău din naștere, n-are cum să moară inteligent. Solicit de la tine o scrisoare, trimisă pe numele meu, care să conțină cele mai călduroase elogii la adresa subalternilor mei. Vreau s-o am pe birou mâine, la prima oră. Salutare.

– Crezi că dacă-ți trimit scrisoarea de care zici, domnul chestor va proceda în consecință? Mă refer la raportul către minister...

– O să fiu sincer cu tine: nu știu dacă și cum va proceda domnul chestor. Însă dac-aș fi în locul tău,

scrisoarea aș scrie-o oricum. Ca să-mi acopăr spatele, înțelegi? Ba, mai mult, aș data-o cu ziua de ieri. Pricepi?

Își descărcase năduful, iar acum se simțea ceva mai bine. Se simțea pregătit pentru un scurt dialog cu Catarella.

– Domnul Augello este la el în birou?

– Nu, să trăiți, da' acu-acușica-mi telefonă. Zise așa, că să calculez pe ceas cât înseamnă zece minute, pen' că 'mnealui întârzie, da'-n zece minute-i ici, la birou.

Profită de ocazie ca să întocmească raportul fals: pe cel conținând faptele reale îl scrisese acasă, peste noapte. După o vreme, Augello bătu la ușă și intră.

– Ce-am auzit, mă căutași?

– Ia spune, se rupe ceva în tine dacă ajungi la birou ceva mai devreme?

– Scuză-mă, adevărul este c-am avut treabă până peste cap, am ajuns acasă abia pe la cinci, azi-dimineață. M-am întins și eu nițel și la revedere, mai trezește-te dacă poți.

– Ai avut treabă până peste cap cu vreuna din tearfele după care-ți curg mucii de obicei? Vreuna dintr-alea numa' carne, de bat o sută douăzeci de kile pe cântar?

– Bine, da' Catarella nu ți-a spus nimic?

– Mi-a spus c-o să întârzii.

– Azi-noapte, pe la două, a avut loc un accident mortal. M-am dus eu la locul faptei. Știi, mi-am zis că să te las să dormi, având în vedere că-i un caz fără relevanță pentru noi.

– Când se lasă cu morți, orice caz poate avea relevanță.

– N-a fost decât un mort, nu mai mulți. Un șofer care s-a încumetat să coboare valea Catena cu viteză maximă și, ca de obicei în astfel de cazuri, nu i-au funcționat frânele. S-a dus să se înfigă drept sub un camion care urca din sens invers. Eh, bietu' de el, a murit pe loc.

– Îl cunoșteai?

– Bine'nțeles că-l cunoșteam. Și tu-l cunoșteai. *Cavaliere* Misuraca.

– Montalbano? Uite, tocmai m-au sunat de la Palermo. Nu numai că este obligatoriu să organizăm o conferință de presă, dar este foarte important ca aceasta să aibă un ecou cât mai puternic. Le trebuie pentru nu știu ce strategii de-ale lor. Vor fi prezenți și ziariști din alte orașe, se vor face reportaje ample pentru televiziunile naționale, în sfârșit, treabă serioasă, ce mai la deal, la vale.

– Or fi vrând să demonstreze că noul guvern nu pregetă o clipă în lupta contra mafiei, că, dimpotrivă, lupta va deveni tot mai crâncenă, neobosită...

– Montalbano, ce-ți veni?

– Nimic, îmi imaginez titlurile de-o șchioapă din ziarele de poimâine.

– Conferința de presă este fixată pentru mâine, la ora zece. Am vrut să te anunț din timp, de asta te-am sunat.

– Vă mulțumesc, domnule chestor, numai că nu-nțeleg. Ce mă privește pe mine conferința de presă?

– Montalbano, știu că-s bun ca pâinea caldă, însă am și eu o limită, zău așa. Te privește, și încă cum te privește! Ți-am spus: încetează cu copilăriile astea!

– Și ce ar trebui să spun eu acolo, mă rog frumos?

– Oh, sfinte Dumnezeule mare! Vei spune ce ai scris și în raport.

– În care din ele?

– Nu, n-am auzit bine. Ce spuneai?

– Nimic.

– Să cauți să vorbești limpede, cu toată gura, fără să pocești cuvintele și fără să-ți tii, ca data trecută, capul în pământ. A, da, și mâinile! Stabilește o dată pentru totdeauna unde să ți le tii și acolo să-nțepenească, ne-am înțeles? Să nu care cumva să pățim ca la ultima conferință de presă, când reporterul de la *Corriere* sugera cu voce tare c-ar fi mai bine să ți le amputăm, ca să nu le mai duci grija.

– Adicătelea or să mă ia la puricat?

– Bine'nțeles c-or să te ia la puricat – na, că m-ai molipsit cu limbajul dumitale de mahala –, doar de aia sunt ziariști, nu-i așa? La revedere.

Prea *nirbùso* din cauza celor ce se-ntâmplau – și aveau încă să se mai întâmple și a doua zi – în jurul său, comisarul nu se simți în stare să mai piardă vremea la secție. Ieși, făcu o escală la maghernița cu *càlia e simenza*, cumpără un cornet consistent de năut prăjit și semințe de dovleac sărate și porni la pas spre

promontoriul dinspre soare-răsare. În dreptul farului, dădu să facă stânga-mprejur, când, deodată, dădu nas în nas cu Ernesto Bonfiglio, proprietarul unei agenții de voiaj și prieten devotat al proaspăt defunctului *cavaliere* Misuraca.

– Chiar ni'ca nu puteți face 'mneavoastră? aproape că-l luă la rost Bonfiglio.

Montalbano, care-și făcea de lucru cu o fărâmă de năut prăjit rămasă încastrată între doi dinți, se uită la el ca picat din Lună.

– Întrebai dacă nu-i ni'ca de făcut, repetă pe un ton sumbru Bonfiglio, privind la rândul său strâmb spre celălalt.

– În legătură cu ce?

– În legătură cu pretinu' meu, bietu' de el.

– Serviți? făcu comisarul, întinzând cornetul spre el.

– Da, mulțumesc, spuse celălalt, luând un pumn de *càlia e simenza.*

Montalbano profită de răgaz ca să-și cerceteze mai bine interlocutorul: dincolo de faptul că fusese un fel de frate de cruce cu *cavaliere,* Bonfiglio nutrea idei de ultraextremă dreapta și, în plus, umbla vorba că era cam dus cu sorcova.

– Vă referiți la domnul Misuraca?

– Nu, la bunicu' mă refer. La Misuraca, la cine altu'?

– Păi, ce anume ar trebui să fac eu, mă rog frumos?

– Să-i arestați pe criminali, asta să faceți. Nu cumva-i de datoria 'mneavoastră?

– Și cine ziceți dumneavoastră c-ar fi criminalii în cazul de față?

– Nu „ar fi", ci „sunt". Mie-n sută ei sunt. Și când zic asta, știu bine la cine mă refer: la comitetul regional de partid, partid care nu era demn să-l aibă pe Misuraca în rândurile sale. De omorât, ăia l-or omorâtără, așa să știți.

– Scuzați-mă că vă întrerup, totuși, din câte știu, domnul Misuraca a murit în urma unui accident. Sau nu?

– Ah. Adicătelea 'mneavoastră veniți să-mi spuneți mie că accidentele se petrec accidental?

– Aș zice că da.

– Ei bine, vă-nșelați. Accidentele le fac oamenii cu mâna lor. Adicătelea, când unu' le caută cu lumânarea, totdeauna se găsește altcineva dispus să-i facă pe plac. Uitați, vă dau un exemplu, ca să vă lămuresc. Mimì Crapanzano muri anu' ăsta, în februarie, în timp ce înota în mare. Înecat. Moarte accidentală, carevasăzică. Acu', vin eu și-ntreb: câți ani avea 'mnealui, Crapanzano, când a crăpat? Apăi, cincizeci și cinci avea. Și de ce, mă rog frumos, a vrut el mort-copt, la vârsta lui, să facă baie-n mare cu tot geru' de afară, ca pe vremea când era *picciotto,* cu caș la gură? Ei bine, răspunsu-i următoru': pen' că se-nsurase de câteva luni c-o fetișcană din Milano de douăș'patru de ani și, plimbându-se ei doi pe malu' mării, fetișcana îl iscodește: Iubitule, da'-i adevărat că, odată, făceai baie în februarie colea, în mare? Apăi adevărat îi, cum nu – răspunde Crapanzano. Dracu' de fimeie, care evident se cam săturase de babalâcu' nostru, ce face ea atunci? Suspină galeș. Ce s-a-ntâmplat? – o iscodește

Crapanzano, ca nătărăul. Nimic, numa' că tare rău îmi pare că nu-mi fu dat să te văd și eu, ca să mă mândresc cu tine – zice de colo tearfa. Și uite-așa, nici una, nici două, Crapanzano-și dă hainele jos de pe el și se aruncă în mare. Mă făcui înțeles au ba?

– Foarte înțeles.

– Acu' să ne-ntoarcem o țâră la domnii din comitetul regional de partid Montelusa. După o primă ședință terminată cu huo și cu tio, aseară se ținu o alta. *Cavaliere* al nostru, da' și alții pe lângă el, ținea morțiș ca ăi din comitet să dea la ziar un comunicat contra decretului de guvern care-i scapă de pușcărie pe bandiții de-or pusără țara pe butuci. Alții însă erau de altă părere. La un moment dat, un neica nimeni de pe acolo îi zice lu' Misuraca al nostru că-i numa' bun de dat la fier vechi, altu' că seamănă c-o paiață de la teatrul de păpuși, în vreme ce un al treilea îi dă cu tifla, numindu-l fosilă ramolită. Toate astea le aflai de la un pretin care era de față. În cele din urmă, secretaru' regional, un lătrău care nici măcar nu-i sicilian de-al nostru – Biraghìn îl cheamă, dacă mai pomeniți una ca asta! – îi zise cu frumosu' că să-și facă de treabă pe afară și să tragă ușa după el când pleacă, pen' că, la urma urmelor, n-avea niciun drept să participe la ședință. Ceea ce, de altfel, adevărat îi, numa' că nimenea nu-și permisese vreodată să-i zică așa ceva lu' *cavaliere* al nostru. Ș-apăi el ce să facă în situația asta? Se urcă în Cinquecento al lui și face cale-ntoarsă spre Vigàta. Se vede treaba că fierbea sângele-n el, da' nu era el de vină, ci bandiții de la partid: ce-or făcutără

or făcută înadins, numa' ca să-și iasă el din minți, ascultați aici ce vă zic eu.

Montalbano știa din experiență că exista un singur mod prin care se putea înțelege cu Bonfiglio: să intre în jocul lui, prefăcându-se că judecă lucrurile după aceeași logică.

– Spuneți-mi, există vreun personaj din televiziune care vă este profund antipatic?

– Sunt sute, da' Mike Bongiorno[1] îi cel mai rău dintre toți. Când îl văd, mi se pune un nod ici, în coșu' pieptului, și abia mă țin să nu fac televizoru' fărâme.

– În regulă. Să presupunem că dumneavoastră, după ce-l vedeți la televizor pe prezentatorul respectiv, vă urcați la volan, vă izbiți cu mașina într-un copac și muriți pe loc. În cazul acesta, ce ar trebui eu să fac, în opinia dumneavoastră?

– Cum ce? Să-l arestați pe Mike Bongiorno, răspunse hotărât celălalt.

Se întoarse la birou ceva mai relaxat: întâlnirea cu Ernesto Bonfiglio și logica acestuia îl amuzaseră, abătându-i atenția de la gândurile sumbre de mai devreme.

– Noutăți? se interesă de cum trecu pragul comisariatului.

---

[1] Mike (Michael Nicolas Salvatore) Bongiorno (1924–2009) a fost una dintre cele mai populare și longevive vedete de televiziune din Italia, prezent pe micile ecrane încă de la primele emisiuni RAI, în anii cincizeci (n. tr.).

– Veni adineauri o scrisorică, pirsonală pentru 'mneavoastră pirsonalmente. Acu' acușica o aduse poștașu', spuse Catarella, apoi sublinie din nou, silabisind: Pir-so-na-lă.

Pe masa de lucru găsi o vedere de la tatăl său și câteva comunicări interne, de serviciu.

– Catarè, unde ai pus scrisoarea?

– Păi, nu vă zisei că era pirsonală? făcu agentul, arătându-se ușor ofensat.

– Așa, și? Asta ce vrea să-nsemne?

– Vrea să-nsemne că fiind scrisorica pirsonală, era musai s-o primiți pirsonalmente-n pirsoană.

– În regulă. Uite, persoana-i ici, în fața ta. Scrisoarea unde-i?

– Îi acolo unde tre' să fie, acolo-i. Adicătelea unde pirsoana stă pirsonalmente-n pirsoană cu casa. Îi zisei poștașului să v-o ducă la Marinella: nu acolo stați cu casa?

Proprietarul-bucătar al birtului San Calogero se postase în prag, cătând lung la trecători: ieșise „să ia o gură de aer".

– Ce faceți, dom' comisar, tot abstinent, tot abstinent?

– Astăzi iau masa acasă.

– Bleah. Faceți cum credeți, da' să știți că primii un transport de *gamberoni* cum de mult n-ați mai văzutără: vă lingeți degetele și când îi visați, zău așa.

Montalbano cedă ispitei, biruit mai mult de priveliștea pe care și-o închipuise subit decât de poftă.

Mai târziu, terminând de mâncat, dădu farfuriile deoparte, își încrucișă brațele pe masă și-și ascunse fața în moliciunea lor: în clipa următoare, căzu într-un somn adânc. Aproape întotdeauna lua masa în separeu: prin urmare, ospătarului Serafino îi veni ușor să devieze traseul celorlalți clienți spre sala mare, lăsându-l pe comisar să se odihnească în sfânta pace. Târziu, către ora patru – restaurantul era deja închis –, văzând că Montalbano nu dădea încă niciun semn de viață, proprietarul îi pregăti o ceașcă de cafea tare și-l trezi cu delicatețe.

6

De scrisoarea personală – pentru el „pirsonalmente-n pirsoană", după cum îl avertizase Catarella – uitase cu desăvârșire. Își reaminti în clipa în care, intrând în casă, călcă direct pe ea: poștașul o strecurase pe sub ușă. Specificația de pe plic îi trezi bănuiala că avea de-a face cu o anonimă: „MONTALBANO – COMISARIAT – ORAȘ." Iar în stânga sus, avertismentul: „Personal." Termen care, din nefericire, declanșase cutremurul catastrofal din creierul lui Catarella.

Însă de anonimă, nu, nu era anonimă. Dimpotrivă: semnătura pe care Montalbano o căută de la bun început în josul paginii avu asupra sa efectul unei lovituri de măciucă în moalele capului.

Stimate domnule comisar,

M-am gândit că, foarte probabil, nu voi fi în măsură să ajung la dumneavoastră mâine-dimineață, așa cum ne puseserăm de acord telefonic. În eventualitatea că ședința comitetului regional de partid Montelusa – la care voi participa imediat ce termin de scris aceste rânduri – se va finaliza cu un eșec pentru tezele mele politice (deznodământ foarte probabil, de altfel), consider de datoria mea să plec direct la Palermo, unde voi încerca să trezesc din amorțire sufletele și conștiințele acelor camarazi care ocupă funcții cu adevărat importante, decizionale, în cadrul partidului. Ba, mai mult decât atât, sunt dispus să iau primul avion spre Roma, unde voi cere audiență la secretarul nostru general. Puse în practică, aceste proiecte ale mele vor amâna prea mult timp întâlnirea noastră, drept pentru care vă cer scuze că apelez la această metodă, aceea de a așterne pe hârtie ceea ce aș fi vrut să vă transmit personal, prin viu grai.

După cum, desigur, vă amintiți, a doua zi după așa-zisul furt de la supermarket, m-am prezentat din proprie inițiativă la comisariat, povestind ceea ce văzusem cu totul întâmplător în noaptea cu pricina: un grup de bărbați încărcând marfă, supravegheați de un individ în uniformă care mi-a părut a fi însuși paznicul de noapte. În ciuda orei neobișnuite, nimeni n-ar fi putut intui ceva nelalocul său în scena respectivă: dacă aș fi observat ceva ciudat, fiți sigur

că n-aș fi stat pe gânduri și aș fi anunțat imediat forțele de ordine.

În noaptea care a urmat mărturiei mele m-am înfuriat atât de tare din cauza unor camarazi de partid, încât pur și simplu n-am reușit să pun geană pe geană; căutând să mă gândesc la altceva, m-am concentrat o vreme cu mintea asupra jafului. Și astfel, mi-am amintit – repet, abia atunci – un amănunt despre care înclin să cred că este de o importanță crucială. Întorcându-mă de la Montelusa, agitat cum eram, înainte de Vigàta am greșit drumul de acces în oraș. Cauza: o serie de străduțe cu sens unic, total lipsite de logică și bun-simț, date recent în folosință. Prin urmare, în loc s-o iau pe via Granet, m-am încadrat pe drumul vechi, respectiv pe strada Lincoln, pomenindu-mă pe contrasens. După vreo cincizeci de metri, mi-am dat seama de greșeală și m-am hotărât să frânez și să rulez în marșarier până în dreptul aleii Trupìa, de unde urma să o iau pe drumul regulamentar. Numai că mi-a fost practic imposibil să pătrund pe alee, de vreme ce am găsit-o literalmente blocată de o mașină dintre acelea mari, Fiat Ulisse, căreia i se face atât de multă reclamă, dar pe care o pot cumpăra numai ăi de au pile la fabrică. Numărul de înmatriculare: Montelusa 328280. În situația aceasta, nu-mi rămânea de făcut altceva decât să persist în greșeală și să-mi duc infracțiunea la bun sfârșit. Așa se face că am ajuns în piața bisericii vechi, unde se află și supermarketul.

Dați-mi voie să vă scutesc de eventuale investigații: mașina cu pricina, de altfel singura de această marcă din oraș, îi aparține domnului Carmelo Ingrassia. Acum, de vreme ce Ingrassia locuiește la Monte Ducale, vin eu și-ntreb: ce căuta mașina dumnealui acolo, la doi pași de supermarket – aflat în proprietatea aceluiași Ingrassia – care chiar în clipele acelea era, în aparență, devalizat? Răspunsul îl dați dumneavoastră.

Al dumneavoastră devotat,
CAV. GERLANDO MISURACA

– *Cavaliere,* mi-ai tras-o ca la carte, zău așa! fu singurul comentariu care-i veni în minte lui Montalbano.

Lăsă scrisoarea pe masa pe care obișnuia să mănânce și rămase o vreme privind lung la ea. Pentru că de mâncat, nu, nu mai putea fi vorba să poată pune gura pe ceva. Deschise totuși frigiderul, fie și numai ca să aducă un pios omagiu artei culinare a menajerei: omagiu pe deplin meritat – constată el, adulmecând aroma învăluitoare a unei porții de caracatiță fiartă înăbușit. Închise frigiderul cu o undă de regret: nu, nu se simțea în stare, un nod greu i se ridicase drept în capul stomacului. Se dezbrăcă și, așa gol pușcă cum era, dădu o raită pe țărmul mării: n-avea de ce să se rușineze, pentru că la ora aceea din noapte nu se arăta nici suflet de creștin pe acolo. Nu-i era nici foame, nici somn. Către ora patru dimineața, plonjă în valurile reci ca gheața, înotă până departe, în larg, apoi ieși din apă și se întoarse în casă. Constată amuzat –

și se puse pe râs de unul singur – că mătărânga i se-ntărise brusc: țeapănă ca o măciucă era. Hotărî că, dată fiind situația, cea mai bună soluție era să-i vorbească, să-și convingă onstromentu' să dea dovadă de mai multă înțelepciune.

– Uite ce-i, n-are rost să visezi cai verzi pe pereți.

Chemat în cauză, onstromentu'-i sugeră că, probabil, un telefon dat Liviei ar fi picat la țanc (Livia, goală și fierbinte în patul lui, asta da, fantezie erotică!).

– Auzi? Nu ești decât un cap de *minchia* care-mi toarnă *minchiate!* Am zis nu și cu asta basta! Treburile astea țin la puțoii de-o freacă la rece de trei ori pe zi, nu la mine! Pricepi au ba?

Ofensat, onstromentu' se retrase. Montalbano își trase pe el o pereche de chiloți, se înfășură într-un prosop mare, uscat, luă un taburet și se postă pe veranda dinspre plajă.

Rămase să admire marea, care se lumina încet-încet, căpătând culoare și reflectând primele raze de soare. Se anunța o zi frumoasă: comisarul se declară mulțumit și gata de acțiune. Dacă scrisoarea de la *cavaliere* îi revelase idei noi, partida de înot îi servise ca să și le pună în ordine.

– Ei, nu, în halu' ăsta nu vă puteți prezenta la conferința de presă, declară sentențios Fazio, măsurându-l sever din cap până-n picioare.

– Ce-i, Fazio, luași lecții de la pretinii tăi din Antimafia?

Montalbano arătă spre sacoșa mare de plastic pe care o ținea în mână.

– Am ici pantaloni, veston, cămașă și cravată. Mă schimb când plec spre Montelusa. Apropo, fă și tu ceva util: scoate-le din sacoșă și pune-le pe un spătar de scaun, să nu se șifoneze.

– De șifonat, îs gata șifonate. Numa' că eu nu de haine vorbeam, ci de fața 'mneavoastră. Tre' mort-copt să vă faceți drum pe la *varbèri*.

Dacă Fazio – care-l cunoștea mai bine ca oricine, știind cât de greu îi venea comisarului să treacă pe la bărbier – spusese „mort-copt", însemna că, într-adevăr, altă scăpare n-avea. Trecându-și degetele prin părul de la ceafă, conveni tacit că o foarfecă se impunea de urgență. Se întunecă brusc la față.

– Și eu, care credeam că azi o să-mi meargă bine! O s-o belesc rău de tot, asta o să se-ntâmple azi! prezise el.

Înainte să iasă hotărî ca între timp, cât stătea el la frizer să se ferchezuiască, cineva din comisariat să-i dea de urmă lui Ingrassia și să-l aducă la secție.

– Ș-apăi dacă mă iscodește ce și cum, eu ce tre' să-i răspund? se interesă Fazio.

– Nu-i răspunzi ni'ca.

– Da' dacă insistă?

– Dacă insistă, îi zici că vreau eu neapărat să aflu când își făcu ultima oară o clismă-n cur. Na, așa ești mulțumit?

– D-apăi chiar tre'să vă sară țandăra din atâta lucru?

Il varbèri, calfa acestuia și un client, instalat într-unul din cele două fotolii rotative care abia-abia încăpeau în salon – în realitate, o dugheană încropită în dosul scărilor unei case cu etaj –, purtau o discuție foarte animată, însă în clipa în care zăriră silueta comisarului profilându-se în cadrul ușii, tustrei amuțiră ca la un semnal. Montalbano intrase afișând ceea ce el însuși definea drept „mutră de *varbèri*", respectiv: buzele suficient de strânse încât gura să-i fie redusă la o crăpătură abia vizibilă, ochii vag întredeschiși – două fante prin care se strecura o căutătură suspicioasă –, sprâncenele încruntate, expresia feței disprețuitoare și, în același timp, severă.

– 'Nă ziua. Tre' s-aștept, cumva?

A, da, și vocea: neapărat răgușită, cu tonalitate joasă.

– Nu, să trăiți, dom' comisar. Apăi, se poate? *S'assittasi,* luați loc colea.

Cât timp Montalbano încercă să-și găsească locul în fotoliul rămas liber, *varbèri* se grăbi să termine cu celălalt client, accelerând atât de tare timpii, încât comisarului îi păru că asistă la o scenă dintr-una din comediile mute ale lui Charlot: în cele din urmă, meșterul se opri din lucru, îl lăsă pe client să admire rezultatul plasându-i o oglindă în dreptul cefei, îl eliberă din strânsoarea prosopului, pe care-l aruncă într-un coș, apoi luă un prosop curat și-i acoperi comisarului umerii. Dinspre partea lui, clientul refuză obișnuitul periaj final din partea calfei și, bălmăjind un *bongiorno* înfundat, o luă literalmente la fugă pe ușă.

Ritualului tunsului și bărbieritului dură puțin, desfășurându-se într-o liniște adâncă, aproape funerară. Un nou client dădu să-și facă intrarea în salon, strecurându-se printre șiragurile de perle de sticlă atârnate de ușorul ușii. Adulmecând atmosfera apăsătoare și recunoscându-l pe comisar, zise grăbit:

– Trec mai târziu.

Și se făcu nevăzut.

Pe drumul de întoarcere spre comisariat, Montalbano simți plutind în jurul său un miros persistent, nedefinit, dar cu siguranță dezgustător – ceva între terebentină și o pudră folosită de prostituatele din urmă cu trei decenii. În cele din urmă, pricepu: părul lui mirosea așa.

– Vedeți că la 'mneavoatră-n birou așteaptă Ingrassia, îl informă Tortorella în șoaptă, ca și cum ar fi pus amândoi la cale un complot.

– Fazio pe unde umblă?

– Se duse acasă, să se schimbe de haine. Știți, or telefonatără de la chestură. Ziceau că tre' să participe la conferință și ăilalți: Fazio, Gallo, Galluzzo și Germanà.

„Aha! Se vede treaba că boul ăla cu țâțe, Sciacchitano, m-a luat totuși în serios", își zise în gând Montalbano.

Ingrassia, care de data aceasta era îmbrăcat din cap până-n picioare în verde-pal, dădu să se ridice la intrarea comisarului.

– Nu vă deranjați, faceți-vă comod, îi spuse, așezându-se la rândul său pe scaunul dindărătul biroului.

Distrat, își trecu degetele prin păr: în clipa următoare damful de terebentină amestecată cu pudră se înteți. Alarmat, își duse degetele la nări și, mirosindu-le, obținu confirmarea propriilor suspiciuni. Însă nu, nu era nimic de făcut: nu-i trecuse niciodată prin minte să pună la păstrare un flacon cu șampon în baia de serviciu a comisariatului. Trăsăturile i se asprira brusc, recompunând „mutra de *varbèri*" de mai devreme. Observând neașteptata metamorfoză, Ingrassia începu să facă fețe-fețe, răsucindu-se agitat pe scaun.

– S-a întâmplat ceva? îl iscodi.

– În ce sens?

– A, păi... în toate sensurile, bâigui Ingrasia.

– Eh, făcu Montalbano, evaziv.

Concentrat, continuă să-și miroasă degetele și, o vreme, conversația lâncezi.

– Auziți de bietul *cavaliere?* îl iscodi comisarul, ca și cum se pregăteau pentru o discuție de salon, ca-ntre prieteni.

– Eh, ce să-i faci! Asta-i viața! oftă cuviincios celălalt.

– Închipuiți-vă, domnule Ingrassia: îl rugasem să treacă din nou pe la noi, să ne ofere amănunte noi despre cele văzute de dumnealui în noaptea furtului, ba chiar ne puseserăm de acord să ne întâlnim și, când colo...

Ingrassia își desfăcu larg brațele, într-un gest care-l invita pe Montalbano la resemnare în fața destinului. După care, lăsând să se scurgă cuvenita pauză de meditație:

– Mă scuzați că întreb – zise –, totuși ce amănunte noi v-ar mai fi putut dezvălui bietu' *cavaliere?* Din câte știu, declarase tot ce văzuse, nu-i așa?

Montalbano ridică degetul arătător și făcu *'nzinga*, semn că nu.

– Credeți că n-a declarat tot ce văzuse? se arătă intrigat Ingrassia.

Din nou, Montalbano făcu *'nzinga* că nu cu arătătorul.

„N-ai decât să fierbi în suc propriu, bou cu țâțe ce ești", i se adresa între timp celuilalt, în gând.

Verde cum era, precum o rămurică înmugurită de copac, Ingrassia începu să se clatine încoace și-n-colo, ca mângâiat de adierea brizei.

– Ș-apăi atunci, ce voiați să aflați de la el?

– Ceea ce credea el că trecuse cu vederea în seara aceea.

Briza se transformă brusc în rafale de furtună, iar rămurica se îndoi, mai-mai să se frângă.

– Nu, n-am înțeles.

– Vă explic îndată. Sunt convins că vă mai amintiți pictura aceea a lui Pieter Bruegel intitulată *Jocuri de copii*, nu-i așa?

– Cine? Eu? Nu, făcu Ingrassia, cu un aer preocupat.

– Nu face nimic. Atunci, cu siguranță ați văzut vreun tablou semnat de Hieronymus Bosch. Am dreptate?

– Nu, să trăiți, exclamă Ingrassia, începând să transpire.

De data aceasta, era înspăimântat de-adevăratelea: treptat, obrajii căpătau, la rândul lor, nuanța veșmintelor – verde.

– N-are nicio importanță, haideți mai bine s-o lăsăm baltă, rosti, magnanim, Montalbano. De fapt, voiam să spun că, asistând la o anumită scenă, spectatorul își amintește apoi impresia generală pe care i-a făcut-o scena cu pricina. Sunteți de acord cu mine?

– Da, de acord, răspunse Ingrassia, pregătit parcă pentru tot ce se putea mai rău.

– Pe urmă, pe măsură ce trece timpul, spectatorul cu pricina își amintește câte un detaliu nou, înregistrat în memorie, însă considerat inițial fără importanță și pus deoparte, la păstrare. De exemplu, o fereastră deschisă ori una închisă, anumite zgomote – ce știu eu, un fluierat, o melodie fredonată de cineva, un scaun răsturnat, un automobil staționat într-un loc unde n-ar fi trebuit să se afle la o anumită oră, o lumină care se stinge... Amănunte de genul ăsta, particularități care în cele din urmă se dovedesc de o importanță extremă.

Ingrassia trase din buzunarul hainei o batistă albă cu tivul verde și începu să-și șteargă fața de sudoare.

– Oare mă făcurăți să bat drumu' până aici numa' ca să-mi ziceți toate astea?

– A, nu. Nu mi-aș fi permis să vă deranjez *ammàtula*, de pomană. Vreau să știu dacă ați primit vreo veste de la ăi care, în opinia dumneavoastră, au pus la cale farsa asta cu jaful.

– Nu, nu dădu nimeni niciun semn de viață.

– Hm, ciudat.

– De ce?

– Pentru că tocmai ăsta-i hazul unei farse: să vezi reacția victimei și să te distrezi pe seama sa. În sfârșit, să mă anunțați și pe mine dacă primiți vreun semn de la ei. Bună ziua.

– Bună ziua, spuse și Ingrassia, ridicându-se.

Transpira prin toți porii: la spate, pantalonii i se lipiseră pur și simplu de șezut.

Își făcu intrarea Fazio: în uniform lui strălucitoare, arăta ca scos de la cutie.

– Eu aici mi-s, zise.

– Și papa, la Roma-i.

– *Va bene, commissà,* pricepui: astăzi vă tună și vă fulgeră, nu-i chip de vorbit cu 'mneavoastră.

Dădu să se retragă, apoi se răzgândi și se opri în prag.

– A, sună adineauri domnul Augello. Zicea așa, că-l lovi o durere groaznică de măsele. Vine-ncoa' numa' dacă-i mare nevoie de el.

– Ascultă, știi cumva ce s-a-ntâmplat cu rămășițele Fiatului Cinquecento al lui *cavaliere* Misuraca?

– Da, să trăiți, îs încă aici, în garajul nostru. Ascultați la mine ce vă zic eu: asta-i invidie mie-n sută, zău dacă nu.

– Despre ce, Doamne iartă-mă, vorbești acolo?

– Despre durerea de măsele a lu' domnu' Augello. De la invidie-l păli durerea.

– Și pe cine să fie invidios, mă rog frumos?

– Apăi, pe 'mneavoastră, pe cine altu'? Pen' că 'mneavoastră aveți conferință de presă și el nu. Ca să nu mai zic că-i supărat și fiindcă n-ați vrutără să-i spuneți numele ăluia de-l arestarăm noi.

– Fazio, îmi faci o favoare, te rog?

– Da, să trăiți, pricepui. Să trag ușa după mine când ies, nu-i așa?

După ce Fazio închise ușa după el, comisarul ridică receptorul și formă un număr. Îi răspunse o voce de femeie ce părea parodia unei actrițe de culoare.

– *Bronto?* Gine vorbejde? Gine du ejdi?

„Totuși de unde, Doamne, iartă-mă, își racolează familia Cardamone menajerele?" se întrebă îngrozit Montalbano.

– Doamna Ingrid acasă-i?

– Ezde, da' du gine vorbejde?

– Mă cheamă Salvo Montalbano.

– Du ajdebd delefon.

Spre deosebire de menajeră, vocea lui Ingrid părea a unei actrițe care o dubla în italiană pe Greta Garbo – tot suedeză și ea, la urma urmelor.

– *Ciao,* Salvo, ce mai faci? Cam de multișor nu ne-am văzut noi doi, nu-i așa?

– Ingrid, am nevoie de ajutorul tău. Ești liberă diseară?

– La drept vorbind, nu. Dar dacă la mijloc este vorba de ceva important pentru tine, contramandez totul.

– Da, e important.

– Atunci, spune-mi: unde și când?

– Diseară, la nouă, la barul din Marinella.

Conferința de presă deveni pentru Montalbano – așa cum, de altfel, intuise perfect – o lungă, pătimașă plefturealã cu public. De la Palermo sosise vicechestorul De Dominicis, de la Antimafia, care se așeză pe scaunul de lângă chestorul de Montelusa. Câteva gesturi imperioase și ocheade încruntate îl constrânseră pe Montalbano, care ar fi vrut să se așeze pe unul din locurile din sală, laolaltă cu restul lumii, să ia loc în stânga șefului său. În spatele lor, în picioare, Fazio, Germanà, Gallo și Galluzzo. În deschiderea balului, vorbi chestorul: se hotărî să dezvăluie de la bun început numele arestatului – numărul unu din eșalonul doi: Gaetano Bennici, zis și Tano Grecu', pluriasasin, dat de mai mulți ani în urmărire generală. Se declanșă literalmente un vacarm. Ziariștii – mulți la număr, pe deasupra, aflându-se acolo și patru camere de luat vederi – săriră pur și simplu de pe scaune și se puseră să vorbească între ei gesticulând vivace, până-ntr-acolo încât chestorul reuși cu mare greutate să restabilească liniștea. Continuă spunând că tot meritul îi aparținea comisarului Montalbano, care, ajutat de subordonații săi – pe care îi nominalizã unul câte unul –, dăduse dovadă de abilitate și curaj, fructificând magistral o oportunitate ivită întâmplător. Luă cuvântul apoi De Dominicis, care explică de-a fir a păr rolul jucat de Tano în cadrul mafiei, rol dacă nu de *primissimo,* cu siguranță de prim-plan. După care tăcu, așezându-se la locul lui, moment în care Montalbano înțelese că tocmai fusese lăsat pradă fiarelor: îi venise rândul să vorbească.

Întrebările porniră cadențat, la foc automat, mai rău decât rafalele unui kalașnikov. Avusese loc un schimb de focuri? Tano Grecu' era singur? Se înregistraseră răniți în rândul forțelor de ordine? Care au fost primele cuvinte ale lui Tano după ce i s-au pus cătușele? În momentul descinderii, Tano dormea sau era treaz? Avea cu el o femeie? Un câine? Era adevărat ce se spunea, cum că se droga? Câte crime avea la activ? Cum era îmbrăcat? Îl găsiseră cumva gol pușcă? Da' era adevărat că Tano ținea cu AC Milan? Că avea la el o fotografie cu Ornella Muti? Era domnul comisar atât de amabil să le spună care anume fusese acea oportunitate întâmplătoare despre care pomenise adineauri domnul chestor?

Străduindu-se să răspundă la toate întrebările, Montalbano răsufla din ce în ce mai greu și, pe măsură ce trecea timpul, vorbele care-i ieșeau din gură erau din ce în ce mai puțin inteligibile chiar și pentru el însuși.

„Slavă Domnului că-i și televiziunea aici – își spuse. După ce se termină tot, pot să văd înregistrarea și să-mi dau seama ce goange am debitat."

Pentru ca lucrurile să fie și mai dificile decât erau deja, comisarul o zări în rândurile asistenței pe Anna Ferrara, inspectorul de la Montelusa, care îl sorbea cu adorație din priviri.

Într-un târziu, ziaristul Nicolò Zito de la Retelibera – care-i era prieten devotat – încercă să-l salveze din capcana nisipurilor mișcătoare în care, foarte curând, risca să se înece.

– Domnule comisar, dacă-mi permiteți: ați spus mai devreme că v-ați întâlnit cu Tano pe când vă întorceați de la Fiacca, unde niște prieteni vă invitaseră să mâncați împreună o *tabisca*. Am înțeles bine?

– Da.

– Spuneți-ne, ce-i aia, o *tabisca?*

Ieșiseră amândoi la o *tabisca* de nenumărate ori până atunci: prin urmare, Zito îi arunca un colac de salvare. Iar Montalbano îl prinse din zbor. Redevenind brusc sigur pe el și foarte precis în explicații, comisarul se lansă într-o descriere minuțioasă a ingredientelor și modului de preparare a acelei specialități de pizza.

7

În bărbatul acela parcă lovit cu leuca, bâlbâit, ezitant, cu voce spartă și cu priviri rătăcite de om beat, pe care camera de luat vederi de la Retelibera îl încadra nemilos în prim-plan, Montalbano se recunoscu cu greu pe el însuși, în încercarea de a rezista puhoiului de întrebări ale jurnaliștilor – „*garrusi,* poponari, fii de cățea cu toții, asta-s ziariștii!“ Partea care-i reușise cel mai bine – rețeta și modul de preparare a pizzei *tabisca* – fusese cenzurată („Cine știe, poate că nu era sută la sută în acord cu subiectul principal, capturarea lui Tano.“)

Vinetele *alla parmigiana* pe care menajera i le lăsase în cuptor îi părură brusc fade, fără gust, însă nu, era imposibil, una ca asta nu era cu putință: la mijloc era vorba, cu siguranță, de efectul psihologic al faptului că se văzuse – un pămpălău, un rahat cu ochi mai mare ca el nici că exista! – la televizor.

Deodată, îi veni să pișe ochii, să se întindă cât era de lung în pat, înfășurându-se strâns în cearșafuri, ca o mumie.

– Domnul comisar Montalbano? Sunt Luciano Acquasanta, de la cotidianul *Il Mezzogiorno*. Aveți amabilitatea să-mi acordați un interviu?

– Nu.

– Voi fi scurt, nu vreau să vă irosiți vremea, vă jur.

– Nu.

– Domnul comisar Montalbano la telefon? Sunt Spingardi, Atilio Spingardi de la studioul RAI din Palermo. Organizăm o masă rotundă pe tema...

– Nu.

– Vă rog, dați-mi voie să termin!

– Nu.

– Iubire? Sunt Livia. Cum te simți?

– Bine. Da' de ce-ntrebi?

– Te-am văzut adineauri la televizor.

– Iisuse, nu! Te pomenești că m-au transmis în toată Italia!

– Cred că da. Însă a fost un material scurt, să știi.

– Se auzea ce spuneam?

– A, nu, de vorbit a vorbit doar crainicul. Te-au încadrat însă de câteva ori în prim-plan și, văzându-ți fața, m-am îngrijorat. Erai galben precum ceara.

– Adicătelea ce, or transmisără color?

– Bineînțeles. Când și când îți duceai mâna la ochi, la frunte...

– A, mă durea capul, iar reflectoarele mă stânjeneau.

– Acum ți-a trecut?

– Da.

– Domnul comisar Montalbano? Sunt Stefania Quattrini, de la *Essere donna*. Am dori să realizăm un interviu telefonic cu dumneavoastră. Sunteți amabil să rămâneți o clipă pe fir?

– Nu.

– Este o chestiune de câteva secunde, doar.

– Nu.

– Am onoarea să discut cu faimosul comisar Montalbano, cel care susține conferințe de presă?

– Nu mă mai frecați la icre!

– A, nu, icrele ți le lăsăm la locu' lor, da' curu' nu. Curu' ți-l facem muci.

– Alo, cine-i la telefon?

– Moartea, moartea ta-i la telefon, *cornuto!* Am să-ți spun o vorbă de dulce: află că n-ai să scapi cu una, cu două de noi, comediant de două parale ce ești! Apăi, pe cine crezi tu că vicleneşti cu mascarada de teatru

de-o făcuși cu pretinu' tău, Tano? Cască urechile bine: pen' că ne luași de proști, ai să plătești scump 'mneata!

– Alo? Alo?

Convorbirea se întrerupse. Montalbano n-avu însă timp să mediteze asupra vorbelor amenințătoare ale anonimului său interlocutor: înțelese brusc că țiuitul insistent care se interfera de ceva timp cu țârâitul neîntrerupt al telefonului era, de fapt, soneria de la intrare. Era ferm convins – de ce oare? – că la ușă nu putea fi decât vreun ziarist mai șiret decât ceilalți, care se hotărâse să se prezinte personal la el acasă. Scos din răbdări, alergă la ușa de la intrare și, fără s-o deschidă, strigă:

– Cine-i acolo, băga-mi-aș să-mi bag?

– Chestorul sunt.

Apăi, ce Dumnezeu venise chestorul să facă acasă la el, fără măcar să-l anunțe din timp că vine? Trase zăvorul cu o lovitură de pumn și deschise larg ușa.

– Bună ziua, intrați, vă rog, spuse făcând un pas lateral ca să-l lase pe celălalt să treacă.

Chestorul nu se clinti din loc.

– N-avem timp. Aranjează-ți ținuta și urmează-mă. Te aștept în mașină.

Și îi întoarse spatele, îndepărtându-se. Trecând prin fața oglinzii mari a șifonierului din dormitor, Montalbano avu revelația acelui „aranjează-ți ținuta" al chestorului: era gol pușcă.

Mașina nu purta însemnele poliției, ci, în mod curios, avea numerele unei mașini de închiriat. La volan stătea un agent de la chestura din Montelusa îmbrăcat civil, pe care Montalbano îl cunoștea.

– Îmi cer scuze că nu te-am anunțat dinainte, spuse chestorul când comisarul se urcă în mașină. Telefonul dumitale suna întruna ocupat.

– Mda, așa-i.

Chestorul ar fi avut, desigur, posibilitatea să-l întrerupă din ale sale, însă așa ceva nu s-ar fi potrivit cu caracterul său de persoană gentilă și discretă. Montalbano preferă să nu-i explice de ce telefonul nu-i dăduse niciun minut de răgaz: consideră că era mai bine să tacă, de vreme ce nu-și văzuse niciodată superiorul atât de nervos ca-n clipele acelea – tras la față, gura pe jumătate strâmbă, într-o grimasă acrită.

După vreo trei sferturi de oră de mers pe șoseaua ce ducea de la Montelusa la Palermo – șoferul ținea accelerația la maximum –, comisarul se lăsă cucerit de peisajul insulei sale natale, atât de drag lui.

„Chiar îți place?", îl întrebase mirată Livia când, cu câțiva ani în urmă, o dusese să admire acele meleaguri uitate parcă de vreme.

Coline aride ce semănau cu uriașe monumente funerare străvechi, acoperite ici-colo de smocuri galbene de iarbă uscată, abandonate de om după înfrângeri repetate (înfrângeri pricinuite fie de secetă, fie de incendiile de peste vară, fie pur și simplu de oboseala și de refuzul oamenilor de a continua o luptă

dinainte pierdută), întrerupte din loc în loc de cenușiul stâncilor – creneluri răsărite absurd din neant sau, poate, căzute din cer, stalactite („Sau stalagmite?“) ale acelei adânci peșteri în aer liber care era Sicilia. Casele rare – toate cu un singur nivel, *dammùsi*[1], cuburi de piatră așezate fără mortar unele peste altele – stăteau într-o rână, ca și cum rezistaseră miraculos unei scuturături violente a pământului neîmblânzit ce nu dorea să le simtă apăsarea. Ici-colo, totuși, câte o pată de verde, însă nu, nu de la frunzele copacilor sau culturi: era verdele agavelor, al tufelor de bob sălbatic, mătură sau iarbă-spadă[2] – un verde stins, prăfuit, de buruieni ce se pregătesc, la rândul lor, să capituleze.

Ca și cum până atunci tăcuse doar pentru că așteptase scenografia cea mai potrivită, chestorul se hotărî să vorbească: comisarul înțelese însă că nu i se adresa lui, ci vorbea cu el însuși, într-un soi de monolog încărcat de suferință și furie.

– De ce, de ce a trebuit să se procedeze așa? Cine a luat hotărârea? Iar dacă totuși s-ar face o anchetă – ipoteză absurdă, de altfel –, s-ar ajunge la concluzia că nu-i responsabil nimeni pentru această hotărâre, ori că s-a acționat la ordine venite de sus. Bineînțeles că, apoi, șeful de la Antimafia ar nega totul, ministrul de Interne la fel, cum de altfel ar nega și prim-ministrul

[1] *Dammusi* (dial. sic.), termen sub care sunt cunoscute casele tradiționale din sudul Siciliei și insula Pantelleria (n. tr.).

[2] În orig. *erbaspada,* un soi de gladiolă sălbatică *(Gladiolus segetum)* (n. tr.).

sau șeful statului însuși. Mai rămân să nege, în ordine: papa de la Roma, Iisus Hristos, Maica Domnului și Tatăl Ceresc. Și ce scandal ar mai face cu toții: cum de-și permite cineva să insinueze că ordinul a venit de la ei?! În condițiile acestea, nu mai rămâne decât Necuratul, ăl de i s-a dus buhu' că-i cauza tuturor relelor de pe pământ. Aha, iată deci cine-i vinovatul: diavolul! Una peste alta, Montalbano, s-a stabilit că trebuia transferat la o altă închisoare.

– Cine, Tano? îndrăzni să întrebe comisarul.

Însă chestorul nu se sinchisi să-i răspundă, continuându-și monologul.

– De ce? N-o să aflăm niciodată, de asta putem fi siguri. Și uite așa, în vreme ce pe noi ne-au trimis să ținem conferința de presă, pe el l-au urcat într-o mașină oarecare, cu doi agenți în civil drept escortă – Doamne Dumnezeule, câtă viclenie! –, ca să nu bată la ochi. Bineînțeles că, odată ajunși pe undeva, pe la Trabia, de pe o alee a țâșnit clasica motocicletă de putere mare, cu doi indivizi în șa – desigur, imposibil de identificat pentru că purtau cască... Cei doi agenți morți pe loc, în vreme ce el se află în agonie, la spital. Cam asta-i.

Montalbano încasă lovitura în tăcere, străbătut de un gând cinic: dacă Tano ar fi fost asasinat cu câteva ore mai devreme, el ar fi fost scutit de tortura de la conferința de presă. Începu să pună întrebări numai și numai pentru că-l simțise pe chestor ceva mai calm după descărcarea nervoasă de adineauri.

– Bine, dar de unde au aflat că...

Chestorul izbi cu pumnul în scaunul din fața sa: șoferul tresări violent, în vreme ce mașina părăsi preț de o secundă banda de mers.

– Ce întrebare-i asta, Montalbano? O cârtiță din interior, ce-i așa greu de înțeles? Văd roșu înaintea ochilor când mă gândesc, zău așa!

Comisarul lăsă să treacă două-trei minute înainte să rostească următoarea întrebare.

– Totuși, ce amestec avem noi?

– Vrea să-ți vorbească. Știe că-i pe moarte și ține neapărat să-ți transmită ceva.

– Ah. Bine, dar de ce v-ați mai deranjat și dumneavoastră? Puteam să mă duc numai eu.

– Te însoțesc ca să evităm întârzieri nedorite, contratimpi, chestii de genul ăsta. Cu sublima inteligență care-i caracterizează, nătărăii de la Palermo ar fi în stare să vă împiedice întâlnirea.

În fața intrării în spital fusese tras un transportor blindat, în vreme ce în curte se desfășuraseră în formație de luptă vreo zece membri ai trupelor speciale, cu mitralierele la vedere.

– Rahați cu ochi, spuse chestorul.

Încărcați de o stare de nervozitate din ce în ce mai apăsătoare, depășiră cel puțin cinci filtre de control, pentru a ajunge în cele din urmă pe coridorul de acces spre rezerva lui Tano. Toți bolnavii de pe palier fuseseră obligați să-și părăsească saloanele, fiind mutați cu forța, printre blesteme și injurii. În cele două extremități ale coridorului, patru polițiști înarmați, în

vreme ce alți doi fuseseră postați la ușa în spatele căreia, evident, se afla Tano. Chestorul le arătă permisul de liberă trecere.

– Felicitări, i se adresă el polițistului cel mai mare în grad.

– Pentru ce, domnule chestor?

– Pentru măsurile excepționale de securitate.

– Vă mulțumesc, răspunse celălalt luminându-se brusc la față – nici vorbă să fi priceput ironia din spusele chestorului.

– Intră numai dumneata, eu o să aștept aici.

Abia în clipa aceea, chestorul își dădu seama că Montalbano era livid la față, cu broboane mari de sudoare pe frunte.

– Oh, Doamne, Montalbano, ce ai? Ți s-a făcut rău?

– Nu, mă simt foarte bine, răspunse comisarul scrâșnind din dinți.

De data aceasta, îi turnase chestorului o *farfanterìa:* de fapt da, se simțea rău, chiar foarte rău. În ce-i privea pe morți, i se rupea în paișpe de ei – dormea ne-ntors, mânca sau juca cărți fără să-i pese nici cât negru sub unghie. În schimb, oamenii care trăgeau să moară îl impresionau peste măsură: fiori reci îl străbăteau din cap până-n tălpi, transpira, mâinile începeau să-i tremure și-n stomac i se ridica un nod greu.

Sub cearșaf, trupul lui Tano îi păru *accorciato,* mai scurt decât și-l amintea. Brațele îi zăceau vlăguite pe lângă corp, cel drept înfășurat într-un bandaj gros și complicat. Din nasul acum străveziu îi pleca o rețea

de tuburi subțiri de oxigen, în vreme ce chipul îi părea o imitație, ca al unei păpuși de ceară. Stăpânindu-și dorința imperioasă de a o lua la sănătoasa, comisarul trase un scaun metalic lângă pat și se așeză la capul muribundului care, cu ochii închiși strâns, părea că doarme.

– Tano? Tano? Sunt comisarul Montalbano.

Reacția celuilalt veni prompt: deschise larg ochii și dădu să sară din pat – o răbufnire violentă dictată cu certitudine de instinctul de animal vânat de prea multă vreme. Apoi, odată privirea focalizată asupra comisarului, trupul încordat al lui Tano se destinse vizibil.

– Voiați să-mi vorbiți?

Tano făcu semn din cap că da și încercă să schițeze un surâs. Apoi vorbi, rostind cuvintele lent, făcând un efort vizibil.

– Vedeți, până la urmă tot m-or aruncatără de pe drum, în șanț.

Se referea la discuția lor de la căscioara dintre viile de „la nuc". Montalbano nu știu ce să-i răspundă.

– Dați-vă aproape.

Montalbano se ridică de pe scaun și se aplecă spre celălalt.

– Mai.

Comisarul se aplecă și mai mult, până când mai-mai că atinse cu urechea buzele celuilalt: răsuflarea fierbinte a muribundului îi provocă o senzație de dezgust. Atunci, Tano, lucid și precis, îi spuse ce avea de spus. Însă efortul îl vlăguise de tot: închise din nou

ochii, iar Montalbano nu înțelese ce-i rămânea de făcut – să plece sau să mai zăbovească nițel pe acolo? Alese să se așeze la loc pe scaun, moment în care Tano mormăi din nou ceva. Comisarul sări iar de pe scaun, aplecându-se spre muribund.

– Cum ați spus?

– Spăimântat îs.

I se făcuse frică, iar în condiția în care se afla nu se mai sfia să recunoască. Aceasta să fi fost oare pioșenia: valul acesta brusc de căldură, vibrațiile acestea necontrolate ale inimii, sentimentul acesta pustiitor? Montalbano îi puse palma pe frunte lui Tano și, tutuindu-l ca pe un prieten, zise:

– *Non t'affruntari,* nu te rușina s-o mărturisești. Dovadă de bărbăție-i asta. Tot bărbatu' se spăimântă când face pasu' de-l faci tu acu'. Adio, Tano.

Și ieși cu pas grăbit, trăgând ușa după el. Acum, pe lângă chestor și agenții de pază, pe coridor își făcuseră apariția De Dominicis și Sciacchitano. Îi alergară în întâmpinare.

– Ce ți-a spus? îl iscodi nerăbdător De Dominicis.

– Nimic, n-a reușit să-mi vorbească. Era evident că vrea să-mi spună ceva, dar n-a izbutit. Trage să moară.

– Bleah! făcu Sciacchitano, suspicios.

Calm, Montalbano îi puse celuilalt palmele în piept, apoi îl împinse cu violență. Sciacchitano aproape că zbură prin aer trei metri înapoi, rămânând apoi înmărmurit de reacția lui.

– Stai acolo, să nu-ndrăznești să te apropii, îi șuieră printre dinți comisarul.

– Ajunge, Montalbano, potolește-te, interveni chestorul.

De Dominicis nu păru să acorde prea mare importanță conflictului dintre cei doi.

– Mă întreb totuși ce-o fi vrut să vă zică, insistă el, scrutându-l pe comisar cu o privire de inchizitor, care părea să spună: vrei să mă duci cu fofârlica, ai?

– Dacă ți-e cu folos, aș putea încerca să ghicesc, replică pe un ton agasat Montalbano.

Înainte să se întoarcă la Montelusa, Montalbano se opri la barul din apropierea spitalului și dădu peste cap un pahar de J&B dublu, sec. La plecare, comisarul calculă în gând că în jur de șapte și jumătate seara avea să fie la Vigàta, la timp pentru întâlnirea cu Ingrid.

– De vorbit, a vorbit, nu-i așa? îl iscodi pe un ton împăcat chestorul.

– Da.

– Ceva important?

– După părerea mea, da.

– Și de ce te-a ales taman pe dumneata?

– Îmi promisese un cadou, drept mulțumire pentru loialitatea de care am dat dovadă față de el în toată povestea aceasta.

– Te ascult.

Montalbano îi destăinui totul de-a fir a păr; la sfârșit, chestorul rămase pe gânduri. Apoi oftă adânc.

– Îți iei oamenii și te ocupi personal de tot. E mai bine să nu afle nimeni altcineva. Nici chiar cei din chestură: ai văzut și dumneata, peste tot sunt cârtițe.

Apoi recăzu vizibil în starea de deprimare de la ducere.

– Frumos ne șade, nimic de zis! spuse, furios.

Pe la jumătatea drumului, îi sună telefonul.

– Da? zise chestorul.

Interlocutorul se dovedi foarte succint.

– Mulțumesc, concluzionă chestorul, încheind convorbirea. Apoi se întoarse spre Montalbano: Era De Dominicis. Voia să mă informeze – cu deferența cuvenită, desigur – că Tano a încetat din viață. Practic, a murit când am plecat noi din spital.

– Sfatul meu ar fi să stea cu ochii-n patru, spuse Montalbano.

– De ce, mă rog frumos?

– Să nu cumva să le fure careva cadavrul, comentă, ironic, comisarul.

În mașină se lăsă liniștea, însă nu pentru mult timp.

– De ce s-a grăbit De Dominicis să vă anunțe că Tano a murit?

– Dragul meu, informația îți era practic destinată dumitale. Este limpede că De Dominicis, care nu-i deloc prost, crede – pe bună dreptate, de altfel – că Tano a reușit totuși să-ți spună ce avea de spus. Prin urmare, vrea să participe și el la împărțirea tortului, dacă nu cumva intenționează chiar să ți-l sufle de sub nas.

La comisariat se mai aflau doar Catarella și Fazio. Mai bine așa – își spuse –, prefera să discute cu Fazio

fără să fie nevoit să se ferească de urechi indiscrete. Mai mult din datorie decât din curiozitate, iscodi:

– Da' restu' unde-s?

– Umblă să pună mâna pe patru mucoși care s-or urcatără pe două motociclete și s-or pusără pe făcut întrecere de viteză.

– Iisuse! Adicătelea tot comisariatu-și luă liber ca să asiste la o cursă de motociclism?

– Asta-i o cursă specială, explică Fazio. O motocicletă-i verde, ailaltă-i galbenă. Întâi, pleacă aia galbenă, care-i dă-n blană cât poate printre pietoni și pradă tot ce-i de prădăciune. După o oră sau două, când lumea-și mai vine în fire, pleacă aia verde, care ia cu japca tot ce rămase nejăpcănit. Pe urmă, schimbă strada și cartieru', numa' că de data asta cea dintâi pleacă motocicleta verde. De fapt, întrecerea asta-i: cine dă mai mult cu cioarda.

– Am înțeles. Ascultă; Fazio, treci în seara asta pe la firma Vinti și roagă-l, în numele meu, pe contabilul-șef să ne împrumute vreo zece lopeți, târnăcoape, sape și cazmale. Mâine-dimineață, la șase, ne vedem cu toții aici. Or să rămâna la comisariat domnul Augello și Catarella. Plecăm cu două mașini; de fapt, numai cu una, pentru că de la Vinti mai ceri să-ți dea și o mașină de teren, un jeep. Apropo, cheile de la garajul nostru la cine-s?

– Le ține ofițerul de serviciu. Acu'-s la Catarella.

– Zi-i să ți le dea și adu-mi-le încoa'.

– Imediat. Să-mi fie cu iertăciune, dom' comisar, da' la ce ne trebuie nouă lopeți și sape, mă rog frumos?

– Pen' că de mâine ne lăsăm de meserie, de aia. Ne apucăm de agricultură, ne dedicăm vieții sănătoase de la țară. Na, așa ești mulțumit?

– Apăi cu 'mneavoastră, dom' comisar, de câteva zile nu se mai poate vorbi omenește. Vi s-or înecatără corăbiile ori ce? Că vă făcurăți acru și antipatic rău, zău dacă nu!

8

Din clipa în care o cunoscuse – respectiv, în cursul unei anchete în care Ingrid, nevinovată fiind, îi fusese oferită pe tavă drept țap ispășitor prin intermediul unor piste false –, între comisar și acel splendid exemplar feminin se născuse o prietenie cu totul și cu totul stranie. Când și când, Ingrid îl suna, apoi se întâlneau și petreceau seara împreună, vorbind câte-n lună și-n stele. Tânăra luase obiceiul să i se spovedească, să-i povestească despre toate ale sale, în vreme ce el se mulțumea să-i dea sfaturi înțelepte, ca un frate mai mare; i-ar fi plăcut rolul acela de părinte spiritual – rol pe care fusese nevoit să și-l asume în urma unor eforturi considerabile, de vreme ce Ingrid îi suscita gânduri ce n-aveau nimic de-a face cu spiritul –, dacă femeia n-ar fi nesocotit sistematic fiecare sclipire de înțelepciune a comisarului. Niciodată, în decursul celor șase sau șapte întâlniri de până atunci, nu se

întâmplase ca Montalbano să ajungă înaintea ei: Ingrid avea un cult al punctualității vecin cu mania.

La fel se întâmplă și acum: trăgând mașina în parcarea barului din Marinella, comisarul observă că mașina lui Ingrid era deja acolo, lângă un Porsche cabriolet – un bolid vopsit într-un galben supărător la vedere, mult prea îndrăzneț pentru gusturile lui Montalbano.

Intrând, o zări pe Ingrid în picioare la bar, cu un pahar de whisky în față; lângă ea, vorbindu-i pe un ton confidențial, un bărbat la vreo patruzeci de ani îmbrăcat în galben din cap până-n picioare, ca un canar: gesturi elegante, Rolex la mână și părul prins într-o codiță șic.

„Oare când se schimbă de haine își schimbă și mașina?“, se întrebă în gând comisarul.

În clipa în care-l zări intrând, Ingrid pur și simplu îi alergă în întâmpinare, îl îmbrățișă și-l sărută evaziv pe buze – era fericită să-l vadă, nu-ncăpea nicio îndoială. Dinspre partea lui, și Montalbano se bucura de întâlnire: Ingrid era o adevărată minune dumnezeiască, cu părul ei blond desfăcut pe umeri, în blugii strâmți, parcă desenați pe picioarele ei foarte lungi, în sandale și în bluza azurie transparentă care lăsa să i se întrezărească rotunjimea sânilor.

– Acum, scuză-mă, îi zise ea canarului de la bar. Ne mai vedem.

Se așezară la o masă – Montalbano refuză să-și ia ceva de băut –, în vreme ce bărbatul cu Rolex se duse

să-și termine paharul de whisky pe terasa cu vedere spre mare.

– Arăți bine, făcu Ingrid. În schimb, la televizor, astăzi, mi s-a părut că ești bolnav.

– Mda, fu singurul comentariu al lui Montalbano, care se grăbi să schimbe subiectul: Și tu arăți bine.

– Ia spune, de asta ai vrut să mă vezi, ca să facem schimb de complimente?

– Vreau să-ți cer o favoare.

– Iată-mă-s.

De pe terasă, bărbatul cu codiță arunca ocheade către masa lor.

– Ăla cine-i?

– Un tip pe care-l cunosc. Ne-am intersectat pe drum, când veneam încoace, iar el m-a urmărit până aici și mi-a făcut cinste cu un pahar de whisky.

– Bine, bine, îl cunoști. Dar în ce sens?

Ingrid deveni brusc serioasă; o cută adâncă îi răsări pe frunte.

– Ești gelos?

– Știi bine că nu. Ca să nu-ți mai repet că, de altfel, nici n-aș avea motiv. Numai că de cum l-am văzut mi s-a ridicat un nod în stomac. Cum îl cheamă?

– Ei, hai, Salvo, zău așa! Ce-ți pasă?

– Spune-mi cum îl cheamă.

– Beppe... Beppe De Vito.

– Și ce-nvârte el, mă rog frumos, de-și permite Rolex, Porsche și tot restul?

– Face comerț cu piei.

– Te-ai culcat cu el?

– Da, o dată, anul trecut parcă. Iar acum tocmai îmi propunea să facem un bis. Problema este însă că de la acea unică întâlnire nu am o amintire prea plăcută.

– Un degenerat sau ce?

Ingrid îl privi preț de o secundă, apoi izbucni într-un râs atât de zgomotos, încât barmanul tresări speriat.

– Ce ai găsit de râs?

– Râd de mutra ta: ți-ai luat o față de polițai cumsecade, scandalizat de ce-i este dat să audă. Nu, Salvo, dimpotrivă. Tipul este total lipsit de fantezie. Îmi amintesc de el ca despre o creatură inutilă, dar sufocantă.

Montalbano îi făcu semn bărbatului cu codiță să vină la masa lor; în vreme ce acesta se apropia cu un surâs radios pe față, Ingrid îl cerceta pe comisar cu un aer îngrijorat.

– Bună seara. Eu vă cunosc, să știți. Sunteți domnul comisar Montalbano, nu-i așa?

– Din păcate pentru dumneavoastră, mă tem că veți avea ocazia să mă cunoașteți mult mai îndeaproape.

Bărbatul încremeni, apoi whisky-ul începu să-i tremure în pahar, în vreme ce cuburile de gheață scoteau un clinchet ritmic, muzical.

– De ce „din păcate"?

– Nu sunteți dumneavoastră Giuseppe Di Vito, negustorul de piei?

– Ba da... numai că nu înțeleg.

– Veți înțelege la momentul potrivit. Într-una din zilele următoare veți fi convocat la chestura din Montelusa. O să fiu și eu acolo, așa că vom avea posibilitatea să stăm de vorbă pe îndelete.

Galben precum ceara, bărbatul cu codiță lăsă paharul pe masă: se vedea treaba că nu mai avea vlagă să-l țină în mână.

– N-ați putea oare, cu toată stima vă rog, să-mi dezvăluiți în avans... să-mi explicați...

Montalbano își luă aerul unuia năpădit de o generozitate subită.

– Uitați care-i treaba, vă spun, însă numai pentru că sunteți prieten cu domnișoara aici de față. Este vorba despre un neamț, Kurt Suckert îi zice. Îl cunoașteți?

– Vă jur pe ce am mai scump: n-am auzit în viața mea de el, făcu celălalt, trăgând din buzunar o batistă galbenă și ștergându-și sudoarea care-i șiroia pe frunte.

– Ah, dacă asta-i tot ce-mi puteți spune, nu mai am nimic de adăugat, replică pe un ton de gheață comisarul. Apoi, făcându-i semn celuilalt să se dea mai aproape, adăugă: Atât vă sfătuiesc, nu umblați cu fofârlica. Bună seara.

– Bună seara, răspunse mecanic De Vito și, fără să arunce nici măcar o privire în direcția lui Ingrid, ieși în fugă.

– Un ticălos, asta ești, spuse calm Ingrid. O canalie.

– Da, într-adevăr, din când în când mă ia valul și devin ticălos.

– Individul ăsta, Suckert, chiar există?

– Da. Mai exact, a existat. Numai că-și luase numele de Malaparte. A fost un scriitor.

De afară se auzi vuietul motorului mașinii Porsche, urmat de un demaraj cu scrâșnet de roți.

– Acum, că te-ai descărcat, te simți mai bine? întrebă Ingrid.

– Suficient de bine, da.

– Am înțeles de cum ai intrat că ești cătrănit. Ce ți s-a întâmplat, poți să-mi spui?

– Da, aș putea, dar nu merită. Sâcâieli la serviciu.

Montalbano îi sugeră lui Ingrid să-și lase mașina în parcarea barului: avea s-o ia la întoarcere. Ea nu-l întrebă nici încotro mergeau, nici care era planul de acțiune. La un moment dat, pe drum, Montalbano o iscodi:

– Cum mai merg lucrurile cu socrul tău?

Ingrid se înveseli brusc.

– Bine! Ar fi trebuit să-ți spun mai devreme, scuză-mă. Cu socrul meu lucrurile merg bine. De două luni m-a lăsat pur și simplu în pace, nu-mi mai dă deloc târcoale.

– Cum așa?

– Habar n-am, nu mi-a spus nimic. Ultima dată când s-a luat de mine a fost pe drumul de întoarcere de la Fela, unde fuseserăm la o nuntă: doar el și cu mine, pentru că soțul meu n-a putut veni, iar socră-mea nu s-a simțit bine. La un moment dat, s-a încadrat pe un drum secundar, a mai mers câțiva kilometri și a oprit în apropierea unui pâlc de copaci. M-a obligat să cobor, m-a dezbrăcat, m-a aruncat la pământ și mi-a tras-o cu aceeași violență dintotdeauna. A doua zi, am plecat la Palermo cu soțul meu, iar peste o săptămână, când m-am întors,

socrul meu era parcă alt om: îmbătrânit brusc, speriat, cu mâinile tremurânde. De atunci, mă evită. Prin urmare, pot spune că acum nu-mi mai este teamă că aș putea da nas în nas cu el pe vreun coridor întunecat al casei și să mă trezesc izbită de perete, cu o mână de-a lui pe sâni și cu cealaltă între picioare.

– Asta-i bine, nu-i așa?

Montalbano cunoștea mult mai multe decât Ingrid despre întâmplarea pe care aceasta tocmai i-o povestise. Aflase despre relația ei cu propriul socru încă din prima zi când o întâlnise. Apoi, într-o seară, pe când stăteau de vorbă, Ingrid izbucnise într-un hohot convulsiv de plâns: nu mai suporta situația, acel *menage à trois* cu soțul și socrul său. Era o femeie crescută în spiritul libertății depline, iar acum se simțea mizerabilă, pângărită de acel semiincest pe care era obligată să-l accepte: se gândea chiar să-și părăsească soțul și să se întoarcă în Suedia, căci păinea și-ar fi câștigat-o cu ușurință într-un fel sau altul – la urma urmei, era un foarte priceput mecanic auto.

Atunci, Montalbano hotărâse ferm că avea s-o ajute, s-o scoată din capcana în care căzuse. Prin urmare, a doua zi o invitase la masă pe Anna Ferrara, inspectorul de poliție care-i purta sâmbetele de ceva vreme, având însă convingerea că Ingrid era amanta comisarului.

– Sunt deznădăjduit, își intră Montalbano în rol, cu o expresie de tragedian înnăscut.

– Oh, Doamne, ce s-a întâmplat? se arătă îngrijorată Anna, prinzându-i mâna între palmele sale.

– S-a întâmplat că Ingrid mă înșală.

Și își lăsă capul să-i cadă în piept: în mod miraculos, reuși să-și umezească ochii.

Anna își reprimă cu greu o exclamație de triumf. Aha, carevasăzică avusese dreptate, știuse că așa avea să se-ntâmple! Între timp, comisarul își ținea fața ascunsă în palme, iar tânăra simțea cum manifestarea aceea de disperare îi răscolea inima.

– Știi, m-am ferit să-ți spun ca să nu te fac să suferi, însă am făcut unele cercetări asupra lui Ingrid. Trebuie să știi că nu ești singurul bărbat din viața ei.

– Asta știam! comentă comisarul, continuând să-și țină fața ascunsă între palme.

– Și atunci?

– De data asta-i altceva! Nu-i o aventură ca toate celelalte, pe care, la urma urmelor, i-aș putea-o trece cu vederea! Acum s-a îndrăgostit și se poartă altfel cu mine!

– Știi cumva cine-i bărbatul de care s-a îndrăgostit?

– Da, socrul ei.

– Oh, Dumnezeule mare! făcu Anna, sărind de pe scaun. Ți-a spus asta cu gura ei?

– Nu, așa am dedus eu. Însă ea neagă. Neagă totul. În cazul ăsta, am nevoie de o dovadă, o dovadă incontestabilă pe care să i-o trântesc în față.

Cum era de așteptat, Anna se oferise să-i furnizeze ea însăși dovada cu pricina. Câteva zile mai târziu, reușise să fotografieze în detaliu scena agresiunii din boschete pe care Ingrid tocmai i-o relatase acum comisarului. Cu ajutorul unei prietene de încredere

de la Criminalistică, mărise cadrele, apoi îi înmânase fotografiile lui Montalbano. Socrul lui Ingrid, medic primar la spitalul din Montelusa, era totodată și un politician de prim rang pe plan regional: comisarul expediase câte o documentație elocventă atât la sediul provincial al partidului, cât și la spital și pe adresa de acasă a medicului. Pe spatele fiecăreia dintre cele trei fotografii scrisese doar atât: „Te avem la mână." Fără doar și poate că atacul la foc automat îl speriase de moarte, dându-și seama într-o fracțiune de secundă că-i erau în pericol atât cariera, cât și viața de familie. Pentru orice eventualitate, comisarul păstra la loc sigur încă vreo două duzini de instantanee. Lui Ingrid însă nu-i dezvăluise nimic din tot ce făcuse: din câte o cunoștea, femeia ar fi fost în stare să facă tărăboi mare, de vreme ce *privacy*-ul ei cu iz suedez fusese atât de grav violat.

Montalbano apăsă pedala de accelerație: era mulțumit să afle că mecanismul complex scornit de mintea lui genială dăduse rezultatul scontat.

– Urcă-te la volan și adu tu mașina înăuntru, îi zise Montalbano, coborând și făcându-și de lucru cu persiana garajului din curtea Poliției.

Odată mașina intrată, coborî persiana la loc și aprinse luminile.

– Ce am de făcut? se interesă Ingrid.

– Vezi rămășițele Fiatului Cinquecento de colo? Vreau să aflu dacă nu cumva frânele i-au fost „lucrate".

– Nu știu dacă voi reuși să-mi dau seama.

– Încearcă, totuși.

– În cazul acesta, trebuie să-mi iau adio de la bluză.

– A, nu, așteaptă. Am adus ceva cu mine.

Luă o sacoșă de plastic de pe bancheta din spate a mașinii sale și scoase din ea o cămașă bărbătească și o pereche de blugi de-ai săi.

– Uite, pune-ți astea.

În vreme ce Ingrid se schimba de haine, comisarul porni în căutarea unei lămpi portabile, dintre acelea folosite în atelierele auto: găsi una lăsată pe un banc de lucru și-i vârî ștecărul în priză. Fără să scoată niciun cuvânt, Ingrid luă lampa, o cheie engleză și o șurubelniță și se strecură sub planșeul deformat al Fiatului Cinquecento. N-avu nevoie de mai mult de zece minute. Ieși de sub mașină murdară de praf și ulei.

– Am avut noroc, spuse. Cablul de frână a fost secționat parțial, sunt sută la sută convinsă.

– Cum adică, parțial?

– Adică n-a fost secționat de tot, l-au tăiat doar atât cât trebuia pentru ca mașina să nu rămână fără frâne de la prima apăsare pe pedală. Însă la prima apăsare mai violentă, cablul s-a rupt de tot.

– Ești sigură că nu s-a rupt singur, pur și simplu? La urma urmelor, era o mașină foarte veche.

– Tăietura este prea „curată". Nu se văd urme de uzură în jurul tăieturii, sau, dacă există, sunt nesemnificative.

– În regulă. Acum, ascultă bine ce-ți spun, îi zise Montalbano. Bărbatul de la volan a plecat cu mașina de la Vigàta la Montelusa, a parcat-o acolo și și-a văzut

de treabă câteva ore, apoi s-a întors spre Vigàta. Accidentul s-a petrecut pe valea abruptă dinaintea intrării în oraș – valea Catena. S-a izbit frontal de un camion, și acolo a rămas. Ți-e clar tabloul?

– Foarte clar.

– Atunci, vin eu și-ntreb: după părerea ta, „lucrătura" asta de toată frumusețea a fost făcută la Vigàta sau la Montelusa?

– La Montelusa, răspunse Ingrid. Dacă ar fi plecat cu cablul secționat de la Vigàta, accidentul s-ar fi petrecut cu mult înainte de locul în care s-a produs în realitate. Mai vrei să afli și altceva?

– Nu. Mulțumesc.

Ingrid nu dădu semn c-ar vrea să se schimbe de haine sau să-și curețe măcar mâinile.

– Mă spăl la tine acasă, îi zise.

Ingrid coborî în dreptul parcării barului din Marinella, se urcă la volanul mașinii sale și-l urmă pe comisar spre casă. Nu se făcuse încă miezul nopții, iar căldura de peste zi nu se ostoise încă.

– Intri la duș?

– Nu, prefer o baie în mare. Eventual, fac duș pe urmă.

Se dezbrăcă de hainele murdare, își scoase și chiloții, iar comisarul se văzu obligat la un efort considerabil ca să reintre în pielea neîncăpătoare și aducătoare de suferință a sfetnicului ei spiritual.

– Hai, dezbracă-te, vino și tu!

– Nu. Îmi place să te admir de aici, de pe verandă.

Luna plină părea totuși că face prea multă lumină. Montalbano se întinse comod în șezlong, desfătându-se să urmărească silueta lui Ingrid, care alerga cu pas vioi pe nisip și, intrând în apa rece a mării, începu un dans ritualic, executat din mici salturi cu brațele ridicate. Apoi o zări plonjând în valuri, o urmări o vreme până ce se transformă într-un punct negru, plutitor, și, brusc, căzu într-un somn adânc.

Când se trezi, la orizont se iteau primele raze străvezii de lumină. Înfrigurat, se ridică din șezlong, puse de cafea și bău trei cești, una după alta. Înainte să plece, Ingrid făcuse curat prin casă: acum nu mai era nicio urmă a trecerii ei pe acolo. Comisarul își spuse că femeia aceea valora greutatea ei în aur: făcuse întocmai ce-i ceruse el, fără să-i ceară nicio explicație. Dacă era s-o judece după curiozitatea pe care o arăta, ei bine, nici n-ar fi zis că-i muiere. Însă atât, numai din punctul acela de vedere – adăugă el în gând. Simțind că-l rodea stomacul, deschise frigiderul: vinetele *alla parmigiana* rămase de la prânz dispăruseră: le dăduse gata Ingrid. Se văzu nevoit să se mulțumească cu un colț de pâine și o bucată de brânză. „Mai bine decât nimic", își spuse. Intră sub duș, apoi își trase pe el hainele împrumutate cu o seară în urmă lui Ingrid, care încă-i mai păstrau parfumul.

Așa cum îi stătea în obicei, ajunse la comisariat cu zece minute întârziere. Subordonații săi pregătiseră de plecare două mașini: una de serviciu și un jeep împrumutat de la firma Vinti, încărcat cu lopeți,

sape, târnăcoape și cazmale. „Uită-te la ei – își spuse. Zici că-s pălmași de se duc să-și câștige pâinea lucrând cu ziua la câmp."

Muntele Crasto – care, dinspre partea lui, nici nu visase vreodată c-ar putea fi numit munte – era o colină golașă la vest de Vigàta, răsărită la nici cinci sute de pași de țărmul mării. Pe vremuri, acolo fusese începută construcția unui tunel – acum închis cu bârne groase de lemn –, gândit să devină parte integrantă a unei autostrăzi care pleca de nicăieri pentru a duce niciunde, însă extrem de utilă în obținerea de tangente non-geometrice[1]. De altfel, chiar așa urma să se cheme: *la tangenziale*[2]. Legenda spunea că acolo, în măruntaiele muntelui, stătea ascuns un *crasto,* un berbec din aur masiv: ăi de trudiseră la săpatul tunelului nu dăduseră peste el, însă contractanții proiectului, da. Practic lipită de munte, pe versantul opus celui dinspre mare, dăinuia un fel de fortăreață stâncoasă, numită popular *u crasticeddru:* buldozerele și camioanele nu ajunseseră încă până acolo, iar locul își păstra încă frumusețea sălbatică. *U crasticeddru* era, de altfel, destinația celor două mașini cu polițiști, care ajunseră acolo parcurgând drumuri secundare, ca să nu atragă atenția. Neexistând un drum de acces sau măcar o cărare, era greu de pătruns cu mașinile, însă

[1] Joc de cuvinte: în lb. it., *tangente* înseamnă atât „linie tangentă", cât și „mită, comision ilicit, peșcheș, șperț" (n. tr.).

[2] Șosea de centură (lb. it.) (n. tr.).

comisarul ținu morțiș să meargă până la baza stâncii. Odată ce se văzură acolo, Montalbano le ordonă celorlalți să coboare.

Răcoarea plăcută a dimineții senine îi învioră.

– Ce tre' să facem? îl iscodi Fazio.

– Beliți ochii la *u crasticeddru.* Cu atenție. Îi dați ocol dintr-o parte într-alta. Haideți, la treabă. Pe undeva, pe aici, trebuie să fie intrarea într-o peșteră. Probabil c-au ascuns-o, au camuflat-o cu pietre și crengi. Fiți cu ochii-n patru. Trebuie mort-copt să dați de ea. Vă garantez că există.

Agenții se împrăștiară.

Două ore mai târziu, descurajați, se adunară cu toții lângă mașini. Soarele începuse să ardă, erau cu toții transpirați. Prevăzătorul Fazio adusese cu el un termos cu cafea și unul cu ceai.

– O luăm de la capăt, hotărî Montalbano. De data asta, beliți ochii nu doar la stâncă, mai priviți și pe jos, la picioarele voastre, poate observați ceva nelalocul lui.

Se puseră din nou pe căutat, iar după o altă jumătate de oră, Montalbano auzi vocea îndepărtată a lui Galluzzo care-l chema:

– Dom' comisar! Dom' comisar! Dați fuga-ncoa'!

Montalbano îl ajunse din urmă pe agentul său, căruia-i fusese repartizat sectorul cel mai apropiat de șoseaua provincială spre Fela.

– Ia uitați-vă colea!

Cineva încercase să șteargă urmele, totuși din loc în loc se zăreau limpede amprentele cauciucurilor unui camion de mare tonaj.

– Vin din direcția aceea, spuse Galluzzo, arătând spre stâncă.

În timp ce rostea cuvintele, se opri brusc, rămânând cu gura cascată.

– Hristoși și dumnezei! se stropși Montalbano.

Oare cum de nu-i trecuse niciunuia prin cap? În fața lor se ridica un bloc mare de stâncă, plasat într-o poziție neobișnuită, din spatele căruia se iteau smocuri lungi de buruieni uscate. În timp ce Galluzzo își chema colegii, comisarul se apropie de blocul de piatră, apucă o tufă de iarbă-spadă și trase cu putere. În clipa următoare se pomeni lat la pământ, pe spate: iarba n-avea rădăcini, fusese plasată acolo laolaltă cu tufe de mătură verde ca să camufleze intrarea în peșteră.

9

Blocul de stâncă era mai degrabă o lespede de piatră, aproape dreptunghiulară, care părea să facă corp comun cu roca muntelui, sprijinindu-se pe un soi de dală, tot de piatră. Montalbano calculă din ochi că lespedea avea aproximativ doi metri înălțime și un metru și jumătate lățime: nici vorbă să poată fi urnită din loc. Și totuși, o soluție trebuia să existe – își spuse comisarul. Pe latura stângă a lespezii, la vreo zece

centimetri de margine, zări o scobitură în stâncă: părea cât se poate de naturală.

„Dacă în loc de lespede ar fi fost o ușă normală din lemn – medită Montalbano – scobitura aceea s-ar fi aflat la înălțimea potrivită pentru o clanță."

Scoase din buzunar un pix și încercă să-l strecoare prin scobitură: era adâncă, pixul intra cu totul. Dădu să pună pixul la loc în buzunar, însă-l simți cleios, murdar. Îl privi atent, apoi îl duse la nas, amușinându-l.

– Apăi ăsta ulei îi, spuse Fazio, singurul care rămăsese să-l urmărească.

Ceilalți agenți se adăpostiseră la umbră: Gallo dăduse peste o tufă de măcrișul-caprei, iar acum le oferea mărinimos colegilor câteva mostre:

– Suge-i picioru'! Are gust bun și-ți taie setea cât ai zice pește!

Montalbano își spuse că nu exista decât o singură soluție.

– Cablu de oțel avem în mașină?

– Da, gipanu' are tot ce-i trebuie.

– Încearcă să-l aduci încoa', să-l tragi cât mai aproape.

În vreme ce Fazio se îndepărta, comisarul – încredințat acum că descoperise ingineria prin care putea urni lespedea din loc – privi peisajul din jur cu alți ochi. Dacă acela era într-adevăr locul indicat de Tano Grecu' pe patul de moarte, în apropiere trebuia neapărat să existe și un punct de supraveghere. Întreaga zonă părea pustie, solitară, nimic nu lăsa să se ghicească faptul că, urmând costișa, la numai câteva sute de metri se ajungea drept în șoseaua provincială, cu

traficul ei aglomerat cu tot. Nu foarte departe de locul unde se opriseră polițiștii se zărea o cabană minusculă („Parcă-i un zar"), cu o singură odaie. Ceru binoclul. Ușa – din lemn, acum închisă – părea trainică; imediat lângă ea, la înălțimea unui stat de om, se zărea o fereastră fără canaturi, protejată doar de două bare de fier puse în cruce. Părea nelocuită, însă cu toate acestea era singurul post posibil de observație, celelalte construcții din împrejurimi aflându-se la o distanță mult prea mare. Ca să se încredințeze ce și cum, îl chemă pe Galluzzo.

– Du-te s-arunci o privire sus, la căsuța de colea. Caută o cale să deschizi ușa cu binișoru', n-o dărâma, auzi? Pe urmă te uiți înăuntru să vezi dacă-s semne de viață recente, adicătelea dacă a locuit careva de curând acolo. După care te-ntorci aici, numa' să lași totul exact cum era, ca și cum nici n-ai fi trecut pe acolo.

Între timp, gipanu' fusese tras până aproape de baza lespezii. Comisarul ceru să-i fie dat un capăt al cablului de oțel, pe care-l strecură cu ușurință în scobitură, împingându-l apoi din ce în ce mai adânc. Cablul nu întâmpine nicio rezistență, aluneca în interiorul blocului de piatră de parcă ar fi urmat un ghidaj precis și foarte bine uns: de altfel, câteva secunde mai târziu, capătul lui se iți din spatele lespezii, precum căpățâna curioasă a unui șerpișor.

– Prinde capătu' de colea, îi spuse Montalbano lui Fazio, leagă-l de gipan, vâră-n contact și începe să tragi, da-ncetu' cu-ncetu'.

Mașina prinse să se miște lent și, odată cu ea, lespedea începu să alunece dinspre latura dreaptă spre stânga, ca și cum ar fi glisat pe niște pivoți invizibili.

– *Ràpriti pìpiti e chiuditi pòpiti,* murmură fermecat Germanà, amintindu-și o formula magică din copilărie, folosită de vrăjitori la deschiderea ușilor ferecate.

– Credeți-mă pe cuvânt, domnule chestor: lespedea aceea de piatră a fost transformată în poartă de intrare de un meșter foarte iscusit, căci pivoții de fier erau imposibil de detectat din exteriorul peșterii. Iar de închis, am închis-o la fel de ușor cum am deschis-o. Am avut lanterne cu noi: interiorul cavernei a fost amenajat cu grijă și foarte inteligent. Podeaua, de exemplu, a fost realizată din câteva zeci de *farlacche* prinse între ele și întinse peste pardoseala de piatră a peșterii.

– O clipă. Ce sunt totuși aceste *farlacche*?

– Nu știu cum le spune în italiană. Să zicem că-s un fel de stinghii de lemn foarte dese. S-a recurs la podea pentru ca lăzile cu armament depozitate în peșteră să nu se afle în contact direct cu solul foarte umed. Și pereții sunt acoperiți cu un fel de lambriuri – de fapt, tot stinghii de lemn, ceva mai ușoare. În sfârșit, interiorul peșterii oferă senzația unei cutii de lemn fără capac. Altfel spus, s-a lucrat cu migală la amenajarea ei.

– Și armamentul?

– Un adevărat arsenal. Circa treizeci de mitraliere și pistoale-mitralieră, peste o sută de pistoale automate

și revolvere, două bazooka, muniție arhisuficientă, lăzi cu explozibil de toate tipurile, de la trotil la semtex. Pe urmă, uniforme nou-nouțe cu toptanul: de carabinieri, de poliție, veste antiglonț și tot felul de alte mărunțișuri. Și totul, dar absolut totul, în perfectă ordine, fiecare obiect învelit în celofan.

– Și zici că le-am aplicat o lovitură grea, nu-i așa?

– Bineînțeles. Tano s-a răzbunat cu vârf și îndesat, și a făcut-o de o asemenea manieră încât să nu treacă drept trădător sau penitent. Vă comunic, totodată, că nu am confiscat armele: le-am lăsat la locul lor, în peșteră. Împreună cu oamenii mei, am organizat paza pe câte două schimburi. Sunt postați într-o cabană părăsită aflată la câteva sute de metri de depozit.

– Speri să apară vreunul ca să-și facă aprovizionarea?

– Cum așa ceva.

– În regulă, sunt de acord cu dumneata. Mai așteptăm o săptămână, ținem totul sub control, iar dacă în tot acest timp nu se întâmplă nimic, operăm sechestrul. A, ascultă, Montalbano: n-ai uitat de invitația mea la cină pentru poimâine, nu-i așa?

– Oare cum mi-aș putea permite să uit așa ceva?

– Îmi pare rău, de data asta ai face bine să uiți. Amânăm pentru câteva zile, soția mea are gripă.

N-a fost nevoie să treacă o săptămână. A treia zi după descoperirea depozitului de armament, după schimbul său de gardă care durase de la miezul nopții până la ora prânzului, Catarella, abia ținându-se pe picioare de somn, se prezentă în fața comisarului la

raport: Montalbano le dăduse ordin tuturor să procedeze astfel.

– Noutăți?

– Ni'ca-nimicuța, dom'le. Totu' calmeață și liniștească-n tot locu' fuse.

– Foarte bine. Adicătelea nu, foarte rău. Acu' hai, du-te să te culci.

– Ah, acu' că-mi storsei mintea, o trebușoară tot fuse, da' una fără portanță, v-o zic mai mult din scrupul decât din datorie. Cum să-i zic, o-ntâmplare călătoare.

– Pasageră, Catarè. Ia zi-i, care-i trebușoara asta fără portanță?

– Fu un turist, fuse.

– Încearcă să fii mai explicit, Catarè.

– După tot ceasu', era douăș'unu spre 'neață.

– Dacă era 'neața, înseamnă că era ora nouă, Catarè.

– Cum vreți 'mneavoastră. Auzii eu zgomot ca de motogigletă, pusei mâna pe binoculu' de la gât, mă apropiai precautamente de lucarnă și asta fu! Avui confirmația: o motogigletă roșă era!

– N-are importanță culoarea. Zi-i mai departe.

– De pe motogigletă se dădu jos un turist de sex masculin, se dădu.

– Da' de unde ai dedus tu, mă rog frumos, că era vorba de un turist?

– Pen' că la gât purta o mașină de fotografat mare tare, atâta de mare de ziceai că-i tun, Doamne, iartă-mă.

– Cu teleobiectiv, adicătelea?

– Ăla-i, da, să trăiți! Și se puse pe fotografat.

– Păi, ce anume a fotografiat?

– Tot ce era de fotografat, dom'le. Peisagiu', *crasticeddru,* căscioara unde eram eu înuntru...

– S-a apropiat de gura peșterii?

– Asta nu, dom'le. Apăi, eu ce păzeam acolo? Când o-ncălecat la loc pe motogigletă să plece, mă salută. Flutură așa cu mâna și mă salută.

– Adicătelea te-a văzut?

– Asta nu, că eu tot mereu înuntru stătui. Da' asta făcu: porni motogigleta și făcu *ciao* cu mânuța spre căscioara unde eram eu.

– Domnul chestor? Am vești neplăcute: după părerea mea, traficanții de arme au aflat într-un fel sau altul de descoperirea noastră și au trimis pe cineva în recunoaștere.

– Dar dumneata cum de ai reușit să afli, mă rog frumos?

– Azi-dimineață, agentul care făcea de gardă la căbănuța din apropiere a zărit un necunoscut sosind cu motocicleta și fotografiind zona cu un teleobiectiv puternic. Fără îndoială că intrarea în peșteră fusese marcată anterior cu anumite semne particulare – ce știu eu, o crenguță fixată într-un anumit fel, o pietricică lăsată la o anumită distanță... Vă dați și dumneavoastră seama că era imposibil să reconstituim întocmai tabloul inițial.

– Scuză-mă totuși că te întreb, agentul dumitale nu fusese oare instruit cum să acționeze într-o asemenea situație?

– Ba bineînțeles că da. Agentul aflat de gardă ar fi trebuit, pe rând, să-l oprească pe motociclist, să-l legitimeze, să-i confiște aparatul de fotografiat și să-l conducă pe intrus la secție...

– Așa, și de ce n-a procedat întocmai?

– Dintr-un motiv foarte simplu: agentul cu pricina s-a întâmplat să fie subofițerul Catarella, un personaj cunoscut dumneavoastră. Și mie, de altfel.

– Ah, veni comentariul – singular, dar sobru – al chestorului.

– În condițiile acestea, cum ordonați să procedăm?

– Te ocupi imediat, chiar astăzi, acum, de sechestrarea armelor. De la Palermo a venit ordin să transformăm acțiunea într-un eveniment cu mare impact mediatic.

Montalbano simți un val de sudoare inundându-i brusc subsuorii.

– Adicătelea altă conferință de presă?

– Mă tem că da, îmi pare rău.

În clipa în care se pregăteau cu toții să pornească cu două mașini de serviciu și o camionetă spre *crasticeddru*, Montalbano observă că Galluzzo se uita la el lung, cu ochi rugători ca de câine bătut. Îl luă deoparte.

– Ce ai?

– Oare n-ați putea să-mi dați pirmisiunea s-anunț pe cumnatu' de acțiunea noastră? Știți 'mneavoastră, ziaristu'...

– Nu, răspunse Montalbano tăios.

În clipa următoare însă, se răzgândi: îi venise o idee pentru care nu putea decât să se felicite singur.

– Ascultă, îi zise lui Galluzzo, fiindcă-i vorba de tine, o să-ți fac totuși hatârul, da' ia-o ca pe un serviciu personal, ne-am înțeles? Du-te de-i telefonează și cheamă-l încoa'.

Calculul său era următorul: venind cu un operator la fața locului, cumnatul lui Galluzzo avea să transforme descoperirea poliției într-un eveniment cu mare impact mediatic și, prin urmare, o conferință de presă ulterioară nu și-ar mai fi avut rostul.

Montalbano nu doar că le-a dat mână liberă lui Galluzzo și operatorului de la Televigàta, dar, descoperindu-și brusc calități de regizor, îi ajută chiar la realizarea unor prim-planuri și scene de detaliu: îi ordonă lui Fazio să demonteze și să monteze la loc o bazooka, demonstrându-le apoi telespectatorilor poziția corectă de tragere, lumină ca de zi interiorul cavernei, scoase din cutii toate încărcătoarele și muniția, cerând să fie filmate cu de-amănuntul.

După două ore de trudă, marfa depozitată în peșteră fusese încărcată. Reporterul și operatorul se grăbiră să plece spre Montelusa ca să monteze materialul, în vreme ce Montalbano îl sună de pe telefonul mobil pe chestor.

– Am încărcat marfa.

– Foarte bine. Trimite-mi-o aici, la Montelusa. A, ascultă, mai lasă totuși pe cineva de pază. În scurt timp apare acolo și Jacomuzzi, cu oamenii lui de la Criminalistică. Felicitări!

Jacomuzzi avu grijă să îngroape definitiv ideea unei alte conferințe de presă. Cu totul și cu totul involuntar, desigur, întrucât la conferințele de presă și interviuri Jacomuzzi se simțea ca peștele-n apă. Înainte să pornească spre peșteră pentru prelevarea de probe, șeful de la Criminalistică s-a grăbit să anunțe circa douăzeci de jurnaliști de presă scrisă și televiziune. Prin urmare, dacă reportajul lui Galluzzo avea să devină subiect de deschidere al telejurnalelor regionale, tot *scaramazzo,* tot tărăboiul iscat de Jacomuzzi în jurul propriei persoane reuși să penetreze în toate buletinele de știri ale televiziunilor naționale. Prin urmare, așa cum prevăzuse Montalbano, chestorul hotărî să nu mai organizeze nicio conferință de presă – la urma urmelor, se aflase totul de-a fir a păr –, limitându-se la un comunicat oficial, de circumstanță.

În chiloți și cu o sticlă mare de bere în mână, Montalbano se distra în fața televizorului de acasă urmărind scălâmbăielile lui Jacomuzzi, care, mereu prezentat în prim-plan, explica pe îndelete cum oamenii săi demontau bucățică cu bucățică întregul eșafodaj de lemn din interiorul cavernei, prelevând și îndosariind fie și cel mai mic indiciu – de la o umbră de amprentă digitală până la spectrul unei eventuale urme de pantof. În clipa în care grota rămase întru totul despuiată, operatorul de la Retelibera avu ideea unei panoramări lente și îndelungate a interiorului – un procedeu tehnic care avu un efect neașteptat asupra comisarului: Nu, ceva nu se potrivea – își spuse, încercând apoi să se convingă singur

că fusese vorba despre o simplă impresie subiectivă. Cu toate acestea, o verificare în plus nu strica niciodată. Sună la redacția Retelibera și întrebă de Nicolò Zito, jurnalistul cu vederi comuniste care-i era prieten.

– Nicio problemă, îți trimit caseta.

– Păi eu n-am chestia aia, aparatu', cum, băga-mi-aș, îi zice...

– Atunci, n-ai decât să dai o fugă-ncoa', la Montelusa, și să revezi materialul aici.

– Mâine, în jur de ora unsprezece, e bine?

– E bine. Pe mine nu mă găsești, dar o să las vorbă.

A doua zi, la ora nouă dimineața, Montalbano se afla deja la Montelusa, căutând sediul partidului în rândurile căruia militase *cavaliere* Misuraca. Plăcuța metalică de la intrarea în condominiu îl informă că trebuia să urce la etajul cinci. Cinică, aceeași plăcuță nu specifică însă și că unica soluție era să urce pe scări, de vreme clădirea nu era dotată cu ascensor. După ce parcurse zece, dacă nu cumva mai multe rampe de trepte, Montalbano, răsuflând greu, se găsi în situația de a ciocăni insistent la o ușă care rămase, fatalmente, închisă. Făcu stânga-mprejur, coborî scările și ieși în stradă. La câțiva metri de intrarea în bloc se afla un magazin de legume și fructe: de după tejghea, un bărbat în vârstă tocmai servea un client. Montalbano așteptă până când vânzătorul rămase singur.

– Spuneți-mi, vă rog, îl cunoșteați pe *cavaliere* Misuraca?

– Ce te fute grija pe 'mneata pe cine cunosc eu și pe cine nu?

– Uitați, că mă fute. Sunt de la poliție.

– În regulă. Iar eu mi-s Lenin.

– Adicătelea vă bateți joc de mine?

– Ba deloc. Chiar așa mă cheamă, Lenin. Tătâne-miu îmi puse numele ăsta, iar eu mi-s mândru de el. Ori poate că 'mneavoastră aparțineți aceleiași categorii ca ăi de intră pe ușa de colea?

– Nu. Și, în orice caz, eu mă aflu aici strict în interes de serviciu. Așadar, repet întrebarea: îl cunoșteați pe *cavaliere* Misuraca?

– Bine'nțeles că-l cunoșteam. Își ducea traiu' intrând și ieșind pe ușa de colea, ca să nu mai spun că nu era zi lăsată de la Dumnezeu să nu-mi frece ridichea cu Fiatul lui Cinquecento.

– De ce spuneți asta? Cu ce vă încurca mașina lui?

– Cu ce mă-ncurca? Și-o lăsa parcată ici, drept în fața magazinului. La fel făcu și atunci, în ziua când pe urmă se duse să se facă fărâme într-un camion.

– A ținut-o parcată aici, în față?

– Apăi eu vorbesc turcește sau ce? Colo, pe locul ăla. Mă dusei eu să-l rog s-o mute mai într-o parte, da' era pus pe harță, începu să strige-n gura mare și-mi spuse că n-avea timp de pierdut cu mine. Atunci, mă-nfuriai și eu și-i zisei vreo două, să mă țină minte. În sfârșit, ca s-o scurtez, mai aveam nițel și ne luam la păruială, ne luam. Noroc că trecu pe aici un *picciotto,* un tinerel care-i zise lu' *cavaliere* – fie-i țărâna

ușoară! – că, dacă-i dădea cheile, îi muta el din loc mașina.

– Știți cumva unde s-a dus s-o parcheze?

– Nu, să trăiți.

– Credeți că l-ați putea recunoaște? De *picciotto* zic. Poate că l-ați mai văzut și altă dată?

– Când și când îl mai văzui, da. Tot pe colea, pe ușa aceea intra și ieșea. Se vede treaba că tot din șleahta lor îi și el.

– Secretarul politic se numește Biraghìn, nu-i așa?

– Îmi pare că da. De lucrat, lucrează la Oficiul pentru locuințe sociale. Îi venetic de prin părțile Veneției. Apăi, la ora asta trebuie că-i la birou. Ici, la partid, deschid abia pe la șase seara, acu'-i prea devreme.

– Domnul Biraghìn? Sunt comisarul Montalbano de la poliția din Vigàta. Îmi cer scuze că vă deranjez la birou.

– În sfârșit, dacă tot ați sunat, spuneți.

– V-aș ruga să-mi veniți în ajutor făcând un efort de memorie. Spuneți-mi, ce caracter a avut ultima ședință la care a participat *cavaliere* Misuraca, fie-i țărâna ușoară!?

– Nu, nu-nțeleg întrebarea.

– Vă cer din nou scuze și vă rog să nu vă pierdeți cumpătul: fac o simplă investigație de rutină, ca să clarific o dată pentru totdeauna circumstanțele morții bătrânului.

– De ce, credeți c-ar putea exista vreo neclaritate?

Pisălog rău, domnul Ferdinando Biraghìn!

– A, nu, totul limpede ca lumina zilei, credeți-mă.

– Și atunci?

– Trebuie să definitivez practica judiciară, înțelegeți? Nu-mi pot permite să las vreo procedură nefinalizată.

La auzul cuvintelor „practică" și „procedură", atitudinea lui Biraghìn, birocrat cu state vechi de serviciu, se schimbă brusc.

– Eh, vă înțeleg foarte bine, credeți-mă. Să vă spun: a fost vorba despre o ședință a comitetului director, din care *cavaliere* nu făcea parte, însă am făcut o excepție.

– Prin urmare, o ședință restrânsă?

– Zece persoane, nu mai mult.

– În tot acest timp, a venit cineva să-l caute?

– Nu, nimeni, încuiaserăm ușa cu cheia. Prin urmare, mi-aș aminti. Însă l-a căutat cineva la telefon, asta da.

– Mă scuzați că vă întrerup, mă gândeam dacă nu cumva sunteți la curent cu registrul în care s-a derulat discuția...

– Registrul? Ba da, cum să nu? De la bas la bariton și chiar până la sopran.

Și râse. Ia te uită, ce glume avea-n program 'mnealui, domnul Ferdinando Biraghìn!

– Știți și dumneavoastră, nu-i așa, cum vorbea *cavaliere,* de parcă toți ceilalți ar fi fost surzi. Imposibil să nu se facă auzit, zău așa! Închipuiți-vă, odată...

– Vă cer din nou scuze, stimate domn, însă am foarte puțin timp la dispoziție. Mă întrebam, de fapt, dacă ați reușit să înțelegeți...

Se opri brusc, hotărându-se să nu rostească cuvântul „conținut": n-ar fi vrut să cultive înclinația spre umor sec a lui Biraghìn.

– ...să înțelegeți esența discuției.

– Bineînțeles. L-a căutat un individ care-i făcuse lui *cavaliere* un serviciu, parcându-i mașina. Iar dumnealui, drept mulțumire, l-a luat la trei păzește pentru c-o parcase prea departe.

– Ați reușit să vă dați seama de identitatea celui care a sunat?

– Nu. De ce?

– Pen' că ori îi laie, ori bălaie, replică Montalbano.

Și trânti receptorul în furcă.

Carevasăzică *picciotto,* după ce pusese la punct chițibușăria mortală în garajul vreunor complici, avusese tupeul să-i propună lui *cavaliere* să-l însoțească personal la mașină.

Montalbano îi explică funcționarei foarte amabile de la Retelibera că el, unul, era total neajutorat atunci când era pus în fața drăcoveniilor electronice, indiferent care ar fi fost acestea. Știa să deschidă televizorul, asta da; mai știa să caute programele din telecomandă și să închidă aparatul, însă altceva nu: beznă totală! Cu răbdare și multă grație, tânăra introduse caseta în aparatul video, derulă cadrele înapoi, apoi fixă câteva stop-cadre, după cum îi cerea Montalbano.

Ieșind de la sediul televiziunii Retelibera, comisarul nutrea convingerea că văzuse exact ce-l interesa: atât doar, că n-avea niciun sens.

10

În fața birtului San Calogero se opri, indecis: într-adevăr, se făcuse ora prânzului și ceva stimuli parcă-ncepuseră să-i gâdile stomacul; pe de altă parte însă, ideea care-i încolțise în minte în timp ce viziona materialul filmat îi dădea ghes să-și continue drumul spre *u crasticeddru*. În cele din urmă, mireasma de barbuni fripți care adia dinspre birt câștigă duelul. Comandă mai întâi un antreu generos pe bază de fructe de mare, după care ospătarul îi aduse două exemplare de șalău-de-mare atât de proaspeți, încât păreau încă vii, gata să se facă nevăzuți în primul ochi de apă.

– Bag seamă că 'mneavoastră veniriți să mâncați așa, ca să v-aflați în treabă.

– Mda, asta cam așa-i. Adevăru-i că mă muncește un gând.

– Apăi, gândurile tre' lăsate deoparte în fața milostiveniei de ne-o face *u Signuri* cu asemenea șalăi, rosti solemn Calogero, întorcându-i apoi spatele și îndepărtându-se.

După masă, trecu pe la secție să se intereseze dacă apăruseră ceva noutăți.

– V-a căutat de mai multe ori la telefon domnu' Jacomuzzi, îl informă Germanà.

– Dacă revine, spune-i că-l sun eu mai târziu. Ia spune-mi, avem pe aici o lanternă mai puternică?

Se îndreptă spre *u crasticeddru* urmând șoseaua provincială. Ajuns în apropiere, trase pe dreapta și hotărî să-și continue drumul pe jos: era o zi însorită, iar vântul adia blând, împrospătând aerul și ridicându-i moralul lui Montalbano. De jur împrejurul costișei, terenul era vizibil marcat de urmele de mașină ale curioșilor ce se perindaseră între timp pe acolo: până și lespedea de piatră care ținuse loc de poartă zăcea acum la câțiva metri distanță de intrarea în peșteră, acum descoperită. Deodată, apropiindu-se de gura neagră a grotei, se opri, încordându-și auzul. Dinăuntru venea un zgomot stins, ca un murmur întrerupt când și când de gemete sufocate. Îl cuprinse spaima: nu cumva îl prinseseră pe vreunu' și acu'-l torturau? Hotărî că n-avea timp să dea fuga înapoi la mașină și să-și ia pistolul: trebuia să acționeze imediat. Își luă avânt și dintr-un salt ajunse în sala peșterii, îndreptând fasciculul puternic al lanternei spre locul de unde proveneau gemetele.

– Nu mișcă nimeni! Poliția!

Cei doi intruși rămaseră stană de piatră, cu sângele înghețându-le în vene; însă mai stupefiat decât ei se dovedi a fi însuși Montalbano. Erau un băiețandru și o fetișcană care făceau dragoste: ea, goală, împingea cu mâinile peretele din fața ei, în vreme ce el, încordat, își făcea de treabă în spatele ei. La lumina

lanternei, lui Montalbano cei doi îi părură frumoși ca două statui antice. Simți că se sângele îi năvălise-n obraji de rușine și, stingând lanterna, începu să se retragă cu spatele spre ieșire împleticindu-se ca un caraghios și murmurând:

– Scuzați... am greșit... continuați cu calm.

Copilandrii țâșniră afară după niciun minut, cât își traseră pe ei tricourile și blugii. Lui Montalbano îi părea sincer rău că-i întrerupsese: la urma urmelor, nu făcuseră altceva decât să închine din nou caverna ritualurilor vieții, acum că acolo nu se mai afla un depozit al morții. Tinerelul trecu pe lângă el cu fruntea-n pământ și cu mâinile înfundate în buzunare; în schimb, fata îl fixă preț de o clipă cu o privire amuzată și un zâmbet degajat pe buze.

Comisarul avu nevoie de un singur tur de recunoaștere, superficial, ca să obțină confirmarea de care avea nevoie. Cele observate în imaginile din materialul filmat corespundeau întru totul celor văzute în realitate: în timp ce pereții laterali ai sălii erau relativ netezi și compacți, partea de jos a peretelui din spate, cel opus intrării, avea multe asperități, denivelări și alte neregularități. La prima vedere, părea să fi fost o jumătate de perete șlefuită în grabă, de către un neîndemânatic oarecare. Cu toate acestea, nu, nu despre o operațiune de șlefuire rudimentară era vorba acolo, ci de o zidărie lucrată de mâna omului, din pietre puse una peste alta: timpul urma apoi să ducă lucrarea la bun sfârșit, încastrând pietrele unele într-altele, cimentându-le, camuflându-le sub straturi

de praf, pământ, umezeală și sare, pentru ca în cele din urmă zidul grosolan să capete înfățișarea unui perete natural de peșteră. Continuă să cerceteze porțiunea de perete, explorând-o centimetru cu centimetru, iar la sfârșit nu mai avea nicio îndoială: zidăria ascundea o deschizătură de cel puțin un metru pe un metru, camuflată probabil cu mulți ani în urmă.

– Jacomuzzi? Montalbano sunt. Am mare nevoie de tine, vreau să...

– Pe unde mama naibii te mătrășișsi atâta vreme? De azi-dimineață încerc să dau de tine.

– Păi, na, iacătă-mi-s!

– Am găsit o bucată de carton, dintr-ăla folosit la împachetat. De fapt, mai degrabă cred că-i folosit pentru cutii mari, cu marfă voluminoasă.

– Uite, schimb pentru schimb: și eu am găsit ceva pe drum, un nasture roșu.

– Un ticălos și-un fiu de cățea, asta ești! Nu-ți mai spun ni'ca, na!

– Ei, hai, sclifositu' lu' tata, nu te-mbufna acu'!

– Peticul ăsta de carton are câteva litere tipărite pe el. L-am găsit sub poditura de lemn din peșteră. Se vede treaba că s-a prins în interstițiul dintre două scânduri.

– Hait! Vrei să repeți cuvântul?

– Care, „poditură"?

– Nu, ăla de după.

– Interstițiu?

– Ăla, ăla. Iisuse, da' ce băiat instruit ești 'mneata, Jacomuzzi, zău așa! Și sub chestia aia, cum i-ai zis tu, n-ați mai găsit și altceva?

– Ba da. Cuie ruginite, un nasture – unu' negru, ca să fim înțeleși –, un vârf de creion chimic și mai multe bucățele de hârtie, numai că, vezi tu, cu umiditatea din peșteră nu se mai poate face nimic cu ele. Cartonul era încă în bune condiții numai pentru că, după toate aparențele, se afla acolo de foarte puțin timp.

– Trimite-mi-l încoa'. Ascultă, aveți cumva pe acolo un sonar? Și – evident – pe vreunu' care să știe să-l folosească?

– Avem, da, l-am utilizat chiar acum o săptămână, la Misilmesi. Căutarăm trei cadavre și chiar le-am și găsit.

– Ai putea să mi-l trimiți aici, la Vigàta, până la ora cinci?

– Te-ai scrântit la cap sau ce? Ceasu'-i patru jumate deja. Mai devreme de două ore n-am cum să ți-l aduc. Uite, vin chiar eu cu el, iar cu ocazia asta îți aduc și bucata de carton. Da' la ce-ți trebuie?

– Ca să-ți sondez poponeața, na!

– Dincolo așteaptă dom' director Burgio. Întreabă dacă-l puteți primi, că are să vă zică o treabă. Chistiune de cinci minuțele, zice.

– Să intre.

Directorul Burgio ieșise, de fapt, la pensie cu mai bine de zece ani în urmă, însă toată lumea din oraș continua să-i spună „dom' director" întrucât

îndeplinise vreme de peste treizeci de ani funcția de director al liceului comercial din Vigàta. Montalbano și el erau cunoștințe vechi, „dom' director" fiind o persoană de o cultură vastă, mereu conectat la actualitate, în ciuda vârstei: uneori, comisarul și-l lua drept însoțitor în lungile sale plimbări către promontoriul dinspre soare-răsare. Îi ieși în întâmpinare:

– Ce surpriză! Veniți, luați loc.

– Știți, treceam prin apropiere și mi-am zis să întreb de dumneavoastră. Oricum, dacă nu vă găseam la birou, v-aș fi telefonat acasă.

– Vă ascult.

– Aș vrea să vă aduc la cunoștință câteva informații despre peștera în care ați descoperit depozitul acela de arme. Nu știu dacă vi se vor părea interesante, dar cred că...

– Glumiți? Sunt numai ochi și urechi, spuneți-mi tot.

– Întâi de toate, vreau să precizez că vorbesc în baza informațiilor transmise de televiziuni și publicate în ziare. Realitatea este că lucrurile stau un pic altfel. De exemplu, un jurnalist spunea că lespedea aceea uriașă de la intrarea în peșteră fusese transformată în poartă glisantă de mafioți, ori de traficanții de arme. Ei bine, nu-i adevărat. Acea – să-i zicem așa – adaptare a fost executată de bunicul unui prieten foarte drag de-al meu, Lillo Rizzitano.

– Știți cumva cam în ce perioadă?

– Bineînțeles că știu. Cam prin '41, când, din cauza războiului, uleiul, făina, cerealele și alte

lucruri începuseră să se găsească din ce în ce mai greu. Pe vremea aceea, toate pământurile din jurul muntelui Crasto și al stâncii *u crasticeddru* se aflau în proprietatea lui Giacomo Rizzitano, bunicul lui Lillo, îmbogățit în America prin mijloace nu tocmai legale – sau, cel puțin, așa umbla vorba atunci prin sat. El, Giacomo Rizzitano, a avut ideea să închidă intrarea în peșteră cu lespedea aceea transformată în poartă glisantă. Ținea de toate acolo, în grotă – ce vrei și ce nu vrei, marfă pentru comerțul la negru, de care se ocupau și el, și fiul său Pietro, tatăl lui Lillo. Oameni fără scrupule amândoi, implicați și în multe alte istorii – unele chiar sângeroase –, despre care oamenilor de bine din vremurile acelea le era teamă să vorbească. În schimb, Lillo parcă era plămădit din alt aluat. Era pasionat de literatură, scria poezii frumoase și citea foarte mult. Datorită lui am ajuns să citesc *Satele tale* de Pavese, *Călătorie în Sicilia* de Vittorini... În general, îl vizitam atunci când ai lui nu erau acasă – locuiau într-o vilișoară ridicată chiar la poalele muntelui Crasto, pe versantul dinspre mare.

– A fost dărâmată când s-a început construirea tunelului, nu-i așa?

– Da. De fapt, buldozerele n-au făcut decât să șteargă de pe fața pământului niște ruine, căci vila fusese distrusă în timpul bombardamentelor care au precedat debarcarea Aliaților din '43.

– Aș putea, oare, da de urma prietenului dumneavoastră, Lillo?

– Ca să fiu sincer, nu știu nici măcar dacă mai trăiește sau nu. Cât despre adresă, nici vorbă. În orice caz, trebuie să știți că Lillo era – sau, poate, încă este – cu patru ani mai mare decât mine.

– Spuneți-mi, dom' director, dumneavoastră ați intrat vreodată în peștera aceea?

– Nu. L-am rugat odată pe Lillo să mă ducă și pe mine acolo, însă el a refuzat: avea ordine stricte în acest sens de la tatăl și de la bunicul lui. Îi era foarte frică de ei: ajunsese chiar să regrete că-mi dezvăluise taina grotei.

În ciuda numelui său de familie piemontez, agentul Balassone vorbea în dialect milanez: proprie și personală îi era doar mutra, constipată, acră, de înmormântare.

L'è el dì di mort, alegher![1], îi transmise Montalbano în gând când îl văzu prima oară, amintindu-și fără să vrea de titlul unui poem de Delio Tessa.

După vreo jumătate de oră de bâjbâit prin grotă cu aparatul său, Balassone își scoase căștile de pe urechi și-l fixă pe comisar cu o privire încă și mai neconsolată – daca așa ceva era cu putință.

„Să vezi că m-am înșelat – gândi Montalbano –, iar acum Jacomuzzi o să râdă și cu curu' de mine."

[1] Trad. aproximativă: „Asta-i ziua morților, veseliți-vă!" (dial. mil.) (n. tr.).

Jacomuzzi care, după zece minute petrecute în peșteră, descoperise brusc că suferă de claustrofobie, anunțându-i că-i așteaptă afară.

„Ți-e rău pen' că acu' nu-i nicio cameră de luat vederi pe aici, să-ți încadreze mutra-n prim-plan", fusese gândul răutăcios al lui Montalbano.

– Așadar? se hotărî comisarul să-l iscodească pe celălalt, convins că bărbatul avea să-i desființeze raționamentul.

– *De là del mur*[1] este! replică, inocent, Balassone, un tip nu doar melancolic – după cum constatase Montalbano –, ci și cam mutălău, scump la vorbă adicătelea.

– Vrei totuși să-mi spui – dacă nu-ți vine prea greu, desigur – ce anume este dincolo de perete? îl iscodi Montalbano, devenind de o politețe periculoasă.

– *On sit voeuij.*

– Te superi dacă te rog să ai amabilitatea să-mi traduci în italienește?

După mimică și ton, Montalbano îi putea apărea celuilalt un adevărat nobil de curte din secolul al XVIII-lea: Balassone nu știa însă că, dacă mai continua în felul acela, dintr-o secundă într-alta urma să încaseze o scatoalcă în plină figură, atât de puternică, încât l-ar fi podidit borșu' pe nas. Din fericire pentru el, se supuse.

---

[1] „Dincolo de zid" (dial. mil.). Replica este totodată și titlul unui alt poem cunoscut al lui Delio Tessa (1886–1939), pomenit anterior de personajul principal (n. tr.).

– Este un gol – zise –, un gol cel puțin la fel de mare ca sala asta.

Comisarul se felicită în gând: așadar, intuise corect. În clipa aceea, își făcu apariția Jacomuzzi.

– Găsirăți ceva au ba?

De față cu superiorul său, Balassone deveni brusc locvace, până-ntr-acolo încât Montalbano îi aruncă o căutătură încruntată.

– Da, să trăiți. În afara sălii acesteia, peștera mai are cel puțin una. Exact ca-ntr-un reportaj pe care l-am văzut la televizor. Era un reportaj despre casele eschimoșilor – cum le spune oare? A, da, igluuri –, care sunt construite unul lângă altul, fiind legate între ele printr-un soi de racord, un coridor strâmt și scund. La fel e și aici.

– După cum pare la prima vedere – spuse Jacomuzzi –, coridorul dintre cele două săli a fost închis cu mulți ani în urmă. Nu-i așa?

– Da, să trăiți, comentă, cu o mină din ce în ce mai deznădăjduită, Balassone. Apoi continuă: Dacă și în sala cealaltă au fost ascunse cumva arme, atunci ele datează din cel de-al Doilea Război Mondial sau chiar de mai demult.

Primul lucru pe care-l observă Montalbano la bucata de carton – pe care cei de la Criminalistică, riguroși, o puseseră într-un înveliș protector de plastic transparent – era că avea forma Siciliei. În partea sa centrală se distingeau câteva litere tipărite cu tuș negru: ATO-CAT.

– Fazio!

– Ordonați!

– Treci din nou pe la firma Vinti și cere-le să ne mai împrumute o dată jeepul, câteva lopeți, târnăcoape și săpăligi. Mâine mergem iar la *crasticeddru*. Tu, Germanà și Galluzzo o să veniți cu mine.

– Apăi, vă prinse năravu' ăl rău sau ce? Zău așa! bombăni Fazio, ieșind.

Se simțea obosit. În frigider găsi o porție sănătoasă de calamari înăbușiți și o felie groasă de cașcaval bine maturat. Își puse să mănânce pe verandă. După masă, căută prin congelatorul frigiderului: descoperi un vas cu *granita* de lămâie, preparată de menajera Adelina după formula „unu, doi, patru": un pahar de suc de lămâie, două de zahăr, patru de apă. Să-ți lingi degetele și alta nu! Se hotărî apoi să se întindă în pat și să dea gata romanul lui Montalbàn. Nu izbuti să citească nici măcar un capitol: de interesantă, cartea era interesantă, însă somnul avu totuși câștig de cauză. După nici două ore, se trezi brusc și se uită la ceas: nu trecuse încă de unsprezece seara. Punând deșteptătorul la loc, privirea îi căzu pe bucata de carton pe care-o luase cu el acasă. O luă, apoi se duse să se închidă în baie. Continuă s-o cerceteze la lumina rece de neon, stând pe closet. Deodată, îl fulgeră o idee. Preț de o clipă, avu sentimentul că lumina din baie devenea din ce în ce mai intensă, până când irumpse într-un flash orbitor. Se puse pe râs.

„Cum oare-i cu putință ca ideile geniale să-mi vină numai atunci când stau pe closet?“

Își concentră din nou atenția asupra cartonului, privindu-l iar și iar.

„Gata, mă mai gândesc la asta și mâine-dimineață, cu mintea limpede.“

Însă lucrurile n-aveau să stea deloc așa. După ce-și petrecu un sfert de oră sucindu-se pe-o parte și pe cealaltă-n pat, se ridică și căută în cartea de telefoane numărul căpitanului Aliotta de la Garda de Finanțe din Montelusa, un vechi prieten de-al său.

– Iartă-mă pentru ora târzie, însă am urgent nevoie de o informație. Spune-mi, ați efectuat vreodată controale la supermarketul unui anume Ingrassia, din Vigàta?

– Nu-mi spune nimic numele lui. Iar dacă nu-mi amintesc de el, înseamnă că da, se poate să fi efectuat controale acolo, însă s-a constatat că totu-i în regulă.

– Mulțumesc.

– Așteaptă un moment. De acest gen de operațiuni se ocupă plutonierul Laganà. Dacă vrei, îi spun să te sune acasă. Ești acasă acum, nu-i așa?

– Da.

– Acordă-mi cinci minute.

Avu timp doar să tragă o fugă în bucătărie și să bea un pahar cu apă: telefonul sună aproape imediat.

– Sunt plutonierul Laganà, domnul căpitan mi-a spus ce anume vă interesează. Da, ultimul control la supermarketul respectiv a fost efectuat acum două luni. Nu s-a constatat nicio încălcare a normelor în vigoare.

– Controlul a fost efectuat din inițiativa voastră?

– Da, un control obișnuit, de rutină. Am găsit totul în regulă. Ba chiar vă asigur că ni se întâmplă foarte rar să avem de-a face cu negustori atât de stricți în privința actelor. Nici pomeneală să-l poată trage cineva vreodată pe sfoară.

– Ați controlat tot? Știu eu, registre contabile, facturi, chitanțe?

– Scuzați-mi observația, domnule comisar, dar la ce credeți dumneavoastră că ne uităm noi în astfel de controale? îl iscodi plutonierul, cu o voce devenită brusc oarecum rece.

– Pentru numele lui Dumnezeu, nu voiam să pun la îndoială... De fapt, altul era scopul întrebării mele. Nu cunosc mecanismele specifice unor asemenea controale și de aceea vă cer ajutorul. De exemplu, cum își fac aprovizionarea aceste supermarketuri?

– Apelează la angrosiști. Cinci, zece sau chiar mai mulți, în funcție de genul mărfii pe care o comercializează.

– Aha. Și, în cazul de față, dumneavoastră puteți să-mi spuneți care sunt furnizorii supermarketului lui Ingrassia?

– Cred că da. Trebuie să-mi fi notat pe undeva.

– V-aș fi profund recunoscător. Așadar, vă sun mâine-dimineață, la birou.

– A, nu, rămâneți la telefon. Că eu la birou sunt acum, nu altundeva.

Montalbano îl auzi fredonând o melodie.

– Alo, domnul comisar? Am găsit: Ingrassia ia marfă de la trei angrosiști din Milano, de la unul din Bergamo, de la unul din Taranto și de la un altul din Catania. Notați-vă: la Milano...

– Îmi cer scuze că vă întrerup. Începeți cu Catania.

– Societatea din Catania se numește Tre – ca „trei", fără „i" în coadă. Proprietar este Salvatore Nicosia, cu domiciliul în...

Nu se potrivea.

– Mulțumesc, e suficient, îl întrerupse Montalbano, dezamăgit.

– Așteptați o clipă, îmi scăpase ceva. Tot de la Catania, însă numai pentru electrocasnice, supermarketul se aprovizionează de la o altă firmă: se numește Brancato.

ATO-CAT – stătea scris pe bucata de carton. Firma Brancato-Catania: se potrivea, și încă cum se mai potrivea! Urletul de bucurie al lui Montalbano îl înspăimântă pe interlocutorul său.

– Dom' comisar? Alo, dom' comisar? Oh, Doamne, ce s-a-ntâmplat? Dom' comisar, vi s-a făcut rău?

11

Proaspăt și surâzător, îmbrăcat la patru ace și învăluit într-un nor evanescent de apă de colonie, Montalbano se prezentă la șapte dimineața fix la ușa domnului Francesco Lacommare, directorul executiv

al supermarketului lui Ingrassia, care-l întâmpină în chiloți, cu un pahar de lapte în mână și cu o expresie legitimă de stupoare pe chip.

– Ce făcui? îl iscodi directorul, albindu-se pe dată la față când îl recunoscu.

– Două întrebări ușurele am de pus, după care-mi iau tălpășița. Înainte însă, tre' să vă previn cât se poate de serios: discuția asta rămân-ntre noi doi. Ca să fiu mai explicit: dacă vă pune păcatu' să vorbiți cu vreunu' – chiar și cu patronu' 'mneavoastră – eu găsesc o scuză oarecare și vă arunc la beci cât ai bate din palme. Și nu glumesc, puteți pune mâna-n foc c-așa o să fac.

În timp ce Lacommare, rămas brusc fără aer, era ocupat cu tentativa de a-și recăpăta suflul, din casă irumpse o voce feminină ascuțită, sfredelitoare.

– Ciccino, da' cin' te caută la ora aiasta?

– Ni'ca, tu, Carmilina, nu-i ni'ca, du-te de dormi! o asigură Lacommare, trăgând ușa după el și adresându-se apoi lui Montalbano: Dom' comisar, vă deranjează dacă stăm de vorbă ici, pe palier? Deasupra, la ultimu' etaj, nu-i nimenea, îi gol, nu-i pericol s-audă cineva ce vorbim.

– Spuneți-mi, care sunt firmele din Catania de la care vă aprovizionați?

– Luăm marfă de la Tre și de la Brancato.

– Aveți și un calendar de aprovizionare cu marfă de la ei?

– O dată pe săptămână de la Tre, o dată pe lună de la Brancato. Făcurăm înțelegere cu celelalte

supermarketuri care se aprovizionează de la aceiași angrosiști ca și noi.

– Perfect. Prin urmare, din câte înțeleg, Brancato încarcă-ochi un camion cu marfă și-l trimite să facă turul supermarketurilor. Acum, în lanțul acesta, voi care verigă sunteți? Sau, ca să mă înțelegeți mai bine...

– Pricepui ce vreți să spuneți, dom' comisar. Camionul pleacă de la Catania, parcurge toată provincia Caltanissetta, pe urmă Trapani și abia la urmă ajunge în provincia Montelusa. Noi, la Vigàta, suntem aprovizionați ultimii: de la noi, camionul se-ntoarce la Catania gol.

– O ultimă întrebare. Marfa pe care hoții mai întâi au sustras-o, apoi au părăsit-o la vedere...

– Apăi, sunteți tare inteligent, dom' comisar, zău așa!

– Recunosc că și dumneavoastră, de vreme ce-mi răspundeți înainte să termin de pus întrebarea.

– Adevăru-i că ăsta-i și motivu' pentru care de la o vreme nu mai pun geană pe geană noaptea. Așadar, în ziua aceea, marfa de la Brancato ne-a fost livrată anticipat: ne pomenirăm cu camionul seara, când ne pregăteam de închidere, deși îl așteptam abia a doua zi dimineața. Șoferu' ne spuse că la un supermarket din Trapani găsise obloanele trase – închis pe motiv de doliu, îmi pare – și prin urmare se hotărâse să termine mai devreme. Atunci, domnu' Ingrassia dădu ordin să se descarce marfa ca să fie camionul eliberat, după care controlă lista cu mărfuri și etichetele. Atât, n-a vrut să fie despachetată marfa – zicea că se făcuse

târziu, da' de fapt nu voia să plătească ore suplimentare. Urma să se despacheteze totul a doua zi dimineața. După câteva ceasuri însă, a avut loc jaful. Acu', vin eu și-ntreb: oare cine să-i fi anunțat așa de repede pe hoți că marfa sosise înainte de vreme?

Lacommare părea fermecat de propriul raționament. Montalbano se hotărî să joace rolul cârcotașului: directorul nu trebuia să se apropie prea mult de adevăr, altminteri putea provoca necazuri serioase pentru foarte multă lume. În plus, comisarului îi era limpede că directorul era complet străin de matrapazlâcurile lui Ingrassia.

– Nu-i obligatoriu ca aceste două aspecte să aibă legătură. Se prea poate ca hoții să fi venit să fure ceea ce se găsea deja în depozit, găsind în schimb marfă proaspăt adusă.

– În regulă, da' atunci de ce au lăsat baltă toată marfa?

Aici era tot chichirezu' – recunoscu în gând Montalbano. O vreme, ezită dacă să dea sau nu un răspuns care să-i satisfacă lui Lacommare curiozitatea.

– D-apăi fir-ar ea să fie de treabă, cine-mi tot freacă ridichea la ora aiasta? se auzi din nou, acum înfuriată rău, vocea feminină din casă.

Se vede treaba că doamna Lacommare era o femeie cu auz tare sensibil – gândi Montalbano. Profită de ocazie ca să se retragă: aflase ce-l interesa.

– Omagiile mele gentilei dumneavoastră consoarte, îi spuse celuilalt, începând să coboare treptele.

Ajuns jos, la ieșire, se răzgândi, făcu stânga-mprejur și zbură-n sus pe scări, sunând din nou la ușă.

– Tot 'mneavoastră?

Lacommare își băuse laptele, însă de prezentat, tot în chiloți se prezentase la ușă.

– Uitasem o treabă, îmi cer scuze. Sunteți sigur că, după ce a descărcat marfa pentru voi, camionul a plecat spre Catania gol?

– Apăi eu n-am zis așa ceva. Or mai rămasără cam vreo cincișpe'ce cutii mari: șoferu-mi zise că erau pentru supermarketul din Trapani unde găsise închis.

– Da' se poate știi, futu-i și iar futu-i, ce-i trămbăleala aiasta la ușa mea dis-de-dimineață?! urlă de după ușă doamna Carmilina.

Montalbano o tuli-n jos pe scări fără să mai salute.

– Cred că am înțeles cu suficient de bună aproximare pe ce cale ajungeau armele la peșteră. O să vă rog să mă urmăriți cu atenție, domnule chestor. Așadar, într-un fel sau altul – asta mai rămâne încă de descoperit – armele ajung din străinătate la firma Brancato din Catania, care le depozitează ambalate în cutii mari, sigilate și cu numele societății imprimat pe ele, ca și cum ar fi vorba despre aparate electrocasnice destinate supermarketurilor. În ziua stabilită pentru livrarea mărfii, cei de la Brancato încarcă cutiile cu armament în același camion cu aparatura electrocasnică ce urmează să fie distribuită în provincie. Undeva, pe porțiunea de drum dintre Catania și Caltanissetta, camionul este înlocuit – ca măsură

de precauție – cu un altul furat: în cazul în care armele sunt descoperite pe drum, firma Brancato poate susține că nu are nicio legătură cu ele, camionul nefiind al lor și, prin urmare, putându-se declara ei înșiși victime. Camionul furat își începe periplul, lăsând cutiile, să le spunem așa, curate la diferitele supermarketuri cu care Brancati are contract de aprovizionare cu marfă, pentru ca în cele din urmă să se îndrepte spre Vigàta. Înainte de a ajunge însă, se oprește în toiul nopții la *crasticeddru* și descarcă armele în peșteră. Dimineața devreme – după cum mi-a mărturisit directorul Lacommare – livrează ultimele cutii cu marfă la supermarketul lui Ingrassia, plecând apoi spre Catania. Pe drum însă, camionul furat este înlocuit cu cel autentic, aflat în proprietatea firmei, care intră pe poarta depozitului ca și cum s-ar întoarce din turul de livrare a mărfii. Se prea poate ca, de fiecare dată, cineva să-i falsifice kilometrajul de la bord. Trebuie să vă spun că povestea aceasta durează de nu mai puțin de trei ani: Jacomuzzi a estimat că de atunci datează reamenajarea interioară a peșterii.

– Explicațiile dumitale – spuse chestorul – privind procedura de transport al armelor se potrivesc ca unse. Cu toate acestea, nu reușesc încă să înțeleg rostul jafului regizat de la supermarket.

– Acolo s-a acționat în situație de stare de necesitate. Vă amintiți de schimbul acela de focuri dintre o patrulă de carabinieri și trei răufăcători survenit undeva, în plin câmp, pe lângă Santa Lucia? Unul din carabinieri a fost rănit atunci.

– Da, îmi amintesc, însă nu văd legătura.

– Posturile locale de radio au difuzat informația în jurul orei nouă seara, chiar în timp ce camionul nostru se afla în drum spre *u crasticeddru*. Santa Lucia se află la numai doi-trei kilometri de peșteră. Contrabandiștii noștri au auzit, probabil, știrea la radio și au hotărât să nu riște să fie găsiți de vreo patrulă – iar în seara cu pricina, prin părțile acelea au existat multe patrule, credeți-mă – într-un loc pustiu cum este *u crasticeddru.* Așa că, au decis să-și continue drumul spre Vigàta. Riscau, desigur, să fie opriți la filtrele de pe șosea, însă acesta era răul cel mai mic, șansele de a scăpa basma curată fiind mult mai mari. De altfel, chiar așa au stat lucrurile. În consecință, ajung la supermarketul lui Ingrassia mult mai devreme decât prevedea orarul și inventează povestea cu magazinul din Trapani găsit închis. Ingrassia, avertizat din timp asupra situației neprevăzute, descarcă marfa, iar camionul simulează că se întoarce la Catania. Duce încă în benă cutiile cu arme, acele cutii despre care directorul Lacommare crede că erau destinate supermarketului din Trapani. Camionul rămâne ascuns o vreme în apropiere de Vigàta, fie pe vreuna din proprietățile lui Ingrassia, fie ale altui complice.

– Revin totuși cu întrebarea: de ce a fost nevoie să fie simulat un jaf? De acolo de unde l-au ascuns, camionul putea foarte bine să se îndrepte spre peșteră, fără să mai fie nevoie să treacă prin Vigàta.

– Vă contrazic, trebuia s-o facă. În cazul în care ar fi fost oprit în trafic de carabinieri, de Garda de

Finanțe și de cine mai vreți dumneavoastră și găsit cu cincisprezece cutii la bord fără actele de însoțire a mărfii, camionul ar fi trezit suspiciuni, cutiile ar fi fost deschise și ar fi urmat dezastrul. Prin urmare, contrabandiștilor le era absolut necesar să pună din nou mâna pe cutiile descărcate de Ingrassia, care, de altfel, le interzisese în mod expres oamenilor săi să le desfacă.

– Încep să înțeleg. La un moment dat, noaptea, camionul revine la supermarket. Paznicul nu este în măsură să recunoască oamenii sau camionul, întrucât nu intrase încă în schimb la ora când marfa fusese descărcată. Contrabandiștii încarcă la loc cutiile încă nedesfăcute, pornesc spre *u crasticeddru,* descarcă armele, se întorc la Vigàta, abandonează camionul în parcarea stației de benzină și gata, jocurile sunt făcute.

– Scuză-mă totuși că te întreb: de ce n-au scăpat pur și simplu de marfă, continuându-și apoi drumul spre Catania?

– Aici intervine acea tușă de geniu a celor care au pus totul la cale: lăsând toată marfa furată undeva, la vedere, ca să poată fi găsită cu ușurință, indivizii pun de la bun început ancheta poliției pe o pistă greșită. În mod automat, noi ajungem să presupunem că la mijloc este vorba despre un *sgarro,* o amenințare sau un avertisment pentru o taxă de protecție neplătită. Cu alte cuvinte, suntem obligați să investigăm la un nivel mult mai jos, să credem că este vorba despre o infracțiune oarecare, dintre acelea care, din păcate, sunt la ordinea zilei aici, prin părțile noastre.

De partea lui, Ingrassia își interpretează perfect partitura, servindu-ne povestea absurdă a unui renghi, cum îi zice el.

– Genial, într-adevăr, observă chestorul.

– Da, însă atunci când cauți cu cap, este imposibil să nu descoperi o eroare, o scăpare, ceva. În cazul nostru, de exemplu, contrabandiștii n-au observat că acolo, în peșteră, o bucată de carton a căzut sub scândurile care țineau loc de podea.

– Exact, exact, îngână chestorul, cu o expresie meditativă pe chip. Apoi, ca și cum ar fi vorbit cu sine însuși, continuă: Chiar mă întrebam: ce-or fi făcut ei cu toate cutiile acelea goale?

Băiat de zahăr chestorul, nimic de zis, însă uneori se poticnea cu înverșunare în câte un amănunt de genul acela, fără nicio importanță – își zise Montalbano în gând. Apoi, cu voce tare:

– Probabil că le-au încărcat în vreo mașină și le-au dat foc undeva, pe câmp. Căci acolo, la *crasticeddru* așteptau cel puțin două mașini de-ale unor complici: de exemplu, de o mașină a fost nevoie ca să-l ia pe șoferul camionului din parcarea unde a abandonat marfa.

– Prin urmare, dacă n-ar fi fost bucata aceea de carton, n-am fi aflat nimic din toate astea, nu-i așa? concluzionă chestorul.

– Păi, sincer vorbind, lucrurile nu stau chiar așa, spuse Montalbano. Eu, de exemplu, urmăream o altă pistă, care m-ar fi condus inevitabil la aceleași concluzii. Vedeți dumneavoastră, au fost obligați să ucidă un biet bătrânel.

Chestorul tresări violent, apoi se înfurie.

– O crimă? Și cum se face, mă rog frumos, că mie nu mi-a spus nimeni nimic?

– Pentru că au făcut în așa fel încât să pară un accident. Abia alaltăseară am avut confirmarea că mașina bătrânului avusese cablurile de frână tăiate.

– Lui Jacomuzzi i-ai spus?

– Pentru numele lui Dumnezeu, nu! Jacomuzzi e un tip dintr-o bucată, simpatic-foc și foarte competent, însă dacă l-aș fi implicat în anchetă ar fi fost ca și cum aș fi dat anunț la ziar.

– Într-una din zilele astea trebuie să-i trag un perdaf de-o să mă țină minte lui dom' Jacomuzzi al nostru, o să-i smulg firele de păr unul câte unul, spuse chestorul oftând. Hai, povestește-mi tot, ușurel și pe rând.

Montalbano îi expuse amănunțit cazul lui *cavaliere* Misuraca și conținutul scrisorii pe care acesta i-o trimisese înainte să moară.

– L-au omorât degeaba, concluzionă comisarul. Asasinii nu știau că, între timp, îmi transmisese în scris tot ce știa.

– Explică-mi totuși ce motiv ar fi avut Ingrassia să stea pitit în apropierea propriului supermarket în vreme ce ceilalți simulau jaful – înțeleg că așa au stat lucrurile, dacă ar fi să luăm de bună mărturia lui Misuraca.

– Pentru că, în cazul vreunui alt incident neprevăzut – știu eu, o vizită inoportună, de exemplu –, el ar fi apărut ca din senin, spunând că acțiunea era cât se poate de legală, că el însuși dăduse ordin ca

marfa să fie încărcată la loc în camion și trimisă înapoi celor de la Brancati, care, chipurile, greșiseră buletinul de expediție.

– Și cu paznicul de noapte din congelator cum ar fi scos-o la capăt?

– Nu constituia o problemă. L-ar fi făcut dispărut.

– În concluzie, cum acționăm? se interesă chestorul după o scurtă pauză.

– Tano Grecu' ne-a cadorisit – chiar și așa, fără să ne dea vreun nume – cu o pradă de talie mare, începu Montalbano. Eu zic că n-ar trebui s-o irosim: dacă lucrăm cu cap, am putea pune mâna pe o afacere de zile mari. Însă trebuie să fim foarte precauți. Dacă-i arestăm imediat pe Ingrassia și pe încă vreo doi-trei de la Brancato, nu ne alegem cu nimic. Important este să ajungem la peștii cei mari.

– Sunt întru totul de acord, spuse chestorul. Chiar acum îi avertizez pe cei de la Catania să țină sub strictă suprave...

Se întrerupse brusc, cu o grimasă de om suferind: își amintise de „cârtițele" din poliție. Din cauza celei de la Palermo, Tano Grecu' era acum mort. Se putea foarte bine să existe o alta și la Catania.

– O luăm pas cu pas, hotărî. Deocamdată, îl ținem numai pe Ingrassia sub control.

– În cazul acesta, eu aș trage o fugă la judecător, pentru autorizațiile de rigoare, îl informă comisarul.

Ajunsese deja la ușă, când chestorul îl chemă înapoi.

– Ascultă, soția mea se simte mult mai bine. Ce-ai zice să treci pe la noi sâmbătă seară? La urma urmelor, avem multe de discutat.

Pe judecătorul Lo Bianco îl găsi într-o bună dispoziție cu totul neobișnuită, cu ochii strălucindu-i de bucurie.

– Ce bine arătați astăzi, observă cu voce tare comisarul, nereușind să se abțină.

– Eh, da, eh, da. Într-adevăr, sunt foarte mulțumit.

Apoi se uită suspicios de jur împrejur și, luându-și un aer conspirativ, se întinse spre Montalbano, spunându-i cu voce joasă:

– Știi că Rinaldo avea șase degete la mâna dreaptă?

Pe moment, Montalbano încremeni. În clipa următoare însă, își aminti că, de câțiva ani, domnul judecător Lo Bianco se dedicase trup și suflet încropirii unei voluminoase biografii – *Viața și faptele lui Rinaldo și Antonio Lo Bianco, maeștri jurați ai Universității Girgenti, pe vremea regelui Martin cel Tânăr (1402–1409)* –, nutrind convingerea că personajele cu pricina fuseseră predecesorii săi.

– Nu se poate, chiar așa? făcu Montalbano, simulând o stupefacție încărcată de veselie (era mult mai bine pentru el dacă-i cânta judecătorului în strună).

– Da, domnule. Șase degete la mâna dreaptă, închipuiește-ți!

„Când se masturba, probabil că se urca pe pereți de plăcere“, se pregătea să remarce – profanator – Montalbano, reușind în ultimul moment să se abțină.

Îi relată judecătorului întreaga poveste cu traficul de arme și cu asasinarea lui Misuraca. Apoi îi explică pe îndelete la ce strategie se gândise și-i ceru să autorizeze punerea sub control a telefoanelor lui Ingrassia.

– Cum să nu, imediat, spuse Lo Bianco.

În alte împrejurări, s-ar fi arătat sceptic, ar fi pus bețe-n roate, ar fi prevestit necazuri: de data aceasta însă, fericit de descoperirea mâinii cu șase degete a lui Rinaldo, i-ar fi eliberat lui Montalbano nu numai autorizație de ascultat telefoane, ci chiar una de tortură, de tras în țeapă sau de ardere pe rug.

Se duse acasă: își trase slipul pe el și-și îngădui o partidă lungă de înot în mare, apoi se întoarse, se șterse cu un prosop, renunță să se îmbrace la loc; frigiderul era gol, însă în cuptor tronau patru porții uriașe de paste *alla 'ncasciata* – un fel de mâncare ce i-ar fi desfătat până și pe zeii Olimpului; înfulecă două porții, puse tava la loc în cuptor, fixă ceasul deșteptător, dormi dus preț de o oră, se trezi, intră sub duș, se îmbrăcă cu aceiași blugi și aceeași cămașă asudată de dimineață și se întoarse la comisariat.

Fazio, Germanà și Galluzzo îl așteptau îmbrăcați ca vai de ei: de cum îl văzură, puseră mâna pe lopeți, târnăcoape și săpăligi, și, agitându-le în aer, intonară în cor vechiul imn proletar:

– *È ora! È ora! La terra a chi lavora!*[1]

– Boi cu țâțe, asta sunteți! comentă Montalbano.

La *crasticeddru,* chiar la intrarea în peșteră îi așteptau Prestìa, cumnatul jurnalist al lui Galluzzo, și un operator care adusese cu el două reflectoare de putere mare, pe baterii.

Montalbano îi aruncă o căutătură încruntată lui Galluzzo.

– Știți – se dezvinovăți acesta, îmbujorându-se brusc –, mă gândii că de vreme ce data trecută ne dară-ți pirmisiunea...

– Bine, bine, i-o tăie scurt comisarul.

Intrară cu toții în peșteră: Montalbano le arătă zona din perete care-l interesa, iar Fazio, Germanà și Galluzzo se puseră pe treabă; trudiră din greu să scoată pietrele din zid – parcă fuseseră sudate între ele, atât de compactă era lucrarea –, schimbați din când în când de comisar, de Prestìa și de operator. În cele din urmă, după trei ore de muncă grea, zidul fusese înlăturat. Așa cum prevestise Balassone, în fața lor se deschidea un coridor strâmt, dincolo de care trona o beznă adâncă.

– Du-te tu, îi spuse Montalbano lui Fazio.

Agentul înșfăcă lanterna și, târându-se pe burtă, se făcu nevăzut pe gura galeriei. Câteva secunde mai târziu, îi auziră cu toții strigătul de uluială:

---

[1] „A sosit vremea! A sosit vremea! Pământul, celor ce-l muncesc!“ (it.) (n. tr.).

– Oh, Doamne! Dom' comisar, veniți de vedeți!

– Voi intrați numai când vă chem eu, s-a-nțeles? le spuse Montalbano celorlalți, adresându-se în primul rând jurnalistului, care în clipa când auzise strigătul lui Fazio, zvâcnise de pe loc, gata să se arunce pe burtă și să se târască pe urmele agentului.

Coridorul nu măsura mai mult decât lungimea corpului comisarului; prin urmare, în câteva secunde se afla de partea cealaltă, luându-i lanterna din mână lui Fazio. Cea de a doua sală a peșterii era mai mică decât prima, însă se simțea de la bun început că era perfect uscată. Pe jos, chiar în mijlocul încăperii, stătea întins un covor. În stânga covorului, un bol. În dreptul bolului, dar în dreapta covorului, o amforă. Închizând un triunghi răsturnat, în partea inferioară a covorului trona un câine ciobănesc de teracotă, în mărime naturală. Pe covor, cu pielea uscată ca de pergament, așa cum Montalbano mai văzuse doar în filmele de groază, două trupuri îmbrățișate.

Comisarul simți că rămăsese brusc fără aer, incapabil să scoată vreun sunet. Fără să vrea, își aminti de cei doi copilandri pe care-i surprinsese făcând dragoste în peșteră. De tăcerea lui profitară cei din prima sală care, nerezistând tentației, se strecurară prin galerie unul câte unul. Lumina reflectoarelor irumpse brusc în intimitatea micului sanctuar, iar operatorul începu să filmeze cu frenezie. Nimeni nu îndrăznea să scoată vreun cuvânt. Montalbano păru să-și fi revenit cel dintâi din starea de uluială.

– Anunță Criminalistica, pe judecător și pe doctorul Pasquano, spuse.

Însă nici Fazio, nici ceilalți nu înțeleseră cui îi fusese adresat ordinul. Montalbano continua să privească scena vrăjit, speriat că un simplu gest, oricât de neînsemnat, l-ar fi putut trezi din reveria de basm care-i fusese dat s-o trăiască.

12

Smulgându-se brusc din vrajă, Montalbano prinse să se răstească la ceilalți, ordonându-le să rămână lipiți de pereții sălii, să nu se miște, să nu calce pe pardoseala acoperită cu un strat foarte subțire, roșiatic, de nisip fin – care, de altfel, se găsea din belșug și pe pereți. Montalbano își amintea cu certitudine că în prima sală nu găsise nici urmă din acel nisip, care, cel mai probabil, împiedicase intrarea în putrefacție a cadavrelor – un bărbat și o femeie, de vârste imposibil de stabilit la prima vedere (că erau totuși de sex diferit, comisarul dedusese, bineînțeles, din conformația corpurilor, și nu după accesoriile lor sexuale, care se volatilizaseră, măcinate de un proces natural implacabil). Bărbatul stătea pe o parte, cu brațul aproape penetrând pieptul femeii, care stătea întinsă cu fața în sus. Da, erau îmbrățișați și îmbrățișați aveau să rămână pe vecie: de altfel, ceea ce odată fusese carnea de pe brațul bărbatului era acum lipită, contopită,

cu carnea pieptului ei. De fapt, nu – își spuse Montalbano –, n-aveau să rămână așa pe vecie, pentru că doctorul Pasquano urma să-i despartă cât de curând. De sub pielea încreștită, ca de pergament, se ițea albul oaselor, uscate, reduse la forma lor pură. Cei doi păreau că râd: secând, buzele se retrăseseră, modelându-se pe osatura feței și lăsând vederii întreaga dantură. La capul bărbatului, bolul conținând mărunțișuri cu forme rotunjite; la capul femeii, în schimb, o amforă din lut, dintre acelea pe care, pe vremuri, țăranii le luau cu ei la câmp ca să păstreze apa de băut proaspătă. La picioarele perechii, câinele de teracotă. Înaltă cam de un metru, statueta își păstra încă intacte culorile – cenușiu cu alb. Meșterul-artizan avusese ideea să reprezinte animalul așezat pe labele din spate și cu cele din față rigide, încordate; gura pe jumătate deschisă lăsa vederii limba roșiatică, iar ochii păreau atenți, sfredelitori: una peste alta, un câine în poziție de veghe. Ici-colo, prin găurile covorului mâncat de vreme se vedea nisipul de pe pardoseală; se putea însă foarte bine – își spuse Montalbano – să fi fost rosături mai vechi, ori poate că așa se prezenta covorul când fusese așternut acolo, în grotă.

– Toată lumea afară! strigă el în clipa următoare. Apoi, întorcându-se spre Prestìa și operatorul său, adăugă: Voi, de colo, stingeți imediat reflectoarele!

Înțelesese că simpla lor prezență și, mai ales, căldura luminii reflectoarelor produsese deja suficiente stricăciuni. Rămase singur în sala mormântului. Luminând locul cu fasciculul lanternei, cercetă cu

luare-aminte conținutul bolului: obiectele rotunjite nu erau altceva decât monede metalice, atinse pe margini de rugină. Prinzând-o delicat, cu două degete, o luă pe cea care i se păru mai bine conservată, privind-o de aproape: era o monedă de douăzeci de centime emisă în anul 1941 – pe avers, chipul regelui Vittorio Emanuele al III-lea, iar pe revers, un profil feminin ducând fascia lictorilor. Îndreptând fasciculul lanternei spre capul mortului, observă că osul tâmplei îi era spart. Avea prea multă experiență ca să nu-și dea seama că rana fusese făcută cu o armă de foc: bărbatul fie se sinucisese, fie fusese împușcat. Totuși, dacă se sinucisese, unde era arma? Pe corpul femeii, în schimb, nicio urmă de moarte violentă, provocată. Rămase o vreme pe gânduri: cum se făcea că, deși erau dezbrăcați, în peșteră nu era nicio urmă de veșminte? Ce putea să însemne asta? Lumina lanternei se stinse brusc, fără preaviz, fără ca mai întâi să pâlească sau să pâlpâie, ca toate lanternele: rămăsese fără baterii. Orbit pe moment, Montalbano nu izbuti să se orienteze în spațiu. Ca să evite alte stricăciuni, se așeză pe nisipul pardoselii, așteptând ca ochii să i se obișnuiască cu întunericul: desigur, în scurt timp avea să întrezărească pâlpâiri de lumină prin culoarul de trecere. Însă cele câteva secunde de beznă și liniște absolute îi fură suficiente ca să perceapă un iz cu totul neobișnuit, dar pe care era sigur că-l mai simțise și altcândva. Se sili să-și amintească unde, deși era destul de probabil ca descoperirea să nu aibă niciun fel de importanță. Cum încă de pe vremea copilăriei obișnuia

să-și imagineze că fiecare miros avea propria sa culoare, își spuse că izul abia detectat era de culoare verde-închis. Făcând apoi câteva asocieri mentale, își aminti și unde îl percepuse prima dată: la Cairo, pe unul din coridoarele piramidei lui Keops unde accesul vizitatorilor era interzis, dar pe care el reușise să-l străbată, cu ajutorul unui coleg egiptean cu care se împrietenise. În secunda următoare, se simți un becisnic, un om de nimic, fără nimic sfânt în el. Cu o zi în urmă, când îi surprinsese pe cei doi copilandri iubindu-se în peșteră, profanase însăși viața; acum, în fața celor două corpuri care ar fi trebuit să rămână pe vecie ferecate și neștiute de nimeni în îmbrățișarea lor, izbutise să profaneze și moartea.

Probabil că datorită tocmai acestui sentiment de vinovăție, Montalbano refuză să participe la prelevarea de probe efectuată de oamenii lui Jacomuzzi de la Criminalistică și de doctorul Pasquano, legistul. Așezat pe lespedea care ținuse loc de poartă a depozitului secret de arme, comisarul tocmai terminase de fumat a cincea țigară, când se auzi strigat de doctorul Pasquano: părea foarte agitat, *nirbùso*.

– Apăi, judele pe unde umblă?

– Pe mine vă găsirăți să mă-ntrebați?

– Dacă n-apare repede, se alege prafu' de toată muncușoara noastră. Trebuie să duc imediat cadavrele la Montelusa, să le depozitez la rece, pentru că se descompun văzând cu ochii. Ce fac eu acum?

– Stați colea, cu mine, să fumați o țigară, încercă să-l îmbuneze Montalbano.

Judecătorul Lo Bianco sosi peste un sfert de oră, când comisarul mai dăduse gata nu una, ci două țigări.

Lo Bianco cercetă cu o privire distrată scena din peșteră și, convingându-se că morții nu datau din epoca regelui Martin cel Tânăr, i se adresă legistului pe un ton grăbit:

– Faceți ce credeți de cuviință, la urma urmei nu-i o chestiune de actualitate.

Perspectiva din care Televigàta prezentă știrea îl lăsă fără replică. Chiar în deschiderea telejurnalului de la opt și jumătate seara, pe ecran se iți mutra emoționată a lui Prestìa, care anunță o adevărată bombă de presă, datorată – zise el – „uneia dintre acele sclipiri geniale de intuiție care fac din comisarul Salvo Montalbano din Vigàta un personaj probabil unic în panoplia detectivilor din insula noastră și, de ce nu, din întreaga Italie". Continuă amintind că aceluiași comisar i se datorau dramatica arestare a urmăritului general Tano Grecu', sângerosul *boss* mafiot, precum și descoperirea depozitului secret de arme din peștera de la *crasticeddru*. Din regie se difuză apoi o secvență de la conferința de presă organizată după arestarea lui Tano, în care un individ cam tontălău și gângav – identificat după nume și funcție drept comisarul Montalbano – izbutea cu greu să lege trei cuvinte. Imaginea se întoarse apoi să-l focalizeze pe Prestìa, care le povesti telespectatorilor cum insistase extraordinarul

detectiv din Vigìta să continue cercetarea peșterii, convins că dincolo de sala depozitului de arme mai exista și o a doua încăpere.

– Cât despre mine – spunea Prestìa –, încrezător în intuiția sclipitoare a comisarului, l-am urmat împreună cu operatorul nostru Schirirò Gerlando, punându-i la dispoziție întreaga asistență tehnică necesară.

Ajuns aici, Prestìa, luându-și o mină misterioasă, emise o teorie surprinzătoare: să fi fost dotat oare comisarul nostru cu puteri paranormale? Ce altceva l-ar fi putut face să creadă că dincolo de pietrele înnegrite de vreme se ascundea o tragedie imemorială? Nu cumva comisarul nostru dispunea de vedere cu raze X, asemenea lui Superman?

Auzind această ultimă întrebare, Montalbano – care urmărea emisiunea de acasă, încercând între timp să dibuiască o pereche de chiloți curați („Și totuși, trebuie să fie pe undeva, pe aici, lua-i-ar gaia!") – își pierdu răbdarea și-l înjură pe Prestìa de mamă.

În timp ce pe ecran prinseră să se deruleze impresionantele imagini ale cadavrelor din grotă, Prestìa își expuse cu convingere propria teză asupra senzaționalei descoperiri. Trecând cu vederea gaura din tâmpla bărbatului, vorbi despre o moarte din iubire. În opinia lui, cei doi iubiți, persecutați de propriile familii pentru sentimentele lor pătimașe, se refugiaseră în peșteră, zidiseră pasajul de trecere dintre cele două săli și, lipsiți de hrană, rămaseseră înăuntru să moară de foame. Luaseră cu ei în ascunzătoare un covor vechi și o amforă cu apă, apoi își așteptaseră,

îmbrățișați, moartea. Despre bolul plin cu monede nu suflă o vorbuliță măcar: nu se potrivea cu tabloul pe care-l zugrăvea pentru telespectatori. Cei doi – continuă Prestìa – nu fuseseră încă identificați, căci povestea trebuia să se fi petrecut cu mai mult de cincizeci de ani în urmă. Apoi, pe ecran își făcu apariția alt crainic, care începu să enumere celelalte evenimente de peste zi: o copilă de șase ani violată și omorâtă cu pietre de unchiul ei dinspre tată, un cadavru descoperit într-o fântână, un schimb de focuri la Merfi soldat cu trei morți și patru răniți, un muncitor decedat la locul de muncă, un dentist dispărut fără urmă, un negustor strâns cu ușa de cămătari care se sinucisese, un consilier comunal din Montevergine arestat pentru extorcare și mită, președintele consiliului regional care își luase viața după ce fusese acuzat de deținere de bunuri ilicite, un cadavru descoperit în mare care...

În fața televizorului, Montalbano căzu într-un somn adânc.

– Alo, Salvo? Gegè mi-s. Lasă-mă să zic ce am de zis, nu mă-ntrerupe cu bășcălelile tale. Tre' mort-copt să te văz, am o treabă să-ți spun.

– Bine, Gegè. La noapte, dacă vrei.

– Apăi nu, că nu mi-s la Vigàta, la Trapani mi-s.

– Ș-apăi atunci, când?

– Azi ce zi avem?

– Joi.

– Îți vine bine sâmbătă? Tot acolo, la locu' știut.

– Uite ce-i, Gegè, sâmbătă seară îs invitat la cineva la masă, da' de venit, viu. Dacă vezi că întârzii, tu să m-aștepți, n-o lua din loc.

Telefonul lui Gegè – care după voce-i păruse suficient de îngrijorat încât să n-aibă chef de glume – îl trezise taman la timp. Se făcuse ora zece seara, numai bine să schimbe canalul pe Retelibera. Nicolò Zito – o mutră de om inteligent, da' roșu și la păr, și-n gândire – deschise buletinul de știri cu informația despre moartea unui muncitor din Fela, prăjit de viu în urma exploziei unei butelii de gaz. Continuă enumerând alte exemple de accidente de muncă, vrând astfel să demonstreze că tuturor patronilor – sau, cel puțin, la nouăzeci la sută din ei – li se rupea în paișpe de normele de siguranța muncii. Trecu apoi la arestarea unor funcționari publici acuzați de diverse malversațiuni, profitând de ocazie ca să le amintească telespectatorilor că toate guvernele în funcție încercaseră în van să introducă tot felul de legi care să împiedice curățarea țării de corupți. Al treilea subiect abordat se referea la sinuciderea negustorului sufocat de datoriile pe care le avea la un zaraf, pretext excelent pentru Zito să proclame prevederile legale instituite de guvernul în exercițiu cu privire la cămătărie ca fiind total inadecvate. De ce – se întrebă el retoric – cei ce investigau această plagă a societății făceau separație netă între cămătărie și mafie? Oare nu era și cămătăria o metodă de spălare a banilor? În cele din urmă, Zito abordă subiectul celor două

cadavre descoperite în peșteră, însă o făcu dintr-o perspectivă cu totul aparte, polemizând indirect cu Prestìa și Televigàta pentru interpretarea pe care televiziunea concurentă o dăduse cazului. Pe vremuri – spuse el – se zicea că religia este opiul popoarelor; ei bine, astăzi s-ar putea foarte bine spune că adevăratul opiu al societății este televiziunea. De exemplu: cum era oare cu putință să-și aroge cineva dreptul de a prezenta descoperirea cu pricina drept o sinucidere disperată a doi îndrăgostiți, persecutați de propriile familii pentru iubirea lor? Ce elemente îl autorizau pe un oarecare să susțină o asemenea teorie? Cei doi fuseseră găsiți goi pușcă: dacă fusese sinucidere, atunci unde le dispăruseră hainele? În ascunzătoare nu s-a găsit nicio armă. Prin urmare, cum să se fi sinucis? Prin înfometare? Ei, hai, să fim serioși! Pe urmă, de ce avea bărbatul la cap un bol plin cu monede – scoase în prezent din circulație, dar cât se poate de valabile la momentul morții celor doi? Ca să-i plătească cumva birul lui Charon, luntrașul Styxului? Adevărul era – continuă Zito – că se dorea mușamalizarea unei crime evidente, prin transformarea acesteia într-o sinucidere cu iz romantic. Iar acum, în vremurile acestea atât de întunecate, pândite la orizont de nori negri – concluzionă –, se dă publicității o astfel de poveste doar pentru a droga opinia publică, pentru a-i abate atenția de la problemele grave către o nouă versiune a tragediei lui Romeo și a Julietei, gândită însă de un scenarist de telenovele.

– *Amore,* Livia sunt. Voiam să-ți spun că am rezervat biletele de avion. Avem zbor de la aeroportul Fiumicino, prin urmare, mai trebuie doar ca tu să-ți cumperi bilet de la Palermo la Roma. La fel și eu, de aici, de la Genova. Ne întâlnim la aeroport și ne îmbarcăm împreună.

– Îhî.

– Să știi că am rezervat și camera la hotel. O prietenă de-a mea care a fost și ea acolo mi-a spus că hotelul este foarte frumos, fără a fi însă opulent. Cred c-o să-ți placă.

– Îhî.

– Mai sunt cincisprezece zile și plecăm. Ah, dac-ai ști ce fericită sunt! Număr zilele, ba chiar număr și orele care au mai rămas.

– Îhî.

– Salvo, ce ai?

– N-am ni'ca. Ce să am?

– Nu-mi pari deloc încântat.

– Da' de unde! Ce tot spui acolo, Livia?

– Uite ce-i, Salvo, dacă dai de fund înapoi în ultimul moment, ca de obicei, plec de una singură, să știi!

– Ei hai, zău așa!

– Îmi spui totuși și mie ce-i cu tine?

– Ni'ca. Dormeam, atâta tot.

– Domnul comisar Montalbano? Bună seara. Sunt directorul Burgio.

– Bună seara. Spuneți, vă ascult.

– Îmi cer mii de scuze că vă deranjez acasă. Știți, tocmai am văzut la televizor știrea despre descoperirea celor două cadavre.

– Adică ați fi în măsură să le identificați?

– A, nu. V-am sunat în legătură cu un amănunt care la televizor a fost pomenit doar în fugă, dar care dumneavoastră s-ar putea să vi se pară interesant. Mă refer la câinele de teracotă. Dacă nu aveți nimic împotrivă, aș trece mâine-dimineață pe la comisariat, însă vreau să-l aduc cu mine și pe *ragioniere* Burruano. Îl cunoașteți?

– Da, din vedere. La ora zece vă convine?

– Aici, hotărî Livia. Aici, în locul ăsta vreau s-o facem, și vreau s-o facem acum, în clipa asta.

Se găseau într-un fel de parc cu copaci foarte deși. La picioarele lor, de jur împrejur, sute și sute de melci, din specii dintre cele mai diverse: de livadă, de pădure, de vizuină, *attuppateddri, vavaluci, scataddrizzi, crastuna*[1].

– Totuși, de ce tocmai aici? Hai să ne întoarcem la mașină, suntem la cinci minute de casă. Pe aici poate trece oricând cineva.

– Nu comenta, ticălos bătrân ce ești, rosti Livia, prinzându-l de curea și încercând apoi stângaci să i-o desfacă.

– Lasă-mă pe mine, îi spuse.

[1] Denumiri dialectale ale unor specii de melci (n. tr.).

O clipă mai târziu, Livia era gata dezbrăcată, în vreme ce el se moșmondea încă cu pantalonii, apoi cu chiloții.

„Carevasăzică-i obișnuită să se dezbrace la comandă", își spuse el în gând, într-un acces de gelozie neaoșă.

Livia se trânti în iarba umedă, cu picioarele desfăcute și cu mâinile mângâindu-și îmbietor sânii, în timp ce el asculta dezgustat zgomotul făcut de zecile de melci striviți sub greutatea ei.

– Hai, grăbește-te!

Montalbano reuși, în sfârșit, să rămână gol pușcă: aerul rece îi dădea fiori ca de gheață; începu să dârdâie. Între timp, două sau trei *vavaluci* începură să se târască, cleios, pe trupul Liviei.

– Ba bine că nu! exclamă Livia, privindu-i cu ochi critic onstromentu'. Ce vrei să faci cu aia?

Apoi, cu un oftat compătimitor, se puse în genunchi, îi luă mădularul în mână, i-l mângâie tandru, apoi i-l cuprinse, rotunjit, cu buzele. Când îl simți pregătit, se așeză din nou în poziția de mai devreme.

– Acu' hai, trage-mi-o de să dea dracii-n mine, spuse.

„Da' porcos mai vorbești 'mneata, don'șoară! De unde și până unde?", i se adresă în gând el, debusolat.

Pe când se pregătea totuși s-o penetreze, zări la numai câțiva metri de el câinele. Era un dulău alb, cu limba roșiatică strecurându-i-se afară printre dinți. Lighioana prinse să rânjească spre el amenințător,

dezvelindu-și colții și lăsând să i se prelingă pe la colțurile gurii o dâră băloasă. Oare când apăruse acolo?

– Acu' ce mai ai? Ți s-a fleșcăit iarăși?

– Apăru colea un câine.

– Te fute grija de câine acu'? Hai, înfige-mi-o pân' la plăsele!

Exact în clipa aceea, câinele zvâcni violent, făcând un salt uriaș în direcția lui: înspăimântat, înțepeni. Câinele ateriză la câțiva centimetri de țeasta lui, împietrind brusc; culoarea-i păli ușor, iar animalul rămase în poziție de veghe, cu labele din spate trase sub șezut și cu cele din față rigide, încordate: devenise o statuetă, o imitație din teracotă. Era el, câinele din peșteră, ăl de veghea morții.

La fel de brusc dispărură apoi cerul, copacii și iarba; pereți și acoperișuri de piatră se materializară de jur împrejurul lor, iar el înțelese cu groază că morții din grotă nu erau doi necunoscuți oarecare, ci chiar Livia și cu el.

Se trezi din coșmar asudat și răsuflând gâfâit; îi ceru imediat iertare în gând Liviei pentru că și-o închipuise în vis vorbind atât de obscen. Și totuși, ce semnificație putea avea câinele acela? Sau toți melcii aceia dezgustători, care-și lăsau urmele lor vâscoase peste tot?

Un lucru era cert: câinele de teracotă simboliza ceva.

Înainte să ajungă la comisariat, trecu pe la chioșcul de ziare, cumpărând cele două cotidiene regionale tipărite pe insulă. Amândouă alocaseră un spațiu larg

cadavrelor din peșteră: despre descoperirea depozitului de arme din aceeași peșteră uitaseră cu totul. Ziarul din Palermo dădea ca sigură versiunea sinuciderii din dragoste; în schimb, cel tipărit la Catania era deschis tezei privind o eventuală crimă, fără însă a trece cu vederea ipoteza suicidului. De altfel, titlul de deschidere era *Dublă sinucidere sau crimă la puterea a doua?*, o bună parte a articolului fiind dedicată misterioasei și imperceptibilei distincții dintre „dublu" și „la puterea a doua". De altfel, ziarul obișnuia, indiferent de ocazie, să nu ia niciodată o poziție fermă, chiar dacă subiectul tratat era un război sau un cutremur de pământ oarecare; altfel spus, juca la două capete, motiv pentru care i se dusese buhu' de cotidian independent și liberal. Niciuna din cele două publicații nu acorda vreo atenție amforei, bolului cu monede și câinelui de teracotă.

De cum trecu pragul comisariatului, Catarella îi alergă în întâmpinare, întrebându-l printre gâfâieli ce trebuia să le răspundă sutelor de jurnaliști care insistau să vorbească cu comisarul.

– Ia aminte, le zici așa: că-s plecat în misiune.

– Apăi ce, vă făcurăți și misionar acu'? veni prompt replica sclipitoare a lui Cattarella, care se-ntoarse la ale sale râzând de unul singur.

Așadar – își spuse Montalbano – fusese foarte inspirat cu o seară în urmă când, înainte s-adoarmă, scosese telefonul din priză.

13

– Domnul doctor Pasquano? Montalbano sunt. V-am sunat să aflu dacă aveți ceva noutăți.

– Am, cum nu? Pe nevastă-mea o lovi răceala, iar nepoată-mii îi căzu un dinte, na!

– Sunteți supărat, bag seama, așa-i?

– Apăi, sunt, să trăiți!

– Pe cine?

– Poftim la 'mnealui, cică dacă am noutăți! Apăi, cu ce curaj vii 'mneata să mă-ntrebi una ca asta la ora nouă dimineața? Ce crezi 'mneata, că-mi trecui noaptea scotocind prin măruntaiele ălor doi morți ca un vultur-hoitar, ca o coțofană? Eu noaptea dorm, așa să știi 'mneata! Iar acu'... Acu' am de lucru cu ăl de-l găsiră înecat la Torre Spacata. Care, între noi fie vorba, numa' înecat nu-i, de vreme ce, înainte să-l arunce-n mare, l-or crestatără unii cu trei lovituri de cuțit în piept.

– Dom' doctor, facem un rămășag?

– În legătură cu ce?

– Cu faptul că, după părerea mea, v-ați petrecut toată noaptea cu cei doi morți de la peșteră.

– Bine, bine, m-ați ghicit.

– Așadar, ce ați descoperit?

– Prea multe nu pot deocamdată să vă spun, mai trebuie să cercetez. Ce-i sută la sută sigur e c-au murit împușcați. El, cu un glonț în cap, ea – unul în inimă. Rana femeii nu se vedea pentru că era ferită de brațul

lui, aflat deasupra. Una peste alta, se pare c-au fost pur și simplu executați, în timp ce dormeau.

– Unde, în peșteră?

– Nu cred. Aș zice că mai degrabă erau deja morți când au fost duși în grotă, unde au fost așezați unul lângă altul, așa goi cum erau.

– Ați reușit să le stabiliți și vârsta?

– Sper să nu mă înșel dacă vă spun că erau tineri, chiar foarte tineri.

– După părerea dumneavoastră, cam când să se fi întâmplat toată povestea asta?

– N-aș vrea să mă hazardez, așa că luați-mi spusele cu precauția de rigoare. Cu vreo cincizeci de ani în urmă, undeva pe acolo.

– Nu lași pe nimeni să intre la mine și preț de un sfert de oră nu-mi faci legătura cu nimeni, indiferent cine mă caută la telefon, îi ordonă Montalbano lui Catarella.

Apoi încuie ușa și se întoarse să se așeze pe scaunul dindărătul biroului. În fața sa, Mimì Augello stătea și el pe un scaun, însă cu spinarea rigidă, ca și cum ar fi fost tras în țeapă.

– Care din noi doi atacă primu'? îl iscodi Montalbano.

– Atac eu – făcu Augello –, dat fiind că eu am cerut să-ți vorbesc. Pentru că da, cred c-a sosit momentul s-avem o discuție serioasă noi doi.

– Iată-mă-s. Te ascult.

– Pot să știu și eu ce ți-am făcut?

– Tu mie? Nimic, nu mi-ai făcut nimic. De ce mă-ntrebi una ca asta?

– Pen' că mie, unu', îmi pare c-am devenit venetic aici, în comisariat. Nu-mi spui nimic din ceea ce ai de gând să faci, mă ții tot timpul la distanță... Iar eu, ei da, eu mă simt jignit, așa să știi. De exemplu: ce crezi, a fost corect din partea ta să-mi ascunzi povestea cu Tano Grecu'? Eu nu mi-s Jacomuzzi, care varsă din gușă primului de-i iese în cale; eu, când tre' să țin un secret în mine, apăi îl țin. Închipuie-ți: abia la conferința de presă am aflat ce s-a-ntâmplat la mine-n comisariat. Ți se pare corect față de mine, care, până la proba contrarie, sunt vicele tău?

– Mimì, înțelegi sau nu cât de delicată era toată tărășenia?

– Tocmai pen' că-nțeleg, mă-nfurii și mai tare. Asta-nseamnă că, în mintea ta, nu mă consideri o persoană potrivită pentru cazurile delicate.

– Asta eu n-am spus-o niciodată.

– N-ai spus-o, dar mereu te-ai comportat ca atare. La fel ca și în cazul depozitului de arme: am aflat despre el absolut întâmplător.

– Mimì, te rog să mă-nțelegi: m-a luat valul, eram nerăbdător să rezolv cazul și, recunosc, am uitat să te pun la curent.

– Salvo, nu-mi turna goange ca de obicei. Adevăru'-i altu'.

– Adicătelea?

– Adicătelea: tu ai clădit comisariatu' ăsta după chipul și asemănarea ta. Că-i vorba de Fazio, de

Germanà, de Galluzzo – în sfârșit, de cine vrei tu –, toți sunt simple brațe obediente, ascultând de unul și același creier: al tău. Pentru că ei nu te contrazic niciodată, nu-ți pun spusele la îndoială: execută și-atât. Aici, în comisariat, există doar două corpuri străine: Catarella și cu mine. Catarella, pentru că-i prea nătărău, iar eu...

– ...pentru că ești prea inteligent.

– Vezi cum ești? În niciun caz nu voiam să spun asta. Însă tu îmi atribui un defect al superbiei pe care nu-l am, și o faci cu răutate-n suflet.

Montalbano rămase o vreme privindu-l fix, apoi se ridică, își înfundă mâinile în buzunarele hainei, se învârti de două, trei ori pe lângă scaunul pe care stătea Augello, apoi se opri lângă el.

– Nu, n-am spus-o cu răutate, Mimì. Tu chiar ești inteligent.

– Dacă într-adevăr crezi asta, de ce mă șuntezi sistematic? Ți-aș putea fi la fel de folositor ca și ceilalți.

– Tocmai aici e problema, Mimì. Nu la fel ca și ceilalți, ci mai mult decât ei, asta vreau. Uite, îți vorbesc cu sufletu-n palmă, pentru că m-ai făcut să meditez asupra comportamentului meu față de tine. Probabil că asta-i ceea ce mă deranjează cel mai mult.

– Asta ce vrea să-nsemne, mă rog frumos? Să mă străduiesc să devin ceva mai nătâng, numai ca să-ți fac ție pe plac?

– Dacă ții cu tot dinadinsul să facem caragață și circ, în regulă, hai să facem. Însă altceva voiam să spun, nu ce ai înțeles tu. Adevărul este că, în timp,

mi-am dat seama că eu sunt un fel de vânător singuratic – îți cer scuze pentru expresia cam idioată și, poate, nici adevărată întru totul; altfel spus, da, îmi place să vânez în haită, laolaltă cu alții, însă vreau să fiu eu singur ăl de organizează vânătoarea. Este, dacă vrei, condiția indispensabilă pentru ca *ciriveddro* meu să funcționeze cum trebuie. O observație inteligentă făcută de altcineva mă dezumflă, mă descurajează, mă poate scoate din mână pentru o zi întreagă și se poate chiar întâmpla să nu mai fiu în stare să urmăresc firul logic al lucrurilor.

– Am înțeles, spuse Augello. De fapt, am înțeles eu de mult, dar voiam să te aud spunând-o cu gurița ta, să-mi confirmi tu însuți. Dacă așa stau lucrurile, uite, te anunț, fără dușmănie și fără ranchiună că-i scriu chestorului chiar astăzi și-i cer transferul.

Montalbano îl observă cu atenție, se apropie de el și, aplecându-se ușor, își puse palmele pe umerii lui.

– Mă crezi pe cuvânt dacă-ți spun că dacă faci una ca asta mă rănești cum nu se poate mai rău?

– Apăi, nu, băga-mi-aș să-mi bag, așa nu se mai poate! izbucni Augello. Adicătelea le pretinzi tuturor să-ți ofere totul? Ce nație de om mai ești și tu? Apăi, îi posibil? Întâi mă tratezi ca pe un rahat cu ochi, și pe urmă vii să-mi umbli la coarda sensibilă? Ești de un egoism monstruos, zău așa!

– Da, știu, spuse Montalbano.

– Permiteți-mi să vi-l prezint pe *ragioniere* Burruano, care s-a arătat atât de amabil încât să mă

însoțească aici, la dumneavoastră, spuse pe un ton plin de prețiozitate dom' director Burgio.

– Luați loc, spuse Montalbano, arătând spre două mici fotolii dintr-un colț al încăperii, destinate oaspeților de seamă.

Pentru el, luă unul din scaunele din fața biroului, rezervate în general musafirilor neimportanți.

– Nu știu cum se face, da'-mi pare că zilele astea îmi revine sarcina să corectez, ori măcar să aduc unele precizări, celor spuse la televizor, începu „dom' director".

– În cazul acesta, chiar vă rog să corectați și să aduceți precizări, spuse zâmbind Montalbano.

– *Ragioniere* și cu mine suntem cam de-o vârstă: adică dumnealui este mai mare decât mine cu patru ani, însă aș zice că avem cam aceleași amintiri.

Montalbano simți o notă de orgoliu în vocea bătrânului. Și se văzu nevoit să admită că avea motiv: tremurând din toate încheieturile și cu un ochi devenit ușor opac, Burruano părea cu cel puțin zece ani mai în vârstă decât prietenul său.

– Vedeți dumneavoastră, imediat după reportajul de pe Televigàta referitor la descoperirea celor două cadavre...

– Îmi cer scuze că vă întrerup. Data trecută, mi-ați povestit despre sala în care s-a găsit depozitul de arme, însă despre această a doua sală n-ați suflat nicio vorbă. De ce?

– Pentru că pur și simplu nu știam de existența ei. Lillo nu mi-a spus niciodată c-ar exista și o a doua sală.

Așadar, imediat după emisiune, l-am sunat pe domnul Burruano: voiam de la el o confirmare, pentru că recunoscusem statueta cu câinele. Eram sigur c-o mai văzusem undeva.

Câinele! Iată așadar de ce-i apăruse câinele în vis: bătrânul îi pomenise la telefon despre statuetă. Îi fu profund recunoscător, fiind cuprins de o stare de gratitudine aproape infantilă.

– V-aduc o cafeluță? Chiar așa, o cafeluță. Dincolo, la barul de lângă noi, fac o cafea prima-ntâi.

Cei doi clătinară din cap, într-o mișcare aproape simultană.

– O oranjadă? O coca-cola? Sau poate o bere?

Trebuiau să-l oprească, altminteri ar fi fost în stare să le ofere câte zece mii de lire de căciulă.

– Nu, mulțumim, nu servim nimic. Știți, vârsta, precizează „dom' director".

– Bine, să continuăm.

– Eu zic că-i mai bine să-l lăsăm pe *ragioniere* să vorbească.

– Între februarie 1941 și iulie 1943 – își începu celălalt povestea –, am fost prefect[1] de Vigàta, în ciuda vârstei mele foarte crude. S-a întâmplat așa atât pentru că fascismul susținea sus și tare că-i plac tinerii – probabil că de aceea i-a și mâncat de vii aproape pe toți, fie prăjiți prin Africa, fie congelați prin Siberia –, cât

[1] În orig. *podestà* – (în perioada regimului fascist) șef al administrației locale numit de guvern, care îndeplinea atât atribuțiile primarului, cât și pe cele ale consiliului comunal (n. tr.).

și pentru că la noi în comună mai rămăseseră să-și ducă traiul numai o mână de bătrâni, femei și copilandri: restul luaseră drumul frontului. Eu am rămas la vatră pentru că eram – și chiar eram, așa să știți – bolnav de piept.

– Iar eu eram prea tânăr ca să plec pe front, se simți „dom' director" dator să elimine orice urmă de echivoc.

– Erau vremuri cumplite. Englezii și americanii ne bombardau în fiecare zi. O dată, am numărat nu mai puțin de zece bombardamente în treizeci și șase de ore. În oraș mai rămăseseră o mână de oameni, cei mai mulți se răspândiseră care-ncotro, ducându-și traiul în refugii săpate în colina de marnă care străjuiește orașul. Aceste refugii erau, de fapt, adevărate galerii cu multiple căi de acces, foarte sigure. Lumea își dusese acolo chiar și paturile de acasă. Acum, Vigàta s-a extins, nu mai este sătucul de atunci, cu două-trei case înghesuite una-ntr-alta în jurul portului, o limbă de pământ locuită între colină și mare. Pe deal, de exemplu, în zona Piano Lanterna – care acum, cu zgârie-norii ridicați acolo, pare un cartier din New York –, existau patru sau cinci construcții dispuse de-o parte și de alta a drumului – unicul, de altfel –, drum care ducea la cimitir pentru ca apoi să se piardă în câmp. Avioanele inamice aveau trei ținte clare: centrala electrică, portul, cu navele militare și comerciale care poposeau acolo, și, în al treilea rând, bateriile antiaeriene și navale aliniate de-a lungul zonei costiere. Ce-i drept îi drept: când ne

bombardau englezii era mai bine decât când veneau americanii.

Montalbano dădea semne de nerăbdare, ar fi vrut ca interlocutorul său să treacă mai repede la subiect – la statueta câinelui, adică –, însă n-avea curaj să-l întrerupă din divagație.

– În ce sens spuneți că era mai bine, domnule? Tot bombe erau și unele, și altele, nu-i așa?

În locul lui Burruano care, pierdut în amintiri, amuțise, răspunse directorul.

– Englezii erau, cum să vă spun eu, mai leali, se străduiau să bombardeze numai obiectivele militare. Americanii, în schimb, dădeau drumul la bombe cum se nimerea – treaba lor unde și cum cădeau.

– Spre sfârșitul lui '42 – își reluă povestea Burruano –, situația se înrăutățise și mai mult. Nimic nu se mai găsea – nici pâine, nici medicamente, nici apă, nici haine, nimic. Pentru Crăciun, m-am gândit eu atunci că n-ar fi rău să încropesc o scenă mare a Nașterii Domnului, unde să ne adunăm toți localnicii și să ne rugăm. Nu ne mai rămânea altceva de făcut. Voiam însă o scenă de Crăciun, o iesle specială, propunându-mi astfel să-i distrag pe săteni, fie și numai pentru două-trei zile, de la multele lor griji și de la frica de bombardamente. Nu exista familie-n sat care să nu aibă pe cineva pe front, fie undeva, prin coclaurii înghețați din Rusia, fie în infernul de foc al Africii. Deveniserăm cu toții nervoși, reci unii cu alții și puși pe harță; era de ajuns o nimica-toată ca să ne luăm la bătaie, într-atât de încordați și cu nervii la

pământ eram cu toții. Noaptea nu reușeam să punem geană pe geană din cauza antiaerienelor, a bombelor, a zgomotului făcut de avioanele în trecere la joasă înălțime ori a tunurilor de pe navelor de război. Și, colac peste pupăză, toată lumea venea la mine sau la preot să ne ceară ba una, ba alta, iar eu zău dacă mai știam pe unde să scot cămașa. Ajunsese să nu-mi mai simt tinerețea în vene, mă simțeam, atunci, așa cum am ajuns acum.

Se opri să-și tragă sufletul, însă nici Montalbano, nici directorul Burgio nu îndrăzniră să întrerupă minutul de tăcere.

– Una peste alta, ca s-o scurtez, am vorbit cu Ballassàro Chiarenza, care era un adevărat artist în lut ars – lucra pentru propria plăcere, pentru că de meserie era căruțaș; el a avut ideea asta, a statuietelor în mărime naturală. Copilul Iisus, Maica Domnului, Sfântul Iosif, taurul, măgarul, un cioban cu mielul pe umăr, o oaie, un câine și omniprezentul personaj înspăimântat al scenei, adicătelea un cioban care se minunează ridicându-și brațele spre cer. Pe toate le-a făcut, și au ieșit tare frumoase. Ne-am gândit să nu le plasăm în biserică, ci sub arcada unei case distruse de bombardamente, ca și cum Iisus s-ar fi născut în mijlocul pătimirilor noastre.

Duse o mână la buzunarul hainei și scoase de acolo o fotografie pe care i-o întinse comisarului. Într-adevăr, scena era tare frumoasă, cum bine spusese bătrânul. Dădea privitorului un sentiment de lucru făcut în grabă, de provizorat, dar în același timp

emana torpoarea calmă a intimității, a seninătății atotsuverane.

– Splendid, într-adevăr, îl felicită Montalbano, simțind că-l cuprinde emoția.

Doar pentru o secundă însă, căci zbirul din el avu câștig de cauză: începu să cerceteze cu luare-aminte câinele din fotografie. Nu, n-avea niciun dubiu, era unul și același cu statueta din peșteră. Bătrânul luă poza și o puse la loc în buzunar.

– Scena aceea de Crăciun a făcut adevărate minuni, vă vine să credeți? Vreme de câteva zile am fost cu toții mai buni și mai înțelegători unii cu alții.

– Ce s-a întâmplat până la urmă cu statuetele?

La urma urmelor, asta îl interesa în primul rând. Bătrânul schiță un surâs.

– Le-am vândut la licitație, pe toate le-am vândut. Am obținut suficienți bani încât să-i plătesc lucrarea lui Chiarenza – care, de altfel, a cerut să-i plătesc doar cheltuielile cu materialele – și să-mi fac de pomană cu ăi de erau mai nevoiași. Și erau mulți, credeți-mă pe cuvânt.

– Cine a cumpărat statuetele?

– Apăi să știți că ăsta-i necazul. Ca să vă spun drept, nu-mi mai amintesc. Aveam și chitanțele, totul, însă s-au pierdut în timpul debarcării americanilor, când un corp al primăriei a ars într-un incendiu.

– În perioada despre care mi-ați vorbit adineauri, ați avut cumva cunoștință despre dispariția unui cuplu de tineri?

Ragioniere zâmbi, însă din fotoliul lui, „dom' director" izbucni într-un hohot sănătos de râs.

– Am zis vreo trăsnaie?

– Îmi cer scuze, domnule comisar, dar chiar c-ați zis-o, comentă fostul director de liceu.

– Uitați cum stau lucrurile: în anul 1939, Vigàta avea paisprezece mii de locuitori – cifrele asta le țin minte și acum, îi explică Burruano. În 1942, în schimb, scăzuserăm la opt mii. Cei care aveau posibilitatea o luau din loc, găsindu-și refugii provizorii în satele din mijlocul insulei, eventual în cătune cărora americanii nu le acordau nicio importanță. În perioada cuprinsă între mai și iulie 1943, ne-am redus și mai mult, ajungând la maximum patru mii de suflete, fără să iau în calcul trupele italiene și germane dislocate aici, și nici pe marinarii aflați în tranzit. Toți ceilalți se împrăștiaseră prin satele pierdute printre câmpuri, în peșteri, în fânețe – în sfârșit, pe unde găseau și ei o găură-n pământ. Așadar, cum credeți c-aș putea ști dacă a dispărut cineva anume sau nu? Dispăruseră cu toții, ce mai la deal, la vale!

Râseră din nou, apoi Montalbano le mulțumi pentru informații.

În regulă, așadar tot reușise să afle ceva. Starea de gratitudine infantilă pe care o încercase mai devreme față de „dom' director" și *ragioniere* se transformă după plecarea celor doi într-un irezistibil acces de generozitate, pentru care – de asta era sută la sută sigur – avea să se căiască mai târziu. Îl chemă în birou pe Mimì

Augello, lansându-se într-un amplu expozeu pe seama propriilor greșeli vizavi de un bun prieten și colaborator ca el, îi trecu un braț după umăr, plimbându-l roată prin încăpere și exprimându-și „încrederea necondiționată“ în capacitățile lui profesionale, îl puse cu de-amănuntul la curent cu ancheta despre traficul de arme la care lucra, îi dezvălui că bătrânul Misuraca fusese, de fapt, ucis și-l înștiință că-i ceruse judecătorului permisiunea să pună sub ascultare telefoanele lui Ingrassia.

– Așa, și eu ce tre' să fac acu'? îl iscodi Augello entuziast, pus pe fapte mari.

– Ni'ca-nimicuța. Nu tre' să faci altceva decât s-asculți ce-ți zic eu, răspunse Montalbano redevenind brusc el însuși, cel dintotdeauna. Pen' că dacă te pune Necuratu' să faci ceva din proprie inițiativă, îți fac curu' muci. Uită-te bine la mine, că nu-mi arde de șagă.

Telefonul de pe birou prinse să sune. Montalbano ridică receptorul și auzi vocea lui Catarella, care de la o vreme o făcea pe centralistul.

– Alo, dom'le? Ar fi pen' 'mneavoastră, cum să-i zic eu, dom' Jacomuzzi.

– Fă-mi legătura cu el.

– Na ici, vorbiți cu domnu', dom'le, ici la telefon, îl auzi comisarul spunând.

– Alo, Montalbano? Uite care-i treaba: tocmai mă-ntorceam de la peșteră și, dacă tot treceam pe aici mi-am zis să...

– Scuză-mă că te-ntrerup, da' de unde vorbești?

– Cum de unde? Din camera de alături.

Montalbano începu să înjure de toți sfinții: oare exista pe lumea asta vreun dobitoc mai mare decât Catarella?

– Vino-ncoa'.

Ușa se deschise, în prag făcându-și apariția Jacomuzzi, murdar din cap până-n picioare de nisip roșiatic și praf, cu părul vâlvoi și ținuta în dezordine.

– Mă lămurești și pe mine de ce agentul tău insista că pot vorbi cu tine numai la telefon?

– Jacomù, cine-i mai prost, nebunu' care aruncă piatra-n apă sau înțelepții care sar s-o scoată? Doar știi bine din ce aluat îi făcut Catarella, nu-i așa? Trebuia să-i arzi un șut în cur și să intri.

– Tocmai am finalizat cercetările la peșteră. Pur și simplu am trecut prin sită nisipul răspândit în sală: nici căutătorii din aur din filmele americane n-or muncitără așa, ca noi. N-am găsitără ni'ca, ni'ca-nimicuța. Iar asta nu poate-nsemna decât un singur lucru, dat fiind că am aflat de la doctorul Pasquano că gloanțele au perforat trupurile dintr-o parte în cealaltă.

– Că perechea a fost executată altundeva.

– Exact. Dac-ar fi fost uciși în peșteră, am fi găsit gloanțele. A, și-ncă o chestie tare ciudată. Nisipul din grotă este, de fapt, praf rezultat în urma pisării cochiliilor de melci. În opinia mea, s-au folosit câteva mii de melci pentru tot praful de acolo.

– Iisuse! murmură Montalbano.

Visul, coșmarul, trupul gol al Liviei pe care se târau toate acele *vavaluci!* Oare ce sens să fi avut? Ducându-și mâna la frunte, constată că sudoarea-i curgea șiroaie.

– Ce ai, ți s-a făcut rău? îl iscodi îngrijorat Jacomuzzi.

– Nu, n-am nimic, o amețeală doar. Mă simt nițel obosit.

– Cheamă-l încoa' pe Catarella și cere-i să-ți aducă un întăritor de la bar.

– Pe Catarella? Da' ce, îți arde de șagă? Află că, odată, i-am cerut să-mi aducă un *espresso* și s-a-ntors înapoi cu un timbru pentru poșta prioritară.

Jacomuzzi puse pe birou trei monede.

– Erau în bol, pe celelalte le-am trimis la laborator. Nu-ți folosesc la nimic, ți le dau să le ai amintire.

14

În ce-i privea pe Montalbano și pe Adelina, se putea întâmpla să treacă și trei luni fără să se vadă la față. La fiecare început de săptămână, comisarul punea pe masa din bucătărie bani pentru de-ale gurii, iar o dată pe lună îi lăsa într-un plic leafa. Totuși, între ei se stabilise tacit un sistem original de comunicare: când Adelina voia mai mulți bani pentru cumpărături, punea la vedere pe o măsuță *caruso,* bibeloul-pușculiță cumpărat de Montalbano de la un iarmaroc și pe

care-l păstra „ca să se vadă frumos în casă"; când era necesară completarea rezervei de chiloți sau șosete, punea o pereche pe patul din dormitor. Bineînțeles că sistemul funcționa în ambele direcții: la rândul lui, Montalbano obișnuia să-i transmită mesaje prin mijloace dintre cele mai stranii, pe care însă femeia le înțelegea negreșit. De la o vreme, comisarul observase că se petrecea un fapt curios: dacă se-ntâmpla ca el să fie încordat, tulburat, *nirbùso,* Adelina îl dibuia imediat după cât de vraiște găsea casa în urma lui; și atunci, ca să-i ridice moralul, se punea să inventeze feluri de mâncare speciale. În ziua aceea, Adelina intrase din nou în acțiune, așa că Montalbano găsi în frigider o bunătate de sos de sepie pentru paste, scăzut și negru cum îi plăcea lui. Îl duse la nas: oare avea sau nu un ușor iz de oregano? Îl adulmecă îndelung, apoi îl puse la încălzit: nu, nici așa nu-și putea da seama. După masă, își trase slipul pe el, hotărât să facă o scurtă plimbare pe plajă. Nu după mult timp însă, simți o oboseală în oase și o durere insistentă în picioare.

Fùttiri addritta e caminare na rina / portanu l'omu a la ruvina.[1]

O singură dată dăduse la buci din picioare și, din câte ținea el minte, nu se simțise deloc atât de distrus pe cât susținea proverbul; în schimb, în privința mersului pe nisip era de acord: chiar și atunci când

[1] Trad. aprox.: „Sexul de-a-npicioarelea și mersul pe nisip / îi aduc bărbatului grabnic sfârșit" (dial.) (n. tr.).

mergea de-a lungul țărmului, printre brizanți, unde terenul era mai tare, obosea repede. Se uită la ceas și rămase surprins: de unde atâta „plimbare scurtă"? Mersese două ore-ncheiate! Se lăsă să cadă în șezlongul de pe verandă.

– Dom' comisar! Dom' comisar!

Vocea venea de undeva, de departe. Se ridică anevoie și privi spre mare, convins că cineva îl striga de pe un iaht sau dintr-o barcă cu motor. Și totuși, pe toată întinderea mării, până la orizont, nici urmă de suflet de creștin!

– Dom' comisar, aici mi-s! Dom' comisar!

Se întoarse. Tortorella era: își flutura brațele în direcția lui de pe șoseaua care mergea câțiva kilometri paralel cu plaja.

În timp ce comisarul se spăla și se îmbrăca în grabă, Tortorella îl informă că primiseră un telefon anonim la secție.

– Care din voi l-a primit? îl iscodi Montalbano.

Dacă la centrală se afla Catarella, Dumnezeu cu mila! Cine știe ce înțelesese și ce le transmisese celorlalți!

– Nu, să trăiți, spuse zâmbind Tortorella, dibuind întocmai grija care-l muncea pe superiorul său. El tocmai plecase pentru un minut la toaletă și l-am înlocuit eu. Vocea de la telefon avea accent de Palermo, vorbea cu „i" în loc de „r", da' se prea poate să fi vorbit așa dinadins. Zise așa: că la „stână", într-un automobil verde, zace leșu' unui bou cu țâțe.

– Cine a preluat cazul?

– S-or dusără Fazio și Galluzzo, eu dădui fuga-ncoa' să v-anunț. Nu știu dacă făcui bine, poate că al de-a telefonat se ținea de șotii, voia să glumească.

– Vezi să nu! De parcă nouă, ăstora din Sicilia, tare ne mai place să glumim cu așa ceva!

Când ajunse la „stână", ceasul arăta deja ora cinci după-amiază, oră la care – cum spunea Gegè – „se făcea schimbu' de tură": perechile „cu scop nelucrativ", respectiv amanții, adulterinii sau proaspeții însurăței terminau („în toate sensurile", gândi Montalbano) și evacuau locul, pe care-l luau în primire turmele lui Gegè – tearfe blonde din Europa de Est, travestiți bulgari, nigerience cu pielea de abanos, *viados* brazilieni, pederești marocani și așa mai departe („un adevărat ONU al ștrumeleagului, găoazei și bijboacei, ce mai la deal, la vale!"). Automobilul verde se afla acolo, cu portbagajul deschis, înconjurat de trei mașini de intervenție ale carabinierilor. Cea a lui Fazio fusese trasă ceva mai într-o parte. Din ea coborî Galluzzo, care-i veni în întâmpinare.

– Ajunserăm prea târziu.

Între ei și carabinieri exista o înțelegere tacită: ăi de ajungeau primii la locul unui delict făceau „Tanana!" și preluau cazul. Era o înțelegere care evita interferențe, polemici, înghionteli și fețe lungi. Cu toate acestea, Fazio părea furios:

– Ne-or luatăr-o-nainte, ne-or luatăr-o!

– Ce v-a apucat? Aveți cumva ceva de pierdut? Nu ne plătește nimeni pe cap de mortăciune și nu lucrăm în acord.

O coincidență curioasă îi atrase totuși atenția: automobilul verde fusese tras lângă același boschet des unde, cu un an în urmă, fusese descoperit cadavrul unei excelențe locale – un caz care-l intrigase foarte tare pe Montalbano. Dădu mâna cu locotenentul de carabinieri – un tip din Bergamo, pe numele său Donizetti.

– Am fost informați printr-un apel telefonic anonim, îi spuse locotenentul.

Prin urmare, asasinii ținuseră cu tot dinadinsul ca mortul să fie descoperit – își spuse comisarul, cercetând cadavrul cu picioarele rășchirate din portbagaj. Părea să fi fost ucis cu un singur foc de armă: glonțul îi pătrunsese prin gură, fărâmându-i dinții și buzele, și ieșise pe la ceafă, lăsând în urmă o gaură mare cât pumnul. Nu, mutra mortului nu-i era cunoscută.

– Mi s-a spus că-l cunoașteți pe deținătorul acestui bordel în aer liber, zise locotenentul, pe un ton interogativ și ușor disprețuitor.

– Da, este un prieten de-al meu, replică Montalbano, cu evidentă intenție polemică în voce.

– Știți cumva unde-l pot găsi?

– La el acasă, cred.

– Nu, nu-i acolo.

– Scuzați-mă că vă-ntreb, da' de ce mă-ntrebați tocmai pe mine unde-l puteți găsi?

– Pentru că este prietenul dumneavoastră, așa cum tocmai ați recunoscut.

– A, da? Adicătelea ce, dumneavoastră știți cumva să-mi spuneți unde sunt și cu ce se ocupă în clipa asta prietenii pe care-i aveți la Bergamo?

Dinspre șosea se vedeau sosind alte și alte mașini: pătrundeau pe drumeagurile întortocheate de la „stână", dar, odată ce zăreau toată tevatura iscată de carabinieri, vârau schimbătorul de viteze în marșarier și se întorceau în graba mare de unde veniseră. Tearfele din Est, *viados*-ii brazilieni, nigeriencele și compania soseau să-și ia în primire locul de muncă, simțeau miros de ars și dădeau repede bir cu fugiții. Lui Montalbano, un lucru îi era limpede: avea să fie o seară moartă pentru afacerile lui Gegè.

Locotenentul se întoarse la oamenii săi, lângă automobilul verde; fără să-i adreseze nici măcar un cuvânt de salut, Montalbano îi întoarse spatele și urcă la volanul mașinii sale. Îi spuse lui Fazio:

– Tu și Galluzzo rămâneți aici, să aflați ce și cum. Eu, unul, mă-ntorc la secție.

Se opri în fața librăriei-papetărie Sarcuto, singura din Vigàta rămasă credincioasă propriei titulaturi: celelalte două încetaseră să mai vândă cărți, ocupându-se acum cu comercializarea de ghiozdane, caiete și pixuri. Pe drum, își amintise că terminase de citit romanul lui Montalbán și că altă carte nu mai avea acasă.

– Apăru una nouă despre Falcone și Borsellino[1]! îl anunță doamna Sarcuto de cum îl zări intrând.

Nu, nu-nțelegea și pace că Montalbano detesta cărțile despre mafia, cu asasinate și victime ale mafioților. Nu reușise încă să priceapă de ce nu-i plăceau, însă pur și simplu nu se simțea în stare, nu le cumpăra niciodată și nici măcar nu le citea sinopsisul de pe contracopertă. Cumpără un volum de Consolo care câștigase cu ani în urmă un important premiu literar. Ieși, însă după numai câțiva pași, cartea îi căzu de la subsuoară, unde o ținea, aterizând pe trotuar. Se aplecă s-o ridice, apoi se urcă la volan și demară.

La comisariat, Catarella îl informă că nu apăruseră noutăți. Montalbano căpătase în timp o manie ciudată: își semna cărțile imediat ce le cumpăra. Se întinse după un pix de pe birou, când privirea îi căzu pe cele trei monede pe care Jacomuzzi i le lăsase drept amintire. Prima, din cupru, era din 1934 și pe avers prezenta profilul regelui cu inscripția „Vittorio Emanuele al III-lea, regele Italiei", iar pe revers un spic de grâu lângă care era ștanțat „C. 5" – cinci centime; cea de a doua era tot din cupru, ceva mai mare, prezentând pe o parte același profil al regelui și aceeași inscripție, iar pe cealaltă o albină așezată pe o floare, cu litera „C" și numărul „10" – zece centime, din 1936; cea de a treia era dintr-un aliaj alb, ușor, având

[1] Giovanni Falcone (1939–1992), Paolo Emanuele Borselino (1940–1992), magistrați italieni asasinați de Cosa Nostra (mafia siciliană), declarați „eroi ai Italiei" (n. tr.).

pe o latură nelipsita mutră a regelui cu inscripția de rigoare, iar pe cealaltă o acvilă cu aripile îndoite, în spatele căreia se întrevedea fascia lictorilor. Pe această a doua parte, inscripțiile erau nu mai puțin de patru: „L. 1“, care-nsemna o liră, „ITALIA“, care-nsemna Italia, „1942“, care era anul emiterii și „XX“, care voia să-nsemne cel de-al douăzecilea an al erei fasciste. Exact în clipa aceea, analizând ultima monedă, Montalbano își aminti brusc ce anume îi atrăsese atenția pe trotuarul din fața librăriei, când se aplecase să ridice cartea căzută de la subsuoară. Zărise vitrina magazinului alăturat, în care se aflau expuse mai multe monede vechi.

Sări de pe scaun, îl anunță pe Catarella că iese și că avea să se-ntoarcă în maximum o jumătate de oră, apoi se îndreptă pe jos către magazin. Se numea „Mărunțișuri“, și chiar mărunțișuri avea de vânzare: trandafiri-de-deșert, timbre, sfeșnice, inele, broșe, monede, pietre semiprețioase. Intră și, imediat, o fetișcană curățică și simpatică îl întâmpină cu un surâs amabil. Regretând că trebuia s-o dezamăgească, Montalbano îi spuse că nu venise să cumpere nimic, ci, zărind el mai devreme că în vitrină erau expuse monede vechi, voia să știe dacă în magazin – sau, dacă nu, măcar în Vigàta – exista cineva care se pricepea la numismatică.

– Bineînțeles că există, îi răspunse fetișcana continuând să-i zâmbească („Ah, Doamne, fata asta-i o dulceață!“). Bunicul meu.

– Și unde aș putea să-l deranjez?

– A, nu-l deranjați deloc. Dimpotrivă, va fi foarte fericit să vă primească. E dincolo, în camera din spate, așteptați o clipă să-l anunț.

Se opri să analizeze un interesant pistol fără cocoș percutor de la sfârșitul secolului al XIX-lea, însă fetișcana reapăru imediat.

– Puteți intra.

Depozitul magazinului era un încântător talmeș-balmeș de gramofoane cu pâlnie, mașini de cusut preistorice, prese de birou, tablouri, stampe, oale de noapte sau pipe. Pe pereți, rafturi ca într-o adevărată librărie, încărcate-ochi cu incunabule, tomuri legate în piele, abajururi, umbrele și pălării-cilindru. În mijlocul încăperii, un birou luminat de o veioză liberty, în spatele căruia stătea un bărbat în vârstă. Cu o pensetă, ținea un timbru pe care-l examina cu luare-aminte printr-o lupă.

– Ce-i? întrebă pe un ton nepoliticos, fără să se sinchisească să-și ridice privirea.

Montalbano îi puse în față cele trei monede. Bătrânul își distrase atenția de la timbru preț de o clipă, privindu-le distrat.

– Valorează un zero barat.

Dintre toți moșii de-i fusese dat să-i cunoască în cursul anchetei, ăl de-l avea acum în față îi părea cel mai acru și mai scorbutic.

„N-ar fi rău dacă i-aș aduna pe toți într-un azil – își spuse comisarul –, pentru că mi-ar veni mult mai ușor să-i interoghez."

– Da, știu că n-au nicio valoare.

– Atunci, ce vreți să aflați de la mine?

– Când au ieșit din circulație.

– Încercați un efort de memorie.

– Când s-a proclamat republica? se hazardă, ezitând, Montalbano.

Se simțea ca un elev nepregătit la examen. Bătrânul râse – râsul lui îi păru comisarului un soi de zăngănit metalic, ca două cutii goale de bere frecate una de alta.

– Am greșit?

– Ați greșit, da, și-ncă rău. Americanii au debarcat aici, la noi, în noaptea de 9 spre 10 iulie 1943. În octombrie, același an, monedele ici de față ieșeau deja din circulație, fiind înlocuite cu așa-numitele amlire – bancnote tipărite de AMGOT, administrația militară aliată pentru teritoriile ocupate. Cum bancnotele respective valorau una, cinci și zece lire, centimele au fost scoase din circulație.

Fazio și Galluzzo se întoarseră la comisariat după căderea serii, iar Montalbano nu pierdu ocazia să le frece ridichea.

– Apăi, să vă fie de bine! Da' știu c-ați bătut-o-n cap, nu glumă!

– Cine, noi? replică Fazio. 'Mneavoastră nu știți cum îi făcut dom' locotinent? Înainte s-atingă mortu', așteptă să sosească întâi judecătorul, pe urmă doctorul Pasquano și tot așa. De bătut în cap, ei au bătut-o, nu noi!

– Așadar? Ce ați aflat?

– Mortu' era de azi, proaspăt, nici nu se răcise bine. Doctorul Pasquano a zis că între momentu' când l-or omorâtără și telefonul anonim nu trecuse nici măcar o oră. În buzunar i-or găsitără cartea de identitate. Îl chema Gullo Pietro, patruj'doi de ani, ochi albaștri, păr blond, ten caucazian, născut la Merfi, cu domiciliul la Fela, via Mattotti 32, căsătorit, fără semne particulare.

– Cum de nu te-ai oprit mai mult la starea lui civilă?

Cu o mină demnă, Fazio nu-i luă în seamă provocarea și continuă.

– Dădui fuga la Montelusa, la arhive. Acest Gullo n-a avut o tinerețe ieșită din comun: doar două furturi și o încăierare. Pe urmă, pare-se că i-a venit mintea la cap. Se ocupa cu negoțul de cereale.

– Vă sunt profund recunoscător că ați fost de acord să mă primiți imediat, îi zise Montalbano lui „dom' director", care venise personal să-i deschidă ușa.

– Ce tot spuneți acolo? Oricând e o plăcere să vă revăd.

Îi făcu semn să intre, îl conduse în sufragerie, îl invită să ia loc, apoi strigă:

– Angilina!

În încăpere se materializă o bătrânică mignonă, curioasă de neașteptata vizită, curățică și foarte îngrijită, cu ochelari cu lentile groase în spatele cărora îi sticleau ochii vivaci, foarte atenți.

„Aha, azilul!" își spuse Montalbano.

– Permiteți-mi să v-o prezint pe Angelina, soția mea.

Montalbano execută o plecăciune plină de admirație: îi plăceau sincer femeile în vârstă care țineau la aparențe nu doar în societate, ci și între pereții propriei case.

– O să vă rog să mă iertați că v-am deranjat taman la ora mesei.

– Da' de unde atâta deranj! De fapt, ia stați puțin: aveți ceva în program acum?

– Nu, nimic.

– Atunci, de ce nu rămâneți să luați masa cu noi? Ce-i drept, noi mâncăm ușor, ca bătrânii, deh: *tinnirume* și barbuni de stâncă cu ulei și lămâie.

– Bine, dar e un adevărat banchet! Rămân cu plăcere.

Fericită, doamna ieși, lăsându-i singuri.

– Vă ascult, spuse directorul Burgio.

– Am reușit să localizez perioada în care a avut loc dubla crimă din peșteră.

– Ah. Așadar, când?

– Vă spun cu certitudine: între începutul anului 1943 și luna octombrie a aceluiași an.

– Cum ați reușit să deduceți?

– Foarte simplu. Conform spuselor lui *ragioniere* Burruano, câinele de teracotă a fost vândut după Crăciunul din '42, prin urmare undeva, după Boboteaza din '43; pe de altă parte, monedele din bol au ieșit din circulație în luna octombrie a aceluiași an.

Făcu o pauză. Apoi adăugă:

– De aici rezultă un singur lucru.

Însă se abținu să spună care anume. Îl aşteptă răbdător pe Burgio să-şi vină în fire, să se ridice, să umble o vreme de colo-colo prin cameră şi, în cele din urmă, să vorbească.

– Am înțeles, domnule. Vreți să-mi sugerați că în perioada aceea peştera de la *crasticeddru* se afla încă în proprietatea familiei Rizzitano.

– Exact. În perioada aceea – chiar dumneavoastră mi-ați spus-o –, peştera era închisă cu lespedea de piatră, pentru că familia Rizzitano îşi ținea acolo marfa pe care o vindea pe piața neagră. Este limpede că ştiau de existența celei de-a doua săli a grotei, cea în care au fost duşi şi apoi ziditi cei doi morți.

Fostul director de liceu îl privi înmărmurit.

– De ce spuneți că au fost duşi acolo?

– Pentru că de omorât, au fost omorâți altundeva, de asta suntem siguri.

– Bine, dar ce sens ar fi avut? De ce să-i fi ucis cineva şi să-i fi aşezat pe urmă acolo, unul în brațele celuilalt, ca şi cum ar fi dormit laolaltă, cu o amforă şi un bol cu monede la cap, şi cu un câine rămas de strajă.

– Acelaşi lucru mă întreb şi eu. Iar singura persoană care ne poate spune ceva în acest sens este Lillo Rizzitano, prietenul dumneavoastră de atunci.

Doamna Angelina îşi făcu din nou apariția.

– E gata masa.

Mâncarea de *tinnirume* – frunze şi tulpini de dovlecel sicilian, din acela lunguieț, neted, de un alb abia umbrit de o tentă verzuie – fusese fiartă atât cât trebuia, devenind de o frăgezime şi delicatețe care lui

Montalbano i se părură de-a dreptul sfâșietoare. Cu fiecare dumicat, simțea că măruntaiele i se curățau, se purifica, la fel ca fachirii pe care-i vedea uneori la televizor.

– Cum vi se pare? îl iscodi doamna Angelina.

– Străveziu, spuse Montalbano. Observând fețele mirate ale celor doi bătrâni, roși brusc și se corectă: Îmi cer scuze, diafan. Știți, uneori am probleme cu adjectivele.

Barbunii de stâncă, fierți înăbușit și asezonați cu ulei, lămâie și pătrunjel, aveau aceeași moliciune gingașă ca mâncarea de *tinnirume*. Abia când ajunseră la fructe, fostul director reluă chestiunea ridicată de Montalbano, nu înainte însă de a termina de vorbit despre problematica învățământului, a reformei gândite de ministrul noului guvern care, printre altele, intenționa să desființeze liceele.

– În Rusia, zicea „dom' director", liceul exista încă de pe vremea țarilor, chiar dacă îi zicea altfel, pe rusește. La noi, primul care a introdus noțiunea de liceu a fost Gentile, când a făcut reforma ce-i poartă numele și care acorda în mod idealist o importanță prioritară studiilor umaniste. Ei bine, comuniștii lui Lenin, cât de comuniști erau ei, n-au avut curaj să-l abolească. Numai unui *arrinanzato,* unui parvenit, unui semianalfabet și nulități ca ministrul ăsta de-acuma putea să-i treacă prin minte una ca asta. Cum îi zice: Guastella?

– Nu, Vastella, precizădoamna Angelina.

În realitate, îl chema într-un al treilea fel, însă Montalbano se abținu de la comentarii.

– Cu Lillo eram tovarăș la toate cele, numai la școală nu, pentru că de leat era mai mare ca mine. Când eu eram într-a treia de liceu, el termina facultatea. În noaptea debarcării, casa lui Lillo, aflată la poalele muntelui Crasto, a fost distrusă. Din câte am reușit să aflu după ce zarva s-a mai potolit, Lillo era singur acasă în noaptea aceea și a fost grav rănit. Un țăran l-a zărit în vreme ce câțiva soldați de-ai noștri îl urcau într-un camion: pierdea mult sânge. Cam asta ar fi ultima veste pe care am avut-o despre Lillo. De atunci, n-am mai obținut nicio informație, iar de cercetat, am făcut cercetări, și-ncă cum!

– Este oare cu putință să nu fi supraviețuit niciun membru al familiei?

– Nu știu.

„Dom' director" observă că soția sa rămăsese pe gânduri, pierdută pe aripile cine știe cărei năluciri de demult: stătea cu ochii închiși, absentă.

– Angilina! strigă bătrânul.

Doamna zvâcni, apoi îi spuse zâmbind lui Montalbano.

– Vă rog să mă iertați. Soțul meu obișnuiește să spună că sunt o femeie fantastică, însă să știți că nu-i un elogiu, ci vrea să însemne că din când în când mă las dusă de fanteziile mele.

15

Ajungând acasă după cina de la familia Burgio, constată că era încă devreme – ceasul nu arăta nici măcar ora zece seara – ca să se ducă la culcare. La televizor se transmitea o dezbatere despre mafia, o alta despre politica externă italiană, o a treia despre situația economică, apoi o masă rotundă despre azilul de nebuni din Montelusa, o a doua despre libertatea presei, un documentar despre delincvența juvenilă din Moscova, un altul cu foci, un al treilea despre cultivarea tutunului, un film cu gangsteri al cărui subiect era plasat în Chicago anilor treizeci, tableta cotidiană a unui fost critic de artă, acum deputat și analist politic – tipul făcea spume la gură contra judecătorilor, politicienilor de stânga și tuturor celorlalți adversari, crezându-se un mic Saint Just, deși în realitate aparținea mai degrabă categoriei de vânzători de covoare, vraci, magi și dansatoare din buric care-și făceau din ce în ce mai des apariția pe micile ecrane. Închise televizorul, aprinse lumina exterioară și se așeză pe băncuța de pe verandă, răsfoind o revistă locală la care era abonat. Cu o grafică bună și cu articole destul de interesante, revista era redactată de un grup de tineri militanți ecologiști din regiune. Parcurse cuprinsul și, negăsind niciun titlu care să-i rețină atenția, începu să analizeze fotografiile care, în general, surprindeau fapte cotidiene emblematice.

Deodată, auzi soneria de la intrare. Rămase surprins: nu aștepta pe nimeni – își spuse –, însă în

secunda următoare își aminti că după-amiază îi telefonase Anna, autoinvitându-se să-i facă o vizită. Pe Montalbano nu-l lăsase inima s-o refuze: se simțea dator, după ce – recunoscu el – se folosise de ea pentru a o scăpa pe Ingrid de persecuțiile socrului său.

Anna îl sărută pe obraji, apoi îi întinse un pachet.

– Ți-am adus o porție de *petrafèrnula*.

O prăjitură tipică, devenită acum o raritate: lui Montalbano îi plăcea foarte mult, însă de la o vreme – și zău dacă înțelegea de ce! – cofetarii se fereau s-o mai prepare.

– Am avut o deplasare la Mìttica, am văzut prăjitura într-o vitrină, m-am gândit la tine și ți-am cumpărat-o. Ai grijă la dinți.

Cu cât se întărea mai mult, cu atât mai gustoasă de venea prăjitura.

– Ce făceai?

– Nimic, citeam o revistă. Hai, vino și tu pe verandă.

Se așezară amândoi pe bancă. Montalbano se-ntoarse să analizeze fotografiile, în vreme ce Anna își sprijini capul în mâini și rămase pe gânduri, contemplând marea.

– Tare frumos e aici, la tine!

– Mda.

– Se aude foșnetul valurilor.

– Mda.

– Te deranjează dacă vorbesc?

– Nu.

Anna tăcu. După un timp, vorbi din nou.

– Eu intru în casă să mă uit la televizor. M-a cam luat cu frig aici.

– Îhî.

Nu voia s-o încurajeze: îi era limpede că Anna voia să se abandoneze uneia din plăcerile sale intime, aceea de a se preface partenera lui, de a se imagina că petrec împreună o seară obișnuită, de rutină, ca oricare alt cuplu. Pe ultima pagină a revistei, Montalbano văzu o fotografie care surprindea interiorul unei peșteri – „peștera de la Fragapane –, care în realitate era o necropolă, un cimitir creștin cu morminte amenajate în interiorul unor rezervoare de apă antice. Fotografia voia să ilustreze într-un fel sau altul recenzia unei cărți abia ieșite de sub tipar, scrisă de un anume Alcide Maraventano și intitulată *Ritualuri funerare în regiunea Montelusa*. Acest eseu foarte bine documentat – scria recenzentul – venea să umple o lacună istorică, căpătând o înaltă valoare științifică prin investigația sagace a unui fenomen ce se întindea în timp din Preistorie până în perioada creștinismului de influență bizantină.

Rămase să mediteze îndelung asupra celor citite în revistă. Nu-i trecuse nicio secundă prin minte – nici măcar prin anticamera cerebelului, cum spunea el – că amfora, bolul cu monede și câinele de teracotă ar fi putut fi elementele unui ritual de înmormântare. Ceea ce era o greșeală din partea sa: probabil că ar fi trebuit să pornească ancheta de la acea stare de fapt. Fu cuprins brusc de o grabă nestăpânită. Se repezi în casă, trase telefonul din priză și-l luă cu el.

– Hei, ce faci? îl iscodi Anna, dezlipindu-și preț de o clipă privirea de la filmul cu gangsteri.

– Mă duc în dormitor să dau câteva telefoane. Aici te-aș deranja.

Formă numărul de la Retelibera și ceru să vorbească cu Nicolò Zito, prietenul său.

– Grăbește-te, Montalbà, peste câteva secunde intru în direct.

– Îl cunoști pe un oarecare Maraventano, care a scris...

– Alcide? Da, îl cunosc. Ce vrei de la el?

– Să-l întreb ceva. Ai numărul lui de telefon?

– N-are telefon. Ascultă, tu rămâi acasă, nu-i așa? O să-l caut eu și pe urmă te anunț ce am rezolvat.

– Trebuie mort-copt să vorbesc cu el, cel mai târziu mâine.

– Cel mult într-o oră te sun și-ți zic ce trebuie să faci.

Stinse lumina veiozei de pe noptieră: pe întuneric îi era mai ușor să mediteze asupra ideii pe care-o prinsese din zbor. Își fixă în minte imaginea mormântului din peșteră, așa cum îl văzuse când intrase acolo prima dată. Eliminând din tablou cele două cadavre, rămâneau un covor, un bol cu monede, o amforă și un câine de teracotă. Trăgând o linie imaginară între ultimele trei obiecte, rezulta un triunghi răsturnat, cu vârful în direcția intrării. În centrul triunghiului fuseseră plasați cei doi morți. Să fi avut toate acestea un sens? Oare trebuia să studieze orientarea triunghiului?

Tot meditând, divagând și lăsându-se purtat pe aripile fanteziei, sfârși prin a ațipi. Deodată – nu, nu știa cât timp trecuse –, auzi telefonul sunând. Răspunse cu voce somnoroasă.

– Ce faci, ai adormit?

– Da, ațipisem.

– Halal să-ți fie! Eu mă dau de ceasul morții pentru tine și tu dormi bine-mersi! Ascultă, Alcide te așteaptă mâine după-amiază, la cinci și jumătate. Locuiește la Gallotta.

Gallotta era un sătuc – patru-cinci case țărănești – la câțiva kilometri de Montelusa, faimos pe vremuri pentru faptul că iarna era imposibil de ajuns acolo din cauza ploilor abundente.

– Dă-mi adresa.

– Da' de unde adresă la Gallotta! Venind dinspre Montelusa, e prima casă pe stânga. O vilă spațioasă, dar lăsată în paragină, care ar face deliciul oricărui regizor de filme horror. N-ai cum să greșești.

Adormi la loc imediat după ce lăsă receptorul în furcă. Se trezi cu o tresărire violentă când simți ceva mișcându-i-se pe piept. Era Anna – uitase complet de ea! –, care, întinsă lângă el în pat, îi descheia unul câte unul nasturii cămășii, lipindu-și tandru buzele pe fiecare petic de piele pe care-l descoperea. Când ajunse în dreptul ombilicului, renunță, ridicându-și capul și strecurându-i mâna pe sub cămașă ca să-i mângâie sfârcurile; apoi își lipi buzele de ale lui Montalbano. Cum bărbatul nu avea nicio reacție la

sărutul ei pasional, Anna își lăsă mâna să coboare dinspre pieptul lui în jos, mângâindu-l și acolo.

În cele din urmă, Montalbano se hotărî să vorbească.

– Vezi, Anna? Nu-i chip și pace! Nu se-ntâmplă nimic.

Anna sări din pat și dintr-un salt ajunse în baie, încuindu-se acolo. Montalbano nu se clinti nici măcar când o auzi plângând în hohote – un plânset infantil, de *picciliddra* căreia i se refuză o prăjitură sau jucăria preferată. Câteva minute mai târziu, îi văzu silueta apărând în pragul ușii de la baie: era îmbrăcată de plecare.

– O jivină sălbatică are mai mult suflet decât tine, spuse, apoi dispăru pe ușa de la intrare.

Lui Montalbano îi trecuse somnul: la ora patru dimineața era încă treaz, dându-și pasiențe cu o pereche de cărți: Degeaba, nici de-al naibii nu-i ieșeau.

Intră în comisariat încruntat, cu o mină îmbufnată: povestea cu Anna îl apăsa încă, avea remușcări pentru felul în care o tratase. În plus, de dimineață îl măcina o întrebare, un dubiu: dacă în locul Annei ar fi fost Ingrid, oare s-ar fi comportat la fel?

– Trebuie să-ți vorbesc urgent.

Mimì Augello se ițise în pragul biroului. Părea foarte agitat.

– Zi-i, ce vrei?

– Să te pun la curent cu rezultatele anchetei.

– Care anchetă?

– În regulă, am înțeles, trec mai târziu.

– Ba nu, rămâi aici și spune-mi la ce anchetă te referi, băga-mi-aș!

– Cum care? Cea cu traficul de armament!

– Ți-am dat cumva eu vreo însărcinare legată de ancheta asta?

– Adicătelea ce, nu mai ții minte? Mi-ai vorbit ieri despre ea. Se subînțelegea, nu-i așa?

– Mimì, de subînțeles se subînțelege un singur lucru: că ești un fiu de cățea! Lăsând-o deoparte pe maică-ta, se subînțelege și asta!

– Uite cum facem: eu îți spun ce măsuri am luat, iar tu hotărăști dacă să continui sau nu.

– Hai, galibardește, zi-mi ce rahat cu moț ai făcut.

– Întâi de toate, m-am gândit că Ingrassia nu trebuie scăpat nicio secundă din vedere; prin urmare, am pus doi oameni de-ai noștri să-l supravegheze zi și noapte. Ascultă ce-ți zic, ăla nu poate nici să se pișe fără să aflu eu.

– Doi oameni de-ai noștri? I-ai pus doi oameni de-ai noștri pe urme? Mimì, nu știi oare că ăla știe despre oamenii noștri și câte fire de păr au în cur?

– Ehe, așteaptă, doar nu-s venit cu pluta! Nu sunt de-ai noștri, adicătelea vreau să spun că nu sunt din Vigàta. Sunt agenți de la Ragòna, detașați la noi din ordinul domnului chestor, la rugămintea mea.

Montalbano îl privi admirativ.

– Carevasăzică așa, ai apelat și la chestor, Mimì! Felicitări, știi să te faci remarcat, nu glumă!

Augello nu răspunse la provocare, preferând să-și continue expozeul.

– Pe urmă, am interceptat și o conversație telefonică, pe care cred c-o s-o găsești interesantă. Transcrierea e la mine în birou, mă duc s-o aduc.

– Probabil c-o știi pe de rost, nu-i așa?

– Da. Însă dac-o citești, s-ar putea să mai descoperi...

– Mimì, sunt sigur că ai descoperit tot ce era de descoperit. Nu mă face să-mi pierd vremea de pomană. Spune-mi cu cine și ce a vorbit.

– Așadar, de la supermarket, Ingrassia telefonează la Catania, la firma Brancato. Cere să vorbească cu Brancato în persoană, care se prezintă la telefon. Atunci, Ingrassia începe să se lamenteze de necazurile întâmpinate la ultimul transport și îi spune celuilalt să facă în așa fel încât camionul să nu mai vină și altă dată înainte de ora stabilită, pentru că data trecută a creat foarte multe probleme. Solicită o întâlnire, cu scopul de a pune împreună la punct un alt sistem de expediție, mai sigur. Ajunși cu discuția aici, Brancato are o reacție pur și simplu uluitoare. Ridică vocea, se înfurie, și se răstește la Ingrassia, întrebându-l cum de are îndrăzneala să-i mai telefoneze. Bâlbâindu-se, Ingrassia îi cere explicații. Iar Brancato i le furnizează: îi reproșează lui Ingrassia că a devenit insolvabil, spunându-i că băncile l-au sfătuit să nu mai aibă niciun fel de raporturi cu el.

– Și Ingrassia cum a reacționat?

– În niciun fel. N-a zis nici cât, nici mâr. A pus receptorul în furcă fără măcar să-i dea ăluilalt bună ziua.

– Știi ce rezultă din convorbirea asta?

– Bineînțeles. Că Ingrassia a solicitat ajutorul mai sus, iar ăia l-au anunțat că l-au scos din joc.

– Rămâi pe urmele lui Ingrassia.

– Îl țin sub supraveghere strictă, doar ți-am spus.

Urmă o pauză.

– Așadar, ce fac? Continui să mă ocup de anchetă sau nu?

Montalbano nu-i răspunse.

– Apăi ticălos ca tine n-am mai pomenit, zău așa! comentă Augello.

– Salvo? Ești singur în birou? Pot să-ți spun ce am de spus?

– Da. De unde suni?

– De acasă, am căzut la pat, cu febră.

– Îmi pare rău.

– Ba nu, nu trebuie să-ți pară rău. E febră de creștere.

– Nu, n-am înțeles. Ce vrea să-nsemne?

– Este genul de febră de care suferă cei mici, *picciliddri*. Durează două-trei zile, temperatura sare la treizeci și nouă, la patruzeci de grade, însă nu-i nimic grav: este un fenomen natural, febra de creștere. După ce trece, *picciliddri* sunt mai înalți cu câțiva centimetri. Sunt sigură că și cu mine se va întâmpla la fel, odată trecută febra, voi mai fi crescut un pic. La minte, nu la trup, evident. Voiam să-ți spun doar atât: că, în calitate de femeie, nimeni nu m-a jignit vreodată așa cum m-ai jignit tu aseară.

– Anna...

– Nu mă-ntrerupe. M-ai jignit îngrozitor. Tu, Salvo, ești un om prefăcut și rău. Nu meritam una ca asta.

– Anna, gândește logic, te rog. Ce s-a întâmplat azi-noapte a fost spre binele tău...

Anna închisese deja. Cu toate că-i dăduse în sute de moduri de înțeles că nu putea fi nimic între ei doi, pe Montalbano îl durea să știe că tânăra suferea ca un câine din cauza lui. Se simțea josnic, chiar mai josnic decât porcii. „La urma urmelor, carnea de porc se mănâncă!“, își spuse.

Găsi ușor vila de la intrarea în Gullotta; atât doar, că i se părea cu neputință să locuiască cineva în dărăpănătura aceea. Mai mult de jumătate din acoperiș era în ruine, cu siguranță că sus, la etajul al treilea, ploua în casă. Chiar și o simplă adiere de vânt făcea ca o persiană – despre care nu înțelegea cum de se mai ținea în balamale – să se trântească zgomotos de perete. În partea superioară a fațadei, zidul exterior prezenta crăpături prin care pătrundea cu ușurință brațul unui om. Cele două etaje inferioare și parterul păreau oarecum mai rezonabile. Urmele de zugrăveala dispăruseră de ani buni, persienele erau, fără excepție, rupte, scorojite și strâmbe, însă cel puțin se puteau închide. La intrarea în curte, o poartă din fier forjat deschisă pe jumătate înspre exterior – probabil că zăcea în poziția aceea din vremuri imemoriale –, buruieni și brazde de noroi uscat. Grădina din față era o aglomerare informă de copaci strâmbi și tufișuri dese – un labirint inaccesibil, compact. Înaintă pe un

drumeag de pietre ieșite din pământ și se opri în fața ușii. Primele umbre ale serii se arătau deja: trecerea de la ora legală la cea solară scurta de fapt zilele, nu le lungea, așa cum se susținea – își zise. Zărind o sonerie, sună. Sau, mai bine zis, doar apăsă butonul, pentru că de auzit, nu auzi niciun zgomot, nici măcar unul îndepărtat. Mai încercă o dată, înainte să priceapă, în sfârșit, că soneria nu funcționa încă de pe vremea descoperirii electricității. Bătu în ușă folosindu-se de un ciocănel metalic ce imita un cap de cal; în cele din urmă, după a treia încercare, auzi zgomot de pași târșâiți. Ușa se deschise, fără ca înainte să se fi auzit zgomot de zăvor tras ori de cheie răsucită în broască: doar o lamentație lungă, de suflet ajuns în purgatoriu.

– Era deschisă. Trebuia doar s-o împingeți, să intrați și să mă strigați.

De vorbit, îi vorbea un schelet. Montalbano nu văzuse în viața lui un om mai uscat. Poate, doar, pe unii aflați pe patul de moarte, descărnați, veștejiți de boală. Însă scheletul din fața sa se ținea pe picioare și, chiar dacă era bine aplecat de spate, părea viu. Purta un anteriu care din negru trăgea acum spre un verde-stins; potgalțul tare de la gât, alb pe vremuri, era acum cenușiu-închis. În picioare, bocanci țărănești cu cuie, cum demult nu se mai găseau de cumpărat. Complet plešuvă, țeasta era de fapt un craniu pe care, ca din joacă, fusese așezată o pereche de ochelari de aur, cu lentile atât de groase, încât Montalbano nu distingea dacă în spatele lor clipea sau nu ceva. „Un

lucru-i sigur – își zise. Ăi doi din grotă, așa morți de cincizeci de ani cum sunt, au mai multă carne pe ei decât popa nostru." Era atât de bătrân, încât comisarul n-ar fi reușit în veci să-i ghicească vârsta.

Îl invită ceremonios să intre, conducându-l spre un salon imens, înțesat literalmente cu cărți: nu le ținea doar pe rafturi, ci și pe pardoseală, unde volumele formau teancuri înalte până în tavan, menținându-se într-un echilibru imposibil. Dinspre ferestrele mascate în întregime de teancurile de cărți nu răzbătea niciun fir de lumină. În toată încăperea, doar trei piese de mobilier: un birou, un scaun, un fotoliu. Pe birou, o lampă pe care Montalbano o identifică dintr-o ochire ca fiind una cu petrol autentică. Bătrânul reverend eliberă fotoliul de cărți, invitându-l pe Montalbano să ia loc.

– Cu toate că nu-mi pot închipui în ce fel v-aș putea fi de folos, iată că vă ascult.

– Așa cum probabil ați fost informat, eu sunt un comisar de poliție care...

– Nu, nu mi-a spus nimeni așa ceva, și nici eu n-am întrebat. M-am pomenit aseară, târziu, cu cineva din sat, care mi-a spus că un domn de la Vigàta vrea să se întâlnească cu mine. Atunci, i-am zis și eu că poate veni azi, la cinci și jumătate. Dacă sunteți comisar, așa cum spuneți, ați nimerit cum nu se poate mai rău. Vă pierdeți vremea degeaba cu mine.

– Adică, de ce îmi pierd vremea degeaba?

– Pentru că eu n-am pus piciorul afară din casa asta de cel puțin treizeci de ani. Păi, de ce să ies? Ce să fac

afară? Fețele cunoscute au dispărut de mult, iar în cele noi nu am încredere. Pe urmă, am pe cineva care trece zilnic pe aici să-mi aducă de-ale gurii: nu-i mare deranjul, la urma urmei nu mă hrănesc cu altceva decât cu lapte și, o dată pe săptămână, supă de găină.

– Ați aflat, probabil, de la televizor...

Nu-și începuse bine fraza, că se și întrerupse brusc: cuvântul „televizor" îi sunase disonant.

– În casa asta nu există electricitate.

– În regulă, atunci poate că ați citit în ziare...

– Nu cumpăr ziare.

Oare de ce insista să înceapă cu stângul? Trase adânc aer în piept și îi povesti pe nerăsuflate totul, de la traficul de arme până la descoperirea celor doi morți din peșteră.

– Așteptați o clipă, să aprind lumina. Dacă ne vedem la ochi, ne înțelegem mai bine.

Răscoli printre hârtiile de pe birou, găsi o cutie de chibrituri și, cu mâini tremurânde, aprinse un băț. Montalbano încremeni.

„Dacă-i scapă din mână, ne prăjim în cinci secunde", își spuse.

Și totuși, operațiunea reuși, numai că situația se înrăutăți, întrucât lampa răspândea o lumină anemică spre o latură a mesei, lăsând însă în beznă zona în care stătea bătrânul. Montalbano văzu cu stupoare cum mâna reverendului se întinse spre mijlocul mesei, punând stăpânire pe o sticlă cu un dop ciudat. Pe masă se mai aflau alte trei – două goale și una plină cu un lichid alb. Nu, nu erau sticle, erau biberoane, fiecare

dotat cu propria lui tetină. Simți că se enervează brusc: bătrânul începuse să sugă zgomotos.

– Îmi cer scuze, dar n-am dinți.

– Totuși, de ce nu încercați să vă beți laptele dintr-un castron, din ceașcă sau, știu eu, cu un pahar?

– Pentru că așa îi simt gustul mai bine. Știți, ca atunci când fumezi pipă.

Montalbano se hotărî c-avea să-și ia tălpășița cât mai curând posibil: se ridică, scoase din buzunar două fotografii pe care i le ceruse lui Jacomuzzi și le întinse în direcția popii.

Animându-se brusc, bătrânul privi fotografiile scheunând.

– Ce se vede acolo, în bol?

– Monede din anii patruzeci.

– În amforă era ceva?

– Nu, nimic... nu s-a găsit nicio urmă... probabil că a fost doar apă, nimic altceva.

Bătrânul rămase o vreme pe gânduri, continuând să morfolească tetina. Montalbano se așeză la loc.

– N-are niciun sens, rosti reverendul, punând fotografiile înapoi pe masă.

16

Montalbano se simțea epuizat sub rafalele de întrebări ale reverendului. Era din ce în ce mai confuz și, în plus, de fiecare când nu știa ce să răspundă,

Alcide Maraventano emitea un soi de schelălăit lung, trăgând în semn de protest o sorbitură din biberon mai lungă și mai zgomotoasă decât celelalte. Trecuse deja la a doua sticlă.

În ce direcție erau orientate capetele cadavrelor?

Amfora era făcută din lut obișnuit sau dintr-unul special?

Câte monede se aflau în bol?

Care era distanța exactă între amforă, bolul cu monede și câinele de teracotă?

În cele din urmă, examenul luă sfârșit.

– N-are niciun sens.

Prin urmare, concluzia interogatoriului venea să demonstreze ipoteza pe care reverendul o emisese de la început. Cu oarecare ușurare – bine camuflată însă –, comisarul crezu că venise vremea să se ridice, să salute și s-o ia din loc.

– Așteptați, unde vă grăbiți?

Resemnat, Montalbano se așeză la loc.

– Nu, ritual funerar nu este, însă s-ar putea să fie altceva.

Dintr-odată, comisarul simți că oboseala-i dispare și că reintră în posesia lucidității mentale dintotdeauna: Maraventano nu-și ținea degeaba tigva pe umeri, ci chiar gândea cu ea.

– Vă ascult, aș fi recunoscător să vă aud părerea.

– Spuneți-mi, l-ați citit pe Umberto Eco?

Lui Montalbano începură să-i transpire palmele.

„Iisuse, sper că nu vrea să-mi dea examen și la literatură!“, își zise, îngăimând apoi cu voce tare:

– Am citit primul său roman și cele două jurnale sumare, care mi se par...

– A, nu, romanele nu i le știu. Mă refeream la *Tratatul de semiotică generală*. Sunt acolo câteva citate care ne-ar ajuta.

– Sunt dezolat, dar nu, nu l-am citit.

– Atunci, măcar *Semeiotiké* de Kristeva?

– Nu, și nici n-am de gând să le citesc, spuse Montalbano, care începea să se înfurie, suspectându-l brusc pe bătrân că voia să-și bată joc de el.

– Cum vreți, se resemnă Alcide Maraventano. În cazul ăsta, o să vă dau un exemplu mai pământesc.

„Cu alte cuvinte, la nivelul meu“, remarcă Montalbano în gând.

– Așadar, dacă dumneavoastră, comisar de poliție cum sunteți, dați peste un mort căruia i s-a îndesat o piatră în gură după ce a fost împușcat, ce gândiți?

– Vedeți dumneavoastră – comentă Montalbano, hotărât să-și ia revanșa –, asemenea procedee sunt de mult depășite. Acum te împușcă fără să mai dea explicații.

– Aha. Cu alte cuvinte, piatra din gura mortului are semnificația unei explicații.

– Desigur.

– Și ce vrea să spună explicația asta?

– Vrea să spună că mortul a vorbit prea multe, că a zis lucruri pe care nu trebuia să le zică ori că era o iscoadă.

– Exact. Prin urmare, ați înțeles explicația respectivă pentru că aveați cunoștință despre codul unui

anumit limbaj, în cazul de față un limbaj metaforic. În schimb, dacă n-ați fi avut habar de codul respectiv, ce ați fi înțeles? Vă spun eu: nimic. Respectivul ar fi reprezentat pentru dumneavoastră un biet mort căruia unii i-au îndesat, în mod in-ex-pli-ca-bil, o piatră în gură.

– Încep să înțeleg, zise Montalbano.

– Acum, să ne întoarcem la cazul nostru: un oarecare ucide doi tineri dintr-un motiv necunoscut nouă. Poate face cadavrele să dispară în mai multe moduri – aruncându-le în mare, îngropându-le în pământ sau în nisipul de pe plajă. În schimb, nu, el le duce într-o peșteră. Și nu doar atât, ci plasează alături un bol cu monede, o amforă și un câine de teracotă. Prin urmare, ce face el?

– Transmite o comunicare, un mesaj, răspunse cu jumătate de voce Montalbano.

– Un mesaj, într-adevăr, pe care însă dumneavoastră nu-l puteți citi pentru că nu cunoașteți codul limbajului său, concluzionă reverendul.

– O clipă, să mă gândesc, zise Montalbano. După o pauză, continuă: Bine, dar mesajul îi era adresat cuiva anume, și în niciun caz nouă, acum, după cincizeci de ani.

– Și de ce nu, mă rog frumos?

Montalbano mai rămase câteva clipe pe gânduri, apoi se ridică.

– Eu o s-o iau din loc, v-am răpit destul timp. Mi-a fost de mare folos ce mi-ați spus.

– Și totuși, aș vrea să vă mai fiu folositor cu ceva.

– Cu ce?

– Mi-ați spus adineauri că în zilele noastre oamenii sunt omorâți fără nicio explicație. N-aveți dreptate: explicațiile există și sunt date întotdeauna; altminteri, dumneavoastră n-ați mai avea meseria pe care o aveți. La mijloc este vorba doar despre coduri, care între timp s-au înmulțit, diversificându-se tot mai mult.

– Mulțumesc, spuse Montalbano.

Doamna Elisa, soția chestorului, le servise la cină anșoa *all'agretto,* o minunăție gătită cu artă și profesionalism desăvârșit, secretul constând în identificarea la milimetru a minutelor pe care tava trebuia să le petreacă în cuptor. După cină, doamna se retrase în sufragerie ca să se uite la televizor, nu înainte însă de a aduce pe biroul din camera de lucru a soțului ei o sticlă de Chivas, una de *amaretto* și două pahare.

La masă, Montalbano vorbise cu entuziasm despre întâlnirea cu Alcide Maraventano, despre modul lui unic de a-și duce traiul, despre cultura și inteligența acestuia, însă chestorul arătase doar un vag interes pentru spusele sale, mai mult din politețe pentru calitatea lui de musafir.

– Ascultă, Montalbano – începu el să vorbească, imediat ce rămaseră singuri –, înțeleg foarte bine râvna de care dai dovadă în găsirea asasinilor din peșteră. Permite-mi totuși o observație: te cunosc de prea mult timp ca să nu-mi dau seama că acest caz, prin turnurile inexplicabile pe care le ia, pur și simplu te va vrăji; pe de altă parte, chiar dacă l-ai rezolva, soluția

dumitale s-ar dovedi absolut inutilă. O inutilitate care, într-adevăr, pe dumneata te-ar încânta, pentru că – scuză-mă că ți-o spun – așa ți-e felul.

– Cum adică, inutilă?

– Așa cum ai auzit, inutilă. Criminalul, sau criminalii, dacă tot ținem cu tot dinadinsul să fim generoși, fie au murit, fie – în cea mai optimistă dintre ipoteze, dat fiind că au trecut totuși mai mult de cincizeci de ani de la comiterea faptei – sunt niște bătrânei trecuți bine de șaptezeci de ani. Ești de acord cu mine?

– Da, recunoscu fără tragere de inimă Montalbano.

– În cazul acesta – și acum o să te rog să mă scuzi, pentru că nu-mi stă în obicei un astfel de limbaj –, înseamnă că dumneata nu te-ai înhămat la o anchetă propriu-zisă, ci pur și simplu îți procuri o masturbare mentală.

Montalbano încasă lovitura în tăcere: nu avea nici forță, nici argumente ca să-i dea replica superiorului său.

– La drept vorbind, ți-aș putea trece cu vederea această slăbiciune, dacă n-aș ști că vei sfârși prin a i te dedica trup și suflet, ignorând alte anchete, mult mai importante.

– A, nu! Asta nu-i adevărat! se împotrivi comisarul.

– Ba da, stimabile, ba da. În orice caz, discuția noastră nu se vrea o rechemare la ordine din partea mea: stăm pur și simplu de vorbă ca doi prieteni, la mine acasă. De exemplu: cum se face că i-ai încredințat cazul – foarte delicat, de altfel – privind traficul de arme adjunctului dumitale? Într-adevăr, dumnealui

este un funcționar demn de tot respectul, însă cu siguranță nu se ridică la înălțimea dumitale.

– N-am încredințat nimic nimănui. El singur a...

– Încetează cu copilăriile astea, Montalbano. Realitatea este că te-ai descotorosit de caz punându-i în cârcă vicelui dumitale cea mai consistentă parte a dosarului. Și știi de ce ai procedat așa? Pentru că știi foarte bine că nu te poți dedica integral anchetei, de vreme ce îți folosești trei sferturi din creier în celălalt caz. Spune-mi, pe cuvântul dumitale de onoare, dacă mă înșel sau nu.

– Nu, nu vă înșelați, recunoscu Montalbano cu onestitate, după o scurtă pauză.

– Și acum, hai să încheiem discuția aici. Să trecem la altceva. De ce naiba refuzi cu atâta obstinație să te propun pentru avansare?

– Bag seama că țineți cu tot dinadinsul să continuați cu torturile, domnule chestor.

Părăsi casa chestorului pe deplin mulțumit, atât pentru porția generoasă de anșoa *all'agretto*, cât și pentru că obținuse o derogare de la propunerea de avansare. Desigur, inventase motive dintre cele mai aiuritoare, totuși superiorul său sfârșise prin a se preface, cu amabilitate, că-l crede pe cuvânt. Altminteri, cum ar fi putut el, oare, să-i spună că-l cuprindea febra doar la simpla idee a unui transfer, a renunțării la propriile tabieturi?

Era încă devreme: până la întâlnirea cu Gegè mai erau două ore. Se gândi să facă o vizită la Retelibera, ca să afle mai multe despre Alcide Maraventano.

– Impresionant, nu-i așa? făcu Nicolò Zito. Ia spune-mi, ți-a făcut faza cu biberonul?

– Ehe, și-ncă cum!

– Să știi că nu-i nimic adevărat. Îi place să se dea în spectacol, atâta tot.

– Ce tot spui acolo? Nu mai are niciun dinte în gură, așa mi-a spus.

– N-ai aflat, oare, că s-au inventat protezele dentare? Are și el una, care funcționează perfect, de altfel. Ba chiar umblă vorba că, uneori, înfulecă câte un sfert de vițel sau câte un ied la cuptor – atunci când, bineînțeles, nu-i nimeni prin preajmă să-l vadă.

– Bine, dar de ce tot teatrul ăsta?

– Pentru că-i un tragedian înnăscut. Sau un comediant, dacă preferi.

– Măcar este într-adevăr preot, sau se preface?

– A fost răspopit.

– Asta să însemne, oare, că tot ceea ce spune sunt pure invenții de-ale lui?

– Din punctul ăsta de vedere, fii pe pace. Este de o erudiție ieșită din comun, iar când afirmă un lucru, devine literă de evanghelie, nu altceva. Apropo, știi că acum vreo zece ani l-a împușcat pe unu'?

– Fugi de-aici!

– Dacă-ți spun! Într-o noapte, un hoț mărunt a intrat la el în casă. A lovit din greșeală unul din teancurile uriașe de cărți de la parter, care s-a prăbușit cu un zgomot infernal. Maraventano, care dormea la etaj, s-a trezit, a coborât și a tras în el cu o flintă – știi, o pușcă din acelea care se încarcă pe țeavă, un

fel de tun portabil. Împușcătura a trezit jumătate de sat, zău așa. Concluzia: hoțul a fost rănit în picior, vreo zece cărți au fost distruse iremediabil, iar omul nostru s-a ales cu o fractură de umăr, din cauza reculului armei. Cu toate acestea, hoțul susține că nu intrase în casă cu intenția de a comite un furt, ci pentru că fusese invitat de Maraventano însuși, care, brusc și fără vreun motiv plauzibil, l-ar fi împușcat. Și să știi că eu înclin să-i dau crezare.

– Cui?

– Așa-zisului hoț.

– Și de ce să fi tras după el cu pușca, mă rog frumos?

– Parcă poate cineva ști ce-i trece prin căpățână lui Alcide Maraventano, zău așa! Poate că pur și simplu a vrut să vadă dacă mai funcționează flinta. Sau poate că a vrut să se dea în spectacol, ceea ce mi se pare și mai probabil.

– Ascultă, acum, că veni vorba, ai cumva pe acasă *Tratatul de semiotică generală* de Umberto Eco?

– Cine, eu? Apăi ce, te-ai scrântit la cap?

De la Retelibera până la locul unde-și parcase mașina, se udă leoarcă. Afară începuse să plouă brusc, cu picături mici, dar foarte dese. Mai avea timp suficient până la întâlnire: se duse acasă, își schimbă hainele, apoi se așeză în fotoliu, la televizor, însă se ridică imediat, ducându-se la masa de lucru să citească o vedere primită cu poșta de dimineață.

Era de la Livia, care, după cum îl anunțase la telefon, se afla într-o vacanță de zece zile la o verișoară din Milano. Pe partea lucioasă, cu nelipsita imagine a Domului, se zărea o dâră luminoasă care traversa fotografia dintr-o parte în cealaltă. Montalbano o atinse cu vârful degetului: era proaspătă, ușor lipicioasă. Se uită cu atenție pe masă. Un melc, un *scataddrizzo* mare, cafeniu-închis, se târa acum pe coperta cărții lui Consolo. Fără să stea pe gânduri – îl apăsa încă dezgustul după coșmarul din urmă cu câteva nopți, Montalbano înșfăcă romanul abia citit al lui Montalbán și îl trânti violent peste cartea lui Consolo. Luat prin surprindere, *scataddrizzo* fu strivit cu un zgomot care lui Montalbano i se păru de-a dreptul grețos. Ieși să arunce cărțile la tomberonul de gunoi: avea să cumpere altele a doua zi.

Gegè nu apăruse încă, însă comisarul știa bine că n-avea mult de așteptat, căci prietenul său se străduia de obicei să fie punctual. Ploaia se potolise, însă se vedea treaba că fluxul venise mare: pe plajă se zăreau din loc în loc bălți întinse, iar nisipul emana o duhoare pătrunzătoare de lemn ud. Își aprinse o țigară. Deodată, sub razele palide ale lunii ițite pe neașteptate dintre nori, zări silueta unui automobil care înainta spre el foarte lent, cu farurile stinse, venind din direcția opusă celei din care sosise el, aceeași dinspre care ar fi trebuit să apară Gegè. Cuprins de panică, deschise torpedoul, scoase pistolul, îl armă și întredeschise portiera, gata să sară din mașină. În clipa

în care cealaltă mașină ajunse în dreptul lui, aprinse brusc farurile. Mașina era a lui Gegè, nu încăpeau dubii, însă nu era deloc exclus ca la volan să nu se fi aflat el.

– Stinge farurile! auzi pe cineva strigând din cealaltă mașină.

Vocea era a lui Gegè și, prin urmare, comisarul se execută. O vreme, stătură de vorbă de la distanță, fiecare din mașina lui, prin geamul lăsat al portierei.

– Ce rahat faci? Era gata-gata să te împușc! se răsti Montalbano, furios.

– Voiam să văd dacă-ți veniră pe urme.

– Cine să-mi vină pe urme?

– Imediat îți spun. De fapt, am ajuns acum o jumătate de oră, da' mă pitii după stânca Punta Rossa.

– Vino-ncoa', spuse comisarul.

Gegè se dădu jos și urcă în mașina lui Montalbano, aproape lipindu-se de el. Dârdâia.

– Ce ai, ți-e frig?

– Nu, da' de tremurat, tremur tot.

Duhnea a frică. Pentru că – Montalbano știa asta din experiență – frica avea un miros special, acru, de nuanță verde-gălbuie.

– Știi cine era ăl de-i făcură felul?

– Gegè, de făcut felul, li-l fac multora. Fii, deci, mai explicit: despre cine vorbești?

– De Petru Gullo vorbesc, ăl de-l omorâră și-i lăsară hoitul la „stână".

– Era un client de-al tău?

– Clientu' meu, el? Apăi, mai degrabă eu îi eram lui client. Salvù, ăla era omu' lu Tano Grecu', zapciul lui era. El e ăl de-mi zise că Tano vrea să se-ntâlnească cu tine.

– Ș-apăi de ce te minunezi așa, Gegè? E aceeași poveste dintotdeauna: învingătorul ia totul, un sistem care acum funcționează de minune și-n politică. Este vremea împărțirii afacerilor lui Tano și, prin urmare, sunt lichidați toți cei care au fost de partea lui. Tu n-ai fost nici partenerul, nici subalternul lui Tano: prin urmare, de ce să te temi?

– Apăi nu – îl întrerupse Gegè –, lucrurile nu stau cum zici tu. Am aflat toată tărășenia pe când eram la Trapani.

– Atunci, dacă nu stau așa lucrurile, zi-mi tu cum stau.

– Umblă vorba că la mijloc fuse o învoială.

– O învoială?

– Apăi da, să trăiți. O învoială între tine și Tano. Umblă vorba că împușcăturile de la casa de „la nuc" n-or fostără decât o bășcălie, o păcăleală, teaftru și atâta tot. Iar ei, ăi mari, îs convinși că la piesa asta de teaftru am contribuitără eu, Petru Gullo și o a treia persoană pe care or s-o lichideze într-una din zilele astea.

Montalbano își aminti de telefonul primit după conferința de presă, când o voce anonimă îl numise comediant *cornuto*.

– Se simt jigniți, continuă Gegè. Nu suportă ideea că tu și Tano i-ați scuipat pur și simplu în față, făcându-i de toată rușinea. Asta-i doare cel mai mult,

nu că le-ați dat de urmă armelor. Prin urmare, eu ce să fac?

– Ești sigur că au ceva de împărțit și cu tine?

– Pun mâna-n foc, Salvù. Altminteri, de ce să fi aruncat leșul lui Gullo taman la „stână", unde-mi fac eu învârtelile? Mai limpede de-atât ce vrei?

Comisarul își aduse aminte de Alcide Maraventano și de disertația lui pe tema limbajelor codificate.

Se prea poate ca totul să fi pornit de la o banală pală de cenușiu pe fondul întunericului dens, ori de la o străfulgerare de o fracțiune de secundă percepută cu coada ochiului: cert este însă că, cu o clipă înainte ca rafala de mitralieră să sfâșie tăcerea nopții, trupul lui Montalbano execută o serie de mișcări automate, dictate de impulsurile transmise frenetic de propriul creier: se aplecă pe jumătate, deschise cu mâna stângă portiera și se aruncă afară din mașină, în vreme ce în jurul lui se declanșase deja infernul – cioburi de parbriz, schije metalice, fulgere ucigătoare care înroșeau bezna profundă. Rămase nemișcat, încastrat între mașina lui și cea a lui Gegè: abia în clipa aceea își dădu seama că ținea pistolul strâns în mână. Când Gegè urcase la el în mașină, îl lăsase pe bord: se vedea treaba că-l înșfăcase din instinct. Zgomotul infernal fu urmat de o liniște ca de plumb: nicio mișcare, nicio adiere, doar susurul valurilor ce se spărgeau de țărm. Apoi, la vreo douăzeci de metri distanță, în direcția în care plaja se sfârșea la poalele colinei de marnă, se auzi o voce.

– *Tutto bene?*

– *Tutto bene*, răspunse o altă voce, de data aceasta foarte aproape de el.

– Asigură-te c-au mierlit-o amândoi și hai să ne cărăm odată de aici.

Montalbano se sforță să-și imagineze mental mișcările pe care celălalt trebuia să le facă pentru a se asigura că el și Gegè dăduseră ortu' popii: cleaf, cleaf – se auzeau pașii celuilalt pe nisipul ud. Montalbano calculă că bărbatul ajunsese drept în spatele mașinii: peste o secundă urma să se aplece și să privească în habitaclu.

Sări în picioare și trase. Un singur foc. Auzi limpede bufnitura trupului prăbușit în nisip, apoi un gâfâit, un soi de gâlgâială sinistră, după care din nou liniște.

– Ia zi-i, Giugiù, totul în regulă? se auzi din nou vocea îndepărtată.

Fără să se urce înapoi la volan, Montalbano se strecură prin portiera întredeschisă și rămase în așteptare, cu mâna stângă pe butonul de aprindere a farurilor. Nu auzea niciun zgomot. Hotărî să joace totul pe-o carte și începu să numere în gând. Când ajunse la cincizeci, aprinse brusc farurile și sări în picioare. La numai zece metri distanță de el se materializă brusc, asemenea unei sculpturi sub razele unui reflector, un bărbat cu o mitralieră în mână: luat prin surprindere, se oprise în loc. Montalbano trase, iar celălalt reacționă prompt, cu o rafală trasă la întâmplare. Comisarul simți o izbitură ca de pumn în șoldul stâng, se clătină, se sprijini cu mâna stângă de capota mașinii și trase din nou: trei focuri la rând.

Bărbatul din lumină execută un salt ciudat, făcu stânga-mprejur și o luă la sănătoasa, în timp ce Montalbano începea să vadă reflexia albă a farurilor devenind galbenă, apoi din ce în ce mai întunecată: ochii i se făceau din ce în ce mai mici, iar capul începu să-i vuiască. Înțelegând că picioarele refuzau să-i mai dea ascultare, se lăsă pe nisip, sprijinindu-se cu spatele de roată.

Se aștepta la o durere intensă, însă când aceasta veni, se dovedi atât de puternică, încât începu să scâncească, să plângă ca un copil.

17

Când se trezi, pricepu imediat că se afla într-un salon de spital; își aminti totul de-a fir a păr: întâlnirea cu Gegè, discuția lor, schimbul de focuri. I se rupsese filmul în momentul în care, zăcând pe nisipul ud, între cele două mașini, resimțise durerea aceea îngrozitoare din șold. Cu toate acestea, filmul nu i se rupsese chiar de tot: își amintea, de exemplu, fața răvășită a lui Mimì Augello și vocea lui întretăiată de spaimă.

– Cum ți-e? Cum te simți? Ambulanța ajunge imediat, n-ai pățit nimic, rămâi calm.

Cum de reușise, totuși, Mimì să-i dea de urmă?

Apoi, când ajunsese deja la spital, un tip în halat alb spusese:

– A pierdut mult sânge.

Apoi, nimica-nimicuța. Încercă să arunce o privire în jur: salonul avea pereți albi și părea foarte curat, cu o fereastră mare prin care se filtrau razele soarelui. De mișcat, nu se putea mișca: i se puseseră perfuzii la ambele brațe. Nu mai simțea durerea din șold, pe care, de altfel, îl percepea mai degrabă ca pe o excrescență moartă a propriului corp. Încercă să-și miște picioarele, însă nu izbuti. Încet-încet, alunecă înapoi, în somnul profund de mai devreme.

Când se trezi din nou era seară: înțelese asta din faptul că luminile din salon erau aprinse. Închise ochii la loc imediat, dându-și seama că în încăpere se aflau și alte persoane, iar el nu avea chef să vorbească cu nimeni. Câteva clipe mai târziu, curiozitatea avu câștig de cauză, iar Montalbano își întredeschise pleoapele doar atât cât să poată vedea printre gene, fără să fie observat de ceilalți. Priveliștea îl îngheță: lângă patul lui, Livia stătea pe un scaun metalic, singurul din încăpere; în spatele ei, în picioare, Anna; de partea cealaltă a patului, tot în picioare, Ingrid. Livia avea ochii înecați în lacrimi, Anna plângea în hohote, iar Ingrid era palidă și foarte trasă la față.

„Iisuse Hristoase!", își spuse în gând Montalbano, îngrozit.

Închise ochii la loc și se refugie grăbit în somnul eliberator.

La ora șase și jumătate a dimineții care lui Montalbano i se păru a fi cea următoare, două surori

intrară în salon, îi făcură toaleta și-i dădură medicamentația. La ora șapte, se prezentă medicul primar, asistat de cinci asistenți, toți în halate albe. Primarul consultă fișa de la picioarele patului, dădu cearșaful deoparte și-i examină șoldul rănit.

– Se pare că totul este în regulă, dădu el sentința. Operația a reușit perfect.

Operația? Despre ce operație vorbea individul acela? Ah, probabil că se referea la extragerea glonțului. Însă – își spuse comisarul – un proiectil de mitralieră nu prea rămânea în corp; de obicei îl străbătea dintr-o parte în cealaltă. Ar fi vrut să-l iscodească pe medic ce și cum, să-i ceară explicații, însă cuvintele refuzau să-i iasă pe gură. Și totuși, doctorul îi prinse privirea și înțelese întrebarea nerostită a comisarului.

– A trebuit să vă operăm de urgență. Glonțul a trecut prin colon.

Prin colon? Adicătelea, ce mama naibii să caute colonu' în șoldul lui stâng? Colonu' n-avea treabă cu șoldul, locul lui era în pântece. Acu' însă, alta era tărășenia: de vreme ce locul colonului era în pântece, nu cumva asta însemna – iar la acest gând, tresări atât de violent, încât medicii se uitară mirați la el – că pe viitor, pentru tot restul vieții adicătelea, avea să se hrănească numai cu terciuri?

– ...terciuri? se auzi în cele din urmă vocea gâtuită a lui Montalbano (se vedea treaba că perspectiva aceea îngrozitoare îi reactivase coardele vocale).

– Ce a zis? întrebă medicul primar, întorcându-se către ai săi.

– Îmi pare c-a spus meciuri, îndrăzni unul.

– Nu, nu, a zis beciuri, interveni un altul.

Ieșiră dezbătând aprins subiectul.

La opt și jumătate, ușa se deschise din nou și prin deschizătura ei se iți mutra lui Catarella.

– Dom'le, cum îi că vă simțăriți?

Dacă exista o persoană pe lume cu care Montalbano considera orice dialog inutil, acea persoană era chiar Catarella. Nu-i răspunse, mulțumindu-se doar să-și miște capul în semn că-i era ceva mai bine.

– Eu mi-s ici, afară, să fac gardă de pază pen' 'mneavoastră. Apăi, în spitalu' ista zici că ești în port, nu altceva: unu' intră, altu' iese, du-te-ncolo, vino-ncoa' și tot așa. Nu s-ar putea fi exclus să intre vreunu' animatizat de rele intenții, care să vrea să-și ducă trebușoara la bun sfârșit. Mă explicai ori ba?

Da, se explicase perfect.

– Ați aflatără, dom'le? Dădui și eu sânge de la mine pentru transfuzionare.

Spunând acestea, se întoarse să facă gardă de pază la ușă. Montalbano își spuse cu amărăciune că-l așteptau ani grei și sumbri, de vreme ce prin vene avea să-i curgă sângele lui Catarella, iar de mâncat, avea să mănânce doar terciuri.

Primele din lunga serie de pupături pe care avea să le primească peste zi veniră din partea lui Fazio.

– Apăi, dom'le, tare bine mai știți 'mneavoastră să trageți cu pistolu', zău așa! Dumnezeiește, ce mai

la deal, la vale! Unuia îi luarăți piuitu' cu un singur glonț, iar pe ălălalt îl rănirăți.

– L-am nimerit și pe celălalt?

– Da, să trăiți. Nu știm în ce loc anume, da' de rănit îl rănirăți. Dom' Jacomuzzi a descoperit o baltă roșiatică la vreo zece metri de mașină: sânge era, zău dacă nu.

– Ați identificat mortul?

– Bine'nțeles.

Scoase o hârtie împăturită din buzunar și începu să citească.

– Munafò Gerlando, născut la Montelusa pe 6 septembrie 1970, celibatar, domiciliat în Montelusa, via Crispi 43, fără semne fizice particulare.

„Nu, n-o să scape niciodată de viciul ăsta, al datelor de stare civilă", își spuse Montalbano, resemnat.

– Probleme cu legea?

– Nimica-nimicuța, dom' comisar. Fără cazier.

Fazio puse hârtia înapoi în buzunar.

– Pentru trebușoare de genu' ăsta, indivizii ca ăștia-s plătiți cu cel mult juma' de milion.

Făcu o pauză: era evident că voia să adauge ceva ce nu-i venea deloc bine. Montalbano se hotărî să-i vină în ajutor.

– Gegè a murit pe loc?

– Nu a suferit. Rafala de mitralieră i-a smuls jumătate de cap.

Intrară și ceilalți. Urmă o avalanșă de pupături și îmbrățișări.

De la Montelusa sosiră Jacomuzzi și doctorul Pasquano.

– Toate ziarele scriu despre tine, îl informă Jacomuzzi.

Era emoționat, dar și un pic invidios.

– Mi-a părut sincer rău că nu am avut ocazia să vă fac autopsia, interveni Pasquano. Tare curios mai sunt să aflu din ce sunteți făcut pe dinăuntru.

– Am ajuns primul la fața locului – spuse Mimì Augello –, iar când te-am văzut în ce hal erai și ce era de jur împrejur, m-am speriat atât de tare, încât puțin a lipsit să nu mă cac în pantaloni.

– Cum de-ai aflat?

– S-a primit la secție un telefon anonim care anunța un schimb de focuri în apropierea zonei Scala dei Turchi. De continuitate era Galluzzo, care m-a sunat imediat acasă. Și tot el mi-a spus o treabă pe care eu, unul, n-o știam. Adicătelea că acolo, în locul unde avuseseră loc împușcăturile, tu obișnuiai să te întâlnești cu Gegè.

– Știa el asta?

– Apăi, din câte se pare, toată lumea știa! Cel puțin jumătate de sat știa unde vă întâlniți voi doi! Când auzii cum stă treaba, nici nu m-am mai îmbrăcat și, așa în pijama cum eram, am dat fuga spre tine...

Montalbano ridică cu greutate mâna, întrerupându-l.

– Păi ce, tu dormi în pijamale?

– Apăi, da, făcu Augello, uluit. De ce întrebi?

– Nu, lasă, nu-i nimic. Zi-i mai departe.

– În timp ce conduceam cu cea mai mare viteză spre tine, am chemat de pe mobil ambulanța. Și bine am făcut, pentru că pierdeai mult sânge.

– Mulțumesc, îi spuse Montalbano, recunoscător.

– Da' de unde atâta mulțumesc? Adicătelea ce, n-ai fi făcut și tu la fel dacă în locul tău m-aș fi aflat eu?

Făcându-și un sumar examen de conștiință, Montalbano alese să nu răspundă.

– A, voiam să-ți mai semnalez un fapt curios, continuă Augello. Primul lucru pe care mi l-ai cerut atunci când te-am găsit lungit în nisip și tânguindu-te, a fost să dau jos de pe tine melcii care ți se târau pe piele. Căzuseși într-un soi de delir, drept pentru care ți-am zis că da, îi iau de pe tine, numai că nu era nici urmă de melci.

Livia intră în salon, îl îmbrățișă cu putere, se puse pe plâns și se strânse la pieptul lui ca și cum ar fi vrut să i se întindă alături.

– Rămâi așa, îi spuse Montalbano.

Îi plăcea să simtă atingerea părului ei pe piept.

– De unde ai aflat?

– De la radio. De fapt, verișoara mea a auzit știrea și mi-a spus. A fost ca o lovitură de măciucă, zău așa.

– Cum ai reacționat?

– Întâi și-ntâi, am sunat la Alitalia și am rezervat un loc la primul zbor spre Palermo, apoi am sunat la comisariatul din Vigàta și am vorbit cu Augello, care a fost foarte amabil, m-a asigurat că totul va fi

bine și s-a oferit să vină să mă ia de la aeroport. În mașină, pe drum, mi-a povestit totul.

– Livia, spune-mi sincer: cât e de grav ce am?

– Nu-i grav deloc, judecând după ceea ce s-a întâmplat.

– Am rămas beteag pe viață?

– Salvo, ce tot spui acolo?

– O să mănânc toată viața necondimentat?

– Dumneata mă legi de mâini și de picioare, zău așa, îi spuse chestorul, surâzând.

– Păi, de ce?

– Pentru că o faci pe șeriful din Vestul Sălbatic sau, dacă preferi, pe răzbunătorul de la miezul nopții și ajungi pe prima pagină a ziarelor și în știrile de deschidere ale telejurnalelor.

– Păi, nu-i vina mea.

– Într-adevăr, nu-i vina dumitale, însă nu va fi nici a mea dacă mă voi vedea obligat să te promovez. N-ar fi rău să stai la cutie o vreme. Din fericire, vreme de trei săptămâni nu te vei putea mișca din salonul acesta.

– Atât de mult?

– Apropo, la noi, la Montelusa îl avem oaspete zilele acestea pe subsecretarul de stat Licalzi. A venit, zice el, ca să sensibilizeze opinia publică în legătură cu lupta antimafia, manifestându-și intenția de a-ți face o vizită la spital în după-amiaza aceasta.

– Nu vreau să-l văd! aproape că urlă Montalbano, ieșindu-și brusc din fire.

Altul care linsese blidele mafiei, iar acum se reciclase – tot cu acordul mafiei, desigur – în apărător al legii!

În clipa aceea, în salon își făcu apariția medicul primar. Cum în încăpere se aflau nu mai puțin de șase persoane, bărbatul se înfurie.

– Nu mi-o luați în nume de rău – spuse –, însă vă rog insistent să-l lăsați singur. Are nevoie de odihnă.

Unul câte unul, vizitatorii se făcură nevăzuți, în vreme ce doctorul se întoarse spre asistentă, ordonând:

– Gata cu vizitele pe ziua de azi.

– Subsecretarul nostru pleacă în după-amiaza asta, pe la ora cinci, îi spuse chestorul lui Montalbano cu voce scăzută. Din nefericire, date fiind recomandările medicului curant, nu va putea trece pe aici să te salute.

Își zâmbiră.

Câteva zile mai târziu, îi scoaseră perfuziile și-l lăsară să-și țină telefonul mobil pe noptieră. În aceeași dimineață, veni să-l viziteze Nicolò Zito, încărcat cu daruri ca un Moș Crăciun.

– Ți-am adus televizor, un aparat video și o casetă. A, da, și ziarele care scriu despre tine.

– Pe casetă ce e?

– Am copiat și montat toate prostiile pe care eu, ăi de la Televigàta și de la alte televiziuni le-am debitat pe seama întâmplării tale.

– Alo, Salvo? Mimì sunt. Cum te simți astăzi?

– Mai bine, mulțumesc.

– Te-am sunat ca să-ți spun că l-or omorâtără pe prietenu' nostru Ingrassia.

– Exact cum mi-am închipuit. Când s-a întâmplat?

– Azi-dimineață. L-or împușcatără în mașină, din mers, în timp ce se îndrepta spre oraș. Erau doi, călare pe o motocicletă de viteză. Agentul care îl urmărea n-a putut decât să încerce să-i acorde primul ajutor, însă nu mai era nimic de făcut. Uite care-i treaba, Salvo, mâine-dimineață trec pe la tine: trebuie să-mi relatezi, în mod oficial, detaliile referitoare la schimbul de focuri din seara aceea.

O rugă pe Livia să-i pună să vadă caseta: nu c-ar fi fost din cale-afară de curios, dar măcar așa își mai trecea timpul. Cumnatul lui Galluzzo, de la Televigàta, se lansa într-o fantezie demnă de un scenarist de film gen *Indiana Jones și căutătorii arcei pierdute*. În opinia lui, schimbul de focuri era consecința directă a descoperirii celor două cadavre mumificate din peșteră. Oare ce mare taină, îngrozitoare și indescifrabilă, se ascundea în spatele acelui delict îndepărtat în timp? Jurnalistul nu se rușină chiar să amintească – numai în trecere, într-adevăr – de tristul sfârșit al arheologilor care descoperiseră mormintele faraonilor, asociindu-l cu schimbul de focuri căruia îi căzuse victimă comisarul.

Montalbano râse atât de tare, încât la un moment dat simți că durerea acută din șold îi revenise. Apoi, pe ecran apăru mutra lui Pippo Ragonese, comentatorul politic al aceleiași televiziuni private: ex-comunist,

ex-democrat-creștin, actualmente exponent de marcă al noului partid reformator. Fără menajamente, Ragonese emise o întrebare retorică: oare ce căuta comisarul Montalbano în compania unui proxenet și traficant de droguri notoriu, despre care umbla vorba că i-ar fi fost prieten apropiat? Acest gen de anturaj era oare în spiritul rigorii morale căreia orice funcționar public era obligat să i se supună? Vremurile se schimbaseră – își concluzionă analistul pledoaria pe un ton sever – și, grație noului guvern, vântul reformelor sufla cu putere peste țară: prin urmare, cine voia să meargă mai departe trebuia să țină pasul timpurile moderne. Tabieturile de odinioară, apucăturile de modă veche trebuiau abandonate o dată pentru totdeauna.

De supărare, Montalbano simți din nou durerea acută de la șold, de data aceasta atât de puternică, încât începu să scâncească. Livia sări de pe scaun și se duse să închidă televizorul.

– Așa-ți trebuie, dacă ai ajuns să faci caz de cuvintele unui ticălos ca Ragonese.

După o jumătate de oră de insistențe și rugăminți, Livia ceda și deschise din nou televizorul. Urma comentariul lui Nicolò Zito: afectuos, indignat, rațional. Afectuos față de prietenul său, comisarul Montalbano, căruia îi transmitea cele mai sincere urări, indignat pentru că, în ciuda tuturor promisiunilor guvernului, mafia continua să aibă mână liberă în Sicilia, rațional pentru că făcea legătura între

arestarea lui Tano Grecu' și descoperirea armelor din peșteră. Le reamintea telespectatorilor că acele două lovituri de grație aplicate criminalității organizate fuseseră opera comisarului Montalbano, devenit astfel un adversar al mafiei atât de periculos, încât trebuia cu orice preț scos din joc. Nu se abținu să ia răspăr ipoteza că ambuscada fusese, de fapt, răzbunarea celor doi morți al căror mormânt din peșteră fusese profanat: oare cu ce bani îi plătiseră pe sicari? Nu cumva cu monedele ieșite din circulație găsite în ulcica de la căpătâiul lor?

Apoi, cuvântul îi revenea jurnalistului de la Televigàta, care-i lua un interviu cu Alcide Maraventano, definit cu această ocazie drept „specialist în științe oculte". Preotul răspopit purta o sutană cârpită cu petice multicolore și-și sugea tacticos biberonul. În fața întrebărilor insistente care voiau să-l facă să admită legătura dintre ambuscada împotriva comisarului și așa-zisa profanare a mormântului din peșteră, Maraventano se prevală de toată măiestria sa de actor hârșit, admițând și nu prea legătura, lăsându-i pe toți într-o incertitudine confuză. În sfârșit, caseta realizată de Zito se încheia cu sigla tabletei politice a lui Ragonese. Atât doar, că în locul acestuia apăru un jurnalist necunoscut, care îi anunța pe stimații telespectatori că reputatul său coleg de studio se afla în imposibilitatea de a apărea în fața camerelor de luat vederi, dat fiind că fusese victima unei brutale agresiuni. Cu o noapte în urmă, în timp ce se întorcea spre casă după obișnuita sa emisiune de la Televigàta, Ragonese

fusese agresat și jefuit de câțiva răufăcători rămași neidentificați. Apoi, jurnalistul se lansă într-o violentă tiradă acuzatoare la adresa forțelor de ordine, care nu mai erau în măsură să garanteze ordinea publică și siguranța cetățenilor onești.

– De ce a ținut Zito să-ți înregistreze materialul acesta, din moment ce nu spune nimic despre tine? îl iscodi cu candoare Livia, care, fiind din Nord, nu se pricepea să intuiască anumite subînțelesuri.

Augello punea întrebările, în vreme ce Tortorella întocmea procesul-verbal al interogatoriului. Montalbano povesti mai întâi despre Gegè, amintind că fuseseră colegi de școală și prieteni, și că această prietenie dăinuise în timp, în ciuda faptului că ajunseseră la un moment dat de partea opusă a baricadei. Insistă să se noteze în procesul-verbal faptul că în seara incidentului, Gegè insistase să se întâlnească cu el, însă abia dacă apucaseră să schimbe două-trei cuvinte de salut înainte de a fi atacați.

– Voia să-mi aducă la cunoștință ultimele zvonuri care circulau în legătură cu traficul de armament, un subiect despre care credea că m-ar fi putut interesa. Însă n-a apucat să termine ce avea de spus.

Augello se prefăcu a-l crede pe cuvânt, iar Montalbano avu astfel posibilitatea să povestească cu de-amănuntul diferitele faze ale schimbului de focuri.

– Acum, e rândul tău, îi spuse el lui Mimì.

– Mai întâi, semnează procesul-verbal, făcu Augello.

Montalbano semnă, apoi Tortorella îl salută milităreşte şi se întoarse la comisariat. Prea multe nu erau de povestit – începu Augello –, decât că maşina lui Ingrassia fusese depăşită în trafic de o motocicletă, cel de pe locul din spate se întorsese spre el începând să tragă la foc automat şi gata, ura şi la vară cald: maşina lui Ingrassia ieşise de pe şosea, căzând într-o râpă.

– Au vrut să scape de uscături, comentă Montalbano. Apoi, simţind că fusese scos din joc, îl iscodi pe celălalt cu o uşoară melancolie în voce: Cum aveţi de gând să procedaţi?

– Am avertizat deja comisariatul de Catania şi am primit asigurări că Brancato nu va fi scăpat din ochi.

– Să sperăm c-o să fie bine, spuse Montalbano.

Augello n-avea de unde să ştie, însă era foarte probabil ca, avertizându-şi colegii de la Catania, să fi semnat de fapt condamnarea la moarte a lui Brancato.

– Cine-s autorii? îl iscodi sec Montalbano, după o pauză.

– Autorii cui?

– Ia uită-te colea.

Acţionă telecomanda, lăsându-l să vizioneze materialul despre agresiunea asupra lui Ragonese. Mimì recită cu măiestrie rolul unuia celui care nici usturoi n-a mâncat, nici gura nu-i miroase.

– Pe mine te găsişi să mă-ntrebi? De unde să ştiu eu? La urma urmelor, nu-i jurisdicţia noastră, de vreme ce Ragonese locuieşte la Montelusa.

– Tare-ți mai place s-o faci pe copilu' neștiutor, Mimì! Na, ia de-aici, suge degețelu'!

Și-i arătă degetul mijlociu.

18

Nu trecu bine săptămâna, că în locul vizitelor, pupăturilor, îmbrățișărilor și telefoanelor de felicitări și urări de sănătate se instalară singurătatea și plictiseala. O convinsese pe Livia să se întoarcă la Milano, la verișoara sa: n-avea niciun rost să-și irosească zilele de concediu cu el; cât despre excursia la Cairo pe care o programaseră împreună, nu mai era cazul să discute acum despre ea. Căzuseră de acord ca Livia să se întoarcă la Vigàta atunci când comisarul avea să fie externat, urmând să stabilească atunci cum să-și petreacă cele două săptămâni de concediu rămase.

Încetul cu încetul, și zarva din jurul lui Montalbano și al faptelor sale vitejești deveni ca un ecou îndepărtat, stingându-se apoi cu totul. Singurii care veneau zilnic să-i mai țină de urât erau Augello și Fazio: se întrețineau o vreme, atât cât să-i aducă la cunoștință ultimele noutăți și stadiul diferitelor anchete în derulare.

De cum deschidea dimineața ochii, Montalbano medita la un singur lucru: cei doi morți de la *crasticeddru*. Se întreba când avea oare să fie lăsat în sfânta pace, să nu-l mai frece nimeni la icre, având astfel

posibilitatea să dezvolte un raționament logic, din care să rezulte una din obișnuitele sale sclipiri de geniu, o deducție triumfătoare. Cel mai bine era să profite de ocazie – își spunea și începea să recapituleze iar și iar întreaga întâmplare, cu aceeași înfocare a unui armăsar în galop. După o vreme însă, galopul se transforma în trap, sfârșind prin a deveni un mers legănat, la pas, până când, în cele din urmă, un soi de torpoare dulce punea stăpânire pe trupul și mintea lui.

„Probabil că din cauza convalescenței", își spunea.

Se așeza într-un fotoliu, cu un ziar sau o revistă în mână, însă pe la jumătatea unui articol ceva mai lung pleoapele îi deveneau din ce în ce mai grele și în cele din urmă aluneca într-un somn agitat.

Pe masa din bucătărie îl aștepta un bilet de la menajera Adelina.

> Prigaderu' Fassio îmi lăsă vorbă că azi îi ziua în care 'mneavoastră vă-nturnați acas'. Eu mi-s tot aici și vă zic sănătate. Prigaderu'-mi mai zise că tre' să vă țin ușurel cu de-ale gurii. Adelina.

Montalbano se grăbi să controleze ce intenționase să spună femeia prin expresia „să vă țin ușurel cu de-ale gurii": în frigider îl așteptau două porții de merluciu proaspăt, numai bun de condimentat cu ulei de măsline și lămâie. Trebuia să se reobișnuiască încetul cu încetul cu casa: începu prin a scoate telefonul din priză. Îl aștepta un teanc de corespondență, însă

nu deschise nicio scrisoare și nu-și aruncă privirea pe nicio vedere. Mâncă, apoi se culcă.

Înainte să adoarmă, se întoarse cu gândul la o întrebare care-l muncea de câteva zile: dacă doctorii îl asiguraseră că avea să-și recapete forțele pe deplin, oare de ce simțea totuși că-l înecă melancolia?

Primele zece minute conduse crispat, mai atent la reacțiile propriului șold decât la drum. Apoi, dându-și seama că suporta bine scuturăturile pricinuite de gropile din asfalt, acceleră, traversă Vigàta, se încadră pe șoseaua spre Montelusa, iar la bifurcația spre Montaperto o luă la stânga, parcurse doi-trei kilometri și se strecură pe un drumeag de țară, oprindu-se în cele din urmă pe un tăpșan unde se înălța o casă veche, țărănească. Se dădu jos din mașină și privi în curte. Marianna, sora lui Gegè, care pe vremuri îi fusese învățătoare, stătea pe un scaun din pai, făcându-și de lucru cu o canistră stricată. Dând cu ochii de comisar, alergă să-l întâmpine.

– Salvù, apăi știam eu c-ai să vii să mă vezi, cum nu?

– Sunteți prima persoană pe care o vizitez de când am ieșit din spital, îi spuse Montalbano, îmbrățișând-o.

Mariannina începu să plângă încetișor – fără tânguieli, doar lacrimi și-atât –, iar Montalbano simți că i se umezesc și lui ochii.

– Trage-ți de colea un taburet, spuse Mariannina.

Comisarul își trase scaunul lângă ea, iar femeia îi luă o mână într-ale ei, mângâindu-i-o.

– A suferit?

– Nu. Încă se mai trăgea când am înțeles că Gegè murise pe loc, de la prima rafală. Apoi mi-au confirmat și colegii. Cred că nici măcar n-a apucat să înțeleagă ce se întâmplă.

– Da-i adevărat că-l omorâși pe ăl de-l împușcă pe Gegè?

– Da.

– Apăi află de la mine că, de acolo unde-i el acu', Gegè al meu trebuie că-i tare mulțumit.

Mariannina suspină, apoi strânse și mai tare mâna comisarului.

– Gegè te iubea din tot sufletu'.

Prietenul meu de suflet[1], îi trecu prin minte lui Montalbano titlul unui poem.

– Și eu țineam tare mult la el, spuse.

– Mai ții minte cât de *tinto* era?

Tinto, copil obraznic, pușlama. Pentru că lui Montalbano îi era limpede acum că Mariannina nu se referea la Gegè cel din ultimii ani, care avea serioase probleme cu legea, ci la vremurile de demult când fratele ei mai mic, de-o șchioapă fiind, se dovedise o pramatie mereu pusă pe șotii. Montalbano zâmbi.

– Mai țineți minte când a aruncat o petardă în cazanul de cupru pe care unu' se chinuia să-l repare, iar omu' a leșinat din sperietură?

– Sau când a vărsat o călimară plină-ochi cu tuș în geanta lu' madam Longo, învățătoarea?

---

[1] În orig., *Meu amigo de alma,* titlul unui poem al poetului portughez Mário de Sá-Carneiro (1890–1916) (n. tr.).

Vreme de două ceasuri încheiate vorbiră despre Gegè și aventurile lui, limitându-se însă numai la episoade care datau cel mult din perioada adolescenței sale.

– S-a făcut târziu, eu o iau spre casă, spuse la un moment dat Montalbano.

– Te-aș fi poftit să rămâi colea, să mănânci cu mine, numa' că eu gătesc bucate cam grele pentru pântecele tău.

– Adicătelea ce, de exemplu?

– *Attuppateddri* în sos.

Attuppateddri, adicătelea soiul acela de melci cafeniu-deschis care în perioada hibernării eliminau o substanță clisoasă care, solidificându-se, astupa – adicătelea *attuppare,* cum le zicea și numele – orificiile cochiliei. Imaginea îl îngrețoșă pe Montalbano, care fu tentat să refuze invitația. Apoi își spuse: oare până când avea să mai fie terorizat de acea obsesie? În cele din urmă, hotărî să-și sfideze și pântecele, și propriul psihic, acceptând propunerea Marianninei. Fața în față cu farfuria, care emana o aromă delicată – într-o nuanță îmbietoare de ocru, după cum o identifică el –, se forță să-și facă curaj; însă după ce reuși să extragă din cochilie primul *attuppateddru* și să-i simtă gustul, se simți dintr-odată eliberat: acum, odată ce obsesia dispăruse, iar melancolia fusese exorcizată, nu mai avu nicio îndoială că și pântecele avea să-și reintre curând în drepturi depline.

Ajuns la comisariat, fu întâmpinat cu pupături și îmbrățișări care aproape că-l sufocară. Ba chiar i se

păru că Tortorella mersese până-ntr-acolo încât își ștersese o lacrimă din colțul ochilor.

– Apăi, eu știu bine ce-nseamnă să te-ntorci printre ai tăi după ce te-or împușcatără tâlharii!

– Augello unde-i?

– La 'mneavoastră în camera de birou.

Deschise ușa brusc, fără să bată: Mimì sări ca ars de pe scaunul dindărătul biroului și, ca și cum tocmai fusese surprins la furat, obrajii i se împurpurară brusc.

– N-am atins ni'ca din ce-i al tău. Atât doar, că de aici, telefoanele...

– Mimì, ai procedat exact cum trebuia, i-o tăie scurt Montalbano, reprimându-și cu greu dorința de a-l scoate de acolo cu șuturi în cur pe intrusul care-ndrăznise să se așeze pe scaunul lui.

– Voaim să trec chiar azi pe la tine pe acasă, spuse Augello.

– Ce să cauți acolo?

– Să organizez dispozitivul de pază și protecție.

– Paza și protecția cui?

– Adicătelea cum, a cui? A ta. Au dat-o în bară o dată, dar asta nu înseamnă că n-or să încerce din nou să-ți ia maul.

– Te înșeli, n-o să mi se întâmple nimic. Pentru că, vezi tu, Mimì, ăl din cauza cui am fost împușcat ești chiar tu.

Avu sentimentul că Augello fusese cuplat pe neașteptate la o priză de supravoltaj, într-atât de roșu deveni la față. Apoi îl cuprinse tremuriciul, iar

sângele din obraji i se scurse brusc într-o direcție necunoscută, lăsându-l galben ca un mort.

– Ce-ți trece prin minte de vorbești așa? reuși el să îngaime cu mari eforturi.

Montalbano aprecie că i-o plătise celuilalt cu vârf și îndesat pentru îndrăzneala de a pune stăpânire pe biroul lui: acum, era cazul s-o lase mai moale.

– Calmează-te, Mimì. M-am exprimat eu greșit, asta-i. Voiam să spun că tu ești cel ce a pus în mișcare mecanismul care a avut drept rezultat rănirea mea.

– Fii mai explicit, spuse Augello, prăbușindu-se pe scaun și trecându-și febril batista pe față și pe frunte.

– Dragul meu, realitatea este că, fără să-mi ceri sfatul, ba chiar fără să mă întrebi dacă eram sau nu de acord cu tine, l-ai pus pe Ingrassia sub urmărire. Adicătelea, ce credeai tu, că omu' nostru era atât de nătărău încât să nu-și dea seama? Probabil că nu i-a luat decât câteva ore ca să realizeze că are „coadă". Însă a crezut – și pe bună dreptate – că ordinul de a-l pune sub urmărire venea de la mine. Știa bine că făcuse câteva greșeli impardonabile pentru care, de altfel, îl și luasem de câteva ori la întrebări. Ca să-și refacă reputația în ochii lui Brancato, cel ce intenționa să-l lichideze – după cum rezulta din convorbirea lor telefonică pe care mi-ai relatat-o chiar tu –, Ingrassia a tocmit doi ucigași plătiți cu gând să mă elimine. Din fericire, planul i-a dat greș. În consecință, Brancato – ori careva de mai sus – a hotărât că s-a săturat până-n gât de Ingrassia și de găselnițele lui care-i puneau pe toți în pericol (să nu uităm asasinarea inutilă a

bietului *cavaliere* Misuraca), dând ordin să fie ras de pe fața pământului. Prin urmare, dacă nu te-ai fi grăbit să pui câțiva agenți pe urmele lui Ingrassia, Gegè ar mai trăi și astăzi, iar eu n-aș avea acum durerea asta enervantă de șold. Asta-i.

– Dacă lucrurile stau într-adevăr așa, atunci da, ai tot dreptul să spui ce ai spus adineauri, rosti Mimì, complet năucit.

– Chiar așa stau, poți pune mâna-n foc și curu' la bătaie că așa stau.

Avionul se opri foarte aproape de clădirea aeroportului, iar pasagerii nu mai fură nevoiți să transbordeze în autobuzele de pistă. Montalbano o zări pe Livia coborând scara avionului și îndreptându-se cu privirea în pământ spre intrarea în clădire. Se ascunse în mulțime și rămase mai departe s-o privească cum, după o lungă așteptare, își lua geamantanul de pe banda rulantă pentru bagaje, îl punea pe un cărucior, îndreptându-se apoi spre stația de taxiuri. Cu o seară în urmă, stabiliseră la telefon ca ea să vină cu trenul de la Palermo la Montelusa, el limitându-se s-o aștepte la gară. Apoi însă, se hotărâse să-i facă o surpriză și s-o aștepte la aeroportul de la Punta Raìsi.

– Singurică, singurică? Vă deranjează dacă fac și eu câțiva pași cu dumneavoastră?

Livia, care se îndrepta cu pas hotărât spre stația de taxiuri, se opri brusc și scoase un țipăt.

– Salvo!

Se îmbrățișară, fericiți.

– Doamne, ce bine arăți!

– Și tu la fel, spuse Montalbano. Mă uit la tine de mai bine de jumătate de oră. De când ai coborât din avion.

– Păi, de ce nu te-ai arătat mai devreme?

– Îmi place să te observ în timp ce-ți duci existența în absența mea.

Urcară în mașină, iar Montalbano, în loc să învârtă cheia în contact, o îmbrățișă din nou, o sărută tandru, apoi îi puse o mână pe sân, se aplecă spre genunchii ei, atingându-i cu obrazul, apoi urcă lent înapoi, spre pântec.

– Hai s-o ștergem mai repede de aici, spuse Livia, cu răsuflarea întretăiată. Altminteri ne arestează pentru comiterea de acte obscene în locuri publice.

Pe drumul spre Palermo, comisarul îi făcu o propunere care abia atunci îi trecuse și lui prin minte.

– Ne oprim în oraș? Mă gândeam să te duc să vezi bazarul Vuccirìa.

– L-am văzut deja. Pictat de Guttuso.

– Da' de unde, tabloul acela nu face doi bani, crede-mă pe cuvânt. Uite, luăm o cameră la hotel, hoinărim prin oraș, dăm o raită prin Vuccirìa, dormim bine peste noapte, iar mâine-dimineață plecăm spre Vigàta. La urma urmelor, n-am altceva de făcut, pot foarte bine să mă consider un simplu turist.

Ajunși la hotel, uitară imediat de promisiunea de mai devreme, aceea că aveau să facă un duș, după care să iasă imediat în oraș. Întârziară în cameră făcând

dragoste, apoi adormiră. Se treziră peste câteva ore și o luară de la început. Când, în cele din urmă, părăsiră hotelul, afară se lăsase deja seara. Se îndreptară direct spre Vuccirìa. În scurt timp, pe Livia o năuciră amestecul de voci, invitațiile, strigătele negustorilor, hărmălaia, dialogurile arțăgoase, încăierările izbucnite din te miri ce, culorile atât de aprinse, încât păreau trucate, pictate de un artist. Mirosul de pește proaspăt se întrepătrundea cu parfumul mandarinelor, cu izul măruntaielor de miel fierte și apoi asezonate cu caşcaval din belşug – aşa-zisa *mèusa* –, cu aroma de omletă abia scoasă de pe foc, totul într-o fuziune irepetabilă, aproape magică. Montalbano se opri în fața unei dughene cu haine uzate.

– Pe vremea studenției, când veneam la Vuccirìa ca să înfulec pâine cu *mèusa* – care, dac-ar fi s-o mănânc astăzi, probabil că mi-ar face ficatul țăndări –, prăvălia aceasta era unică în lume. După cum vezi, acum se vând aici haine uzate, însă pe vremea aceea toate rafturile din magazin erau pur și simplu goale; proprietarul, don Cesarino, stătea liniștit în spatele tejghelei – la fel de curată și lipsită de marfă ca și galantarele – și-și primea clienții.

– Păi, bine, dacă galantarele erau goale, de unde clienți?

– Nu erau ele chiar goale, ci mai bine-zis erau încărcate de dorințe, de solicitări, de cereri. De fapt, don Cesarino vindea mărfuri furate pe comandă. Adicătelea, te duceai la el și-i spuneai: am nevoie de un ceas de mână aşa și pe dincolo; sau: îmi trebuie

un tablou, ce știu eu, să zicem un peisaj marin de secolul al XIX-lea; sau: vreau să fac rost de un inel de genul cutare. El îți lua comanda, o scria pe un petic de hârtie de împachetat – știi tu, dintr-aceea galbenă și aspră de pe vremuri –, negocia prețul și apoi îți spunea în ce zi să revii. La data stabilită, nicio zi mai mult sau mai puțin, don Cesarino scotea de sub tejghea marfa comandată și ți-o livra prompt. N-a avut niciodată reclamații.

– Iartă-mă că te-ntreb, totuși de ce-i mai trebuia să țină o prăvălie? Vreau să spun: o meserie ca asta putea s-o practice oriunde, la masă într-un bar, la colț de stradă...

– Știi cum îi spuneau prietenii lui de aici din Vuccirìa? Don Cesarino *u puttiaru,* adicătelea negustoru' cu dugheana. Pentru că el, don Cesarino, nu se considera nici tăinuitor, nici traficant, cum se spune în limbaj polițienesc, ci era un negustor ca oricare altul, iar dugheana, pentru care plătea conștiincios chiria și toate angaralele, venea să stea mărturie în acest sens. Altfel spus, nu era o afacere de fațadă, o acoperire.

– Un lucru-i sigur: voi, ăștia de aici, sunteți cu toții săriți de pe fix. Asta-i!

– Ca pe propriul meu fiu! Lăsați-mă să vă îmbrățișez ca pe copilul meu! exclamă soția lui dom' director, trăgându-l spre ea și ținându-l o vreme strâns la piept.

– Nu vă puteți închipui cât de îngrijorați am fost pentru dumneavoastră! îi ținu isonul soțul.

Fostul director de liceu îi telefonase de dimineață, invitându-l la cină, însă Montalbano îl refuzase politicos, propunând în schimb o întâlnire la amiază. Îl conduseră amândoi în sufragerie.

– Propun să intrăm imediat în subiect, ca să nu vă irosiți timpul din cauza noastră, începu directorul Burgio.

– Am tot timpul din lume la dispoziție. La urma urmelor, momentan sunt șomer.

– Data trecută, când ați luat cina aici, la noi, soția mea v-a spus la un moment dat că eu am obiceiul să spun despre ea că este o femeie fantastică. Ei bine, imediat după plecarea dumneavoastră, dumneaei s-a pus pe debitat fantezii. Ca să fiu sincer, intenționam să vă contactez mai de mult, însă vi s-a întâmplat ceea ce știm cu toții.

– Nu vrei să-l lăsăm pe domnul comisar să judece singur dacă ce spun eu e fantezie sau nu? interveni ușor ofuscată doamna. Apoi, pe același ton polemic, adăugă: Spui tu sau spun eu?

– Fanteziile sunt apanajul tău.

– Nu știu dacă vă mai amintiți, însă atunci când l-ați întrebat pe soțul meu dacă i-ar putea da de urmă lui Lillo Rizzitano, el v-a răspuns că nu mai știe nimic despre acesta din iulie 1943. În clipa aceea, mi-am amintit ceva, și anume că exact în aceeași perioadă a dispărut și o prietenă de-a mea. Mai bine zis, a reapărut ceva mai târziu, însă cu o înfățișare cam stranie, care...

Montalbano simți că-l străbate un fior rece pe șira spinării: cei doi găsiți în mormântul din peșteră fuseseră uciși pe când erau încă foarte tineri.

– Ce vârstă avea prietena dumneavoastră?

– Șaptesprezece ani. Însă arăta mult mai matură ca mine, care eram încă o copilă neștiutoare. Eram colege de clasă.

Luă un plic de pe o măsuță, îl deschise și scoase din el o fotografie, pe care i-o întinse lui Montalbano.

– Am făcut-o în ultima zi de școală, eram în anul trei de liceu. Ea este prima din stânga, pe ultimul rând, iar lângă ea mă puteți vedea pe mine.

Toate surâzătoare, în uniforma fascistă a Tinerelor Italience; un profesor care executa salutul roman.

– Pe atunci, viața în Sicilia devenise un coșmar din cauza bombardamentelor, iar școlile s-au închis încă de la sfârșitul lui aprilie. Drept consecință, am scăpat de teribilul examen de bacalaureat, fiind promovați sau lăsați repetenți prin decizia colegiului profesoral. Apoi, Lisetta – așa se numea această prietenă a mea, Lisetta Moscato – s-a mutat cu familie cu tot într-un sătuc din inima insulei. Îmi scria mereu, cam la două zile, iar eu îi păstrez scrisorile și în ziua de azi; în sfârșit, pe cele care mi-au parvenit, pentru că, vedeți dumneavoastră, în vremuri ca acelea, poșta... Mai târziu, și familia mea s-a mutat din Vigàta, însă noi ne-am stabilit pe continent, în casa unui frate al tatei. Imediat după terminarea războiului, i-am scris din nou prietenei mele, atât pe adresa din sătucul acela, cât și pe cea din Vigàta. Neprimind niciun răspuns,

mi-am făcut griji pentru soarta ei. În cele din urmă, la sfârșitul lui '46 ne-am întors la Vigàta și m-am dus să-i caut pe părinții Lisettei. Maică-sa murise, iar tatăl ei m-a evitat o vreme pentru ca apoi, când în sfârșit am dat ochii cu el, să mă trateze cu dușmănie: mi-a spus totuși că Lisetta se îndrăgostise de un soldat american și că-l urmase, în ciuda voinței familiei. Apoi a adăugat că, pentru el, fiica sa era ca și moartă.

– Ca să fiu sincer, mi se pare o poveste plauzibilă, spuse Montalbano.

– Poftim, ce ți-am spus eu? interveni dom' director, luându-și revanșa.

– Și totuși, domnule comisar, după părerea mea, întâmplarea este într-adevăr învăluită în mister, chiar fără să luăm în calcul ce a urmat. Întâi și-ntîi, e misterioasă pentru că Lisetta, dacă s-ar fi îndrăgostit într-adevăr de un soldat american, mi-ar fi mărturisit-o fără doar și poate. Pe urmă, în scrisorile pe care mi le-a trimis de la Serradifalco – așa se numea sătucul unde se refugiase cu familia – nu făcea decât să-mi repete unul și același lucru: o chinuia distanța care o despărțea de marea și tainica ei iubire, un tânăr al cărui nume n-a vrut să mi-l destăinuie niciodată.

– Bine, dar ești convinsă că această mare iubire a existat cu adevărat? Nu ar fi putut fi vorba, de exemplu, de o simplă fantasmagorie adolescentină?

– Nu, Lisetta nu era genul de fată care să-și piardă vremea cu fantasmagorii.

– Știți – interveni Montalbano în disputa celor doi soți –, la șaptesprezece ani, și, din păcate, chiar și după

această vârstă, nu poate nimeni să pună mâna în foc în legătură cu trăinicia unor asemenea sentimente.

– Na, că ți-a zis-o, concluzionă dom' director.

Fără să scoată niciun cuvânt, doamna scoase din plic o a doua fotografie. Înfățișa o tânără în rochie de mireasă, la brațul unui tânăr arătos, în uniformă de soldat american.

– Pe asta am primit-o de la New York – sau cel puțin așa stătea scris pe ștampila poștală – la începutul lui '47.

– O imagine care, din punctul meu de vedere, înlătură orice dubiu, nu-i așa? atacă din nou dom' director.

– Păi, nu, ci mai degrabă sporește dubiile.

– În ce sens, doamnă?

– În plicul cu pricina era doar această fotografie a Lisettei la braț cu soldatul, nimic altceva. Niciun bilet, niciun rând, nimic. Nici măcar pe spatele fotografiei nu stă scrisă vreo notă explicativă sau ceva de genul acesta. Puteți verifica. Prin urmare, îmi puteți explica de ce mi-ar fi trimis Lisetta mie, cea mai bună prietenă a ei, prietena ei intimă, o simplă fotografie, neînsoțită nici măcar de un cuvânt?

– Mă întreb, totuși, dacă ați recunoscut caligrafia prietenei dumneavoastră pe adresa scrisă pe plic.

– Adresa fusese bătută la mașină.

– Ah, făcu Montalbano.

– Și haideți să vă mai spun ceva: Elisa Moscato era verișoară primară cu Lillo Rizzitano. Iar Lillo ținea foarte mult la ea, ca la sora lui mai mică.

Montalbano întoarse o privire întrebătoare spre dom' director.

– Într-adevăr, o adora, admise acesta.

19

Cu cât le măcina mai mult, cu cât le rumega și le cernea mai mult, era din ce în ce mai convins că acum se afla pe drumul cel drept. Nici măcar nu mai simți nevoia obișnuitei plimbări meditative până la promontoriul dinspre soare-răsare și înapoi: de cum ieși din casa Burgio, cu fotografia de nuntă în buzunar, se urcă la volan și se duse glonț la Montelusa.

– Domnul doctor este?

– Da, însă are de lucru. Mă duc să-l anunț, răspunse portarul.

Pasquano și cei doi asistenți ai săi stăteau în jurul mesei de marmură pentru autopsii, pe care zăcea un cadavru despuiat, cu ochii larg deschiși. Montalbano își zise că mortul avea toate motivele să rămână cu ochii holbați, ca de uimire, de vreme legistul și asistenții lui tocmai se cinsteau, ciocnind câte un pahar de unică folosință. Doctorul ținea în mână o sticlă de șampanie.

– Haideți, intrați, veniți să sărbătoriți cu noi.

Montalbano îi mulțumi politicos asistentului care-i întinse un pahar gol, în care Pasquano îi turnă două degete de șampanie.

– În sănătatea cui trebuie să beau? întrebă comisarul.

– În sănătatea mea. Cu mortu' de colea, am ajuns la cea de-a o mia autopsie.

Montalbano dădu șampania pe gât, apoi îl luă pe doctor deoparte și-i arătă fotografia.

– Spuneți-mi, credeți că scheletul de femeie găsit la *crasticeddru* ar fi putut avea semnalmentele acestei tinere?

– Bag seama c-o luarăți rău de tot pe arătură, îi zise cu dulceață în glas Pasquano.

– Îmi cer scuze, zise comisarul.

Făcu stânga-mprejur și ieși. Un *stronzo* prima-ntâi era – nu, nu legistul, ci el însuși. Se lăsase dus de valul propriului entuziasm și dăduse fuga să-i adreseze lui Pasquano cea mai stupidă întrebare din lume.

Nu avu mai mult noroc nici la Departamentul Criminalistică.

– Jacomuzzi este?

– Nu, a fost chemat la domnul chestor.

– Cine-i responsabil cu laboratorul fotografic?

– De Francesco, îl găsiți la demisol.

De Francesco se zgâi la fotografie de parcă nu fusese încă informat de faptul că imaginile pot fi reproduse pe peliculă fotosensibilă.

– Așa, și acu' ce vreți de la mine?

– Să-mi spuneți dacă fotografia este trucată sau nu. Dacă-i un fotomontaj.

– A, asta nu-i felia mea. Eu știu numai să pozez și să developez. Chestiile mai dificile le trimitem la Palermo.

Apoi însă, roata se întoarse și începu seria pozitivă. Îl sună pe fotograful de la revista care publicase recenzia la cartea lui Maraventano. Îi reținuse numele de familie.

– Îmi cer scuze de deranj, sunteți cumva domnul Contino?

– Da, eu sunt, cine întreabă?

– Sunt comisarul Montalbano. Vreau să vă rog să-mi faceți o favoare.

– Încântat de cunoștință. Puteți trece pe la mine și acum, dacă doriți.

Fotograful locuia în partea veche a orașului, într-una dintre puținele case care supraviețuiseră unei alunecări catastrofale de teren, în urma căreia fusese distrus un întreg cartier cu nume arăbesc.

– De fapt, nu sunt fotograf de meserie, îi mărturisi Contino. Predau istoria la liceu, arta fotografică este hobby-ul meu. Ziceți, vă stau la dispoziție.

– Sunteți în măsură să-mi spuneți dacă fotografia aceasta este sau nu un fotomontaj?

– Pot încerca, zise Contino, examinând proba. Știți cumva când a fost făcută?

– Mi s-a spus că în jurul lui '46.

– Treceți poimâine.

Montalbano își plecă fruntea, fără să scoată niciun cuvânt.

– Să înțeleg că-i treabă urgentă? Atunci, uitați cum facem: aș putea să vă dau un răspuns preliminar cam peste vreo două ore, să zicem. Însă pe urmă voi avea nevoie și de confirmarea unui specialist.

– De acord.

Își petrecu cele două ore într-o galerie de artă care expunea tablourile unui pictor sicilian trecut de șaptezeci de ani, legat încă de o anumită retorică populistă, dar foarte inspirat în culoare, intensă și vivace. Nerăbdător să afle răspunsul lui Contino, nu reuși decât să arunce o privire distrată tablourilor, în rest uitându-se la ceas din cinci în cinci minute.

– Așadar?

– Acum am terminat. În opinia mea, este într-adevăr un fotomontaj. Unul foarte bine făcut.

– După ce v-ați dat seama?

– După umbrele de pe fundal. Capul tinerei a fost suprapus peste cel al adevăratei mirese.

Montalbano nu-i sugerase absolut nimic. Contino nu fusese pus dinainte în temă, tocmai pentru a nu fi influențat de părerile comisarului.

– Și nu doar atât, continuă fotograful. Aflați că imaginea tinerei a fost retușată.

– În ce sens?

– În sensul că – cum să vă spun eu – trăsăturile i-au fost ușor îmbătrânite.

– Pot să-mi iau înapoi fotografia?

– Desigur, mie nu-mi mai trebuie. Credeam c-o să fie mai greu, însă m-am înșelat. Nu-i nevoie să mai cer confirmarea unui specialist, așa cum vă spusesem mai devreme.

– Să știți că mi-ați fost de mare, foarte mare folos.

– Uitați care-i treaba, domnule comisar: opinia mea este sută la sută privată, înțelegeți ce vreau să spun? Nu are valoare legală.

Chestorul nu doar că îl primi imediat, ci îi ieși în întâmpinare cu brațele larg deschise.

– Ia te uită ce surpriză! Ai timp să stăm de vorbă? Hai cu mine acasă, aștept un telefon de la fiul meu. Nevastă-mea o să se bucure tare mult să te revadă.

Massimo, fiul chestorului, era medic și lucra în cadrul unei asociații de voluntariat. Membrii ei se autointitulau „fără frontiere" și plecau țări sfâșiate de războaie, unde-și desăvârșeau vocația cum puteau ei mai bine, în condițiile vitrege de acolo.

– Știi, fiul meu este medic pediatru. Acum se află în Rwanda și sunt foarte îngrijorat de soarta lui.

– Se mai dau lupte?

– Nu la lupte mă refeream, ci la faptul că, de fiecare dată când reușește să ne sune, îl simt din ce în ce mai îngrozit, mai copleșit de ororile din jur.

Apoi, chestorul tăcu o vreme. Ca să-l mai distragă de la gândurile lui negre, Montalbano îi dădu vestea cea mare.

– Sunt nouăzeci și nouă la sută sigur că știu numele tinerei găsite moarte la *crasticeddru*.

Chestorul nu reuși să scoată niciun cuvânt, rămânând să-l privească cu gura căscată.

– Se numea Elisa Moscato, iar la data morții avea șaptesprezece ani.

– Cum naiba ai făcut?

Montalbano îi povesti totul.

Soția chestorului îl întâmpină entuziastă și, ținându-l de mână ca pe copii, îl conduse în sufragerie și-l sili să ia loc pe canapea. Discutară o vreme, apoi

comisarul se ridică și îi anunță că avea ceva important de făcut și că trebuia să plece. Nu era adevărat, însă considera că era mai bine să nu se afle acolo când telefonul avea să sune: chestorul și doamna lui trebuiau să se bucure singuri, în sfânta pace, de vocea îndepărtată a fiului lor, chiar dacă vorbele lui aveau să fie din nou încărcate de teamă și suferință. Ieși din casă în clipa în care telefonul începea să sune.

– După cum vedeți, m-am ținut de cuvânt. V-am adus fotografia înapoi.

– Intrați, intrați.

Doamna Burgio se dădu în lături, făcându-i loc să treacă.

– Cine-i acolo? se auzi din camera de prânz vocea iritată a lui dom' director.

– Domnu' comisar.

– Apăi zi-i să intre, nu? mugi din nou vocea lui dom' director, ca și cum soția domniei sale ar fi vrut să-l țină pe comisar la ușă.

Mâncau de seară.

– Vă aduc o farfurie? îl iscodi doamna cu voce îmbietoare.

Și, fără să mai aștepte răspunsul, i-o aduse. Montalbano se așeză la masă, iar doamna îl servi cu o porție de supă de pește, bine scăzută și însuflețită cu un pumn de pătrunjel mărunțit.

– Ați reușit să aflați ceva? îl iscodi doamna, ignorând privirea soțului, care considera inoportun acel asalt asupra oaspetelui.

– Din nefericire, da, doamnă. După părerea mea, cadrul din fotografie este un simplu fotomontaj.

– Oh, Doamne! Asta înseamnă că persoana care mi-a trimis-o a vrut să mă facă să cred ceva ce nu era adevărat!

– Da, cred că exact acesta i-a fost scopul. A vrut să stopeze o dată pentru totdeauna întrebările legate de dispariția Lisettei.

– Vezi c-am avut dreptate? aproape că-i strigă ea soțului, podidind-o plânsul.

– Ce-ți veni, zău așa? De ce plângi? o întrebă dom' director.

– Pentru că Lisetta este moartă, iar cineva a vrut să mă facă să cred că de fapt ar fi vie, fericită și căsătorită cu bărbatul vieții ei!

– N-ar fi totuși exclus să fi fost chiar Lisetta cea care ți-a trimis...

– Nu mai vorbi atâta-n dodii! exclamă doamna, aruncându-și șervetul pe masă.

Se așternu o liniște stânjenitoare. Apoi, doamna întrebă:

– E moartă, nu-i așa, domnule comisar?

– Mi-e teamă că da.

Femeia se ridică și ieși din încăpere ascunzându-și fața cu palmele; abia când închise ușa după ea, Montalbano o auzi abandonându-se într-un plâns cu hohote, un fel de jelanie înduioșătoare.

– Îmi pare rău, spuse comisarul.

– A căutat-o cu lumânarea, replică nemilos dom' director, insistând să continue o dispută conjugală cu o logică doar de el știută.

– Permiteți-mi o întrebare, vă rog. Sunteți sigur că între Lillo și Lisetta exista o afecțiune frățească, așa cum mi-ați spus mai devreme și dumneavoastră, și doamna?

– Fiți mai explicit.

Montalbano se hotărî să vorbească deschis.

– Excludeți posibilitatea ca Lillo și Lisetta să fi fost de fapt amanți?

Bătrânul se puse pe râs, apoi excluse ipoteza printr-o simplă fluturare a mâinii.

– Uitați cum stau lucrurile: Lillo era îndrăgostit până peste urechi de o fată din Montelusa, care însă nu a mai primit nicio veste de la el după luna iulie 1943. Cu toate acestea, este imposibil să fie el mortul găsit la *crasticeddru,* din simplul motiv că țăranul care l-a văzut rănit, urcat într-un camion militar și dus de acolo de soldați era o persoană de cuvânt, serioasă.

– În cazul acesta – spuse Montalbano –, mai rămâne o singură posibilitate, și anume ca nici vorbă ca Lisetta să fi fugit cu un soldat american. În consecință, tatăl fetei i-a trântit o *farfanteria,* o minciună sfruntată soției dumneavoastră. Cum se numea tatăl Lisettei?

– Din câte îmi amintesc, îl chema Stefano.

– Mai trăiește?

– Nu, a murit de bătrânețe, să tot fie vreo cinci ani de atunci.

– Cu ce se ocupa?

– Îmi pare că făcea negoț cu lemn. Să știți însă că în casa noastră nu se vorbea niciodată despre Stefano Moscato.

– De ce?

– Pentru că nu făcea nici el parte din categoria oamenilor de bine. Era în cârdășie cu ai lui Rizzitano, rudele sale, de altfel. A avut și probleme cu legea, însă nu mă-ntrebați ce fel de probleme, că nu știu să vă răspund. Pe vremea aceea, în familiile oneste, de bine, nu se aducea niciodată vorba despre astfel de persoane. Era ca și cum s-ar fi discutat despre rahat, scuzați expresia.

Doamna Burgio reveni în cameră cu ochii roșii de plâns, ținând în mână o scrisoare îngălbenită de vreme.

– Asta-i ultima scrisoare primită de la Lisetta. Abia mă mutasem cu ai mei la Acquapendente, pe continent.

Serradifalco, 10 iunie 1943

Draga mea Angelina, ce mai faci tu? În familie, toți bine, sănătoși? Nu-ți poți închipui cât de mult te invidiez, căci viața ta acolo, într-o localitate din Nord, nu suferă nici pe departe comparație cu temnița în care sunt obligată să-mi duc zilele. Să nu care cumva să crezi că am exagerat numind locul acesta o „temniță". Și nu mă refer doar la supravegherea asfixiantă la care mă supune tata, ci și la viața monotonă și fără sens dintr-un cătun alcătuit din patru-cinci case. Închipuie-ți că duminica trecută, la ieșirea din biserică, un băiețandru de-al

locului, pe care nici măcar nu-l cunosc, m-a salutat. Tata l-a observat, s-a dus și l-a tras deoparte, apoi l-a luat la palme. Ca la nebuni, ce mai la deal, la vale! Singura mea scăpare este lectura, iar singurul meu prieten de aici este Andreuccio, un copilandru de zece ani, fiul verișorilor mei. Este foarte inteligent. Ți-ai fi putut oare închipui că unii copii pot fi mai ageri la minte decât noi, cei mari?

Angelina mea dragă, de câteva zile trăiesc într-o stare de continuă deznădejde. Am primit – printr-o înlănțuire de întâmplări aventuroase pe care mi-ar lua foarte mult să ți le povestesc – am primit, deci, un bilețel cu două-trei rânduri de la El. Da, de la El, chiar de la El. Îmi scrie că l-a cuprins disperarea, că nu mai rezistă fără să mă vadă și că, după atât de mult timp de staționare la Vigàta, au primit ordin de plecare, ordin care poate intra în vigoare de pe o zi pe alta. Eu, una, dacă nu-l revăd imediat, simt c-am să mor. Înainte să plece, să dispară poate pentru totdeauna, trebuie, da, trebuie, chiar trebuie să petrec câteva ore cu el, chiar dacă asta ar însemna să fac o nebunie. Te voi ține la curent, însă deocamdată te îmbrățișez strâns, strâns de tot. A ta,

Lisetta

– Așadar, susțineți că n-ați aflat niciodată cine era acest „El", zise comisarul.

– Nu. N-a vrut cu niciun chip să-mi spună.

– Ați mai primit vreo scrisoare ulterioară datei trecute aici?

– Glumiți, nu-i așa? Mi se pare un miracol că am primit-o și pe asta, pentru că, vedeți dumneavoastră, în zilele acelea nu se putea trece prin strâmtoarea Messina din cauza bombardamentelor. Apoi, pe 9 iulie au debarcat americanii, iar căile de comunicare au fost întrerupte definitiv.

– Îmi cer scuze pentru insistență, doamnă, dar vă mai amintiți cumva adresa de la Serradifalco la care a locuit prietena dumneavoastră?

– Bineînțeles. Via Crispi 18, la familia Sorrentino.

Dădu să descuie ușa casei, însă se opri brusc alarmat. Dinăuntru se auzeau voci și zgomote stranii. Se întrebă dacă nu cumva ar fi fost mai bine să se întoarcă la mașină și să-și ia pistolul din torpedou, însă se răzgândi. Deschise ușa cu precauție, fără să facă nici cel mai mic zgomot.

Deodată, o fulgerare sumbră îl traversă din cap până-n tălpi: uitase complet de Livia, care îl aștepta să se-ntoarcă de mult.

Abia târziu, mult după miezul nopții, izbuti s-o împace.

La ora șapte dimineața, se dădu jos din pat pe furiș, formă un număr de telefon și vorbi cu voce joasă.

– Fazio? Vreau să-mi faci un serviciu: azi te dai bolnav.

– Nicio problemă.

– Până diseară, vreau să aflu tot, da' tot – viața, minunile și moartea, înțelegi? – despre un oarecare

Stefano Moscato, de aici, din Vigàta, decedat acum cinci ani. Tragi lumea din sat de limbă, cauți în arhivă, te privește cum faci. Vorbim diseară.

– Rezolv eu, fiți pe pace.

Puse receptorul în furcă, apoi luă hârtie și pix, și scrise:

> *Amore,* s-a ivit ceva urgent și sunt nevoit să plec în grabă. Nu vreau să te trezesc, însă să știi că în jurul prânzului voi fi negreșit acasă. Mă întrebam: de ce nu iei un taxi, să te duci să vizitezi templele grecești? Sunt pur și simplu impresionante. Te sărut.

Ieși din casă hoțește: dacă Livia apuca să deschidă ochii și să-l vadă plecând, se lăsa cu tărăboi.

Drumul până la Serradifalco îi luă aproape o oră și jumătate: afară era frumos, cer limpede, mai-mai că-i venea să fluiere de mulțumit ce era. Își aminti de Caifas, câinele tatălui său, care obișnuia să se-nvârtă prin casă cu un aer plictisit și melancolic, dar care se însufleța brusc atunci când își vedea stăpânul făcându-și de lucru cu pușca de vânătoare, devenind apoi un adevărat izvor de energie atunci când era scos pe câmp, la câte o partidă. Găsi repede via Crispi: la numărul 18 se înălța un mic palat seniorial din secolul al XIX-lea, cu două etaje. Pe soneria de la intrare, un cartonaș cu inscripția SORRENTINO. O fetișcană simpatică, la vreo douăzeci de ani, veni să-i deschidă, întrebându-l ce dorește.

– Aș vrea să vorbesc cu domnul Andrea Sorrentino.

– Tata nu-i acasă, însă îl găsiți la primărie.

– Lucrează acolo?

– Depinde cum puneți problema. E primarul.

– Bineînțeles că-mi amintesc de Lisetta, spuse Andrea Sorrentino.

Își ducea foarte bine cei șaizeci și ceva de ani: doar câteva fire albe și un aer cu prestanță.

– Totuși, de ce mă întrebați de ea?

– Este vorba despre o anchetă secretă. Îmi pare rău, însă nu vă pot dezvălui nimic. Credeți-mă însă pe cuvânt că informațiile despre această persoană sunt foarte importante pentru mine.

– În regulă, domnule comisar. Să știți că am amintiri foarte frumoase despre Lisetta. Obișnuiam să facem plimbări lungi pe câmpuri, iar eu mă simțeam foarte mândru mergând alături de ea, ca un om mare. Mă trata ca și cum am fi fost de aceeași vârstă. După ce familia sa a plecat de la Serradifalco, întorcându-se la Vigàta, n-am mai avut nicio veste despre ei, cel puțin nu în mod direct.

– Cum așa?

Primarul avu un moment de ezitare.

– În regulă, vă spun, pentru că, la urma urmelor, sunt povești care aparțin trecutului. Cred că tatăl meu și cel al Lisettei s-au sfădit de moarte, au avut ei ceva de împărțit. Cert este că în '43, pe la sfârșitul lui august, tata s-a întors într-o seară acasă negru de supărare. Fusese la Vigàta, să aibă o discuție cu *u zu* Stefano,

cum îi spuneam eu. Când a venit înapoi, era fără sânge-n obraji și făcuse febră: îmi amintesc că mama s-a înspăimântat foarte și, în consecință, m-am speriat și eu. Nu pot ști ce s-a-ntâmplat între ei doi, cert este însă că a doua zi, la masă, tata ne-a anunțat că numele Moscato nu mai trebuia pronunțat sub acoperișul casei noastre. Iar eu m-am supus, deși aș fi vrut din toată inima să-l întreb ce mai aflase despre Lisetta. Probabil că știți și dumneavoastră cât de teribile sunt certurile astea între rude, nu-i așa?

– Vă mai amintiți cumva de soldatul american pe care Lisetta l-a cunoscut prin părțile astea?

– Unde, aici?

– Da. În sfârșit, așa mi s-a spus. A cunoscut la Serradifalco un soldat american de care s-a îndrăgostit, apoi l-a urmat în America, unde s-a și căsătorit cu el.

– Despre povestea asta cu căsătoria am auzit doar ceva vag, pentru că o mătușă de-a mea, sora tatei, a primit prin poștă o fotografie care o înfățișa pe Lisetta în rochie de mireasă, la braț cu un soldat american.

– Și atunci, de ce v-ați minunat atât de tare adineauri?

– Pentru că ați spus că Lisetta l-a cunoscut aici, la Serradifalco. Vedeți dumneavoastră, când americanii au ocupat satul, Lisetta dispăruse de acasă de cel puțin zece zile.

– Ce tot spuneți acolo?

– Așa-i cum vă zic, să trăiți. Într-o după-amiază – să tot fi fost ora trei sau patru – am văzut-o pe Lisetta pregătindu-se să iasă din casă. Am întrebat-o care avea

să fie destinația plimbării noastre din ziua aceea. Mi-a răspuns așa: să nu mă supăr, însă în ziua aceea prefera să se plimbe de una singură. Mai supărat ca atunci n-am fost niciodată. Seara, la masă, Lisetta nu și-a făcut apariția. Unchiul Stefano, tata și alți câțiva bărbați din sat au ieșit s-o caute, însă fără succes. Am trecut cu toții prin momente îngrozitoare, pentru că era plin de soldați italieni și germani, iar cei mari se temeau să nu fi fost... știți dumneavoastră, agresată... A doua zi după-amiază, *u zu* Stefano și-a luat rămas-bun, spunându-ne că n-avea să se întoarcă până nu dădea de urma fiicei sale. Cu noi în casă a rămas mama Lisettei: biata femeie, era dărâmată. Apoi au debarcat americanii, iar noi am rămas izolați din cauza liniei frontului. În aceeași zi în care frontul s-a mutat spre nord, Stefano Moscato s-a întors să-și ia nevasta: ne-a spus c-o găsise pe Lisetta la Vigàta și că fuga ei de acasă fusese o simplă copilărie. Acum, dacă ați urmărit cu atenție firul poveștii, ați înțeles probabil că Lisetta n-avea cum să-și cunoască viitorul soț american aici, la Serradifalco, ci la Vigàta, în orașul ei natal.

20

Știu cât de impresionante sunt templele. De când te cunosc, am fost obligată să le vizitez de cel puțin cincizeci de ori. Așa că n-ai decât să ți le înfigi,

coloană cu coloană, acolo unde știi. Mă duc să-mi văd de-ale mele. Nu știu când mă întorc.

Din biletul Liviei transpira furie. Montalbano încasă lovitura, însă cum pe drumul de întoarcere de la Serradifalco îl lovise o foame de lup, se duse glonț la frigider: gol-goluț. Deschise cuptorul: nimica-nimicuța. Sadismul Liviei, care nu suporta prezența menajerei atât timp cât locuia cu el la Vigàta, ajunsese până-ntr-acolo încât făcuse curățenie-lună în bucătărie: de jur împrejur, nici măcar o fărâmitură de pâine. Se întoarse la mașină. Ajunse la birtul San Calogero exact în clipa în care patronul se pregătea să tragă obloanele.

– Pentru 'mneavoastră suntem deschiși non-stop, dom' comisar.

De foame și ca să se răzbune pe Livia, îi trase un ospăț ca la carte, mai-mai să cheme să-l ia cu salvarea.

– Există o frază în scrisoarea ei care-mi dă serios de gândit, spuse Montalbano.

– Acolo unde zice că vrea să facă o nebunie?

Se aflau tustrei – comisarul, dom' director și doamna Angelina – în sufragerie, cu câte o ceașcă de cafea în față.

Montalbano ținea încă în mână scrisoarea tinerei Moscato, pe care tocmai o terminase de citit cu voce tare.

– Nu, doamnă, știm că de făcut, nebunia tot a făcut-o până la urmă. Sau cel puțin așa mi-a spus domnul Sorrentino, care n-avea niciun motiv să-mi

îndruge verzi și uscate. Așadar, cu numai câteva zile înainte de debarcarea americană, Lisetta are această sclipire de geniu și fuge de la Serradifalco pentru a veni aici, la Vigàta, ca să se întâlnească cu bărbatul vieții ei.

– Bine, dar cum de a reușit să ajungă? îl iscodi doamna, cu vocea gâtuită de emoție.

– Probabil c-a luat-o la bord vreo mașină militară, în zilele acelea era un du-te-vino continuu de trupe italiene și germane. Frumușică cum era, probabil că nici nu i-a fost foarte greu, interveni fostul director de liceu, hotărât să colaboreze după ce se văzuse nevoit să recunoască – fără prea mare entuziasm – că, din când în când, fanteziile soției sale aveau suport și în plan real.

– Și bombardamentele? Și schimburile de focuri? Oh, Doamne, cât curaj din partea ei! exclamă doamna.

– Așadar, care-i fraza aceea? întrebă dom' director, nerăbdător.

– Aceea în care spune că bărbatul a înștiințat-o că, după mult timp de staționare la Vigàta, au primit ordinul de plecare.

– Nu înțeleg.

– Vedeți dumneavoastră, fraza aceea ne spune în mod implicit că, de vreme ce el staționa de mai mult timp la Vigàta, nu era localnic. Asta-i una. Doi la mână: o înștiințează pe Lisetta că va fi constrâns, obligat, să părăsească orașul. Trei la mână: folosește pluralul, prin urmare nu este obligat doar el să plece din Vigàta, ci un grup de mai multe persoane. Toate

acestea mă duc cu gândul la un militar. S-ar putea să mă înșel, totuși această deducție mi se pare cea mai logică.

– Da, da, logică, făcu dom' director.

– Spuneți-mi, doamnă, vă mai amintiți cumva când v-a spus prima dată Lisetta că s-a îndrăgostit?

– Da, îmi amintesc, pentru că în ultimele zile n-am făcut altceva decât să-mi muncesc memoria ca să reconstitui chiar și cel mai mic amănunt al întâlnirilor mele cu Lisetta. Sunt sigură că mi-a vorbit prima dată despre marea iubire prin mai sau iunie '42. Mi-am împrospătat amintirile recitind un vechi jurnal pe care-l țineam în vremea aceea.

– A întors toată casa pe dos ca să-l găsească, bombăni soțul.

– Ar trebui să aflăm ce corpuri de armată fixe au fost detașate aici începând cu anul 1942 – dacă nu chiar de mai devreme – și până în iulie '43.

– Și ce, vi se pare treabă ușoară? făcu dom' director. Așa mucos cum eram pe atunci, tot îmi aduc aminte că erau câtă frunză și iarbă: baterii antiaeriene, cele navale, mai era un tren dotat cu tunuri care stătea pitit într-o galerie, apoi vin la rând militarii de la cartierul general, cei din buncăre... Marinarii nu, că ei erau tot o dusă și-o venită. În opinia mea, căutăm acul în carul cu fân.

Dezamăgiți, tăcură cu toții o vreme. Apoi, bătrânul se ridică.

– Mă duc să-l sun pe Burruano. El a rămas tot timpul aici, la Vigàta. Și înainte, și în timpul, și după

război. În schimb, eu, la un moment dat, am plecat în pribegie.

Doamna profită de ocazie ca să reia subiectul.

– Se prea poate să fi fost o simplă naivitate – vedeți dumneavoastră, la o vârstă ca a ei nu se prea poate face distincție –, însă cu siguranță a fost vorba despre o relație serioasă, atât de serioasă încât n-a ezitat să fugă de acasă, chiar cu riscul de a avea apoi de-a face cu propriul ei tată – un adevărat temnicer, după cum îmi spunea ea.

Lui Montalbano îi veni pe buze o întrebare pe care n-ar fi vrut s-o rostească, însă instinctul său de vânător avu și de data aceasta câștig de cauză.

– Îmi cer iertare că vă întrerup, însă mi-ați putea specifica... în sfârșit, îmi puteți explica în ce sens folosea Lisetta acest cuvânt, „temnicer"? Să fi fost vorba de tradiționala gelozie siciliană față de propria fiică? Ori, poate, o gelozie obsesivă?

Doamna Burgio îl privi fix preț de o clipă, apoi își coborî privirea.

– După cum v-am mai spus, Lisetta era mult mai matură decât mine, o copilă încă neștiutoare pe atunci. Tatăl meu îmi interzisese să frecventez casa Moscato, drept pentru care noi două ne întâlneam doar la școală și la biserică. Erau singurele locuri unde puteam sta de vorbă câteva ore în sfânta pace. Acum, macin și iar macin cele ce-mi spunea ea atunci sau doar îmi dădea de înțeles. Cred că am priceput, încă de pe atunci, mai multe lucruri...

– Și anume?

– De exemplu, când vorbea despre tatăl său, Lisetta îi spunea la început pur și simplu „tata"; după care, brusc, începu să-l numească „ăla". Se prea poate ca asta să nu însemne nimic. Însă altă dată îmi spuse: „Ăla va sfârși prin a-mi face rău, foarte mult rău." Pe moment, am crezut că se temea să n-o bată, să n-o lovească, înțelegeți? Acum însă, încep să am dubii îngrozitoare legate de adevărata semnificație a acelor cuvinte.

Se opri, sorbi o înghițitură de apă, apoi continuă.

– De curajoasă, era foarte curajoasă, nimic de zis. În timpul bombardamentelor, când tremuram și plângeam cu toții în adăposturi, ea era cea care ne îmbărbăta. Însă ca să facă ceea ce a făcut, îi trebuia de două ori mai mult curaj: adică să treacă peste cuvântul părintelui său, să fugă de acasă printre obuze și gloanțe și să vină încoace numai ca să facă dragoste cu un bărbat care nici măcar nu era pretendentul ei oficial. Ehe, ce știți dumneavoastră, pe vremea aceea, fetele de șaptesprezece ani erau altfel decât tinerele din ziua de azi!

Monologul doamnei fu întrerupt de intrarea furtunoasă în cameră a soțului său. Părea agitat din cale-afară.

– Nu l-am găsit pe Burruano, probabil că nu-i acasă. Haideți cu mine, domnule comisar, trebuie să plecăm.

– Să-l căutăm pe Burruano?

– Nu, nu, între timp mi-a venit o idee. Dacă avem noroc, adicătelea dacă îmi iese pasiența, promit să-i

dăruiesc lui San Calogero cincizeci de mii de lire la următoarea serbare de hram.

San Calogero era un sfânt negru, adorat de locuitorii orașului.

– Dacă vă iese pasiența, suplimentez și eu cu cincizeci de mii de lire, exclamă Montalbano, cuprins de entuziasm.

– Pot să știu și eu încotro zoriți așa?

– Îți spun când mă-ntorc, zise dom' director.

– Adicătelea mă lași așa, cu ochii-n soare? insistă doamna.

Purtat de propria frenezie, bătrânul ajunsese deja afară. Montalbano făcu o plecăciune în fața doamnei Burgio.

– O să vă țin eu la curent cu tot.

– Oare cum naiba a fost cu putință să fi uitat de ea, de *Pacinotti?* murmură ca pentru el dom' director când ajunseră în stradă.

– Cine-i doamna? întrebă Montalbano.

Și-o închipuia la vreo cincizeci de ani, scundă și durdulie. Însă dom' director nu-i răspunse.

– Luăm mașina? întrebă din nou Montalbano. Mergem departe?

– Da' de unde! E ici, la doi pași.

– Vreți totuși să-mi spuneți și mie cine-i această doamnă Pacinotti?

– O clipă. De ce tot îi dați înainte cu „doamna"? *Pacinotti* era o navă de intervenție, se ocupa cu repararea defecțiunilor apărute la navele de război.

A ancorat în port pe la sfârșitul anului 1940 și n-a mai plecat de acolo. Echipajul era compus din marinari plurispecializați: erau motoriști, tâmplari, electricieni, instalatori... Toți *picciotti*, foarte tineri. Dat fiind sejurul îndelungat în portul nostru, cei mai mulți dintre ei au devenit de-ai casei, fiind considerați oameni de-ai locului. Legaseră prietenii strânse cu localnicii, unii și-au făcut și iubite... Ba chiar doi dintre ei s-au căsătorit aici. Unul din ei a murit, îl chema Tripcovich. Celălalt se numește Marin, este proprietarul atelierului auto din piața Garibaldi. Îl cunoașteți?

– Da, este mecanicul meu, spuse comisarul, gândindu-se cu amărăciune că avea să ia de la capăt călătoria printre amintirile ălor bătrâni.

Un individ la vreo cincizeci de ani, într-o salopetă exagerat de unsuroasă, gras și pus pe harță, se feri să-l salute pe comisar, repezindu-l în schimb cu glas aspru pe fostul director de liceu.

– Apăi la ce tot veniți să ardeți gazu' pe aici? Nu-i gata, doar vă zisei că-i treabă lungă la ea.

– N-am venit pentru mașină. Tatăl dumitale-i aici?

– Apăi bine'nțeles că-i aici? Unde altundeva să fie? Ici îi, să-mi frece mie ridichea cu prostiile lui, să-mi spună că nu știu ce-i aia muncă și că geniile mecanice ale familiei îs el și nepot'-su.

Un tinerel la vreo douăzeci de ani, care trebăluia sub o capotă, se ridică și-i salută zâmbind pe noii veniți. Montalbano și fostul director de liceu traversară

atelierul, care la origini probabil că fusese un simplu depozit, și intrară într-un soi de baracă din scânduri.

Înăuntru, la un birou, stătea Antonio Marin.

– Auzii tot, spuse. Tot auzii, iar dacă nu m-ar ține-n loc artrita, i-aș arăta eu aluia ce-nseamnă arta adevărată!

– Am venit să vă cerem o informație.

– Vă ascult, dom' comisar.

– Cred că-i mai bine să-l las pe domnul director Burgio să vorbească.

– Vă mai amintiți cumva câți membri ai echipajului de pe nava *Pacinotti* au murit, au fost răniți ori au fost dați dispăruți?

– Noi ne-am numărată printre ăi norocoși, răspunse bătrânul, animându-se brusc – era limpede că-i făcea mare plăcere să vorbească despre acele vremuri eroice (Montalbano era convins că omul își terorizase atât de tare familia cu poveștile sale, încât ajunseseră să-i taie vorba de fiecare dată când încerca să deschidă subiectul). Am avut pe unu' mort din cauza unei schije de bombă: Arturo Rebellato îl chema; apoi, un rănit, tot din cauza unei schije, pe numele lui Silvio Distefano, și un dispărut, Mario Cunich. Vedeți 'mneavoastră, eram tare uniți între noi, cei mai mulți eram din Nord, venețieni, triestini...

– Dispărut pe mare? îl iscodi comisarul.

– Mare? Da' de unde atâta mare, dacă noi am stat tot timpul acostați? Practic, deveniserăm o prelungire a cheiului.

– Atunci, cum se face că a fost dat dispărut?

– Pentru că-n '43, în seara zilei de 7 iulie, nu s-a mai întors la bord. După-amiază, pe când el se afla în învoire în oraș, a avut loc un bombardament violent. Cunich ăsta era din Montfalcone și la bord avea un prieten bun, de la el din sat, unu' Stefano Premuda, cu care eram și eu prieten. Ei bine, a doua zi dimineață, Premuda ne-a obligat pe toți să plecăm în căutarea lui Cunich. De dimineață până seara, am bătut din poartă-n poartă, întrebând de el, da' degeaba. L-am căutat și la spitalul militar, și la cel civil, am trecut și pe la locul unde erau depuși morții găsiți sub dărâmături... Nici urmă de el. Până și ofițerii au sărit să ne dea o mână de ajutor, pentru că primiserăm cu câteva zile mai devreme un preaviz, un fel consemn de alertă, care zicea că foarte curând urma să părăsim rada portului... De ieșit pe mare, n-am mai ieșit, pentru că veniră peste noi americanii.

– Nu v-a trecut prin minte că pur și simplu dezertat?

– Cine, Cunich? Da' de unde! Era unu' din ăi de credeau în război. Era fascist cu acte în regulă. Băiat bun, da' fascist. Pe urmă, era-n limbă.

– Asta ce mai înseamnă?

– Că-i sfârâiau călcâiele după una, era îndrăgostit. De o fetișcană de prin părțile locului. Ca și mine, de altfel. Zicea că voia să se-nsoare cu ea imediat ce avea să se termine războiul.

– N-ați mai avut nicio veste despre el?

– Vedeți 'mneavoastră, când au debarcat americanii aici, și-au zis că o navă de intervenție ca a noastră –

o adevărată bijuterie, ce mai la deal, la vale – le era de mare folos. Prin urmare, ne-au păstrat în serviciu, așa în uniforma armatei italiene cum eram, cu o banderolă la braț ca să nu se ivească echivocuri nedorite. Prin urmare, Cunich ar fi avut tot timpul din lume să se prezinte înapoi la bord, însă așa ceva nu s-a întâmplat niciodată. Pur și simplu s-a evaporat. Eu, unul, am mai ținut legătura prin scrisori cu Premuda și uneori îl mai întrebam de Cunich, dacă dăduse vreun semn de viață, dacă mai aflase ceva despre el... Nimica-nimicuța nu s-a mai știut de el.

– Spuneați adineauri că aflaserăți despre Cunich că avea o iubită de prin partea locului. Ați cunoscut-o cumva?

– Nu, niciodată.

Ar mai fi fost încă o întrebare de pus, însă Montalbano se opri și, cu o căutătură plină de subînțeles, îi cedă privilegiul lui dom' director.

– Un nume, măcar? Nu v-a dezvăluit numele ei? întrebă bătrânul, acceptând generoasa invitație a lui Montalbano.

– Știți, Cunich era un tip foarte rezervat de felul lui. O singură dată mi-a spus totuși că pe fată o chema Lisetta.

Oh, Doamne, ce-a fost asta? Să fi trecut oare pe acolo un înger care oprise timpul în loc? Montalbano și dom' director încremeniră, apoi, încercat de o durere violentă, comisarul se prinse cu mâinile de șold, în vreme ce Burgio își duse o mână la inimă,

sprijinindu-se de capota unei mașini, ca să nu cadă. Marin se uita îngrozit la ei.

– Oh, Doamne, ce pățirăți? Doamne, Dumnezeule, ce am spus?

Odată ieșiți din atelier, dom' director începu să chiuie de veselie.

– Ne-a ieșit pasiența!

Și schiță câțiva pași de dans. Doi trecători, care de bună seamă îl cunoșteau, știindu-l un bărbat sever și mereu pe gânduri, încremeniră în plină stradă. După ce-și făcu numărul, bătrânul Burgio redeveni brusc sobru.

– Aveți grijă că am promis cincizeci de mii de lire de căciulă donație pentru San Calogero. Să nu cumva să uitați.

– N-o să uit.

– Îl cunoașteți pe San Calogero?

– De când locuiesc la Vigàta, am participat an de an la serbarea de hram.

– Asta nu înseamnă că-l cunoașteți. San Calogero este, cum să vă spun, unul dintre acei sfinți la care nu ține cu lasă-mă-să-te-las. V-o spun în interesul dumneavoastră.

– Glumiți, nu-i așa?

– Nici vorbă. Este un sfânt răzbunător, îi sare foarte ușor țandăra. Dacă unu'-i promite ceva, apăi trebuie să se țină de cuvânt și cu asta basta. Dacă s-ar întâmpla, de exemplu, să scăpați nevătămat dintr-un accident de mașină, să-i făgăduiți ceva sfântului și să

nu vă achitați de promisiune, puteți pune mâna-n foc că vă paște un alt accident, care de data aceasta o să vă lase cu picioarele rupte, dacă nu cumva mai grav. M-ați înțeles?

– Perfect.

– Haideți să ne întoarcem acasă la mine, să-i povestiți soției mele ce am aflat.

– Eu?

– Da, dumneavoastră, altminteri ar trebui să recunosc c-a avut dreptate. Iar eu nu vreau să-i dau satisfacția asta și pace!

– Sintetizând – concluzionă Montalbano –, este foarte posibil ca lucrurile să fi decurs în felul următor.

Îi plăcea această anchetă în papuci, într-o casă parcă din alte vremuri, în fața unei cești de cafea.

– Așadar, un marinar pe nume Mario Cunich, devenit un obișnuit al casei aici, la Vigàta, se îndrăgostește de Lisetta Moscato, care, la rândul ei, se îndrăgostește de el. Cum vor fi făcut să se întâlnească, să-și vorbească și tot restul, asta numai bunul Dumnezeu știe.

– Să știți că am reflectat îndelung, îl întrerupse doamna. A existat o perioadă – îmi pare că între '42 și martie sau aprilie '43 – în care Lisetta s-a bucurat de ceva mai multă libertate, întrucât tatăl ei plecase cu afaceri departe de Vigàta. Fără-ndoială că primele întâlniri, primii fiori ai iubirii lor au înmugurit în acea perioadă.

– În sfârșit, important este că s-au îndrăgostit, continuă Montalbano. Apoi, întoarcerea tatălui ei i-a

împiedicat să se mai întâlnească. După care, desigur, s-a mai interpus și refugierea familiei ei la Serradifalco. Acolo unde Lisetta primește vestea apropiatei lui plecări... Fuge de acasă, se întoarce la Vigàta și se întâlnește – unde anume, nu știm – cu Cunich. În dorința lui de a petrece cât mai mult timp cu Lisetta, marinarul nu se mai prezintă la bordul propriei nave. Apoi, la un moment dat, în vreme ce cei doi dorm, sunt uciși. Până aici, totul în regulă.

– Cum așa, în regulă? se cruci doamna.

– Îmi cer scuze, voiam să spun că până aici, reconstituirea noastră are sens. Criminalul se poate să fi fost vreun curtezan respins, ori poate însuși tatăl Lisettei, care i-o fi surprins și s-a simțit dezonorat. Asta numai Ăl de Sus poate știi.

– Cum adică, numai Ăl de Sus poate știi? se arătă din nou scandalizată doamna. Nu vreți să aflați cine i-a omorât pe bieții copii?

Comisarul nu avu curaj să-i răspundă sincer: nu, nu-l interesa atât de mult identitatea criminalului, cât faptul că cineva, indiferent că fusese criminalul însuși ori o altă persoană, se înhămase la o treabă atât de dificilă cum era transportarea cadavrelor în peșteră și montarea întregii scenografii cu amfora, bolul cu monede și câinele de teracotă.

Convins că n-avea s-o găsească pe Livia acasă, se opri la un magazin alimentar și-și cumpără două sute de grame de caș cu piper și o jumătate de pâine de grâu dur. Într-adevăr, nici urmă de Livia: în casă,

totul rămăsese neschimbat, exact ca după prânz, când ieșise să-i viziteze pe soții Burgio.

Nu avu timp să despacheteze, căci auzi telefonul sunând. Era chestorul.

– Montalbano, voiam să te anunț că astăzi m-a sunat subsecretarul de stat Licalzi. Voia să știe cum se face că nu i-am înaintat încă propunerea de avansare a dumitale.

– Apăi, ce tot îl doare-n cur pe ăla de mine, mă rog frumos?

– Mi-am permis să inventez pentru dumneata o poveste misterioasă de dragoste... În sfârșit, știi dumneata: vorbe spuse, altele nespuse, insinuări și tot restul. În cele din urmă a înghițit gălușca, pentru că, din câte am aflat, este un cititor pasionat de romane de dragoste. Cu toate acestea, a găsit și rezolvarea problemei dumitale. Mi-a spus să-i trimit o cerere scrisă, ca să obțină pentru dumneata o gratificație consistentă. Iar eu am întocmit-o imediat și am și trimis-o. Vrei să ți-o citesc?

– Dacă m-ați scuti, v-aș fi recunoscător.

– Păcat, pentru că, după părerea mea, mi-a ieșit o mică operă de artă.

Își puse să mănânce, tăie o felie consistentă de pâine, însă telefonul sună din nou. Nu era Livia, așa cum sperase, ci Fazio.

– Dom' comisar, trăsei la jug toată ziulica pentru 'mneavoastră, zău dacă nu. Stefano Moscato ăsta era dintre aceia de care-i bine să te ții cât mai departe.

– Mafiot?

– Mafiot-mafiot, n-aș prea crede. O brută violentă însă, asta da. Mai multe condamnări pentru încăierări, agresiuni și ultraj. Nu-mi par treburi care să țină de mafie, pen' că un mafiot adevărat nu riscă condamnări pentru rahaturi dintr-astea.

– De când datează ultima condamnare?

– Din '81, închipuiți-vă! Era c-un picior în groapă, da' tot nu s-a lăsat până nu i-a rupt unuia un scaun de căpățână.

– Ai aflat cumva dacă a stat la pușcărie între '42 și '43?

– Cum să nu? Încăierare și vătămare corporală. Din martie '42 până în aprilie '43 a stat la închisoarea Ucciardone din Palermo.

Informațiile primite de la Fazio dădeau parcă o savoare și mai îmbietoare cașului cu piper, cu care oricum nu era de glumit.

21

Cumnatul lui Galluzzo deschise telejurnalul de noapte cu știrea despre un grav atentat – care purta evident amprenta mafiei – produs în apropiere de Catania. Un negustor foarte respectat în oraș, un anume Corrado Brancato, proprietarul unui mare depozit de la care se aprovizionau multe supermarketuri de pe insulă, se hotărâse să-și ofere o după-amiază de odihnă la una din vilele sale de vacanță din afara

orașului. Vârâse cheia în broască, însă de deschis, a deschis ușa practic spre nimic, întrucât o explozie îngrozitoare – realizată cu ajutorul unui ingenios mecanism care conecta broasca la o cantitate mare de material exploziv – a pulverizat vila, pe negustor și pe soția acestuia, numita Tagliafico Giuseppa. Investigațiile – mai adăugă jurnalistul – se anunțau dificile, dat fiind că Brancato nu avea antecedente penale, activitatea sa părând a nu avea niciun fel de legătură cu mediul crimei organizate.

Montalbano închise televizorul și începu să fluiere pe notele simfoniei numărul 8 de Schubert, „Neterminata". Îi ieși la perfecție, pasaj după pasaj.

Formă numărul lui Mimì Augello: cu siguranță adjunctul său știa mai multe despre cazul Brancato. Nu-i răspunse nimeni.

Termină de mâncat și se grăbi să îndepărteze firimiturile și orice altă urmă care ar fi arătat că stătuse la masă; ba chiar spălă și paharul în care-și turnase trei degete de vin. Se dezbrăcă, pregătindu-se de culcare, când, deodată, auzi afară zgomotul unei mașini care oprea în fața casei, voci, o portieră închizându-se și din nou motorul mașinii care o lua din loc. Se grăbi să se întindă sub cearșafuri, stinse lumina și se prefăcu căzut într-un somn adânc. Auzi ușa de la intrare deschizându-se și apoi închizându-se la loc, și pașii ei, care la un moment dat se opriră. Montalbano înțelese că Livia stătea în pragul ușii dormitorului, uitându-se la el.

– N-o mai face pe măscăriciul!

Comisarul capitulă și aprinse lumina.

– Cum ți-ai dat seama că mă prefăceam?

– După respirație. Știi cumva cum respiri atunci când dormi? Nu. Ei bine, eu știu.

– Unde ai fost?

– La Eraclea Minoa și la Selinunte.

– De una singură?

– Domnule comisar, promit să vă spun tot, mărturisesc ce vreți dumneavoastră, însă vă rog din suflet să nu mă mai torturați! În sfârșit, m-a însoțit Mimì Augello.

Montalbano se întunecă brusc la față, îndreptând degetul amenințător spre ea.

– Te previn, Livia: Augello mi-a ocupat deja biroul, nu vreau s-aud c-a mai ocupat și altceva, ceva care de drept îmi aparține mie!

Livia încremeni.

– Mă prefac că n-am înțeles ce ai vrut să spui, e mai bine pentru amândoi. Una la mână. Doi la mână: nu sunt un obiect și nu sunt proprietatea ta, sicilian ticălos ce ești tu!

– În regulă, îmi cer scuze.

Disputa dintre ei continuă și după ce Livia se dezbrăcă, întinzându-se lângă el, sub cearșafuri. Montalbano era însă hotărât să i-o plătească lui Mimì. Se dădu jos din pat.

– Acu' un' te duci?

– Să-l sun pe Mimì.

– Lasă-l în pace, te rog! Omului ăluia nici măcar prin vis nu i-ar trece prin cap să-ți facă ceva rău.

– Alo, Mimì? Montalbano sunt. A, acum ai intrat în casă, zici? În regulă. Nu, nu, nu-ți face griji, Livia-i bine. Uite, îți mulțumește pentru ziua frumoasă petrecută împreună cu tine. Da, și eu îți mulțumesc, așa să știi. A, Mimì, ai aflat că pe Corrado Brancato din Catania l-or făcutără terci într-o explozie? Nu, nu glumesc deloc, au anunțat adineauri la televizor. Nu știi nimic despre treaba asta? Cum adicătelea nu știi nimic? A, da, înțeleg, ai fost toată ziua plecat. Carevasăzică de asta n-au dat de tine colegii noștri de la Catania, care te-au căutat și-n gaură de șarpe. Și nici chestorul, care a sunat de câteva ori să-ntrebe pe unde mama dracului te-ai mătrășit... Eh, ce să-i faci, asta-i viața! O scoți tu cumva la capăt. Somn ușor, Mimì.

– Cine te-a numit un nemernic și o canalie n-a greșit, să știi, îi spuse Livia.

– În regulă, capitulă Montalbano când ceasul arăta de acum ora trei dimineața. Recunosc că totul s-a întâmplat numai din vina mea. Numai că vezi tu, când sunt aici mă las dus de gândurile mele și mă comport ca și cum tu n-ai fi lângă mine. Se vede treaba că m-am obișnuit prea mult cu viața de burlac. Hai să plecăm undeva, numai noi doi.

– Și cu căpățâna ta ce facem? îl iscodi Livia.

– Ce vrei să spui?

– Că o să-ți iei cu tine și capul, cu tot ce ai înăuntru. Prin urmare, vei continua în mod inevitabil să te gândești la ale tale chiar dacă ne-am afla la mii de kilometri distanță de Vigàta.

– Jur că-i golesc conținutul înainte de plecare.

– Și unde ziceai că ai vrea să mergem?

De vreme ce pe Livia o lovise creația cu incursiunile turistico-arheologice, se gândi c-ar fi fost înțelept din partea lui să-i cânte în strună.

– N-ai vizitat niciodată insula Mozia, nu-i așa? Uite cum facem: dimineață, cam pe la ora unsprezece, mergem până la Mazara del Vallo. Am acolo un prieten, vicechestorul Valente, cu care nu m-am mai văzut de mult. De acolo, ne continuăm drumul spre Marsala și apoi vizităm Mozia. Pe urmă, când ne întoarcem la Vigàta, organizăm altă excursie.

Și făcură pace.

Giulia, soția vicechestorului Valente, nu doar că era de aceeași vârstă cu Livia, dar era de loc din Sestri, provincia Genova. Cele două femei se simpatizară reciproc de la bun început. Însă Montalbano nu găsi niciun motiv de simpatie pentru doamna Giulia: pastele erau nepermis de răscoapte, tocănița de vițel fusese gătită după o rețetă concepută în mod evident de o minte bolnavă, iar cafeaua se dovedi mai grețoasă chiar și decât cea oferită la bordul avioanelor de linie. La terminarea așa-zisei mese de prânz, Giulia îi propuse Liviei să rămână amândouă acasă, urmând să iasă mai târziu în oraș. Montalbano profită de ocazie ca să-și urmeze prietenul la birou. Vicechestorul era așteptat de un bărbat la vreo patruzeci de ani, cu favoriți și față de sicilian uitat prea mult la soare.

– În fiecare zi, altă poveste, așa nu se mai poate! Vă cer iertare, domnule chestor, dar trebuie să vă vorbesc. E ceva important.

– Ți-l prezint pe domnul profesor Farid Rahman, un prieten de-al meu din Tunis, îi zise Valente lui Montalbano. Apoi, întorcându-se spre profesor: Durează mult?

– Maximum un sfert de oră.

– În cazul ăsta, eu mă duc să dau o raită prin cartierul arăbesc, zise Montalbano.

– Dacă mă așteptați – interveni Farid Rahman –, mi-ar face mare plăcere să vă fiu ghid.

– Uite ce propun eu, îi sugeră Valente comisarului. Știu bine că nevastă-mea habar n-are să prepare o cafea. La trei sute de metri de aici se află piața Mokarta; intri într-un bar, te așezi la o masă și bei o cafea bună. Iar domnul profesor va veni să te ia de acolo.

Nu comandă cafeaua imediat, ci se dedică mai întâi unei farfurii pline și cu aromă îmbietoare de paste la cuptor, care-l scoaseră ca prin minune din adânca deprimare în care-l aruncase arta culinară a doamnei Giulia. Până să sosească Rahman, Montalbano făcuse să dispară orice urmă de mâncare, păstrând în fața sa, pe masă, o nevinovată ceașcă de cafea, goală. Porniră în direcția cartierului arăbesc.

– Câți sunteți aici, la Mazara?

– Am depășit o treime din numărul populației locului.

– Aveți des incidente cu localnicii?

– Nu, doar rareori, aș zice că nu-i nimic în comparație cu ce se întâmplă în alte orașe. Știți, probabil că, pentru cei din Mazara, noi suntem un fel de entitate coborâtă direct din istorie, un fel de moștenire genetică. Practic, suntem de-ai casei. De exemplu, Al-Imam al-Mazari, întemeietorul școlii juridice maghrebiene, s-a născut aici, la Mazara, la fel ca și filologul Ibn al-Birr, care a fost surghiunit din oraș în anul 1068 pentru că-i plăcea cam multișor vinul. În esență însă, explicația constă în faptul că locuitorii din Mazara sunt oameni ai mării. Iar oamenii mării au foarte mult bun-simț, înțeleg mai bine decât oricine altcineva ce înseamnă să fii cu picioarele pe pământ. Apropo de mare: știați că vasele de pescuit de aici au echipaje mixte, alcătuite atât din sicilieni, cât și din tunisieni?

– Aveți o funcție oficială aici, în oraș?

– A, nu, și-i mulțumesc bunului Dumnezeu că m-a scăpat de titluri oficiale. Aici, totul merge ca pe roate tocmai pentru că nimic nu îmbracă o formă oficială. Eu, de exemplu, sunt învățător de școală primară, însă sunt totodată și puntea de legătură dintre comunitatea noastră și autoritățile locale. Să vă mai dau un exemplu de bun-simț: un director de școală ne-a cedat câteva săli de clasă, iar noi, profesorii, am trecut marea de la Tunis până aici, creând propria noastră școală. Însă inspectoratul școlar, entitatea oficială adică, nu este la curent cu această situație.

Cartierul părea o porțiune din Tunis, decupat și mutat bucată cu bucată în Sicilia. Fiind vineri – zi de repaus –, magazinele erau închise, însă chiar și așa, pe străduțele înguste ale mahalalei, viața era la fel de colorată și vivace. Întâi de toate, Rahman îl duse să viziteze uriașa baie publică, locul tradițional de socializare a arabilor din oraș, după care intrară într-o cafenea orientală, să fumeze narghilea. Trecură apoi prin fața unui fel de depozit gol, unde un bătrân cu expresie gravă pe chip, așezat turcește direct pe pardoseală, citea și comenta o carte. În fața sa, așezați pe pardoseală la fel ca și el, vreo douăzeci de băiețandri numai ochi și urechi.

– Este muftiul nostru, care le tălmăcește celor mici Coranul, îi explică Rahman, dând să-și continue drumul.

Montalbano îl prinse de braț, oprindu-l. Era impresionat de atenția concentrată a copilandrilor, de religiozitatea acestora, care, odată ieșiți din clădire, aveau să se dezlănțuie, vociferând și busculându-se la joacă.

– Ce anume le citește?

– *Sura* a XVIII-a, a peșterii.

Montalbano simți – și nu știu să-și explice cauza – o ușoară furnicătură pe șira spinării.

– A peșterii?

– Da, *al-kahf,* a peșterii. *Sura* zice așa: că Dumnezeu, ascultând ruga mai multor tineri care nu voiau să se îndepărteze de religia cea adevărată, i-a adunat într-o peșteră, făcându-i să cadă într-un somn lung

și adânc. Și pentru ca întunericul din peșteră să fie de nepătruns, Dumnezeu a schimbat cursul Soarelui. Tinerii au dormit vreme de trei sute nouă ani. Cu ei se afla și un câine, plasat în fața intrării în poziție de veghe, așezat pe labele din spate și cu...

Se întrerupse brusc, dându-și seama că Montalbano devenise galben precum ceara la față, deschizându-și și închizându-și ritmic buzele, ca și cum ar fi rămas dintr-odată fără aer.

– Domnule, ce-i cu dumneavoastră? Vă simțiți rău, domnule? Vreți să chem un doctor? Domnule!

Montalbano însuși era speriat de propria reacție: se simțea slăbit, capul îi vâjâia, picioarele-i deveniseră ca de brânză. Fără doar și poate – își spuse – că nu se refăcuse încă complet după rana de glonț din șold și după operație. În jurul lui Rahman și al comisarului se strânse imediat un mic alai. Profesorul dădu câteva ordine scurte: unul dintre arabi se făcu nevăzut, întorcându-se cu un pahar cu apă, în vreme ce un al doilea apăru ducând un scaun din nuiele pe care Montalbano – care acum se simțea ridicol – fu așezat cu forța. Paharul cu apă îl făcu să-și revină.

– Cum se spune în limba voastră: Dumnezeu e mare și milostiv?

Rahman traduse. Montalbano se sforță să imite sunetul cuvintelor arăbești, micul alai râse de pronunția sa, însă îi repetară în cor vorbele.

Rahman împărțea un apartament cu un coleg de-al său mai în vârstă, El Madani, pe care-l găsiră acasă.

Rahman prepară pentru toți un ceai de mentă, în vreme Montalbano explica motivele stării sale de rău de mai devreme. Rahman habar n-avea despre descoperirea celor doi tineri uciși de la *crasticeddru,* însă El Madani auzise vorbindu-se despre întâmplare.

– Aș vrea să profit de amabilitatea dumneavoastră – spuse comisarul – ca să vă întreb în ce măsură obiectele descoperite lângă cadavrele din peșteră corespund preceptelor descrise în *sura* respectivă. Asupra câinelui, nu am niciun dubiu.

– Numele câinelui este Kytmyr – zise El Madani –, însă i se mai spune și Quotmour. Știați, de exemplu, că la persani câinele acela este patronul corespondenței?

– Revenind la *sura,* se pomenește ceva acolo despre o ulcică cu bani?

– Nu, nu-i nicio ulcică, pentru simplul motiv că tinerii adormiți își țineau banii în buzunare. Când s-au trezit, i-au dat unuia dintre ei mai multe monede și l-au trimis să cumpere bucate dintre cele mai alese. Le era foame. Însă solul lor a fost dat de gol de faptul că monedele nu numai că ieșiseră din circulație, ci valorau o avere. Iar oamenii locului, dornici să pună mâna pe tezaur, îl urmăresc până la peșteră. Și astfel, tinerii sunt descoperiți.

– Și totuși – i se adresă Montalbano lui Rahman – ulcica se explică în cazul de care mă ocup eu prin aceea că tinerii de la *crasticeddru* au fost depuși în peșteră complet dezbrăcați. Prin urmare, monedele trebuiau puse undeva.

– De acord – interveni El Madani –, însă nu scrie nicăieri că tinerilor din Coran le-ar fi fost sete. Prin urmare, recipientul pentru apă găsit de dumneavoastră nu are nimic de-a face cu *sura*.

– Cunosc multe legende despre adormiți – întări Rahman spusele celuilalt –, însă în niciuna nu se vorbește despre apă.

– Ce spune *sura* despre numărul celor adormiți în peșteră?

– Nu precizează, probabil că numărul nu are prea mare importanță: trei, patru, cinci, șase, excluzând câinele. Cu timpul, în credința populară s-a statornicit că ar fi fost șapte adormiți, cu câinele, opt.

– Dacă vă este de folos, aflați că *sura* respectivă preia o legendă creștină, cea a adormiților din Efes, completă El Madani.

– De asemenea, mai există și o dramă egipteană modernă, *Ahl al-kahf, Oamenii peșterii* adică, a scriitorului Tawfiq al-Hakim. Acolo, tinerii creștini persecutați de împăratul Decius cad într-un somn profund, trezindu-se apoi în vremea lui Teodosie al II-lea. Tinerii sunt în număr de trei, iar câinele este din nou acolo.

– Prin urmare – concluzionă Montalbano – cel care a depus cadavrele în grota de la *crasticeddru* cunoștea preceptele Coranului, dacă nu cumva și piesa acestui scriitor egiptean.

– Alo, domnul director? Montalbano sunt. Vă sun de la Mazara del Vallo, iar de aici urmează să dau o fugă

la Marsala. Scuzați-mi, deci, graba, însă vreau să-mi lămuriți o chestiune foarte importantă. Spuneți-mi, Lillo Rizzitano vorbea arăbește?

– Lillo? Da' de unde!

– Nu-i posibil să fi studiat limba arabă la universitate?

– Exclus.

– În ce specializare s-a licențiat?

– În limba italiană, cu profesorul Aurelio Cotroneo. Parcă mi-a spus și care a fost subiectul lucrării de licență, însă credeți-mă pe cuvânt că am uitat.

– Avea vreun prieten arab?

– Din câte știu eu, nu.

– Existau arabi la Vigàta între '42 și '43?

– Domnule comisar, arabii s-au stabilit aici pe vremea când dominau lumea, însă de întors, s-au întors abia în zilele noastre, și au făcut-o de sărăcie, nu în calitate de stăpâni, ca atunci. Pe vremea războiului nu, nu erau arabi aici. Scuzați-mă totuși că vă întreb, da' ce v-or făcutără arabii ăștia, dom' comisar?

Se lăsase deja seara când plecară spre Marsala. Livia era mulțumită și foarte entuziasmată: întâlnirea cu soția lui Valente îi făcuse o reală plăcere. La prima bifurcație, în loc să se încadreze spre dreapta, Montalbano viră la stânga. Livia observă greșeala, iar comisarul se văzu nevoit să execute o manevră dificilă de întoarcere. La a doua răscruce, probabil ca să păstreze simetria cu greșeala precedentă, Montalbano procedă exact invers: în loc s-o ia la stânga, viră la dreapta, fără însă ca de data aceasta Livia, pătrunsă de propria-i

perorație, să-și mai dea seama de eroare. Câteva minute mai târziu, constatau uluiți că intrau din nou în Mazara. Livia explodă.

– Da' câtă răbdare crezi că mai am eu cu tine, măi, omule?

– *Ma magari tu potevi addunaritìnni!*[1]

– Tu să nu-mi vorbești mie în siciliană, ne-am înțeles?! Vezi că n-ai cuvânt? Înainte să plecăm din Vigàta, mi-ai promis că-ți vei goli mintea de gânduri, și când colo continui să macini la nenorocitele alea de cazuri ale tale.

– Iartă-mă, iartă-mă.

Următoarea jumătate de oră conduse cu foarte mare atenție, apoi gândurile începură din nou mișelește să-i dea ghes: într-adevăr, câinele se potrivea, ulcica plină cu bani se potrivea și ea, însă amfora nu. Oare de ce?

Nu reuși nici măcar să înfiripe începutul unei ipoteze, când farurile unui camion care venea din față clipiră repetat, semnalându-i că rula pe contrasens: înțelese pe loc că o eventuală ciocnire frontală s-ar fi sfârșit rău de tot. Trase brusc de volan, într-un gest disperat acompaniat de urletele Liviei și de claxoanele furioase ale camionului. O vreme, patinară pe un câmp proaspăt arat, apoi mașina se opri cu o bufnitură violentă într-un șanț. Nu scoaseră niciun cuvânt – la urma urmelor, n-aveau nimic să-și spună –, însă o auzi pe Livia respirând greu. Deodată, Montalbano se

[1] „Ai fi putut și tu să-ți dai seama (de greșeală – n. tr.)!" (it. și dial. sic.) (n. tr.).

îngrozi la gândul spectacolului ce avea să urmeze de îndată ce femeia își va fi revenit în simțiri. Împins de o pornire mișelească, își împreună cucernic mâinile, cerșind milă și înțelegere.

– Știi, n-am vrut să ți-o mărturisesc mai devreme ca să nu te sperii, însă trebuie să știi că imediat după prânz mi s-a făcut brusc rău. Atât de rău, încât...

Ceea ce a urmat a fost o mixtură între o tragedie antică și un film cu Stan și Bran. Mașina nu se clintea din loc nici dac-ar fi cuplat-o direct în viteza a patra, în vreme ce Livia se închise într-o muțenie plină de dispreț; în cele din urmă, Montalbano renunță la gândul de a mai scoate mașina din șanț, de teamă să nu i se gripeze motorul. Luă bagajele în spate și o apucă la pas pe marginea șoselei, urmat la distanță de câțiva metri de Livia. Unui șofer i se făcu milă de cei doi năpăstuiți, opri în dreptul lor și apoi îi duse la Marsala. O lăsă pe Livia la un hotel, se duse la comisariat, se legitimă și, cu ajutorul unui agent, îl trezi pe un localnic, proprietarul unei platforme de tractat mașini. Una peste alta, abia pe la ora patru dimineața ajunse să se întindă în pat lângă Livia, care dormea un somn agitat.

22

Ca să fie iertat, Montalbano își propuse să fie afectuos, răbdător, mereu surâzător și obedient. Și

chiar reuși, până-ntr-acolo încât Liviei îi reveni buna dispoziție: Mozia o lăsă fără glas, se minună de strada scufundată cu câțiva centimetri sub nivelul mării, care lega insulița de coasta vestică a Siciliei, o fermecă pardoseala de mozaic a unei vile străvechi, realizată cu pietricele de râu albe și negre.

– Aici este *tophet*-ul – o înștiință ghidul – aria sacră a fenicienilor. Pe vremea aceea nu existau clădiri, iar ritualurile se desfășurau în aer liber.

– Vorbiți despre obișnuitele sacrificii închinate zeilor, nu-i așa?

– Închinate zeului, o corectă ghidul. Zeului Baal Hammon. Fenicienii obișnuiau să-și sacrifice primul născut: îl strangulau, îi dădeau foc, apoi îi așezau rămășițele într-un vas pe care-l îngropau în pământ, sub un obelisc. Numai aici, în locul acesta, au fost găsite peste șapte sute.

– Oh, Doamne! exclamă Livia.

– Doamna mea, ascultați-mă pe mine, locul acesta nu era propice pentru copii. Când amiralul Leptin a cucerit insula în numele lui Dionisos al Siracuzei, băștinașii și-au căsăpit fiii înainte să se dea prinși. Și uite așa, oricum am da-o, soarta vrea ca aici, la Mozia, *picciliddri* să aibă zile fripte.

– Hai să plecăm imediat, spuse Livia. Nu mai vreau să aud niciun cuvânt despre o astfel de lume.

Hotărâră să se oprească la Pantelleria, unde rămaseră vreme de șase zile: în sfârșit, șase zile fără

dispute, fără ciorovăieli. Era locul cel mai potrivit în care Livia să-l întrebe, într-o noapte:

– De ce nu ne căsătorim noi doi?

– Chiar așa, de ce nu?

Hotărâră cu înțelepciune să mediteze pe îndelete la asta; la urma urmelor, cea care trebuia să-și muncească mai mult mintea era Livia, pentru că ea era cea care și-ar fi părăsit casa de la Boccadasse, fiind nevoită apoi să se adapteze la alte ritmuri de viață.

Nici nu decolă bine avionul care o ducea pe Livia înapoi acasă, că Montalbano se și repezi la un telefon public, sunându-l la Montelusa pe prietenul său Zito. Îl întrebă de numele unei persoane anume și primi pe loc atât răspunsul, cât și numărul de telefon al acesteia, din Palermo. Se hotărî să sune imediat.

– Domnul profesor Riccardo Lovecchio?

– Eu sunt.

– Un prieten comun, Nicolò Zito, mi-a dat numărul dumneavoastră de telefon.

– Ehe, ce mai face Omu' Roș'? A trecut mult de când n-a mai dat niciun semn de viață.

La megafoane, o voce îi invita pe pasagerii zborului de Roma să se îndrepte spre poarta de îmbarcare. Îi veni o idee.

– Nicolò e bine, sănătos și vă transmite salutări. Uitați ce-i, domnule profesor, numele meu este Montalbano, acum sunt la aeroportul de la Punta Raìsi și am la dispoziție maximum trei sau patru ore înainte să mă urc din nou într-un avion. Trebuie

neapărat să stau de vorbă cu dumneavoastră despre un subiect delicat.

Vocea din megafoane repetă invitația, ca și cum s-ar fi raliat brusc interesului comisarului, care avea nevoie de răspunsuri limpezi și imediate.

– Ascultați, nu cumva sunteți comisarul Montalbano din Vigàta, cel care i-a găsit pe cei doi tineri asasinați din peșteră? Da, dumneavoastră sunteți? Ia te uită ce coincidență! Știți că voiam și eu să vă caut într-una din zilele astea? Haideți, poftiți acasă la mine, vă aștept, notați adresa.

– Eu, de exemplu, dormii o dată patru zile și patru nopți la rând, fără să mănânc și să beau ni'ca. Adevărat îi că la o asemenea repriză de somn au concurat atunci vreo douăzeci de *joint*-uri, cinci numere de dat la buci și o scatoalcă în moalele capului primită de la polițiști. Era în '68. Mama s-a speriat rău atunci, a vrut să cheme un medic, crezându-mă căzut în comă profundă.

Profesorul Lovecchio avea aerul unui funcționăraș de bancă, nu-și arăta cei patruzeci și cinci de ani, având o minusculă sclipire de nebunie în ochi. Duhnea deja a whisky sec, deși ceasul arăta abia ora unsprezece.

– Nu, în visul meu n-a existat nimic miraculos, continuă Lovecchio. Ca să atingi nivelul miracolului trebuie să depășești cel puțin douăzeci de ani de somn. Tot în *Coran*, în *sura* a doua mi se pare, stă scris că un oarecare, identificat ulterior de comentatori drept Ezra, a dormit vreme de o sută de ani. În schimb,

profetul Salih a bifat douăzeci de ani de somn, și tot într-o grotă, care nu este, să recunoaștem, un loc prea comod pentru odihnă. Nici evreii nu s-au lăsat mai prejos: îl Talmudul lor, se laudă cu un oarecare Hammaagel, care a tras un pui de somn ce a durat șaptezeci de ani, locul fiind, bineînțeles, tot o peșteră. Ca să nu mai vorbim despre greci. Epimenide, de exemplu, s-a trezit după cincizeci de ani de dormit într-o peșteră. În sfârșit, pe vremea aceea erau suficienți o grotă și unu' mort de somn pentru a se împlini un miracol. Apropo, cei doi tineri descoperiți de dumneavoastră cât au dormit?

– Din '43 până în '94, cam cincizeci de ani.

– Suficient ca să poată fi treziți. Credeți oare că logica lucrurilor s-ar complica dacă v-aș spune că în arabă se folosește un singur verb pentru „a dormi" și „a muri"? Sau că tot un singur termen se utilizează pentru verbele „a se trezi" și „a învia"?

– Domnule profesor, rămân pur și simplu fermecat de discursul dumneavoastră, însă vă amintesc că trebuie să prind avionul, am foarte puțin timp la dispoziție. Spuneți-mi, de ce intenționați să luați legătura cu mine?

– Ca să vă spun să nu vă lăsați dus de nas de câine. Adică de faptul că statueta câinelui vine în contradicție cu amfora și viceversa. M-ați înțeles?

– Deloc.

– Vedeți dumneavoastră, legenda adormiților nu are origini orientale, ci creștine. În Europa a fost introdusă de Grégoire de Tours. El vorbește despre

șapte tineri din Efes care, încercând să scape de persecuțiile anticreștine ale lui Decius, se refugiază într-o grotă, iar Domnul Iisus îi adoarme. Peștera din Efes chiar există, puteți citi despre ea în enciclopedia Treccani. Deasupra ei s-a construit pe vremuri un sanctuar, care însă ulterior a fost demolat. Trebuie însă să știți că legenda creștină spune că acolo, în peșteră, exista un izvor. Prin urmare, când s-au trezit, tinerii și-au potolit mai întâi setea și abia pe urmă l-au trimis pe unul dintre ei să caute hrană. Însă nici în legenda creștină, nici în restul variantelor sale europene nu se pomenește despre prezența vreunui câine. Acest câine, pe nume Kytmyr, este o pură invenție poetică a profetului Mahomed, care iubea animalele într-o asemenea măsură, încât o dată și-a tăiat mâneca hainei doar ca să nu trezească motanul care dormea pe ea.

– M-ați pierdut pe drum.

– N-aveți de ce să vă pierdeți, domnule comisar! Voiam de fapt să vă spun că amfora din mormântul descoperit de dumneavoastră a fost pusă acolo ca să simbolizeze izvorul din peștera de la Efes. Concluzia: amfora aparținând legendei creștine poate sta laolaltă cu câinele – o invenție poetică a *Coranului* – doar dacă avem în vedere o viziune globală a tuturor variantelor prin care diferite culturi și-au adus contribuția la legendă... După părerea mea, autorul scenografiei din grotă este cineva care, prin natura propriilor studii...

La fel ca în cărțile de benzi desenate, Montalbano simți limpede cum în creier i se aprinsese brusc un beculeț.

În fața Departamentului Antimafia frână cu un scrâșnet de roți atât de violent, încât plantonul dădu semne de panică, luând poziția de tragere.

– Sunt comisarul Montalbano! strigă, fluturând spre celălalt permisul de conducere – primul act care-i picase în mână.

Gâfâind, trecu în fugă pe lângă un al doilea agent, pus probabil acolo în calitate de ușier.

– Anunță-l pe domnul De Dominicis că urcă la el comisarul Montalbano. Repede, repede!

În lift, profitând că nu-l vede nimeni, Montalbano își răvăși părul, își slăbi vizibil nodul cravatei și-și desfăcu nasturele de la guler. Se întrebă dacă nu era cazul să-și scoată nițel și cămașa din pantaloni, însă renunță la idee, părându-i-se o exagerare.

– De Dominicis, mi-a ieșit! exclamă, cu răsuflarea întretăiată, închizând ușa în urma sa.

– Pe unde? întrebă De Dominicis, alarmat de înfățișarea comisarului și sărind din fotoliul aurit aflat în mijlocul biroului, aurit și el.

– Dacă mă ajuți în cazul ăsta, îți jur că te fac parte într-o anchetă care...

Se opri brusc și-și duse mâna la gură, ca și cum ar fi fost pe cale să scape o taină îngrozitoare.

– Despre ce-i vorba! Dă-mi măcar un indiciu!

– Nu pot, crede-mă pe cuvânt, nu pot!

– Spune-mi, ce trebuie să fac?

– În seara asta, până cel mai târziu la miezul nopții, vreau să știu care a fost tema lucrării de licență la limba italiană a lui Calogero Rizzitano. Profesorul

lui era un anume Cotroneo, parcă așa-l chema. De licențiat, Rizzitano trebuie să se fi licențiat la sfârșitul lui '42. Uite care-i treaba, De Dominicis, subiectul acestei lucrări de licență este cheia întregii anchete, îi putem da o lovitură mortală lui...

Se întrerupse din nou, se holbă la celălalt și-l întrebă înspăimântat:

– N-am dat niciun nume, nu-i așa?

Agitația lui Montalbano îl molipsi și pe De Dominicis.

– Cum să procedez, dă-mi o idee?! Probabil că erau mii de studenți în perioada aceea! Și cine știe dacă nu cumva documentele s-au pierdut...

– Ce tot spui acolo? De unde atâtea mii, dac-or fi fost câteva zeci de studenți. Pe vremea aceea, tinerii erau în marea lor majoriate pe front. E floare la ureche, ce mai la deal, la vale?

– În cazul ăsta, de ce nu te ocupi dumneata?

– Sunt sigur că m-ar face să pierd o groază de timp cu chichițe birocratice. Însă vouă, celor de aici, vă sunt deschise toate ușile.

– Unde dau de dumneata?

– Acum dau fuga înapoi, la Vigàta, trebuie să urmăresc o pistă importantă. Sună-mă imediat cum afli ceva. A, încă ceva: să mă suni acasă, nu la birou. L-a comisariat s-ar putea să se fi infiltrat vreo cârtiță.

Așteptă telefonul lui De Dominicis până seara târziu, însă acesta nu veni. Dar nu-și făcu griji: era sigur că De Dominicis mușcase momeala. Probabil

însă că nici lui nu-i fusese prea ușor să se descurce prin toate hățișurile birocratice.

A doua zi dimineață avu plăcerea s-o revadă pe Adelina, menajera.

– De ce n-ai mai dat niciun semn de viață zilele trecute?

– Cum adicătelea de ce? Pen' că lu' don'șorica nu-i miroasă bine să mă vază pe-aici când vine 'mneaei încoa'.

– Bine, și de unde ai știut că Livia a plecat?

– Aflai din sat.

La Vigàta, toată lumea știa totul despre toată lumea.

– Ce-mi faci de mâncare azi?

– Paste cu sardine, iar la felu' doi caracatiți *alla carrettera*.

Delicios, însă criminal pentru ficat. Montalbano o îmbrățișă.

Spre prânz, sună telefonul, iar Adelina, care trecuse la curățenia generală a casei – cu scopul nedeclarat, dar evident, de a șterge orice urmă a trecerii Liviei –, se duse să răspundă.

– *Dutturi,* întreabă de 'mneavoastră unu' Di Duminică.

De pe verandă, unde se așezase comod ca să recitească *Pylon* de Faulkner, Montalbano se repezi în casă. Înainte să apuce receptorul, stabili rapid un plan de acțiune prin care să scape de sâcâiala lui De Dominicis imediat ce va fi aflat informația.

– Da? Alo? Cu cine vorbesc? întrebă el cu o voce obosită în care se întrezărea o undă de adâncă dezamăgire.

– Ai avut dreptate, a fost floare la ureche. Calogero Rizzitano s-a licențiat *magna cum laudae* pe 13 noiembrie 1942. Ia-ți un pix, că titlu-i lung.

– Așteaptă, poate găsesc pe aici ceva de scris. De parc-ar mai conta, zău așa.

De Dominicis prinse din zbor nota de dezamăgire din vocea celuilalt.

– Ce-i cu tine, ce s-a-ntâmplat?

Complicitatea într-un caz complex ca acela îl îndreptățea pe De Dominicis să treacă de la „dumneata" la „tu".

– N-am reușit să aflu mai devreme, crede-mă pe cuvânt.

– Bine, bine. Hai, dictează.

– *Folosirea idiomului macaronic în reprezentarea teatrală sacră* Cei Șapte Adormiți *de Anonim, secolul XVI*. Explică-mi totuși și mie ce are de-a face mafia cu un titlu...

– Are, are, și-ncă cum are! Numai că acum, din cauza ta, nu-mi mai este de niciun folos. Știi ceva? Nici măcar nu-ți mulțumesc.

Puse receptorul în furcă și, de bucurie, explodă într-un fel de nechezat ascuțit. În secunda următoare, din bucătărie se auziră o bufnitură puternică și zgomot de veselă făcută țăndări: se vedea treaba că Adelina se speriase și căzuse în timp ce-și făcea de treabă cu farfuriile. Montalbano țâșni pe verandă, sări peste

balustradă pe nisipul plajei, făcu un salt acrobatic, apoi roata, o a doua săritură și din nou roata. Cel de-al treilea salt acrobatic însă nu-i mai reuși: se prăbuși epuizat în nisip. De pe verandă, Adelina se repezi spre el lamentându-se:

– *Madunnuzza* sfântă! Apăi 'mneata ești bine dus cu sorcova! Dacă-ți rupseși osu' claviculei, eu ce-o să mă fac acu'?

Scrupulos față de propria persoană cum era, Montalbano se urcă la volan și se îndreptă spre biblioteca provincială din Montelusa.

– Caut o anumită reprezentare teatrală sacră, o anunță el pe directoare, o cunoștință de-a sa.

Femeia îl privi vexată, preferând însă să nu-i răspundă.

– Tot ce avem – spuse – sunt două volume de D'Ancona și alte două de De Bartholomaeis. Din păcate, nu vi le putem împrumuta, va trebui să le consultați aici.

Descoperi *Reprezentarea celor Șapte Adormiți* în volumul al doilea al antologiei lui D'Ancona. Un text scurt, naiv. Probabil că teza de licență a lui Lillo se dezvoltase în jurul dialogului celor doi doctori eretici, care se exprimau într-o latină macaronică foarte amuzantă. Însă ceea ce-l interesa de fapt pe comisar se găsea în lunga prefață scrisă de D'Ancona. Era totul acolo, de la citarea *surei* a XVIII-a din *Coran,* până la lungul drum al legendei prin cultura țărilor europene și africane, cu mutațiile și variantele sale. Profesorul

Lovecchio avea dreptate: dacă s-ar fi ghidat doar după *sura* coranică ar fi sfârșit într-un hățiș fără ieșire. Legenda trebuia completată cu variațiunile datorate altor culturi.

– Vreau să construiesc o ipoteză și am nevoie de părerea dumneavoastră, le spuse Montalbano directorului Burgio și soției acestuia după ce-i puse la curent cu ultimele sale descoperiri. Amândoi mi-ați spus, cu foarte multă convingere, că Lillo o considera pe Lisetta drept sora sa mai mică, la care ținea, cum s-ar zice, ca la ochii din cap. Așa-i?

– Da, răspunseră bătrânii în cor.

– În regulă. Acum vă adresez următoarea întrebare: credeți că Lillo ar fi fost capabil să-i ucidă pe Lisetta și pe tânărul ei iubit?

– Nu, răspunseră cei doi soți fără să stea nicio clipă pe gânduri.

– Și eu sunt de aceeași părere, spuse Montalbano. Și asta pentru că, în opinia mea, Lillo însuși a fost cel care le-a dus cadavrele în peșteră, creându-le, ca să spun așa, condițiile unei presupuse resurecții. Pentru că ucigașii, nu-i așa, nu vor în niciun caz ca victimele lor să mai învie vreodată.

– Prin urmare? îl iscodi dom' director.

– După părerea dumneavoastră, cum ar fi reacționat Lillo dacă Lisetta, aflată într-o situație-limită, i-ar fi cerut s-o găzduiască împreună cu iubitul ei la villa Rizzitano?

Doamna răspunse fără să stea pe gânduri.

– Ar fi făcut orice i-ar fi cerut Lisetta.

– În cazul acesta, haideți să ne imaginăm ce s-a întâmplat de fapt în zilele acelea de iulie. Lisetta fuge de la Serradifalco, ajunge într-un suflet la Vigàta și se întâlnește cu Mario Cunich, iubitul ei care dezertează – sau, mai bine zis, se îndepărtează pentru o vreme de nava unde era încartiruit. Însă cei doi nu știu unde s-ar putea ascunde: acasă la Lisetta ar fi ca și cum ar intra direct în bârlogul lupului, fiind primul loc în care i-ar căuta tatăl Lisettei. Atunci, ea cere ajutorul verișorului său Lillo Rizzitano, știind că el n-ar putea s-o refuze. Acesta îi găzduiește în vila familiei sale de la poalele muntelui Crasto, unde locuiește singur întrucât ceilalți sunt plecați care-ncotro. Cine și de ce i-a omorât pe cei îndrăgostiți nu știm, și probabil că n-o să aflăm niciodată. Însă nu există nicio îndoială asupra faptului că cel ce i-a înmormântat în peșteră a fost Lillo, întrucât a urmat pas cu pas atât versiunea creștină, cât și pe cea coranică a legendei. În ambele cazuri, cei adormiți se trezesc la un moment dat. Ce vrea să însemne toată scenografia aceasta? Ce vrea să ne comunice Lillo? Vrea oare să ne transmită că îndrăgostiții dorm și că într-o zi se vor trezi, ori îi va trezi cineva? Ori poate că tocmai asta speră, să apară cineva în viitor care să-i descopere, să-i trezească. Întâmplător, cel care i-a descoperit, care i-a trezit, am fost eu. Însă credeți-mă pe cuvânt că mi-aș fi dorit tare mult să nu-mi dau seama de existența acelei peșteri.

Era sincer, iar cei doi bătrâni îl înțeleseră.

– Eu, unul, aș putea foarte bine să mă opresc cu cercetările aici, reușind să-mi satisfac curiozitățile personale. Într-adevăr, îmi mai lipsesc câteva răspunsuri, însă una peste alta datele pe care le am sunt mai mult decât relevante pentru mine. Așadar, cum spuneam, aș putea foarte bine să mă opresc.

– Or fi, nu zic, datele relevante pentru dumneavoastră – interveni doamna Angelina –, însă eu, una, tare aș vrea să dau ochii cu ucigașul Lisettei.

– Dac-ar fi să-l vezi, l-ai vedea doar în fotografie – punctă ironic dom' director –, pentru că la atâția ani câți au trecut de atunci există nouăzeci și nouă la sută șanse ca asasinul să fi murit demult de bătrânețe.

– Acum, hotărârea vă aparține, zise Montalbano. Ce fac? Merg mai departe? Mă opresc? Decideți dumneavoastră, pentru că de această crimă nu-i mai pasă nimănui acum nici cât negru sub unghie. Probabil că reprezentați unicul fir de legătură pe care cei doi morți o mai au cu această lume.

– Eu zic să continuați, spuse doamna Burgio, la fel de pornită.

– Și eu la fel, i se alătură dom' director, după o scurtă pauză.

Ajunse la ieșirea spre Marinella și, în loc să vireze spre casă, își continuă drumul – ca și cum aceasta ar fi fost dorința mașinii – de-a lungul litoralului. Traficul era lejer, așa că în numai câteva minute ajunse la poalele muntelui Crasto. Se dădu jos și începu să urce la picior poteca spre *crasticeddru*. În fața

intrării în peștera unde descoperise depozitul de arme se așeză pe iarbă și-și aprinse o țigară. Rămase să contemple asfințitul, însă mintea îi lucra febril: avea presentimentul – tainic, extrasenzorial aproape – că Lillo era încă în viață, însă cum ar fi putut oare să-l facă să se arate, să-l scoată din bârlog? Când umbrele serii începură să pună stăpânire peste tot locul, dădu să se întoarcă la mașină, însă privirea i se opri asupra uriașei găuri negre din peretele stâncos al muntelui: intrarea în tunelul rămas neterminat, închisă cu scânduri și bârne groase de lemn. Imediat lângă gura tunelului se vedea o baracă veche de tablă, în apropierea căreia fuseseră înfipți în pământ doi stâlpi ce susțineau o pancartă. Picioarele îi zvâcniră brusc într-acolo, înainte chiar de a primi ordin dinspre *ciriveddro*. Când ajunse acolo, gâfâia din greu, iar șoldul începuse din nou să-l doară din cauza efortului. Pe pancartă stătea scris: ANTREPRIZA DE CONSTRUCȚII GAETANO NICOLOSI & FIUL – PALERMO – VIA LAMARMORA 33 – TITLUL LUCRĂRII: CONSTRUCȚIE TUNEL CIRCULABIL – DIRECTOR DE LUCRĂRI: ING. COSIMO ZIRETTA – ASISTENT: SALVATORE PERRICONE. Urmau apoi alte precizări care însă pe Montalbano nu-l interesau.

Se încumetă la un al doilea sprint, de data aceasta până la mașină, și demară cu scrâșnet de roți spre Vigàta.

23

La antrepriza de construcții Gaetano Nicolosi & fiul – numărul de telefon îl obținuse de la Informații – nu răspundea nimeni. Se făcuse târziu, probabil că birourile erau acum pustii. Totuși Montalbano mai încercă o dată, apoi încă o dată, până când, încet-încet, își pierdu orice speranță. După o scurtă pauză în care se răcori înjurând de toți sfinții, ceru de la Informații numărul de telefon al inginerului Cosimo Ziretta, presupunând că acesta era, la rândul său, din Palermo. Îl găbji.

– Uitați care-i problema: sunt comisarul Montalbano de la Vigàta. Vreau să-mi spuneți cum ați făcut exproprierea.

– Care expropriere?

– Exproprierea terenurilor peste care trebuiau să treacă șoseaua și tunelul pe care ați început odată să le construiți aici, prin părțile noastre.

– Păi, nu ține de competența noastră. Eu mă ocup numai de lucrări, atât. Mai bine zis, mă ocupam, până când a sosit o circulară care a oprit totul.

– Și atunci, cu cine ar trebui să vorbesc?

– Cu cineva de la antrepriză.

– Am sunat, nu răspunde nimeni.

– Atunci, cu *commendatore* Gaetano sau cu fiul dumnealui Arturo. Asta când ies de la Ucciardone, de la închisoare.

– A, da?

– Da. Extorcare și corupție.

– Ziceți că nu-i nicio speranță?

– Doar în clemența judecătorilor, poate că le dau totuși drumul peste vreo cinci ani. Nu, glumesc. Ascultați, încercați să luați legătura cu avocatul firmei, Di Bartolomeo îl cheamă.

– Aflați, domnule comisar, că practica exproprierilor nu cade în sarcina antreprizei. Este de competența primăriei pe raza căreia se execută lucrarea.

– Și rostu' 'mneavoastră care mai e, atunci?

– Asta nu vă privește.

Și avocatul îi închise telefonul în nas. Cam urzicat dom' avocat Di Bartolomeo – își zise Montalbano. Probabil că rostu' 'mnealui era să le păzească curu' lu' Nicolosi tatăl & fiul de victimele pungășiilor lor, numa' că de data asta nu-i ieșise pasiența.

Biroul abia dacă se deschisese de cinci minute, când arhitectul Tumminello se trezi cu comisarul Montalbano proțăpit în fața lui, privindu-l cu un aer ce nu prevestea nimic bun. Într-adevăr, Montalbano avusese parte de o noapte agitată: nu izbutise să pună geană pe geană și-și trecuse vremea citind Faulkner. Cum avea un fiu pezevenghi, practicant asiduu de potlogăreli, încăierări și curse clandestine de motociclete, care uitase și-n seara precedentă să mai dea pe acasă, avocatul deveni galben precum ceara, iar mâinile prinseră să-i tremure. Montalbano observă reacția celuilalt la apariția sa și se întristă: și de-ar fi fost să

citească Faulkner de dimineața până seara, pe el tot de zbir îl știa lumea.

„Să vezi că ăsta are ceva de ascuns", își zise.

– S-a-ntâmplat ceva? îl iscodi Tumminello, așteptându-se de la comisar să-i spună că-i arestase fiul.

Ceea ce, la drept vorbind, ar fi fost curată binecuvântare sau, cel puțin, răul cel mai mic: căci la fel de bine s-ar fi putut să-i fi dat cep vreunul dintre tovarășii lui de cârdășie.

– Am nevoie de o informație. Despre o expropriere.

Chipul încordat al lui Tumminello se destinse în mod vizibil.

– Carevasăzică vă trecu frica.

Nu se putuse abține să nu-l iscodească ce și cum.

– Da, recunoscu sincer celălalt. Îmi fac griji pentru fecior-miu. N-a venit acasă azi-noapte.

– Se întâmplă des?

– Păi, da. Vedeți dumneavoastră, s-a înhăitat cu alde...

– În cazul ăsta, n-aveți de ce să vă faceți griji, i-o tăie scurt Montalbano, care n-avea timp de pierdut cu problemele infracționalității juvenile. Vreau să văd actele de vânzare sau de expropriere a terenurilor din zona tunelului Crasto. Este de competența voastră, nu-i așa?

– Da, să trăiți, a noastră. Numai că n-are niciun rost să căutăm hârtiile, pentru că știu tot pe de rost. Spuneți-mi care teren anume vă interesează.

– Vreau să aflu ce s-a întâmplat cu terenurile familiei Rizzitano.

– Mi-am închipuit eu, răspunse arhitectul. Vedeți dumneavoastră, când am auzit de armele descoperite în peșteră și, apoi, de cele două cadavre de acolo, m-am întrebat: bine, dar locurile acelea nu aparțineau oare lui de-alde Rizzitano? Și m-am dus să controlez actele.

– Care acte ce spun?

– Întâi de toate, trebuie să vă fac o punere în temă. Proprietarii terenurilor care ar fi suferit, să spunem așa, daune în urma lucrărilor la șosea și la tunel erau în număr de patruzeci și cinci.

– Măiculiță sfântă!

– Păi da, pentru că vedeți dumneavoastră, se poate să fie un petic de două mii de metri pătrați care aibă cinci moștenitori, toți proprietari. Iar notificarea nu se face în bloc către toți moștenitorii, ci trebuie făcută una pentru fiecare în parte. Odată obținut decretul de expropriere, le-am oferit proprietarilor o sumă mică, dat fiind că în majoritatea cazurilor era vorba despre teren agricol. În cazul lui Calogero Rizzitano, proprietar doar prezumtiv, pentru că nu există niciun act care să-i demonstreze calitatea de proprietar – adică nu există act de succesiune de pe urma tatălui său, care a decedat având toate proprietățile pe numele său – a trebuit să facem apel la articolul 143 din Codul de Procedură Civilă, cel referitor la moștenitorii cu domiciliul necunoscut. După cum probabil știți foarte bine, articolul 143 prevede că...

– Nu mă interesează ce prevede. Când ați făcut notificarea în cazul Rizzitano?

– Acum zece ani.

– Prin urmare, acum zece ani Calogero Rizzitano rezulta ireperabil.

– Și atunci, și mai târziu! Pentru că din cei patruzeci și cinci de proprietari de terenuri expropriate, patruzeci și patru au contestat în instanță suma oferită de noi. Și au câștigat.

– Iar al patruzeci și cincilea, cel care nu a făcut recurs, era Calogero Rizzitano, nu-i așa?

– Bineînțeles. Să știți însă că noi i-am pus deoparte banii ce i se cuvin. Pentru că, legal vorbind, pentru noi este încă viu. Nu a venit nimeni să-l declare mort, fie și prezumtiv. Când se arată la față, își ia paralele.

Când se arată la față – spusese arhitectul –, însă toate lăsau să se înțeleagă că Lillo Rizzitano nu avea nicio intenție să se arate la față. Sau – ipoteză și mai plauzibilă – era în imposibilitatea de a se arăta la față. Directorul Burgio, ba chiar și el însuși, dăduse ca sigur faptul că Lillo scăpase cu viață în noaptea de 9 iulie 1943, de vreme ce, rănit fiind, fusese urcat într-un camion militar și dus cine știe unde. Însă niciunul din ei n-avea habar cât de grave fuseseră rănile! S-ar fi putut foarte bine să fi murit pe drum sau chiar la spital, asta în cazul în care fusese dus la un spital. De unde obstinația aceea de a-i găsi trup unei năluci? Era foarte posibil ca, la momentul când îi descoperise, morții de la *crasticeddru* să se fi aflat în condiții mai rezonabile

decât rămășițele lui Lillo Rizzitano, trecut poate de mult în lumea drepților. În cincizeci de ani și mai bine, niciun rând, niciun cuvințel. Nimica-nimicuța. Nici măcar atunci când îi rechiziționaseră terenurile, când îi demolaseră ce mai rămăsese din vilă, când îi luaseră proprietățile. Iată așadar că meandrele labirintului în care intrase de bunăvoie se terminau în fața unui zid; nu era totuși exclus ca labirintul să-și dovedească în acel fel generozitatea, forțându-l să nu mai continue și obligându-l să se oprească la soluția cea mai logică, cea mai naturală.

Îl aștepta o cină ușoară, însă toate bucatele de fuseseră gătite cu acel tușeu de geniu cu care Dumnezeu îi înzestrează numai pe aleșii Săi. Montalbano nu găsea suficiente cuvinte să-i mulțumească soției chestorului, însă se uită la ea cu privirea unui câine al străzii căruia un suflet milos îi dezmiardă blana. Apoi, bărbații se retraseră în camera de lucru a chestorului, să pună țara la cale. Invitația la cină a superiorului său venise ca un colac de salvare, însă nu pentru că ar fi simțit că se îneacă într-o mare furtunoasă, ci pentru că se simțea ca și cum ar pluti în derivă pe o mare netedă, plată de atâta *luffia,* de atâta plictiseală.

Întâi de toate, discutară despre cazul Brancato, convenind că eliminarea lui fusese o consecință directă a faptului că poliția din Catania se afla pe urmele sale; însă despre implicarea lui Brancato în ancheta asupra traficului de arme îi înștiințaseră chiar ei, cei de la Montelusa.

– Am ajuns mai rău ca o strecurătoare, zise cu amărăciune chestorul. Nu putem face niciun pas fără ca adversarii noștri să nu afle. Brancatto a ordonat asasinarea lui Ingrassia pentru că începuse să facă prea multe valuri, însă cei care trag cu adevărat sforile au aflat, la rândul lor, că-l avem în vizor pe Brancato însuși, hotărând să-l lichideze și pe el. Și uite așa, singura noastră pistă, pe care și așa o urmăream cu multe eforturi, a fost în mod oportun închisă.

Era negru de supărare: povestea asta cu cărțițele răspândite peste tot în sistem îl rănea, îl întrista mai mult decât dac-ar fi fost trădat de o rudă apropiată.

Apoi, după o pauză lungă în care Montalbano nu îndrăzni să deschidă gura, chestorul îl întrebă:

– În ce stadiu se află ancheta dumitale cu morții din peșteră?

Din tonul vocii superiorului său, comisarul înțelese că acesta considera investigația sa un fel de hobby, o distracție pe care i-o îngăduia cu mărinimie înainte să-l vadă întorcându-se să lucreze la cazurile serioase.

– Am reușit să aflu și identitatea cadavrului de sex masculin, anunță cu voce fermă, ca să-și ia revanșa asupra chestorului.

Care, crucindu-se, nu întârzie să sară de pe scaun, arătându-se brusc interesat.

– Ești de-a dreptul formidabil! Povestește-mi tot.

Montalbano îi povesti tot, până și farsa comică pe care i-o jucase lui De Dominicis, care pe chestor îl distră la nebunie. În cele din urmă însă, comisarul încheie cu o concluzie care suna mai degrabă cu o

declarare a falimentului: practic, continuarea cercetărilor nu mai avea rost – spuse el –, cu atât mai mult cu cât nu știa nimeni dacă Lillo Rizzitano mai era sau nu în viață.

– Și totuși – remarcă celălalt după o pauză de meditație –, dacă cineva ține cu tot dinadinsul să dispară, până la urmă reușește. Există atâtea și atâtea cazuri de persoane aparent dispărute în neant și care apoi, după ani și ani, își fac apariția nitam-nisam, pe nepusă masă. N-aș vrea să-l citez pe Pirandello, ci măcar pe Sciascia. Ai citit cărțulia lui despre dispariția fizicianului Majorana[1]?

– Bineînțeles.

– Ei bine, eu, unul, sunt convins, la fel ca și Sciascia, de altfel, că Majorana a vrut pur și simplu să dispară și în cele din urmă a și reușit. De sinucis nu s-a sinucis, era mult prea credincios.

– De acord cu dumneavoastră.

---

[1] Ettore Majorana (1906–1938?) – specialist în fizică nucleară, dispărut în mod misterios în timpul unei excursii pe ruta Napoli–Palermo. Cazul a suscitat un viu interes atât în epocă – Benito Mussolini hotărând chiar acordarea unei recompense substanțiale pentru informațiile ce ar fi dus la elucidarea cazului –, cât și în deceniile care au urmat. Dintre zecile de cărți scrise pe această temă, autorul o citează pe cea mai cunoscută – *La scomparsa di Majorana (Dispariția lui Majorana)* de Leonardo Sciascia (1921–1989) –, în care se presupune că Majorana s-ar fi călugărit, însă ipotezele asupra dispariției fizicianului sunt multiple, toate susținute cu dovezi. Luigi Pirandello (1867–1936) este citat, cel mai probabil, pentru romanul său *Răposatul Mattia Pascal* (1904) (n. tr.).

– Pe urmă, mai avem, nu-i așa, cazul acelui profesor universitar din Roma, plecat dimineața de acasă și dispărut apoi fără urmă. Toată lumea l-a căutat: poliția, carabinierii, până și studenții săi, care îl adorau. Părerea mea este că omul își programase dispariția și i-a ieșit pasiența.

– Într-adevăr, făcu Montalbano.

Apoi reflectă câteva secunde asupra dialogului lor și-i făcu superiorului său o remarcă.

– Am sentimentul că, de fapt, mă invitați să continui ancheta, deși într-o altă ocazie mi-ați reproșat că acord prea mare atenție acestui caz.

– Ce-are a face? Acum ești în convalescență, pe când data trecută te aflai în serviciu. Îmi pare o diferență semnificativă, nu crezi? replică chestorul.

Se întoarse acasă și începu să umble de colo-colo, dintr-o cameră într-alta. După întâlnirea cu arhitectul primăriei, aproape că se hotărâse să lase totul baltă, convins că Rizzitano era demult oale și ulcele. Când colo, iată că-l resuscitase exact persoana la care se așteptase cel mai puțin – chestorul. Oare primii creștini nu foloseau cuvântul „adormire“ pentru a indica moartea? De ce să nu presupună și el că Rizzitano căzuse într-un somn adânc, așa cum spuneau masonii? În regulă, însă dacă lucrurile stăteau într-adevăr așa, trebuia să găsească o cale prin care să-l facă să iasă la lumină din peștera adâncă în care se ascunsese. Avea nevoie de ceva spectaculos, de o acțiune în jurul căreia să se facă mult tărăboi, despre care să scrie ziarele și să

se vorbească la televiziunile din toată Italia. Trebuia să dea o lovitură. De acord, însă ce fel de lovitură? Era cazul să renunțe să mai gândească logic și să dea frâu liber fanteziei.

Ceasul arăta ora unsprezece noaptea: era încă devreme ca să se ducă la culcare. Așa îmbrăcat cum era, se întinse în pat ca să citească mai departe *Pylon*.

> Către miezul nopții, operațiunile de căutare a corpului lui Roger Shumann, pilotul de curse care căzuse în lac în după-amiaza de sâmbătă, au fost abandonate definitiv, nu înainte ca un biplan cu trei locuri de circa optzeci de cai putere să efectueze o manevră prin care a zburat pe deasupra lacului, întorcându-se apoi fără incidente după ce a lăsat să cadă o coroană de flori pe suprafața apei la aproximativ trei sferturi de milă distanță de locul unde se presupune că s-ar afla trupul lui Shumann...

Mai erau doar doă-trei rânduri până la sfârșitul romanului, însă comisarul se trezi deodată în șezut, cu ochii holbați.

„Asta-i nebunie curată, recunosc – își spuse –, da' de făcut tot o fac."

– Doamna Ingrid este acasă? Știu că-i târziu, dar trebuie neapărat să discut ceva cu ea.

– Doamna nu casă. Tu zice, eu scris.

Îi era limpede: familia Cardamone avea o obsesie – căuta menajere prin locuri în care nici măcar Tristão da Cunha n-avusese curajul să pună piciorul.

– Manau tupapau, făcu comisarul.

– Nimic înțeles la mine.

Rostise titlul unui tablou de Gauguin: prin urmare – concluzionă el –, era exclus ca menajera să fie de loc din Polinezia ori de prin împrejurimi.

– Tu pregătită scris la tine? Doamna Ingrid telefonare domn Montalbano când ea întoarce acasă.

Când Ingrid sosi la Marinella, în rochie de seară despicată până sus, la fese, ceasul era trecut de ora două noaptea. Aflând că Montalbano voia s-o vadă, nu stătuse nicio clipă pe gânduri și dăduse fuga la el acasă.

– Scuză-mi ținuta, n-am vrut să mai pierd vremea cu schimbatul hainelor. Știi, am participat la o recepție teribil de plictisitoare.

– Ce-i cu tine? Nu-mi place deloc cum arăți. Să fie oare numai din cauza acelei recepții plictisitoare?

– Nu, m-ai ghicit. Socrul meu mă hărțuiește din nou. Ieri-dimineață a dat buzna în camera mea pe când eu încă dormeam. Voia să mi-o tragă pe loc. L-am convins să plece abia după ce l-am amenințat că țip.

– În cazul ăsta, trebuie să luăm urgent măsuri, zise zâmbind comisarul.

– Bine, dar cum?

– Îi administrăm o a doua doză de șoc.

Sub privirile întrebătoare ale lui Ingrid, descuie un sertar al biroului, luă dinăuntru un plic și i-l întinse femeii. Văzând fotografiile care o înfățișau în timp ce socrul său o poseda, Ingrid se îngălbeni la față, devenind apoi roșie ca focul.

– Tu le-ai făcut?

Montalbano își făcu repede un calcul în gând: dacă-i spunea că fotografiile fuseseră făcute de o altă femeie, n-ar fi fost exclus ca Ingrid să vâre un cuțit în el.

– Da, eu le-am făcut.

Palma violentă a suedezei aproape că-i mută căpățâna din loc, însă se aștepta la o asemenea reacție.

– Alte trei i le-am trimis deja socrului tău. Iată, așadar, de ce a încetat o vreme să-ți mai dea târcoale. Acum o să-i mai trimit trei bucăți.

Ingrid zvâcni, trupul ei se lipi strâns de cel al comisarului, buzele sale le căutară febril pe ale lui, iar limba i se strecură abil s-o dezmierde pe cealaltă. Montalbano își simți genunchii devenindu-i brusc ca de brânză, însă din fericire Ingrid se desprinse la timp de el.

– Calm, calm – îi zise ea – nu s-a-ntâmplat nimic. A fost doar așa, de mulțumire.

Pe spatele celor trei fotografii alese de Ingrid cu mâna ei, Montalbano scrise: DĂ-ȚI IMEDIAT DEMISIA DIN TOATE FUNCȚIILE. ALTFEL, DATA VIITOARE APARI LA TELEVIZOR.

– Au mai rămas încă trei, pe care o să le păstrez aici, spuse comisarul. Dă-mi de știre când mai ai nevoie de ele.

– Cât mai târziu cu putință, sper.

– Mâine-dimineață i le expediez și, în plus, îi pregătesc și un telefon anonim drept garnitură, în așa fel încât să dea în infarct. Acum însă, ascultă ce am să-ți spun, că povestea e lungă. La urmă, o să te rog să-mi dai o mână de ajutor.

Când se ridică din pat, soarele încă nu răsărise bine: după plecarea lui Ingrid nu mai reușise să pună geană pe geană. Se privi în oglindă: avea fața șifonată, parcă nici când fusese împușcat nu arătase atât de rău. Întâi de toate, trebuia să se ducă la spital pentru control – îl găsiră perfect sănătos, iar din cele cinci medicamente pe care le luase până atunci, îi mai prescriseră doar unul. Intră apoi la Casa de Economii din Montelusa, unde-și păstra puținii bani pe care reușea să-i pună deoparte, și ceru o întâlnire privată cu directorul.

– Am nevoie de zece milioane.

– Le aveți în cont sau doriți să faceți un împumut?

– Le am.

– Atunci, care-i problema, scuzați întrebarea?

– Problema este că-i vorba despre o operațiune a poliției pe care vreau s-o fac pe banii mei, ca să nu risc fondurile statului. Numai că dacă mă duc acum la ghișeu și cer zece milioane de lire în bancnote de o sută de mii, s-ar produce rumoare. Prin urmare, apelez la ajutorul dumneavoastră.

Înțelegător și mândru să participe la o importantă operațiune a poliției, directorul îi făcu imediat pe plac.

Ingrid opri mașina lângă cea a comisarului, staționată la ieșirea din Montelusa, exact sub indicatorul spre Palermo. Montalbano îi înmână plicul doldora cu zece milioane de lire în bancnote de o sută de mii, iar ea îl ascunse în sacul său de voiaj.

– Sună-mă acasă imediat ce rezolvi problema. Și fii cu ochii-n patru să nu te jefuiască vreunu'.

Ea îi zâmbi, trimițându-i o bezea din vârful degetelor, apoi demară.

Întors la Vigàta, își făcu aprovizionarea cu țigări. La ieșirea din tutungerie zări un afiș mare, negru, scris cu caractere de culoare verde, mirosind încă a clei de lipit proaspăt. Afișul invita onorabilii cetățeni ai urbei să asiste la marea întrecere de motocros care avea să se țină duminică, începând cu ora cincisprezece, în locația numită „platoul de la *crasticeddru*".

La o asemenea coincidență pur și simplu nu sperase. Faci prinsoare – își spuse Montalbano – că labirintului i s-a făcut milă de tine, iar acum îți deschide o nouă stradă?

24

„Platoul de la *crasticeddru*" – care începea de la stâncă și se întindea cât vedeai cu ochii – nici nu visase vreodată c-ar putea fi numit platou: viroage, movile, padine – altfel spus, locul ideal pentru o întrecere de

motocros. Vremea de peste zi anunța în mod evident apropierea verii și, desigur, lumea nu a așteptat ora trei după-amiază pentru a ocupa platoul; au sosit cu mic, cu mare încă de dimineață – părinți, copii, bunici, nepoți, toți în păr –, cu dorința de a se bucura nu atât de concurs, cât de o ieșire la iarbă verde.

Dimineață, Montalbano îl sunase pe Nicolò Zito.

– Vii după-amiază la întrecerea de motocros?

– Eu? Ce să caut acolo? Am trimis un cronicar sportiv și un cameraman.

– Nu, eu te invitam să mergem împreună, tu și cu mine, de distracție.

Ajunseră pe la trei și jumătate, când încă nu se punea problema ca întrecerea să fi început: în schimb, platoul era înecat într-un huruit asurzitor, produs în principal de cele aproximativ cincizeci de motociclete de concurs cărora piloții le încălzeau cu sârg motoarele, precum și de megafoanele care transmiteau la volum maxim o muzică săltăreață, ritmată.

– Totuși, de când te interesează pe tine sportul? îl iscodi Zito, mirat.

– Din când în când mai mă ia valul.

Deși se aflau în câmp deschis, spectatorii se vedeau nevoiți să ridice vocea ca să se poată face auziți. Prin urmare, când micul avion de turism, cu un banner publicitar atârnat de coadă, apăru dinspre *crasticeddru,* puțini au fost cei care i-au perceput prezența: vuietul motorului, cel care-i face pe oameni să-și ridice instinctiv privirile spre cer, nu răzbătea până jos.

După un timp, pilotul înțelese că zburând atât de sus nu putea atrage atenția spectatorilor: după ce dădu de trei ori un ocol strâns în jurul coamei muntelui, execută o voltă elegantă, direcționându-se spre platoul plin-ochi de lume și făcu o trecere razantă cu solul, pe deasupra capetelor mulțimii. Practic, îi obligă pe cei de jos să citească bannerul publicitar, urmărindu-l după aceea cu privirea; apoi, după ce se cabră ușor în aer, survolă de alte trei ori coama muntelui, coborî în picaj și zbură din nou razant cu pământul, trecând de data aceasta prin fața intrării în peștera unde fuseseră descoperite armele, lăsând să cadă o ploaie de petale de trandafir. Mulțimea amuți brusc și gândul tuturor zbură către cei doi tineri găsiți morți la *crasticeddru,* în timp ce avionul viră, întorcându-se din nou spre platoul plin cu spectatori, și execută o a treia trecere razantă cu solul, lăsând de data aceasta să cadă o miriadă de fluturași de hârtie. După care acceleră spre linia orizontului și se făcu nevăzut. Dacă bannerul publicitar suscitase o mare curiozitate, dat fiind că nu făcea reclamă nici unei băuturi răcoritoare, nici unei fabrici de mobilă, ci menționa pur și simplu două nume – Lisetta și Mario –, dacă ploaia de petale le dăduse fiori reci spectatorilor, textul-tip de pe fluturași îi însufleți brusc pe toți, atrăgându-i într-un labirint de supoziții și ipoteze, un frenetic joc de-a ghicitelea. Adicătelea ce voia să spună fraza asta: LISETTA ȘI MARIO ÎȘI ANUNȚĂ TREZIREA LA VIAȚĂ? Nu, nu era anunțul unei căsătorii sau al unui botez. Atunci? În noianul de întrebări și

mirări, mulțimea fu încetul cu încetul încredințată de un lucru: avionul, petalele de trandafir, fluturașii publicitari și bannerul aveau legătură cu morții de la *crasticeddru*.

Apoi începu concursul de motociclete, oamenii se întoarseră să privească într-acolo, iar atenția le fu distrasă. În clipa în care avionul lăsase să cadă ploaia de petale, Nicolò Zito aproape că-i poruncise lui Montalbano să nu se miște din loc, dispărând apoi în mulțime.

Se întoarse peste un sfert de oră, urmat de cameramanul de la Retelibera.

– Îmi acorzi un interviu?

– Cu plăcere.

Tocmai această nesperată disponibilitate la interviuri a comisarului avea să-i confirme jurnalistului suspiciunea de mai devreme, anume că Montalbano era vârât pân' la gât în toată povestea aceea cu avionul publicitar.

– Am asistat cu puțin timp în urmă, în cursul preparativelor pentru concursul de motocros care se desfășoară la Vigàta, la un eveniment extraordinar. Un avion publicitar de mici dimensiuni...

Și urmă descrierea întâmplării.

– Printr-o coincidență fericită, la eveniment a fost prezent și domnul comisar Salvo Montalbano, căruia am dori să-i solicităm câteva lămuriri. Așadar, în opinia dumneavoastră, cine sunt cei doi, Lisetta și Mario?

– Aș putea foarte bine să mă eschivez de la răspuns – spuse cu francheță comisarul – prefăcându-mă că nu știu nimic, presupunând că ar fi vorba despre

o pereche care ține să-și serbeze căsătoria într-un mod original. Aș fi însă contrazis de textul fluturașilor publicitari, care nu vorbește despre o nuntă, ci despre o trezire la viață. Prin urmare, voi răspunde cu sinceritate întrebării dumneavoastră: Lisetta și Mario sunt numele a doi tineri uciși cu mulți ani în urmă și descoperiți acum în peștera de la *crasticeddru*, stânca aflată chiar aici, în fața noastră.

– Bine, și ce a însemnat tot acest spectacol?

– Asta nu știu să vă spun, ar trebui să-l întrebați pe organizatorul acestei demonstrații.

– Totuși, cum ați reușit să identificați cadavrele?

– Din întâmplare.

– Ne puteți dezvălui și numele lor de familie?

– Nu. Le știu, însă nu vi le voi spune. Vă pot destăinui doar că tânăra era de aici, de prin părțile noastre, în vreme ce el era un marinar originar din Nord. Mai adaug faptul că persoana care a dorit să amintească într-un mod atât de spectaculos de descoperirea celor două trupuri – numind-o, nici mai mult, nici mai puțin decât „trezire la viață" – a uitat de prezența câinelui de teracotă, care, bietul de el, are la rândul său un nume; se numește Kytmyr și era un câine de origine arabă.

– Totuși ce l-a determinat pe asasin să pună la punct o asemenea scenografie?

– O clipă! De unde și până unde ați scornit faptul că asasinul este una și aceeași persoană cu cel care a executat înmormântarea ritualică a cadavrelor? Eu, unul, de exemplu, nu cred una ca asta.

– Dau fuga să montez materialul, îi spuse Nicolò Zito, după ce-i aruncă o privire încruntată.

Apoi, sosiră reporterii de la Televigàta, de la studioul regional RAI și de la alte televiziuni private. Montalbano răspunse la toate întrebările cu amabilitate și cu o dezinvoltură parcă înnăscută – lucru de mirare, dat fiind personajul.

Îl lovise o foame violentă: intră în birtul San Calogero și rase pe nerăsuflate un platou cu fructe de mare, apoi dădu fuga acasă, deschise televizorul și comută canalul pe Retelibera. Vorbind despre zborul demonstrativ al misteriosului avion, Nicolò Zito turnă la gogoși cu mult zel, umflând povestea în toate felurile posibile. Însă piesa de rezistență a materialului n-avea să fie atât interviul său, al lui Montalbano, cât neașteptata intervenție a directorului agenției Publiduemila din Palermo – despre care Zito aflase cu ușurință că era singura din vestul Siciliei care dispunea de un avion publicitar.

Directorul – încă emoționat, din câte se putea bine vedea – povesti că o splendidă femeie („Iisuse, ce exemplar! Părea un înger coborât pe pământ, zău dacă nu părea înger, mai frumoasă ca fotomodelele de se plimbă-ncoace și-ncolo pe podiumurile de modă... Ah, Iisuse, ce femeie!“), cu siguranță străină pentru că vorbea o italiană stricată („Am spus stricată? Am greșit, pe buzele ei, cuvintele limbii noastre păreau ca de miere, zău dacă nu!“), nu, despre naționalitatea ei nu putea da amănunte exacte („În orice caz, englezoaică

sau nemțoaică!"), se prezentase la agenție cu patru zile în urmă („Doamne! Ce apariție, o nălucire fermecată, nu altceva!") și întrebase de avion. Le spusese cu de-amănuntul ce anume trebuia inscripționat pe banner și pe fluturași. Da, ea fusese cea care solicitase petalele de trandafir. Pilotul – mai spuse directorul – luase inițiativa pe cont propriu: în loc să lanseze fluturașii la întâmplare de-a lungul litoralului, preferase să-i lase să cadă deasupra unei mulțimi de spectatori care asistau la un concurs de motociclism. Doamna („Măiculiță sfântă, mai bine nu mai spun nimic despre ea, altminteri mă omoară nevastă-mea!") plătise totul anticipat, în numerar, iar factura fusese scrisă pe numele de Rosemarie Antwerpen, cu adresa la Bruxelles. Nu, nu-i mai ceruse niciun fel de amănunte necunoscutei („Oh, Doamne!") și, la urma urmei, de ce-ar fi făcut-o? Doar femeia nu-i ceruse – Doamne ferește! – să lanseze o bombă! Și era atât de frumoasă! Atât de delicată! Și, Doamne, cum mai zâmbea! Ceva de vis, ce mai!

Montalbano savură interviul, amintindu-și ce-i spusese lui Ingrid la despărțire:

– Ai grijă să te faci și mai frumoasă decât ești. Pentru că bărbații, când dau cu ochii de tine, își pierd capul și nu mai înțeleg nimic din ce se întâmplă în jurul lor.

La rândul lor, și cei de la Televigàta abordară în forță subiectul splendidei femei necunoscute, numind-o „Nefertiti reincarnată" și încropind o istorie fantasmagorică, în care se împleteau piramide și *crasticeddru;* era însă limpede că-și construiseră materialul pe

scheletul știrilor difuzate de Nicolò Zito la televiziunea concurentă. Apoi, de întâmplare se ocupă pe larg și ediția regională a telejurnalului RAI.

Prin urmare – își spuse Montalbano –, avusese o idee bună: izbutise să obțină acel *scarmazzo,* tărăboi, hărmălaie pe care și-o dorise.

– Montalbano? Chestorul sunt. Am auzit și eu adineauri povestea aceea cu avionul. Felicitări, ai avut o idee genială.

– Să știți că meritul este al dumneavoastră, pentru că mi-ați sugerat să continui căutările. Vă mai amintiți? În realitate, n-am făcut decât să încerc să-l scot pe omul nostru din bârlog. Dacă nici acum nu va da niciun semn de viață, înseamnă că, într-adevăr, nu se mai află printre noi.

– Succes. Și ține-mă, te rog, la curent. Ah, încă ceva: avionul l-ai plătit dumneata, nu-i așa?

– Bineînțeles. M-am bazat pe gratificația pe care mi-ați promis-o.

– Domnul comisar? Sunt directorul Burgio. Soția mea și cu mine suntem foarte încântați de inițiativa dumneavoastră.

– Să sperăm că n-a fost în zadar.

– Nu cumva să uitați, domnule comisar: în caz că Lillo apare, anunțați-ne neapărat.

În jurnalul de la miezul nopții, Nicolò Zito acordă un spațiu amplu întregului caz, prezentând fotografiile

celor două cadavre din peșteră, concentrând imaginea asupra detaliilor ori abuzând de prim-planuri.

„Imagini puse cu amabilitate la dispoziție de omniprezentul și mărinimosul Jacomuzzi", remarcă în gând Montalbano.

Montajul lui Zito se oprea mai întâi asupra cadavrului pe care el îl identifică drept Mario, apoi asupra celui al Lisettei, continua cu avionul care lansa ploaia de petale de trandafir și cu un prim-plan al textului de pe fluturași. Pornind de la aceste imagini, începu să țeasă o istorie pe cât de misterioasă, pe atât de lacrimogenă, care lui Montalbano nu-i păru a fi în genul reportajelor de la Retelibera, ci mai degrabă a celor de pe Televigàta. De ce fuseseră oare uciși cei doi tineri? Cum se făcea oare că destinul le hărăzise oare un sfârșit atât de trist? Cine fusese sufletul milos care le depusese rămășițele în peșteră? Oare nu cumva femeia de o frumusețe ireală care închiriase avionul publicitar irumpsese în lumea noastră venind din trecut pentru a cere răzbunare în numele celor uciși? Dacă nu, ce legătură să fi existat între frumoasa necunoscută și cei doi tineri din urmă cu cincizeci de ani? Ce sens avea expresia „trezirea la viață"? Și cum se făcea că domnul comisar Montalbano le știa numele – și nu numai pe ale celor doi morți, ci chiar și pe al câinelui de teracotă? Ce și cât știa comisarul despre această poveste învăluită în mister?

– Salvo? Sunt Ingrid. Sper că nu te-ai temut c-aș fi fugit cu banii tăi.

– Fii serioasă, cum să cred așa ceva? Adicătelea ce vrei să spui? Că ți-au mai rămas bani?

– Bineînțeles, m-a costat mai puțin de jumătate din banii pe care mi i-ai dat. Restul e la mine, ți-l restitui când mă întorc la Montelusa.

– De unde suni?

– De la Taormina. Sunt aici cu un tip. Mă întorc în patru sau cinci zile. M-am descurcat bine, nu-i așa? A ieșit totul cum îți doreai?

– Ai fost de nota zece. Distracție plăcută.

– Montalbano? Sunt Nicolò. Ți-a plăcut materialul? Ei hai, felicită-mă!

– Pentru ce?

– Păi, am făcut exact ce voiai tu.

– Nu ți-am cerut absolut nimic.

– Ai dreptate, sau mai bine zis, nu mi-ai cerut în mod direct. Atât doar că eu nu sunt un nătărău, am înțeles din zbor că-ți doreai ca povestea asta să fie promovată la maximum, să fie prezentată în așa fel încât să le ajungă oamenilor drept la inimă. Așa se face că am spus unele lucruri pentru care mă voi rușina pentru tot restul zilelor.

– În regulă. Uite, îți mulțumesc, chiar dacă, repet, nu știu care-i motivul acestor mulțumiri pe care le revendici.

– Vrei să-ți mai spun una? Centrala noastră telefonică a fost pur și simplu luată cu asalt. Materialul meu a fost cerut de RAI, de televiziunile Fininvest, de agenția de știri ANSA și de toate cotidienele naționale.

S-ar zice c-ai dat lovitura, nu-i așa? Acum, îmi permiți să-ți pun o întrebare?

– Desigur.

– Cât te-a costat să închiriezi avionul?

Dormi un somn dulce – așa cum se spune că dorm zeii mulțumiți de propria lucrare. Făcuse tot posibilul, ba chiar și imposibilul, iar acum nu-i mai rămânea decât să aștepte răspunsul; mesajul fusese lansat, și încă într-un limbaj căruia destinatarul avea să-i descifreze negreșit codul – ca să folosească o expresie a lui Alcide Maraventano. Primul telefon îl primi la ora șapte dimineața, fix. Era Luciano Acquasanta de la *Mezzogiorno*, care voia să-i ceară părerea în legătură cu propria viziune asupra faptelor. N-ar fi fost oare posibil ca tinerii să fi fost sacrificați în cursul unui ritual satanic?

– De ce nu? răspunse amabil și concesiv Montalbano.

Al doilea apel sosi un sfert de oră mai târziu. Teoria Stefaniei Quattrini de la revista *Essere donna* era că Mario fusese surprins în timp ce făcea dragoste cu Lisetta de o altă femeie, geloasă – doar se știe ce hram poartă marinarii, nu-i așa? – care le-a făcut felul amândurora. Apoi fugise în străinătate, însă pe patul de moarte îi mărturisise totul fiicei sale, care, la rândul ei, îi dezvăluise propriei fiice păcatul bunicii. Pentru a repara situația într-un fel sau altul, tânăra făcuse o excursie la Palermo – doar vorbea cu accent străin, nu-i așa? – și pusese la cale toată povestea aceea cu avionul publicitar.

– De ce nu? răspunse amabil și concesiv Montalbano.

De ipoteza lui Cosimo Zappalà, de la săptămânalul *Vivere!* luă cunoștință la ora șapte și douăzeci și cinci. Îmbătați de iubire și de tinerețea lor romantică, Lisetta și Mario obișnuiau să se plimbe mână-n mână pe câmpuri, îmbrăcați în costumul lui Adam, respectiv al Evei. Într-una din zile fură surprinși de un corp de armată german aflat în retragere, iar soldații – la rândul lor îmbătați, însă de ură și teamă – i-au violat și ucis. Mai târziu, pe patul de moarte, unul dintre nemți... Iar de aici, povestea se suprapunea în mod curios peste cea a Stefaniei Quattrini.

– De ce nu? răspunse amabil și concesiv Montalbano.

La ora opt, bătu la ușă Fazio, care-i aduse toate cotidienele ce soseau la Vigàta, așa cum i se ordonase cu o seară în urmă. Montalbano le răsfoi în timp ce continua să răspundă la telefon. Toate ziarele preluaseră știrea, acordându-i o importanță mai mare sau, dimpotrivă, una minoră. Cel mai mult îl amuză titlul din *Corriere,* care suna cam așa: *Comisar de poliție identifică un câine de teracotă mort cu cincizeci de ani în urmă*. Oricum, toate se potriveau, chiar și ironia.

Adelina se minună foarte să-l găsească acasă, așa cum nu se întâmplase practic niciodată.

– Adelina, de rămas acasă o să mai rămân câteva zile, pentru că aștept un telefon important. Tu caută să-mi faci recluziunea cât mai confortabilă.

– Nu-nțelesei ni'ca din ce-mi spuserăți.

Montalbano se văzu nevoit să vorbească pe înțelesul Adelinei: schimnicia în care el se izolase de bunăvoie trebuia înveselită cu ceva mai multă fantezie din partea ei în prepararea bucatelor pentru prânz și cină.

Către ora zece, telefonă Livia.

– Bine, dar ce se întâmplă acolo? Telefonul tău sună mereu ocupat.

– Te rog să mă ierți, însă vezi tu, primesc o mulțime de apeluri în legătură cu un caz care...

– Știu despre ce caz vorbești, pentru că te-am văzut la televizor. Erai dezinvolt, spontan în replici, pur și simplu parcă nu erai tu. Se vede treaba că-ți merge mult mai bine când eu nu-s prin preajmă.

Îl sună pe Fazio la comisariat, cerându-i să-i aducă acasă corespondența de la birou și să-i cumpere un prelungitor pentru telefon. Corespondența – adăugă el – trebuia să-i parvină la Marinella zilnic, imediat ce ajungea pe biroul lui. Și încă ceva: să lase vorbă ălor de la centrală ca, în caz că suna cineva să întrebe de el, să-i furnizeze imediat numărul de telefon de acasă fără să pună întrebări indiscrete.

Peste mai puțin de o oră, Fazio trecu să-i aducă două cărți poștale fără importanță și prelungitorul.

– Ce se mai vorbește pe la birou?

– Ce să se vorbească? Ni'ca nu se vorbește. Treburile groase apar numa' când sunteți 'mneavoastră acolo. *Dutturi* Augello prinde numa' găinării, parcă le atrage,

zău așa: mici tâlhării, furtișaguri, din când în când câte-o cafteală...

– Adicătelea eu atrag numai treburile groase? Ce vrea să-nsemne asta?

– Înseamnă exact ce vă zisei că-nseamnă. Uitați, nevastă-mea, de exemplu, face pe ea de frică dacă dă cu ochii de un guzgan. Ei bine, parcă-i cheamă, nu altceva, credeți-mă pe cuvânt. Unde se duce ea, hop și guzganii, zău așa!

Își petrecuse ultimele patruzeci și opt de ore ca un câine de curte în lanț: câmpul lui de acțiune era atât de larg pe cât i-o permitea prelungitorul telefonului, motiv pentru care nu-și putea permite nici să-și facă plimbările pe țărmul mării, nici să se întremeze cu o binecuvântată partidă de înot. Telefonul îl purta cu el peste tot, chiar și când intra în baie; din când în când – iar obiceiul îl căpătase după nici douăzeci și patru de ore de așteptare – ridica receptorul și și-l ducea la ureche, ca să verifice dacă mai avea ton. În dimineața celei de-a treia zile, îi trecu o idee prin cap:

„La ce, Doamne, iartă-mă, te tot speli atâta, de vreme ce nu poți ieși niciunde?"

Gândul următor, strâns legat de primul, fu:

„În cazul ăsta, ce nevoie mai ai să te bărbierești?"

În dimineața celei de-a patra zile, slinos, neras, în aceiași papuci și cu aceeași cămașă, o sperie de moarte pe Adelina.

– Sfântă măiculiță, Doamne, iartă-mă și păzește! *Dutturi,* d-apăi pățitărăți ceva? Bolnav sunterăți?

– Da.
– Ș-apăi de ce nu chemați medicu'?
– Boala mea n-o lecuiește medicu', Adelina.

Se făcea că era un celebru tenor, aclamat în lumea întreagă. În seara aceea, trebuia să cânte la teatrul Operei din Cairo – cel vechi, încă nemistuit de incendiu, deși știa bine că în scurt timp flăcările aveau să-l șteargă de pe fața pământului. Îi ceruse unui plasator să-l anunțe imediat când avea să sosească domnul Gegè ca să-și fotoliul din sală – al cincilea din dreapta, pe rândul al doilea. Era în costum de scenă și terminase de dat o tușă finală machiajului. Auzi pe cineva strigând: „Pe scenă!" Nu schiță niciun gest; apoi însă sosi plasatorul să-l anunțe că domnul Gegè – care nu, nu era mort, știa bine asta, ci fugise la Cairo – nu-și făcuse încă apariția. Se repezi pe scenă, privi în sală printr-o fantă din cortină: teatrul era plin-ochi, unicul fotoliu liber fiind al cincilea din dreapta, pe rândul al doilea. Luă hotărârea pe loc: se întoarse în cabină, se dezbrăcă de costumul de scenă, își trase hainele de stradă pe el, lăsându-și însă neatins machiajul, barba grizonantă și sprâncenele stufoase și albe. Nimeni n-ar fi putut să-l recunoască și, prin urmare, nimeni nu l-ar fi putut obliga să mai cânte. Înțelegea perfect că în clipa aceea i se termina și cariera, că-l așteptau zile grele în care trebuia să-și câștige cumva existența, însă nu avea ce face: fără Gegè nu, nu putea cânta și pace. Se trezi lac de sudoare. Mintea îi revelase într-o manieră personală un vis clasic freudian, cel al sălii

de spectacol goale. Oare ce voia să însemne? Nu cumva că așteptarea inutilă a lui Lillo Rizzitano avea să-i ruineze viața?

– Domnul comisar? Sunt directorul Borgio. Ehe, a cam trecut ceva timp de când nu ați mai dat niciun semn de viață. Aveți cumva vreo veste de la prietenul nostru comun?

– Nu.

Monosilabic, expeditiv, chiar cu riscul de a părea bădăran. Trebuia cu orice preț să descurajeze convorbirile telefonice prea lungi, ori inutile: dacă Rizzitano se hotăra totuși să sune și găsea telefonul ocupat, ar fi fost în stare să se răzgândească.

– În cazul acesta, cred că singurul mod prin care mai putem sta de vorbă cu Lillo este – să-mi iertați gluma asta cam nesărată – prin intermediul unei măsuțe cu trei picioare, dintre acelea folosite la ședințele de spiritism.

În ziua următoare avu de înfruntat o ceartă-monstru cu Adelina. Menajera abia intrase în bucătărie, când o auzi vociferând și trântind. Apoi se trezi cu ea în pragul ușii de la dormitor.

– Carelevasăzică 'mneavoastră nu mâncarăți nici ieri la prânz, nici aseară, așa-i?

– N-avui *pititto,* Adelì.

– Adicătelea eu mă dau de ceasu' morții să fac de-ale gurii bucate pe-aleselea, iar 'mneavoastră-mi tratați mâncarea-n batjocură, așa-i?

– N-o tratez în nicio batjocură, Adelina, ți-am zis: pur și simplu nu mi-a fost foame.

– Ș-apăi, pe urmă, casa aiasta de la o vreme parcă-i porcilărie. Nu mă lăsați să spăl pe jos, boarfele le țineți tot murdare... Uitați, de cinci zile aveți pe 'mnea-voastră tot aceeași cămașă și aceiași chiloți! Puțiți rău, așa să știți!

– Iartă și tu Adelina, ai să vezi c-o să-mi treacă.

– Atuncea să m-anunțați și pe mine când vă trece, că eu în casa aiasta nu mai pun picioru'. Când vă faceți iar om de treabă, dați telefon și eu vin înapoi. Rămâneți sănătos!

Ieși pe verandă, se așeză pe bancă cu telefonul alături și se puse pe admirat întinsul mării. Altceva nu se simțea în stare să facă: nici să citească, nici să mediteze, nici să scrie, nimic. Atât putea: să privească marea. Pur și simplu se pierdea – da, înțelegea perfect ce i se întâmpla – în puțul fără ieșire al unui sindrom obsesiv. Își aminti de un film care-l impresionase, făcut parcă după o carte de Dürrenmatt, în care un comisar ca și el se încăpățâna să-l aștepte pe asasin într-un loc anume, în munți, convins că acesta avea să treacă pe acolo; până la urmă, asasinul nu apăru, și nici n-avea să mai poată apărea vreodată pe undeva, însă comisarul habar n-avea și continua să-l aștepte: zile, luni, ani...

În aceeași dimineață, către ora unsprezece, telefonul sună. Era primul apel după telefonul matinal

al lui dom' director. O vreme, Montalbano nu ridică receptorul: parcă paralizase. Știa cu certitudine – deși nu-și putea explica de unde și cum – că la celălalt capăt al firului era chiar el, cel pe care-l aștepta.

Făcându-și curaj, ridică receptorul ezitând.

– Alo? Domnul comisar Montalbano?

O voce frumoasă și profundă, chiar dacă aparținea unui bătrân.

– Da, eu sunt, răspunse comisarul. Și nu reuși să se abțină să adauge: În sfârșit!

– Da, în sfârșit, repetă bărbatul.

Rămaseră câteva secunde în tăcere, ascultându-și parcă unul celuilalt respirația.

– Am sosit adineauri la Punta Raìsi. Cel mai târziu la unu și jumătate sunt la dumneavoastră, la Vigàta. Dacă vreți, explicați-mi precis unde să vin. A trecut mult timp de când n-am mai fost pe acolo. Cincizeci de ani.

25

Șterse praful prin toată casa, mătură și spălă podelele cu rapiditatea unui personaj din comediile mute. Apoi intră în baie, se spălă și se dichisi așa cum o mai făcuse o singură dată-n viață – în ziua când, la șaisprezece ani, avusese prima întâlnire amoroasă. Făcu un duș interminabil, își dădu cu deodorant la subsuori, pulverizându-și apoi pe piele o jumătate de sticluță de

apă de colonie – așa, pentru orice eventualitate. Știa că se comporta ridicol, dar cu toate acestea alese să poarte cel mai bun costum, cravata cea mai serioasă și-și lustrui pantofii până când arătară ca și cum ar fi avut beculețe încorporate în piele. Apoi se gândi că n-ar fi rău să pregătească și masa, însă doar pentru o persoană: îl măcina o foame de lup, însă simțea că n-ar fi fost în stare să trimită niciun dumicat pe gâtlej în jos.

Și se puse pe așteptat: o așteptare interminabilă. Când ceasul trecu de ora unu și jumătate, se simți brusc rău – un fel de sfârșeală. Își turnă trei degete de whisky și dădu paharul peste cap. Apoi, eliberarea: zgomotul de mașină pe aleea din fața casei. Se repezi să deschidă ușa de la intrare: era un taxi cu număr de Palermo, din care coborî un bătrân îmbrăcat la patru ace, cu un baston într-o mână și cu o valiză-diplomat în cealaltă. Plăti și, cât timp taxiul execută manevra de întoarcere, se uită lung de jur împrejur. Se ținea drept, cu capul sus, impunând respect. Lui Montalbano i se părea că-l mai văzuse undeva. Îi ieși în întâmpinare.

– Ia te uită, aici sunt case peste tot, constată bătrânul.

– Da.

– Pe vremuri, aici nu era nimic, cât vedeai cu ochii. Doar tufișuri și nisipul mării.

Nu se salutară și nu făcură prezentările. Se cunoșteau deja.

– Sunt aproape orb, văd cu mare greutate, zise bătrânul, așezându-se pe banca de pe verandă. Cu

toate astea, aici îmi pare că-i tare frumos, liniște și pace de jur împrejur.

În clipa aceea, comisarul realiză unde-l mai văzuse pe bătrân – de fapt, nu pe el personal, ci sosia lui perfectă: portretul lui Jorge Luis Borges, de pe coperta unei cărți.

– Vreți să mâncați ceva?

– Sunteți foarte amabil, răspunse bătrânul după o scurtă ezitare. Nu vreau decât o salată mică, o fărâmă de brânză slabă și un pahar cu vin.

– Haideți în casă, am pregătit masa acolo.

– Mâncați și dumneavoastră cu mine?

Montalbano își simțea stomacul ferecat și, pe deasupra, îl încerca și o emoție stranie. Minți.

– Am stat deja la masă.

– Atunci, dacă nu vă deranjează, puneți-mi să mănânc aici.

Bătrânul folosise un verb – *conzare,* a pregăti masa – tipic sicilian, însă ieșit din uz, asemenea unui străin care se străduiește să vorbească limba locului.

– Mi-am dat seama că ați înțeles aproape totul – începu să vorbească Rizzitano în timp ce mânca încet, pe îndelete – dintr-un articol din *Corriere*. Știți, la televizor eu nu mă uit, pentru că văd multe umbre care-mi fac și mai rău vederii.

– Unele-mi fac rău și mie, deși văd foarte bine, spuse Montalbano.

– Aflasem totuși mai demult că i-ați descoperit pe Lisetta și pe Mario. Vedeți dumneavoastră, eu am

doi fii, unul inginer, celălalt profesor ca și mine, amândoi căsătoriți. Acum, una din nurorile mele e *leghista*[1], dar știți, dintre aceia înverșunați, o cretină pursânge: ține tare mult la mine, însă mă consideră o excepție, căci în rest crede că toți meridionalii sunt o șleahtă de delincvenți său, în cel mai bun caz, o adunătură de trântori. Prin urmare, nu ratează niciodată ocazia să-mi spună: știi, *papà*, prin părțile dumitale – asta însemnând din Sicilia până sus, la Roma – l-au omorât pe ălă, l-au sechestrat pe celălalt, l-au arestat pe cutare, au pus o bombă, ori au găsit într-o peșteră – chiar în orașul dumitale – cadavrele a doi tineri uciși cu cincizeci de ani în urmă...

– Cum așa? interveni Montalbano. Rudele dumneavoastră știu că sunteți originar din Vigàta?

– Bineînțeles că știu, însă n-am spus nimănui, nici chiar soției mele – Domnul s-o odihnească în pace – că mai am încă proprietăți aici. Le-am spus tuturor că părinții mei și cea mai mare parte a rubedeniilor au fost făcuți fărâme sub bombardamente. N-ar fi putut nimeni să facă legătura între mine și morții de la *crasticeddru*, întrucât nu se știa că acolo se aflau odată proprietățile familiei mele. Eu însă, aflând știrea, pur și simplu m-am îmbolnăvit, m-a luat cu febră: trecutul revenea în actualitate cu violență, măcinându-mă pe

[1] *Leghista* (it.), membru sau simpatizant al partidului de extremă dreapta Liga Nordului, principalul promotor al ideii de federalizare administrativă a Italiei, de separare a regiunii de nord, mai bogată, de cea de sud, mai puțin dezvoltată economic (n. tr.).

dinăuntru. Vă spuneam despre articolul din *Corriere:* scria acolo că un comisar din Vigàta, același care descoperise și cadavrele, nu doar că reușise să-i identifice pe tinerii asasinați în urmă cu cincizeci de ani, ci aflase și numele câinelui de teracotă care se afla în același mormânt din peșteră. Îl chema Kytmyr. În clipa aceea, am avut certitudinea că ați reușit să dați de urma lucrării mele de licență și că, în realitate, îmi trimiteați un mesaj. Am avut mult de furcă cu ai mei, când le-am spus că vreau să vin aici singur: până la urmă, i-am convins zicându-le că vreau să mai văd o dată, înainte să mor, locul unde m-am născut și mi-am petrecut tinerețile.

Lui Montalbano i se părea că ceva nu se lega, așa că hotărî să insiste.

– Cu alte cuvinte, toți de acasă știu că dumneavoastră sunteți de loc de aici, din Vigàta.

– De ce s-o fi ascuns? Aflați că nu mi-am schimbat niciodată numele și n-am umblat cu acte false.

– Vreți să-mi spuneți cumva că ați reușit să vă pierdeți urma fără să vă fi dorit vreodată una ca asta?

– Exact. Ești găsit doar atunci când alții vor cu tot dinadinsul să-ți dea de urmă... În orice caz, trebuie să mă credeți pe cuvânt: mi-am păstrat mereu numele, am participat la concursuri, ba chiar le-am și câștigat, am predat la școală, m-am căsătorit, am avut copii, iar nepoții îmi poartă numele. Sunt pensionar, iar pensia este înregistrată pe numele lui Calogero Rizzitano, născut la Vigàta.

– N-ați fost totuși niciodată nevoit să vă adresați primăriei sau, știu eu, Universității ca să faceți rost de acte și adeverințe?

– Ba da, însă le-am scris pur și simplu, iar ei mi-au trimis actele. Domnule comisar, nu comiteți eroarea de a aborda lucrurile din perspectivă istorică. Nu uitați totuși că, pe vremea aceea, nu mă căuta nimeni.

– Nu v-ați încasat nici măcar banii pe care primăria vi-i datorează pentru exproprierea terenurilor.

– Aici a fost o problemă, într-adevăr. Trecuseră treizeci de ani de când nu mai aveam niciun contact cu Vigàta. Pentru că, vedeți dumneavoastră, pe măsură ce îmbătrânești ai nevoie de din ce în ce mai puține acte din localitatea în care te-ai născut. Însă actele necesare pentru obținerea banilor din expropriere erau acum periculoase de scos la iveală. Se putea găsi cineva care să-și amintească de mine. Iar eu încheiasem de foarte mult timp conturile cu Sicilia. Nu voiam – cum, de altfel, nu vreau nici acum – să mai am de-a face cu locurile acestea. Dacă s-ar inventa un aparat special care să mă golească de sângele de sicilian, aș fi fericit, credeți-mă pe cuvânt.

– N-ați vrea să facem o plimbare pe țărmul mării? îl iscodi Montalbano după ce bătrânul termină de mâncat.

Mergeau de vreo cinci minute – bătrânul sprijinindu-se cu o mână în baston și cu cealaltă de brațul comisarului –, când Rizzitano se opri, întrebându-l:

– Îmi spuneți totuși cum de ați reușit să-i identificați pe Lisetta și pe Mario? Pe urmă, cum de v-ați

dat seama că mi-am băgat și eu coada? Îmi cer scuze de expresie, dar să merg și să vorbesc în același timp este foarte obositor pentru mine.

Din când în când, pe măsură ce Montalbano își depăna povestea, bătrânul își încrețea buzele, semn că unele lucruri nu se petrecuseră întocmai.

După un timp, comisarul simți că apăsarea mâinii lui Rizzitano pe brațul său devenise mai puternică; prins de propria istorisire, nu-și dăduse seama că bătrânul obosise de atâta mers pe jos.

– Vreți să ne întoarcem acasă?

Se așezară din nou pe banca de pe verandă.

– Așadar – spuse Montalbano –, vreți să-mi spuneți cum s-au petrecut exact lucrurile?

– Bineînțeles, doar de asta am bătut drumul până aici, nu-i așa? Numai că-mi vine tare greu, asta-i.

– Voi încerca să vă cruț forțele. Uitați cum facem: eu vi le expun așa cum îmi imaginez eu că s-au petrecut, iar dumneavoastră mă corectați când greșesc.

– De acord.

– Așadar, într-una din primele zile ale lui iulie '43, Lisetta și Mario vin la dumneavoastră acasă, la vila de la poalele muntelui Crasto, unde în acea perioadă locuiați singur. Lisetta fugise de la Serradifalco ca să-și caute iubitul, pe numele lui Mario Cunich, marinar pe nava de intervenție *Pacinotti,* care urma să părăsească portul peste numai câteva zile...

Bătrânul ridică mâna, iar comisarul se văzu nevoit să se întrerupă.

– Iertați-mă, însă n-a fost așa. Iar eu, credeți-mă, îmi amintesc totul în cele mai mici amănunte. Vedeți dumneavoastră, pe măsură ce anii trec, memoria noastră, a ăstora bătrâni, devine tot mai limpede. Și mai nemiloasă. În seara zilei de 6 iulie, către ora nouă, am auzit pe cineva bătând cu disperare la ușă. M-am dus să deschid și m-am trezit față în față cu Lisetta, care fugise de la Serradifalco. Fusese violată.

– Pe drumul de la Serradifalco la Vigàta, nu-i așa?

– Nu. De tatăl ei, cu o seară în urmă.

Montalbano nu îndrăzni să mai deschidă gura.

– Iar acesta nu-i decât începutul, ce-i mai grav urmează mai târziu. Lisetta îmi mărturisise deja că tatăl ei – unchiul Stefano, cum îi spuneam eu, pentru că eram rude – își permitea uneori anumite libertăți față de ea. Într-o zi, Stefano Moscato, recent ieșit din închisoare și refugiat cu familia la Serradifalco, descoperi scrisorile trimise de Mario fiicei sale. Îi spuse că voia să discute ceva important cu ea, o duse pe câmp, unde-i aruncă scrisorile în față, o lovi, apoi o silui. Lisetta era... în sfârșit, nu mai fusese niciodată cu un bărbat. Cu toate acestea – știți, avea nervi de oțel –, s-a ferit să-l dea în vileag, evitând scandalul. Însă a doua zi a luat-o pur și simplu la sănătoasa, oprindu-se acasă la mine, cel care eram pentru ea mai mult ca un frate. În dimineața următoare m-am dus în oraș ca să-l anunț pe Mario de sosirea Lisettei. A sosit imediat după prânz, iar eu i-am lăsat singuri, plecând să hoinăresc peste câmpuri. Când m-am întors, pe la ora șapte seara, Lisetta era singură, căci lui Mario i se

încheiase învoirea și se întorsese pe *Pacinotti*. Am stat la masă, apoi ne-am dus la geam să admirăm focurile de artificii – chiar asta păreau – ale unei incursiuni a americanilor asupra orașului. Apoi, Lisetta se duse să se culce la etaj, în dormitorul meu, în vreme ce eu am rămas să citesc jos, la parter, la lumina unei lămpi de petrol. Așa se face că...

Ostenit, Rizzitano se întrerupse, apoi trase adânc aer în piept.

– Să vă aduc un pahar cu apă?

Bătrânul păru să nu-l fi auzit.

– Așa se face că, la un moment dat, am auzit cum cineva, în depărtare, începu să strige ceva neînțeles. Sau, mai bine zis, la început mi s-a părut ca o tânguială de sălbăticiune, un câine care schelălăia. În realitate, era unchiul Stefano, care-și chema fiica. O voce care mi-a făcut pielea ca de găină, o jelanie sfâșiată și sfâșietoare a unui îndrăgostit părăsit, care pătimea greu și-și striga suferința. Nu, nu era vocea unui tată care-și caută copilul. M-a răscolit pur și simplu. Am deschis ușa de la intrare, însă afară era beznă deasă. I-am strigat că nu-s decât eu acasă: de unde și până unde venea să-și caute fata la mine? Dintr-odată, m-am pomenit cu el drept în fața mea: s-a repezit în mine ca un taur și a intrat în casă – un om cu mințile rătăcite, așa arăta, tremura și ne arunca insulte, mie și Lisettei. M-am apropiat de el, încercând să-l calmez. Atunci, mi-a repezit un pumn greu drept în față, iar eu m-am prăbușit năucit pe spate. Abia atunci am văzut că ținea în mână un revolver; m-a amenințat că mă omoară.

În clipa aceea, am comis o greșeală, strigându-i în față că-și căuta fiica cu gând s-o violeze din nou. A tras spre mine, însă nu m-a nimerit: era mult prea surescitat. M-a luat din nou în cătare, însă în secunda următoare a răsunat o altă împușcătură. În dormitor, lângă pat, țineam mereu o pușcă de vânătoare încărcată. Lisetta pusese mâna pe ea și, din capul scărilor a tras în tatăl ei. Lovit în umăr, unchiul Stefano s-a clătinat pe picioare, lăsând pistolul să-i scape din mână. Cu o voce ca de gheață, Lisetta i-a poruncit să plece; altminteri, îl trimitea pe lumea cealaltă – i-a spus. Iar eu am avut atunci convingerea că n-ar fi ezitat să se țină de cuvânt. Unchiul Stefano și-a privit fiica în ochi lung, apoi a gemut lung, cu buzele strânse – însă nu cred că din cauza rănii –, a făcut stânga-mprejur și s-a făcut nevăzut. În urma lui am baricadat toate ușile și ferestrele. Eram îngrozit, iar cea care m-a încurajat, care mi-a insuflat forță, a fost chiar Lisetta. Am rămas baricadați chiar și a doua zi dimineață. După-amiază, pe la ora trei, a sosit Mario: i-am povestit pățania cu unchiul Stefano, iar el a hotărât să rămână peste noapte cu noi – n-a vrut să ne lase singuri, convins că tatăl Lisettei avea să încerce din nou să ne ia cu asalt. Către miezul nopții, deasupra orașului s-a dezlănțuit un bombardament teribil, însă Lisetta nu-și făcea griji, pentru că Mario al ei era acolo, lângă ea. În dimineața zilei de 9 iulie mi-am luat bicicleta și m-am dus la Vigàta, să văd dacă locuința familiei mele din oraș rămăsese sau nu în picioare. La plecare, i-am atras atenția lui Mario să nu deschidă nimănui și să țină pușca la îndemână.

Se întrerupse din nou.

– Am gâtlejul uscat.

Montalbano dădu fuga în bucătărie și se întoarse cu un pahar și cu o carafă cu apă proaspătă. Bătrânul apucă paharul cu amândouă mâinile: tremura violent, iar pe comisar îl încercă o compasiune profundă pentru el.

– Dacă vreți, ne putem opri pentru un timp și continuăm mai târziu.

Bătrânul clătină din cap în semn de refuz.

– Dacă mă opresc acum, nici că mai continui. Am rămas la Vigàta până după-amiază, târziu. Casa nu fusese distrusă, însă totul înăuntru era cu susul în jos: uși și ferestre scoase din țâțâni de suflul bombelor, mobile răsturnate, geamuri sparte. Am făcut și eu ordine cum am știut mai bine, însă cert este c-am avut de lucru până spre seară. Când să mă întorc, am constatat că bicicleta pe care o lăsasem la intrare dispăruse, mi-o furaseră. Așa că m-am dus până la casa de la poalele muntelui Crasto pe jos, cam o oră de mers. Eram nevoit să merg prin șanțul de pe lângă șosea, dat fiind că pe ambele sensuri de drum era un trafic continuu de camioane și blindate militare, atât italiene, cât și germane. Chiar în clipa în care am ajuns în dreptul drumeagului de țară ce ducea către vilă, de după deal s-au năpustit spre șosea șase avioane de vânătoare americane, care au început să măture tot ce întâlneau în cale. Zburau foarte jos, cu un vuiet asurzitor. M-am aruncat în șanț și aproape imediat m-a izbit în spate un obiect greu: la început, am crezut că era un pietroi

desprins din șosea de vreo bombă. Ei bine, nu, era un bocanc militar, cu tot cu picior înăuntru: fusese retezat de la gleznă. Am sărit în picioare și am început să alerg de-a lungul drumeagului, apre casă, însă am fost nevoit să mă opresc ca să vomit. Picioarele pur și simplu nu mă mai susțineau, am căzut de două sau de trei ori, în vreme ce în spatele meu vuietul avioanelor se stingea încet, rămânând în urmă urletele de durere și tânguielile răniților, rugăciunile pentru cei morți și ordinele răstite printre resturile camioanelor militare în flăcări. Chiar în clipa în care am trecut pragul casei, la etaj răsunară două împușcături, una după cealaltă. Unchiul Stefano – mi-am spus atunci –, unchiul Stefano a reușit să pătrundă în casă și și-a desăvârșit răzbunarea. Țineam lângă o ușă o rangă groasă de fier. Am apucat-o și am început să urc treptele ferindu-mă să fac vreun zgomot. Ușa dormitorului meu era larg deschisă, iar în prag, cu spatele la mine, stătea un bărbat care ținea încă revolverul în mână.

Până atunci, bătrânul nu-și ridicase nici măcar o dată privirea spre comisar, însă acum se uită drept în ochii lui.

– În opinia dumneavoastră, am mutră de criminal sau nu?

– Nu, răspunse Montalbano. Iar dacă vă referiți la individul pe care l-ați găsit acolo, în dormitor, fiți pe pace: ați acționat în stare de necesitate, în legitimă apărare.

– Unu' care omoară un om tot ucigaș rămâne, ce-mi spuneți dumneavoastră nu sunt decât expresii

legale folosite după consumarea faptului. Ceea ce contează este voința de moment. Iar eu chiar am vrut să-l ucid pe bărbatul acela, indiferent ce le făcuse el Lisettei și lui Mario. Am ridicat ranga și l-am izbit în țeastă cu toată forța și, totodată, cu speranța că i-o voi fi despicat-o în două. În cădere, trupul bărbatului lăsă vederii priveliștea din dormitor: pe pat, Mario și Lisetta, goi pușcă, ghemuiți unul într-altul, într-o baltă de sânge. Probabil că bombardamentul îi surprinsese undeva, pe lângă casă, în timp ce făceau dragoste și așa dezbrăcați cum erau se refugiaseră în dormitor, rămânând îmbrățișați de teama iadului de afară. Pentru ei, nu mai era nimic de făcut. Mi-am spus însă că mai puteam face totuși ceva pentru bărbatul care horcăia la picioarele mele. L-am izbit cu piciorul, întorcându-l cu fața în sus: era un cirac de-al unchiului Stefano, un delincvent de prin zonă. M-am năpustit asupra lui cu ranga și, cu multă conștiinciozitate și rigoare, i-am făcut țeasta chisăliță. Atunci, pur și simplu mi-am pierdut mințile. Am început să mă plimb de colo-colo, dintr-o cameră într-alta, cântând. Spuneți-mi, s-a întâmplat vreodată să omorâți pe cineva?

– Da, din păcate.

– Ați spus „din păcate", ceea ce înseamnă că n-ați încercat satisfacție. În schimb, eu nu doar că am avut satisfacție că l-am omorât pe sicar, însă am fost încercat de o bucurie nemărginită. Eram pur și simplu fericit, de altfel v-am spus că începusem să cânt. Mai târziu însă m-am prăbușit pe un scaun, doborât de

oroare – oroare față de mine însumi. Mă uram. Reușiseră să facă din mine un asasin, iar eu nu doar că nu fusesem capabil să opun rezistență, ci eram de-a dreptul încântat că ucisesem un om. Vasăzică, sângele care-mi curgea prin vene era infect, în ciuda faptului că eu mă străduisem din răsputeri să-l purific prin rațiune, educație aleasă, cultură și ce altceva mai vreți dumneavoastră. Era același sânge cu al clanului Rizzitano – bunicul meu, tata, ceilalți bărbați din familie despre care oamenii onești, de bine, se fereau să vorbească. Eram asemenea lor, ba chiar mai rău decât ei. Apoi, în delirul meu, am întrezărit o soluție. Dacă Mario și Lisetta ar fi continuat să doarmă, ar fi fost ca și cum toată oroarea aceea nu s-ar fi întâmplat niciodată. Ar fi rămas doar un coșmar, un vis urât. Atunci...

Se vedea limpede că bătrânul nu mai avea forță să continue. Montalbano se temu să nu-l lovească apoplexia.

– O să continui eu. Ați luat cadavrele celor doi tineri, le-ați dus la peșteră și ați reconstituit scena din dormitor.

– Da, numai că de zis în cuvinte-i ușor. I-am cărat pe rând, iar la sfârșit eram sleit de puteri și murdar de sânge din cap până-n picioare.

– Spuneți-mi, a doua sală a peșterii, cea în care ați depus cadavrele, fusese și ea utilizată pentru păstrarea mărfurilor de contrabandă?

– Nu. Tata o lăsase goală, închizând calea de acces cu pietre netencuite. Le-am dat deoparte, iar după

ce mi-am terminat treaba le-am așezat la loc. Ca să văd prin întuneric, m-am folosit de lanterne; pe vremea aceea, la țară se utilizau pe scară largă. Odată trupurile depuse în peșteră, trebuia să fac rost de obiectele-simbol ale somnului celor doi, cele din legendă. Cu amfora și ulcica plină cu bani mi-a fost ușor, însă câinele... De Crăciun, la Vigàta se organizase...

– Știu tot, îl întrerupse Montalbano. Așadar, la licitația de după Crăciun câinele a fost cumpărat de cineva din familia dumneavoastră?

– De tata. Însă cum mamei nu-i plăcea deloc, fusese abandonat într-o magazie. Iar eu mi-am adus aminte de el. Când, în cele din urmă, am terminat lucrarea și am închis peștera cu lespedea mare de piatră era trecut de miezul nopții, însă mă simțeam împăcat. Lisetta și Mario dormeau acum liniștiți, practic nu se întâmplase nimic. Iată și motivul pentru care, atunci când am dat cu ochii de cadavrul de la etaj n-am fost deloc impresionat; pur și simplu nu exista pentru mine, era doar rodul imaginației mele greu încercate din cauza războiului. Apoi însă a coborât iadul pe pământ. Casa tremura din țâțâni sub suflul bombelor care cădeau la numai câțiva metri, însă nu auzeam niciun vuiet de avioane. Mi-am dat seama că bombardamentul venea dinspre mare, de pe vasele de război. Am ieșit în fuga mare, temându-mă să nu fiu prins sub dărâmături în cazul în care obuzele ar fi lovit casa. Înspre orizont părea să se lumineze de ziuă. Oare ce era cu atâta lumină în miez de noapte? Deodată, în spatele meu, vila explodă pur și simplu, iar eu am

fost lovit la cap de o schijă și am leșinat pe loc. Când am deschis din nou ochii, lumina dinspre orizont era și mai intensă, însoțită de un huruit continuu, îndepărtat. Am reușit să mă târăsc până la șosea, am început să fac din mână, să gesticulez, însă niciun camion militar n-a vrut să oprească. Dădeau cu toții bir cu fugiții. M-am așezat în fața unui camion, riscând să mă calce. A frânat chiar lângă mine, iar un soldat italian m-a tras la bord. Din cele ce discutau între ei, am înțeles că debarcau americanii. I-am implorat să mă ia cu ei, oriunde se vor fi îndreptat. Iar ei au făcut întocmai. Ce s-a întâmplat cu mine după aceea nu cred că vă interesează. Sunt frânt de oboseală.

– Nu vreți să vă întindeți puțin în pat?

Montalbano aproape că-l duse în spate, apoi îl ajută să-și dea haina jos.

– Vă cer iertare – îi spuse – pentru că i-am trezit pe adormiți și pentru că v-am obligat să vă întoarceți la realitatea de atunci.

– Mai devreme sau mai târziu tot trebuia să se întâmple.

– Prietenul dumneavoastră Burgio, care de altfel mi-a fost de mare ajutor în toată povestea aceasta, s-ar bucura tare mult să vă vadă.

– Eu însă nu. Ba chiar v-aș ruga – desigur, dacă rugămintea mea nu vine în contradicție cu interesele dumneavoastră – să vă comportați și pe mai departe ca și cum eu n-aș fi trecut niciodată pe aici.

– Bineînțeles, nu există niciun fel de interese care să fie în contradicție cu dorința dumneavoastră.

– Mai doriți și altceva de la mine?

– Nu, nimic. Doar să vă spun că vă sunt profund recunoscător că ați răspuns chemării mele.

Nu mai aveau ce să-și spună. Bătrânul încercă să afle cât era ceasul, apropiindu-și cadranul atât de mult de ochi, de parc-ar fi vrut să și-l potrivească în găvane.

– Uitați cum facem: Eu trebuie să dorm cam o oră, după care mă treziți, îmi chemați un taxi, iar eu plec înapoi, la Punta Raìsi.

Montalbano coborî persienele, apoi se îndreptă spre ușă.

– O clipă, domnule comisar, vă cer scuze.

Bătrânul scoase din portofel o fotografie pe care i-o întinse comisarului.

– Aceasta este nepoata mea cea mai mică, are șaptesprezece ani și o cheamă Lisetta.

Montalbano se apropie din nou de fereastră, căutând o rază de lumină care să pătrundă prin fantele persianei. Dacă n-ar fi fost blugii și scuterul de care se sprijinea dezinvoltă, Lisetta din fotografie ar fi fost leit cealaltă. Îi înapoie fotografia lui Rizzitano.

– Îmi cer încă o dată scuze, îmi aduceți, vă rog, un pahar cu apă?

Întorcându-se pe verandă, Montalbano începu să dea răspunsuri întrebărilor pe care mintea lui de zbir nu înceta să le formuleze. Cadavrul sicarului – își spuse –, chiar și în cazul în care fusese totuși

descoperit sub dărâmăturile vilei, nu putuse fi identificat. Cât despre Lillo, părinții săi fie crezuseră că rămășițele sicarului erau ale propriului fiu, fie îmbrățișaseră versiunea țăranului-martor care-l văzuse în timp ce, grav rănit fiind, era încărcat de soldați într-un camion militar. Însă cum nu mai primiseră niciodată vreo veste de la el, îl crezuseră mort. Pe de altă parte, Stefano Moscato știuse că rămășițele de sub dărâmăturile vilei aparțineau ucigașului tocmit de el, însă fusese încredințat că acesta, după ce se achitase de sarcină ucigându-i pe Lisetta, pe Mario și pe Lillo și scăpând de cadavrele lor, se întorsese în vilă ca să fure ce era de furat, fiind surprins de bombardament și făcut arșice. Convins că Lisetta murise, inventase apoi povestea cu soldatul american. Însă ruda sa de la Serradifalco, venit în vizită la Vigàta, nu-l crezuse, întrerupând apoi relațiile cu el. Amintirea vechiului fotomontaj îi readuse în minte fotografia pe care i-o arătase mai devreme bătrânul. Zâmbi. Afinitățile elective erau un palid joc de copii în comparație cu meandrele de nepătruns ale sufletului celui ce dăduse atâta greutate, formă și viață memoriei. Se uită la ceas și sări în picioare. Ora de somn a lui Lillo Rizzitano se prelungise binișor. Se duse în dormitor. Bătrânul era cufundat într-un somn senin, respira ușor, cu o mină destinsă, împăcată. Călătorea prin ținutul viselor fără grija bagajului împovărător de până atunci. Putea dormi cât îi era voia: la urma urmelor, pe noptieră avea portofelul cu bani și paharul cu apă. Montalbano își aminti de

câinele mare de pluș pe care i-l cumpărase Liviei de la Pantelleria. Îl găsi în șifonier, ascuns după o cutie. Îl luă și-l așeză pe podea, la picioarele patului. Apoi ieși, închizând ușa încet în urma lui.

NOTA AUTORULUI

Ideea de a scrie această povestire mi-a venit în timp ce, din politețe pentru doi studenți de-ai mei la regie, originari din Egipt, am studiat la clasă *Oamenii peșterii* de Tawfiq al-Hakim.

Prin urmare, găsesc de cuviință să dedic cartea tuturor elevilor mei de la Academia națională de artă dramatică Silvio d'Amico, unde predau de mai bine de douăzeci de ani regia de teatru.

Devine plictisitor să tot repeți, cu fiecare nou volum apărut, că faptele, personajele și situațiile sunt inventate. Însă se pare că este obligatoriu s-o fac. În cazul acesta, dacă tot am ajuns aici, să mai adaug că numele personajelor mele se nasc pur și simplu din asonanțe amuzante, fără nicio urmă de maliționzitate.

De același autor,
la Editura Nemira au apărut:

Hoțul de merinde
Sunetul viorii
Forma apei

W.E.B. Griffin

OSTATICUL, 2 vol.

traducere din limba engleză de Mircea Pricăjan

MAIORUL CHARLEY CASTILLO... din cadru Departamentului Securității Naționale este omul la care președintele apelează atunci când se impune discreția în conducerea unei investigații. Și nicio situație nu necesită mai multă discreție decât cea cu care se vede confruntat acum.

AMBASADORUL SUA ÎN ARGENTINA... este ucis, iar soția lui este răpită. „Urmează copiii tăi“, amenință răpitorii, dacă ea nu le va spune unde se află fratele său – un om care știe prea multe despre programul „Petrol contra hrană“ desfășurat de ONU în Irak.

ARANJAMENTUL...
ascunde afaceri murdare de miliarde de dolari. Mulți au profitat de pe urma lui, dar și mai mulți ar face în continuare orice pentru a-și lua partea leului. Iar vărsarea de sânge nevinovat este doar unul dintre mijloace...

Guillaume Prévost

CAMERA OBSCURĂ

traducere din limba franceză de Mihaela Stan

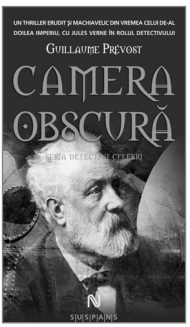
UN THRILLER ERUDIT ȘI MACHIAVELIC DIN VREMEA CELUI DE-AL DOILEA IMPERIU, CU JULES VERNE ÎN ROLUL DETECTIVULUI
Guillaume Prévost
CAMERA OBSCURĂ
SIUSIPAINS

AUGUST, 1855…
în timp ce Parisul sărbătorește prima sa expoziție universală, un ilustru cetățean britanic este ucis cu câte un glonț în fiecare ochi. Lângă corpul neînsuflețit, asasinul a abandonat obturatorul unui aparat de fotografiat.

PRINTRE MARTORII BULVERSAȚI…
se numără și Jules Verne, un tânăr scriitor de 27 de ani, în plină dorință de afirmare. Alături de Felix, amicul său jurnalist avid de senzațional, cei doi pornesc ancheta.

O NOUĂ VICTIMĂ…
este descoperită curând, ucisă în aceeași manieră, cu un dagherotip deasupra. Urmează un fotograf, asasinat în fața propriului obiectiv, și el împușcat în ochi.

GHIDAT DE IMAGINAȚIA SA IEȘITĂ DIN COMUN…
și de pasiunea pentru tehnică, Jules trebuie să rezolve cazul cât mai repede, căci însăși viața împăratului Napoleon al III-lea este amenințată…

S|U|S|P|A|N|S

Colecția SUSPANS este un brand românesc de referință al beletristicii care te ține cu sufletul la gură: literatură polițistă, atât contemporană, cât și clasică, thriller, romane noir și horror, romane de aventuri. Cele peste trei sute de titluri apărute îi oferă publicului pe maeștrii desăvârșiți ai acțiunii, misterului, societăților secrete și ai aventurii: Stephen King, Raymond Khoury, Patricia Cornwell, Dorothy L. Sayers, Ed McBain, Iain Pears, Andrea Camilleri, John Sandford, Gerald Messadié sau Rodica Ojog-Brașoveanu. Fiecare pagină ascunde un pericol și promite o răsturnare de situație.

În curând:

Thierry Carmes, *Plângerea arcanelor*